

Künye

BAŞYAZI

Türkiye Belediyeler Birliği

adına sahibi

Aytaç DURAK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Hayrettin GÜNGÖR

Genel Sekreter

Yayın Kurulu

Hayrettin GÜNGÖR

Abdullah ŞİMŞEK

Ali GÜNEY

Ayşe ÜNAL

Doç.Dr. Adem ESEN

Dr. Kasım TURGUT

Fuat UZUN

Neşe BALCI

Tahir TEKİN

Genel Yayın Yönetmeni

Burcu KULAÇ

Yönetim Yeri

Tunus Caddesi No: 12

Kavaklıdere - ANKARA

Tel:(0 312) 419 21 00 (pbx)

Faks: (0 312) 419 21 30

Konukeyi: Selanik Caddesi No: 57

Kızılay - ANKARA

Tel: (0 312) 425 00 03 - 425 00 31

e-posta: tbb@tbb.gov.tr

www.tbb.gov.tr

Tasarım

Özlem AKBIYIK

Baskı

Ümit Ofset Matbaacılık

Kazım Karabekir Cad.

Murat Çarşısı 41/1-2-9

İskitler/ANKARA

Tel:(0 312) 384 26 27

ISSN 1308-6707

Yayın Türü

Dergimiz ayda bir

yayımlanan yaygın süreli yayındır.

Mart-Nisan 2009, Sayı: 731-732

Birleştirilmiş Sayı - Derginin eki içindedir.

Basım Tarihi: 30.04.2009

Hoş geldiniz...

Her demokrasi mutlaka seçime dayanır. Türk halkı, demokrasinin olmazsa olmaz koşulu seçimleri başarıyla tamamlayarak, önümüzdeki beş yıllık süreçte kendisini yönetecek yerel yöneticilerini seçti.

2009 Mahalli İdareler Genel Seçimleri sonucunda kimi belediye başkanları yeniden seçildi, kimileri de ilk kez belediye başkanı oldular.

Tüm belediyelerin doğal üye olduğu ve kamu tüzelkişiliğine haiz tek yerel yönetim birliği, Türkiye Belediyeler Birliği olarak belediye başkanlarımıza “hoş geldiniz” diyor, görevlerinde başarılar diliyoruz.

Türkiye Belediyeler Birliğinin görevleri arasında belediyelerin menfaatlerini korumak, gelişmelerine yardımcı olmak; personeli eğitmek; belediyelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirmek; belediyelere rehberlik etmek; belediyeler arasında yurtiçi ve yurtdışı yardımlaşma ve işbirliğini, teknik ve idarî deneyim-bilgi değişimini teşvik etmek; iyi uygulama örneklerinin yaygınlaşmasına yardım etmek vb. yer almaktadır. Bu bağlamda Birliğimizle diyalog halinde olmanız Türkiye’de belediyeciliğin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bunun dışında tüm TBB personeli, belediyecilik sorunlarınıza çözüm aramak, sorularınıza anında cevap vermek üzere görev başındadır. Her türlü sorununuzun yanı sıra ayrıca yaptığınız hizmetleri, plan ve projelerinizi de bizlere iletebilirsiniz. Sayfalarımız aracılığı ile örnek uygulamalarınız ve başarılı hizmetlerinizi okurlarımızla paylaşabilirsiniz.

Hayrettin GÜNGÖR

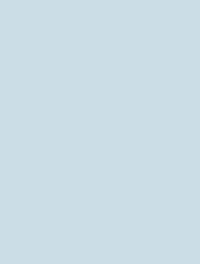
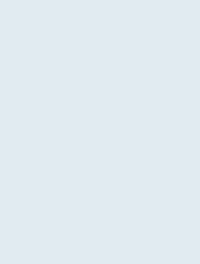
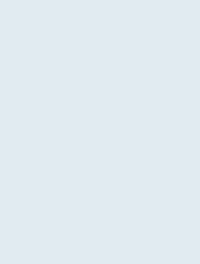
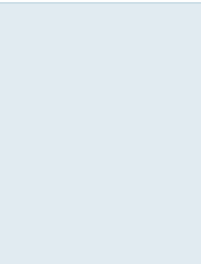
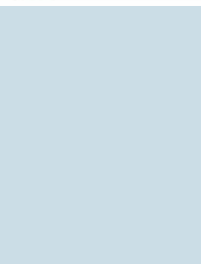
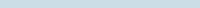
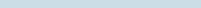
Genel Sekreter

İçindekiler

 söyleşi	4 Hüseyin TANRIVERDİ	 analiz, değerlendirme	9 Belediye Başkanlığı ve Etik İlkeler
 uzman görüşüyle	29 Vekil Olarak Atanan Memurların Mali Hakları	 uzman görüşüyle	39 Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı
 dünyada yerel yönetimler	54 İspanya'da Bölgesel ve Yerel Yönetimler	 dünyada yerel yönetimler	60 Avrupa Konseyi - Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
 kent ve yaşam	76 Trafik, Kural mı? Yoksa Kültür mü?	 haber	86 AB Projesi Çerçevesinde İspanya Kentler ve Belediyeler Federasyonu FEMP ile İşbirliği

DERGİMİZİN YAYIN İLKELERİ

- 1- Yayımlanmak üzere dergimize gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmayacağına Yayın Kurulumuz karar verir.
Dergi formatında 5 sayfaı geçmeyen yazılar tercih sebebidir.
- 2- Gönderilen yazılar, yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.
- 3- Yayımlanan yazılardan dolayı sorumluluk tamamen yazarlarına ait olup, dergimizde yayımlanmış olması onların görüşünü paylaştığımız anlamına gelmez.
- 4- Daha önce başka yerlerde yayımlandığı anlaşılan yazılar dergimizde yayımlanmaz.
- 5- Dergide yayımlanacak yazıların yerel yönetimlerle ilgili konuları içermesi esastır.
- 6- Dergimizde yayımlanmış yazılardan kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

     <td> 16 Siyasal Katılma ve Demokrasi </td> <td><td> 26 Belediyelerde Hemsehriler ve Çalışanlar Arasındaki İlişkilerin Önemi </td></td>	16 Siyasal Katılma ve Demokrasi	 <td> 26 Belediyelerde Hemsehriler ve Çalışanlar Arasındaki İlişkilerin Önemi </td>	26 Belediyelerde Hemsehriler ve Çalışanlar Arasındaki İlişkilerin Önemi
     <td> 44 Belediyeler İsteğe Bağlı Hizmetleri Ücretsiz veya İndirimli Sunabilir mi? </td> <td><td> 48 Belediyeler ve İl Özel İdarelerine Ait Kirada Bulunan Taşınmazların ve Tahliye Edilmesi </td></td>	44 Belediyeler İsteğe Bağlı Hizmetleri Ücretsiz veya İndirimli Sunabilir mi?	 <td> 48 Belediyeler ve İl Özel İdarelerine Ait Kirada Bulunan Taşınmazların ve Tahliye Edilmesi </td>	48 Belediyeler ve İl Özel İdarelerine Ait Kirada Bulunan Taşınmazların ve Tahliye Edilmesi
     <td> 66 Belediyelerin Özürlü İçin Erişebilirlik Konusundaki Sorumlulukları </td> <td><td> 72 TSE ve Belediyeler </td></td>	66 Belediyelerin Özürlü İçin Erişebilirlik Konusundaki Sorumlulukları	 <td> 72 TSE ve Belediyeler </td>	72 TSE ve Belediyeler
     <td> 87 Medeniyetler İttifakı II. Forumu İstanbul'da Gerçekleştirildi </td> <td><td> 88 5. Dünya Su Forumu İstanbul'da Yapıldı </td></td>	87 Medeniyetler İttifakı II. Forumu İstanbul'da Gerçekleştirildi	 <td> 88 5. Dünya Su Forumu İstanbul'da Yapıldı </td>	88 5. Dünya Su Forumu İstanbul'da Yapıldı
     <td> 90 Hizmet İçi Eğitim Semineri </td> <td><td> 90 Suudi Heyet Birliğimizi Ziyaret Etti </td></td>	90 Hizmet İçi Eğitim Semineri	 <td> 90 Suudi Heyet Birliğimizi Ziyaret Etti </td>	90 Suudi Heyet Birliğimizi Ziyaret Etti

- 91 | Soru - Cevap Hattı- Öğrenmek İstedikleriniz
- 99 | Resmi Gazete'den Seçtiklerimiz
- 107 | Genelgeler
- 112 | Duyuru

Hüseyin TANRIVERDİ:

“Vatandaş, ‘yetki verendir’ ve belediyele-
rimiz kendisine yetki
veren vatandaşa karşı,
bu yetkiyi ne kadar
doğru ve etkin kul-
landığının hesabını ver-
mekle yükümlüdür.”

Röportaj: Hayrettin GÜNGÖR

Hüseyin TANRIVERDİ Kimdir?

4 Eylül 1956'da Manisa Kula'da doğdu. Eğitimci ve sendikacı olan Tanriverdi, Gaziantep Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü bitirdi. Hizmet-İş Sendikası'nın Kurucu Genel Başkanı oldu ve yirmi üç yıl bu görevini sürdürdü. HAK-İŞ Konfederasyonu Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulundu. TGTV'nin kurucu üyesi oldu. Azerbaycan İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun "Özel Hizmet Nişanı"nı aldı. İki kitabının yanı sıra çok sayıda makalesi yayınlandı. 22. Dönem Manisa Milletvekili. 22. Dönem'de Türkiye-Filistin Parlamentolar Arası Dostluk Grubu'nun Başkanlık görevini yürüttü. Tanriverdi, Evli ve 2 çocuk babası.

2009 yılı mahalli idareler seçimlerinde ülke genelinde yüzde 10'un üzerinde oy olan partilerin, yerel yönetimlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcıları ile belediyeçilik konularını masaya yatırıyoruz...

Siyasi partilerin, partili belediye başkanlarından bekledikleri belediyeçilik hizmetleri ve belediyeçiliğe bakışları üzerine bir değerlendirme yapılmasını arzu ettiğimiz röportajlarımıza, farklı siyasi partilerin ilgili Genel Başkan Yardımcılarının kendi belediyelerine ilişkin görüşleriyle devam edeceğiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDİ'nin sorularımıza verdiği cevaplar şöyle:

Partinizin yerel yönetimler teşkilatı olarak yürüttüğünüz çalışmalar nelerdir? Belediyeçiliğe bakış açınız nedir?

Ak Parti, yerel yönetimleri demokrasinin beşiği olarak gören ve yerel yönetimlerin ülke kalkınmasında önemli bir role sahip olduğuna inanan partidir. AK Parti değişimi ve dönüşümü takip eden bir anlayışın değil, DEĞİŞİMİ ve DÖNÜŞÜMÜ BİZZAT GERÇEKLEŞTİREN BİR ANLAYIŞIN PARTİSİDİR.

Yerel Yönetimlerde ortaya koyduğu İNSAN odaklı HİZMET anlayışıyla AK PARTİ bir marka haline gelmiştir. AK Parti olarak son 6 yıl içinde birçok yasa çıkarılmış ve yerel yönetimlerin daha demokratik ve yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde çıkardığı kanuni düzenlemeler ile yerel yönetimlerin eli güçlendirilmiştir.

AK Parti'nin AK Belediyeçilik anlayışının temelleri;

Vizyonumuz; Yaşanabilir, yaşam kalitesi yüksek, ulusal ve uluslararası ilişki kurma kapasitesi artan kentler oluşturmaktır. AK Parti belediyeleri, kentsel yaşam kalitesinin artırılması suretiyle küresel reka-

bette kentlerimizin rekabet gücünü artırmayı ve refah seviyesini yükseltmeyi hedeflemektedir.

Misyonumuz; İnsan merkezli ve hizmet odaklı çalışmaktır.

AK belediyeçilik, yerel dinamiklerin harekete geçirilerek, yerel toplulukların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak gelişimini sağlamayı hedeflemektedir. Yerel Kalkınma; fiziki (kentsel), sosyal, kültürel, ekonomik ve demokratik alanda gelişimi kapsamaktadır. AK Partili belediyeler yerel kalkınmanın lokomotifidirler.

Yerel Yönetimler Başkanlığı olarak belediyelerimizin işleyişine, sorun çözme kabiliyetlerini ve kapasitelerini artırıcı projelerle destek vermekteyiz. Ayrıca belediye başkanlarımızı lokal veya bölgesel düzeyde yaptığımız toplantılarla bir araya getiriyoruz. Ortak sorunlara karşı ortak çözüm önerileri üzerinde çalışıyoruz. Halkımızın beklenti ve taleplerini dikkate alan bir hizmet anlayışını geliştirmelerini ve sistematik hale getirmelerini belirtiyoruz.

Geleneksel "yönetim" anlayışı, yerini yönetimle birlikte kontrol, gözetim ve hesapverebilme sorumluluğuna dayalı yeni bir yaklaşım olan "yönetişim" modeline bırakmaya başladı. Siz iyi yönetişimi nasıl tanımlıyorsunuz? Yönetişimde kalite nasıl sağlanabilir?

Bizler bu konuda Yerel Yönetimler Başkanlığı olarak gerek toplantılarımızda gerekse açıklama ve beyanatlarımızda belediyeçilik anlayışının ve hatta ülke düzleminde siyaset etme anlayışının AK Parti ile geride kaldığını söyledik. Çünkü artık dünya eski dünya değil, Türkiye artık eski Türkiye değil. Teknoloji gelişti, iletişim daha kolay hale geldi, bilgiye ulaşmak daha kolay hale geldi. O yüzden eskinin teknikleri ve yöntemleri ile hizmet etmek mümkün değildir.

Bunun için AK Parti yeni bir yönetim anlayışını **Şeffaflık, Katılımcılık, Denetlenebilirlik, Hesap verebilirlik** ilkeleri üzerine kurmuştur.

İyi bir yönetimde planlı, etkin ve verimli çalışma, Kaliteli hizmet üretebilme sürdürülebilirlik, işbirliği ve koordinasyon, bilgiye dayalı yönetim anlayışı önem kazanmaktadır.

AK Partili Belediyeler:

Karar ve uygulamalarında şeffaflığa azami dikkat gösterirler.

Belediye yönetimlerinde karar ve uygulamalarında başta vatandaşlar olmak üzere tüm kurum ve kuruluşların katılımı esastır. AK Partili belediye yönetimleri "halka rağmen" değil, "halkla beraber" hareket ederler.

Demokrasiyi üstün kılan, halkın siyasal sisteme katılımı ve denetimidir, belediyelerimiz bu anlayışla hizmet üretirler. Vatandaş, "yetki verendir" ve belediyelerimiz kendisine yetki veren vatandaşa karşı, bu yetkiyi ne kadar doğru ve etkin kullandığının hesabını vermekle yükümlüdür. Günümüzde bilgi en önemli sermayedir. Hızlı değişim ve gelişmelerin yaşandığı günümüzde belediyelerimiz bilgiye ulaşmak, bilgiyi paylaşmak ve bilgiyi eyleme dönüştürmek için çalışırlar.

Yakın tarihte belediyelerin gündemine giren kent konseylerine bakış açınız nedir?

Kent konseyleri AK Parti döneminde çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenmiştir. İçişleri Bakanlığımız tarafından da yönetmelik ve uygulamada yardımcı olarak düzenlemeler tamamlanmıştır.

Kent konseyleri, halkın ve örgütlü toplumun yönetime katılma kanalları demektir. Bu yüzden katılımcı demokrasiye inanan ve bunun bir an önce tüm yerel yönetimlerde hakim olmasını isteyen bir parti olarak da Kent Konseylerine işlerlik kazanması için çabalarda bulunduk.

Kent konseyleri tam olarak işlerlik kazandığında inanıyoruz ki, yerel demokrasi daha güçlenecek, hem belediye başkanlarının hem de meclislerin yükü hafifleyecektir.

TANRIVERDİ:
Partimiz belediye yönetimleri
"halka rağmen" değil, "halkla beraber"
hareket ederler.

Belediyelerde başkan, encümen ve meclis üçgenindeki yönetim yapısına nasıl bakıyorsunuz? Bu karar mekanizmaları yeterli midir?

Dünyadaki yerel yönetim biçimlerine baktığımızda birçok model görmekteyiz. Ancak bunları temelde üç grupta değerlendirmek mümkündür.

- Kuvvetli Başkan Modeli
- Komisyon Modeli
- Kent Yöneticisi modeli (City Manager)

Türkiye'de uygulanan model genelde kuvvetli başkanlık modeli olarak adlandırılabilir. Çünkü encümen gündemi, meclis gündemini belediye başkanı belirler. Belediye personeli yine belediye başkanı atar. Şu anda dünyada kent yöneticisi modeli üzerinde durulmaktadır. Bu model de yine seçilmiş belediye başkanı ve meclis üyeleri vardır. Karar yine seçilmişlerce alınır, ancak belediyenin ve kentin yönetimi Kent yöneticisince yerine getirilir. Personelden diğer hizmetlerin ve projelerin uygulanmasına kadar Kent Yöneticisi sorumlu ve yetkilidir.

Ülkemizde bu model henüz uygulanmamıştır, ileride değerlendirilebilir. Mevcut model ile yerel yönetimler görevlerini yerine getirme hususunda yeterlidir.

Ülkemizdeki demokrasi her geçen gün biraz daha kökleşmektedir. Belediye yönetimlerinin de demokratik bir işleyiş içine girdiğini, daha denetlenebilir, hesap verebilir, şeffaf bir hale gelmesi, hem ülkemiz hem de demokrasimiz adına büyük kazanç olacaktır.

Belediyelerin yetki görev ve sorumlulukları ile kaynaklarını karşılaştırdığımızda hangi taraf ağır basıyor?

İdari sistemin aşırı merkeziyetçiliği, mahalli idarelerin kaynak yetersizliği içinde olmaları, görev ve yetki konularındaki tereddüt, yetersizlik ve hukuki boşluklar, nitelikli personel, teşkilatlanma ve açıklık ve demokratik katılım konusundaki yetersizlikler, rasyonel olmayan hizmet alanları, imar uygulamalarındaki yetersizlik ve ahenkli kentleşmenin sağlanamaması, mahalli idare gelirlerinin hizmetleri yerine getirme bakımından yetersiz kalması ülkemizde hemen herkesin üzerinde mutabık olduğu hususlardı.

Yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları ile imkanları arasında geçmişte çok büyük uçurumlar vardı. İnsanların doğumundan ölümüne kadar hizmet veren yegane kamu kurumu olan belediyelerin imkanları çok sınırlıydı. Özellikle yörede yaşayan nüfusa göre kamu kaynağı aktarıldığı için bir çok Anadolu kentimiz mali imkansızlıklar içinde hizmet vermeye çalışıyordu.

AK Parti, parti ayırımı yapmaksızın, tüm belediyelerimizin görev ve sorumluluklarını layığı ile yerine getirebilmeleri için yeni bir kanuni düzenlemeye gitmiş ve 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı - İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun yürürlüğe sokmuştur.

Yeni kanun ile Genel Bütçe Vergi Gelirlerinde Mahalli İdarelere ayrılan paylarla ilgili olarak çok önemli değişiklikler getirilmiştir.

Örneğin, daha önce pay matrahında dahil edilmeyen petrol ürünleri, alkollü ve gazlı içecekler ile motorlu taşıtlar üzerinde alınan özel tüketim vergileri pay matrahına dahil edilmiştir.

2007 yılında Merkezi yönetim bütçesinden yerel yönetimlere aktarılan pay 3 Milyon 498 bin TL iken bu rakam 2008'de yüzde 40 oranında artırılarak 4 milyon 890 bin TL'ye yükseltilmiştir.

Genel Bütçe vergi gelirleri üzerinden ayrılan payların dağıtımında nüfus kriterine ilave olarak gelişmişlik endeksi, kırsal alan nüfusu, köy sayısı ve illerin yüzölçümü gibi yeni kriterler getirilmek suretiyle bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması amaçlanmıştır. Diğer taraftan nüfusu 10 binin altındaki belediyelerin mali yönden desteklenmesi amacıyla da denkleştirme ödeneği getirilmekte ve her yıl 2 eşit taksit halinde bu belediyelere dağıtılması sağlanmaktadır.

Yapılan bu çalışmalar AK Parti'nin yerel yönetim anlayışını ve yerel yönetimlere gösterdiği önemi ortaya koymaktadır. **Biz inanıyoruz ki, kalkınma da demokrasi de yerel başlar.**

Dünyada örnek aldığınız bir belediyecilik uygulaması var mı?

Dünyada birçok ülkede kentleşme, şehircilik ve belediyecilik açısından güzel örnekler vardır. Ancak sanayileşme ve teknolojinin getirdiği yenilikler dola-

yısıyla, insanların bu hizmetlere daha yakın ve ulaşılabilir olma isteğinden kaynaklanan göç nedeniyle hem alt yapı hem de üst yapı hizmetlerinin istenilen seviyede olmadığını görmekteyiz. Dünyanın en büyük kentlerine baktığınızda bile kentleşmenin eksik kaldığını, sağlıksız büyümenin, kaçak yapılaşmanın olduğunu görmekteyiz. Rio De Janeiro, Paris, Kahire, İstanbul gibi dünya şehirlerinin bu sorunlarla her zaman başı derttedir.

AK Parti olarak dünyadaki yerel yönetimler alanındaki gelişmeleri yakından takip etmekte ve izlemekteyiz. İyi olan örnekleri uygulanabilirlik açısından tartışmaktayız. Ancak şunu söyleyebilirim ki, AK Parti kendi geliştirdiği AK BELEDİYESİCİLİK formasyonunu tüm Türkiye’de başarılı bir şekilde uygulamaktadır. İnsan odaklı hizmet anlayışı ile birçok kent merkezinde başarılı belediyeçilik örnekleri verdik, vermeye de devam ediyoruz. Alt yapı ve üst yapı çalışmaları zaten belediyelerin asli görevleridir. Bunların yanında sosyal belediyeçilik, toplumun alt kesimlerine yönelik hizmetler, kadın, çocuk, engelliler ve yaşlılar için projeler hep bizim uygulamaya soktuğumuz projelerdir.

Partinizin belediye başkanlarından beklentileri nelerdir? Belediyeçilik kriterleriniz nedir?

Yukarıda da cevapladığım gibi bizim İNSAN ODAKLI HİZMET ANLAYIŞIMIZ, AK BELEDİYESİCİLİK ANLAYIŞININ temelidir. Belediye başkanlarımızdan beklentimizde budur. Dediğim gibi temel belediyeçilik hizmetleri, asli görevler zaten yerine getirilecektir. AK Partili belediye başkanları zaten katılımcı, demokratik, açılımcı, yeniliklere ve toplumsal gelişmelere karşı

duyarlı olacaktır. Seçim öncesi aday tespit çalışmaları sırasında koyduğumuz kriterleri zaten kamuoyu biliyor. Dürüst, şeffaf, çalışkan, üretken gibi özellikler zaten siyasetçide olması gereken özelliklerdir. Bizim en büyük beklentimiz partimizin ortaya koyduğu yerel yönetimler anlayışının ve nerede insan varsa oraya hizmeti götürme prensibinin eksiksiz uygulanmasıdır.

Sosyal Belediyeçilik anlayışı ne olmalıdır? Bu kapsamda yapılacak çalışmalar nelerdir?

Sosyal belediyeçilik günümüz dünyasında altyapı ve üst yapı çalışmalarının yanında daha çok insanların boş vakitlerini değerlendirebileceği, kadınların, çocukların, yaşlıların yararlanabileceği sosyal tesis, parklar, oyun alanları, klüp ve dernek faaliyetlerinin yapılabilmesi, meslek edindirme kursları, halk eğitim merkezlerini kapsamaktadır. Biz belediyelerimizin imkânları dâhilinde daha çok dezavantajlı toplumsal kesimlerin yararlanabileceği, insanlarımızın daha huzurlu ve güvenli ortamları sağlamalarını istiyoruz. Belediyeçilik, sosyal belediyeçilik ilkelerimiz çerçevesinde yapılabilen her türlü projeyi de destekleyeceğiz.

Yerel seçilmişlerin eğitimi konusunda yürüttüğünüz çalışmalar neler? Siyaset okulları bunun için yeterli midir?

Yerel yönetimlerde görev alacak kişilerin donanımlı olmaları gerekmektedir. Mevzuattan kent bilgisine, imar konusundan alt yapı çalışmalarına kadar hem belediye başkanlarının, hem belediye meclis üyelerinin hem de il genel meclis üyelerinin konulara hakim olmaları hizmetlerin yürütülebilmesi ve kaliteli olması açısından önemlidir. Biz AK Parti olarak bunun

bilinciyle seçimlere endeksli olmadan YEREL YÖNETİMLER SİYASET AKADEMİSİ uygulamasını başlattık. En azından bu yerlerde görev almayı düşünen kişilere temel bilgileri vermeyi düşündük. Yaklaşık 20 bin kişi bu eğitim sürecine dahil oldu ve 17.500 kişi de mezun oldu Bunların bir çoğu belediyelerde, il genel meclislerinde aday oldular. Elbette burada verilen eğitim ve bilgiler temel niteliktedir. Yani çok kapsamlı ve detaylı değildir. Bunun yetinmedik, Yerel Yönetimler Başkanlığı olarak "AK Belediyecilik", "Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri Rehber" ve İl Genel Meclis Üyeleri için Rehber" isimli üç kitap hazırlayıp, seçilen yerel yöneticilerimize ulaştırdık.

Yeni dönemde seçilen belediye başkanlarımıza, belediye meclis üyelerimize ve il genel meclis üyelerimize yönelik bir eğitim programı için hazırlıklarımız devam etmektedir.

Biz bilimi ve bilgiyi önemseyen bir parti olarak çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Belediye başkanlarının çalışma programlarına katkılarınız oluyor mu? Ağırlıklı olarak hangi belediyecilik alanında destek isteniyor?

Biz belediye başkanlıklarının çalışmalarında hem koordinasyon, hem de destek anlamında bir katkımız olmak-

tadır. Kardeş belediyecilik uygulaması belediyelerimiz arasında imkanları paylaşıyoruz, buluşturuyoruz. Teorik anlamda katkı vermeye çalışıyoruz. Projeleri varsa onların hayata geçmesi için çaba gösteriyoruz.

TBB'yi tanıyor musunuz?

Bildiğiniz gibi Türkiye Belediyeler Birliği AK Parti döneminden önce dernek statüsündeydi. AK Parti 26 Mayıs 2005 tarihinde çıkarttığı 5355 Sayılı Kanun ile Türkiye Belediyeler Birliğini yasal bir çerçeveye oturtmuştur. AK Parti iktidarına kadar yerel yönetimlerde görülen birçok yasal düzenleme eksikliği de AK Parti tarafından giderilmiştir.

Türkiye Belediyeler Birliği yerel yönetimler alanında örgütlü bulunan en büyük sivil toplum kuruluşudur. Belediyelerimizin ortak aklı çerçevesinde oluşturulmuş güçlü bir kuruluştur. Belediyelerimizin çalışmalarına yardımcı olmak, uluslar arası düzeyde

ilişki kurmaları, birliklere üye olmaları ve şehircilik hizmetleri açısından proje üretebilmelerine yardımcı

olan Türkiye Belediyeler Birliğinin yasal mevzuat konusunda da belediyelere hizmet verdiğini biliyorum. Türkiye Belediyeler Birliğinin başarılı çalışmalarının devamını diliyorum.

"Türkiye Belediyeler Birliği, yerel yönetimler alanında örgütlü bulunan en büyük sivil toplum kuruluşudur" Belediyelerimizin ortak aklı çerçevesinde oluşturulmuş güçlü bir kuruluştur.

Prof.Dr. Bilal ERYILMAZ
Sakarya Üniversitesi, İİBF
Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı,
Kamu Görevlileri Etik
Kurulu Başkanı

29 Mart 2009 mahalli idareler seçimleri öncesinde en çok dürüstlük, tarafsızlık, kamu yetki ve kaynaklarının kötüye kullanılmaması, hesap verebilirlik, saygınlık ve güven gibi etik ilkelere vurgu yapıldığı dikkate alındığında, seçilen belediye başkanlarının toplumun bu etik beklentilerine olumlu cevap vermeleri ve bunları geliştirmeleri gerekir.

BELEDİYE BAŞKANLIĞI VE ETİK İLKELER

Etik kurallar, ceza kanunlarında ve personel mevzuatında öteden beri var olmakla birlikte, kapsamlı bir şekilde müstakil bir düzenlenmeye konu olması ve bir sistematığe bağlanması yeni bir olgudur. Özellikle 1970'lerde dünyada ortaya çıkan önemli yolsuzluk olayları, etiğin kamu yönetimine ve siyasete önemli bir unsur olarak girmesini sağlamıştır. Yolsuzluk olgusu, yalnız gelişmekte olan ülkeler için değil, gelişmiş ülkeler bakımından da siyasetin, yargının ve kamu yönetiminin temel gündem maddelerinin başında yer almaktadır.

Etik, toplumlarda yalnızca yolsuzluğun ya da daha geniş bir kavram olan yozlaşmanın artmasıyla birlikte gündeme gelen bir konu değildir ve olmamalıdır da. Yozlaşma, yasalara ve hizmet standartlarına aykırı karar ve eylemleri kapsadığı kadar, etik davranışlara uymamayı da içeren bir kavramdır. Bu nedenle etik ilkeler ve mekanizmalar, yalnızca yolsuzlukların azaltılmasında ve yozlaşma denilen olguyla mücadelede çok önemli bir role sahip olmanın ötesinde, yozlaşmaya giden yolları engelleyen, toplum, siyaset, yargı ve yönetim sistemin düzgün işlemlerini sağlayan, onun kalitesini artıran, kurumlara karşı toplumsal desteği geliştiren bir işleve sahiptir. Kısacası etik, pozitif dışsallığı yüksek değerler ve davranışlar manzumesidir.

ETİĞİ ANLAMAK

Etik, insanların birbirleriyle ve kurumlarla ilişkilerinde ve kurumlar içindeki davranışlarında iyi, doğru, kötü veya yanlış olarak adlandırdıkları değer yargılarını ve bu yargılara ulaşma sürecini ifade eder. Etik, kararların nasıl alınması ve işlerin nasıl yapılması gerektiğini belirlemede kişilere yol gösteren değerler, ilkeler ve standartlardır. İnsan, etik bir varlıktır. Bizi biz yapan unsurların temelinde etik değerler bulunmaktadır. Kişi olarak, kendimize, ailemize, toplumumuza ve kurumlarımıza karşı çeşitli görevlerimiz ve sorumluluklarımız söz konusudur. Kişi olarak, çeşitli durumlara karşı tepki verdiğimiz ve onları yorumladığımız bir deruni dünyamız bulunmaktadır. Bu deruni/işsel dünyamız, çocukluk döneminden başlayarak

aile, okul, inanç sistemi, işyeri ve toplum tarafından şekillenir. Farklı etik geleneklerden beslenmeleri nedeniyle bireyler arasında olduğu kadar, bireylerle kurumlar arasında da etik anlayış ve tutum farklılıkları söz konusu olabilmektedir.

Etik, insanların kendi özüne ve inancına bağlı olarak davranmasını ve dolayısıyla kendi kendini yönetmesini sağlamak suretiyle, içsel ve dışsal sorumluluğun gelişmesinde temel rol oynamaktadır.

Etik ilke ve standartlar, olması gerekenleri tanımlar ve belirtir. Dolayısıyla kurumsal ve toplumsal kültürdeki mevcut etik ilke ve anlayışların, çeşitli yozlaşma biçimlerinin tehdidi altında zaman içinde saflığını veya fonksiyonunu kaybetmesi nedeniyle yeniden inşa edilmesi ihtiyacı ortaya çıkar/çıkabilir, böylece mevcut durumun, arzulanan etik ilke ve standartlara uydurulması söz konusu olur/olabilir. Bu nedenle etik davranışların geliştirilmesi için, ortak politikalara ve toplumsal aktörlerin yakın işbirliğine ve duyarlılığına ihtiyaç bulunmaktadır.

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK

Kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin karar alırken ve hizmetleri yürütürken uymaları gereken tarafsızlık, dürüstlük, liyakat, nesnellik, saydamlık, hesap verebilirlik, adalet, eşitlik, kamu yararını gözetme, profesyonellik, tutumluluk ve etkinlik gibi ilke ve değerler bütününden meydana gelmektedir. Bu ilke ve değerleri benimseyen, karar ve işlemlerinde bunları uygulayan yönetime, "**etik yönetim**" denilmektedir.

Kamu yönetiminin en önemli özelliği, kamu hizmeti yürütmesi ve bu hizmetin gerek karar aşamasında ve gerekse yürütülmesi esnasında, diğer hizmetlerden farklı özellikler taşımasıdır. Kamu hizmeti, kamu yararına yönelik olarak ya doğrudan kamu kurumları tarafından ya da kamu kurumlarının denetimi ve gözetimi altında özel kişilerce yürütülen/sunulan ortak nitelikteki mal ve hizmetlerden meydana gelir. Kamu hizmetlerin; kamu yararına yönelik olması, genellikle vergiler veya kanunla belirlenen başka yöntemlerce finanse edilmesi ve kamunun denetim ve gözetimi altında yürütülmesi gibi bir takım özellikleri bulunmaktadır.

Kamu hizmetinin, "*kamu yararı*", "*kamu finansmanı*", "*kamunun denetimi ve gözetimi*" altında

yürütülmesi gibi unsurlar, onu yürüten kamu görevlilerinin, karar alırken ve görevlerini yaparken daha dikkatli davranmalarını zorunlu hale getirmektedir. Kamu görevlilerinin çalışmalarını yürütürken kamu kaynağını kullandıkları ve başkalarının (vergi mükelleflerinin) parasıyla iş yaptıkları gerçeği unutulmamalıdır. Gerek kamu yetkisi ve gerekse kamu kaynağının kullanılmasında kamu görevlilerinden beklenen etik davranışlar, yapılan işin bir kamu hizmeti olmasından ve siyasal kurumlara/kişilere verilen yönetim gücünün niteliğinden kaynaklanmaktadır. Kamu görevlilerini diğerlerinden ayıran en önemli faktör, kamu yararını esas alan ve halka karşı sorumluluk taşıyan demokratik bir idarede çalışıyor olmalarıdır.

Kamu yönetiminde etik, mevcut kanunlara ve düzenlemelere ilave olarak, kamudaki kararların ve uygulamaların test edildiği/değerlendirildiği bir temel oluşturmaktadır ve böylelikle kamu yararının korunmasına, işlerin doğru ve dürüst olarak yapıldığına dair bir güvenin tesis edilmesine ve bunun sürdürülmesine önemli katkı sağlamaktadır.

Bir taraftan, kamu görevlilerinin, kendilerine rehberlik edecek etik değerleri ve mesleki standartları geliştirerek içselleştirmek ihtiyacındayız; diğer taraftan da bu ilke ve değerlere aykırı eylem ve işlemler ortaya çıktığında, bunları iyi denetleyecek mekanizmalar oluşturmak zorundayız. Kısacası, hem iç etiği ve hem de dış etiği birlikte geliştirmek durumundayız.

Kamu yönetiminde etik bilincin en tepeden başlanarak aşağıya doğru yerleşmesi, siyaset ve yönetim sisteminin iyi işlediğinin garantilerinden biridir.

Günümüzde etik ilkeler, uluslar arası bir nitelik taşımaktadır. 1990'dan sonra uluslararası kuruluşlar, bir dizi etik davranış kodları, kurumları ve mekanizmaları oluşturmaya başladılar. Birleşmiş Milletler, 1996 yılında Yolsuzluğa Karşı Eylem Planı çerçevesinde, Kamu Görevlilerinin Etik Kuralları konusunda üye ülkelere tavsiye kararı yayınladı. Ayrıca Avrupa Konseyi, 2000 yılında, kamu görevlilerine yönelik etik kurallar konulmasının ve bu konuda halkın duyarlılığının geliştirilmesinin yolsuzluklarla mücadelede önemli bir araç olduğunu belirterek, "**Kamu Görevlileri İçin Model Etik Davranış Kodu**" yayınladı ve üye ülkelere tavsiye etti. Avrupa Konseyi, etik davranış ilkelerinin ne ölçüde yerine getirilip geti-

rilmediğini gözleme ve değerlendirme görevini de GRECO'ya verdi. Türkiye Avrupa Konseyinin yolsuzluklarla mücadeleye yönelik sözleşmelerini imzalamıştır.

ÜLKEMİZDE ETİK YÖNETİMİ

Ülkemizde etik yönetim için temel düzenleme, 25.05.2004 tarih ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkındaki Kanunla başlamıştır. Bu Yasa ile oluşturulan Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun yetki ve görevleri;

1) Kamu görevlilerinin uymaları gereken etik davranış ilkelerini ve hediye alma yasağının kapsamını belirlemek,

2) Etik davranış ilkelerinin ihlal edilmesi halinde gerekli inceleme ve araştırmayı yapmak,

3) Kamuda etik kültürünü yerleştirmek üzere çalışmalar yapmak veya yaptırmak ve bu konuda yapılacak çalışmalara destek olmaktır.

Kamu Görevlileri Etik Davranış ilkelerine ilişkin Yönetmelik 13.04.2005 tarihinde yayınlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik ve bunun ekinde yer alan Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi, kamu görevlilerinin izlemesi gereken etik davranış ilkelerini ana hatlarıyla belirlemiştir. Yedi maddeden oluşan Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesinin ilk iki maddesi şöyledir:

" **Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışıyla;**

- **Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,**

- **Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi...taahhüt ederim."**

Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Davranış Kodu, etik davranış kurallarının amacının "*kamu görevlilerinin davranış ve dürüstlükleri konusundaki standartları tespit etmek, bu standartları yerine getirme açısından onlara yardım etmek ve halkı kamu görevlilerinden görmeyi umduğu davranışlar konusunda bilgilendirmek*" olarak tanımlamıştır.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu'na, kapsam içindeki kamu kurum ve kuruluşlarındaki en az genel müdür, eşiti ve üstü seviyedeki kamu görevlileri ile ilgili başvuru yapılabilir. Bu çerçevede belediyelerde Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun yetki alanına giren kişiler şunlardır:

- Büyükşehir Belediye Başkanları,
- İl ve İlçe Belediye Başkanları,
- Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri ve Genel Sekreter Yardımcıları,
- Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı,
- Büyükşehir Belediyesi Bağlı Kuruluşları Genel Müdürleri,
- Büyükşehir Belediye Şirketleri Genel Müdürleri, Yönetim ve Denetim Kurulu üyeleri.

BELEDİYE BAŞKANLARI İÇİN ETİĞİN ÖNEMİ

Belediye başkanlığı, hem siyasi ve hem de idari bir makamdır. Siyasi makam olması dolayısıyla bu görevde bulunanların, hemşehrilere/topluma (seçmenlere) ve meclislerine karşı siyasi sorumluluğu bulunmaktadır; idari görevleri dolayısıyla da, "*hesap verme sorumluluğu*" çerçevesinde yargı makamlarına, vesayet mercilerine, Sayıştay'a, kendi meclislerine ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu'na karşı da belirli bir sorumluluğu söz konusudur.

Belediye başkanlarının etik davranış ilkeleri bakımından iki rolü bulunmaktadır. Birincisi, belediye başkanları, Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun belirlediği etik davranış ilkelerine uymak ve bu ilkelerin kurumlarında uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür.

İkinci olarak, etik davranış ilkelerinin uygulanmasında kişisel davranışlarıyla kurum personeline örnek olmak ve onlara liderlik yapmak durumundadır.

Bütün ülkelerde etik düzenlemelerin amacı, etik davranış ilkelerine bağlı/saygılı bir kurum oluşturmaktır. Etik davranış ilkelerine bağlı bir kurumdan söz edebilmek için şu üç unsurun varlığı önemlidir. Bunlar;

1) Kurumdaki kararların etik davranış ilkelerine uygun olarak alınması,

2) Üst düzeyde kurumsal etik sorumluluk ve dürüstlük içinde faaliyetlerin yürütülmesi,

3) Halkın güvenini kazanmış etik uygulamaların mevcudiyetidir.

Belediye başkanlarının etik liderlik bakımından önemli görevleri söz konusudur. Bunların en önemlisi, hem kişisel davranışlarıyla örnek olmak, hem de çalışanların etik standartlara göre davranmalarını bekleyerek etik bir iklim meydana getirmektir. Belediye başkanlarının liderlik misyonları, onların yöneticilik görevlerinden önce gelir. Liderlik, çalışanları, misyon ve vizyona bağlı olarak belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmaya yönetmek için etkileme sürecidir.

Kamu görevlileri etik davranış ilkeleri, Yönetmelikte on sekiz başlık altında düzenlenmiştir. Bunlar; **görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci, halka hizmet bilinci, hizmet standartlarına uyma, amaç ve misyona bağlılık, dürüstlük ve tarafsızlık, saygınlık ve güven, nezaket ve saygı, yetkili makamlara bildirim, çıkar çatışmasından kaçınma, görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması, hediye alma ve menfaat sağlama yasağı, kamu malları ve kaynaklarının kullanımı, savurganlıktan kaçınma, bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan; bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık; yöneticilerin hesap verme sorumluluğu, eski kamu görevlileriyle ilişkiler, mal bildiriminde bulunmadır.**

Bu etik davranış ilkelerinin hepsi, şüphesiz bir kamu yöneticisi olması nedeniyle belediye başkanları için önemlidir. Çünkü etik davranış ilkelerinin bütünselliği söz konusudur. Ancak bunlardan "dürüstlük ve tarafsızlık", "saygınlık ve güven", "çıkarcılığından kaçınma", "görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması", "hediye alma ve menfaat sağlama yasağı" ile "yöneticilerin hesap verme sorumluluğu" başlıkları altında düzenlenen etik davranış ilkelerinin özel bir yeri bulunmaktadır. Çünkü uygulamada bu ilkelerin ihlal edilme olasılığı çok yüksektir ve bunların toplumsal/kurumsal ve kişisel etkilerinin boyutları çok yönlüdür.

Yazının sınırlarını zorlayacağı için etik davranış ilkelerinin ayrıntılarına burada temas etmek mümkün olmamıştır. İsteyenler bu konuda Yönetmeliğe bakabilirler. Ancak etik liderlik açısından yönetmeliğin bazı maddelerine değinmek yararlı olacaktır.

SAYGINLIK VE GÜVEN

Etik davranış ilkelerinin temel amacı, kamuya olan güveni geliştirmektir. Çünkü zaman zaman ortaya çıkan yolsuzluk ve yozlaşma olguları, toplumun kamu yönetimine karşı güven duygularını büyük ölçüde zedelemektedir. Etik, bir yönü ile kamu yönetimine karşı sarsılan güveni yeniden tesis etmek veya var olan güveni geliştirmek ya da kalıcı hale getirmenin bir aracıdır. Gerek ulusal ve gerekse uluslar arası etik düzenlemelerde, saygınlık ve güven unsuruna özel bir vurgu yapılmaktadır. Nitekim Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri için Davranış Kodunda bu konu şöyle yer almıştır: *"Kamu görevlileri, her zaman halkın kamusal hizmetlerin dürüst, tarafsız ve etkin bir şekilde sunulduğuna olan güven ve inancını sürdürecektir."*

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile ilgili Yönetmelikte "saygınlık ve güven" unsuru şöyle yer almıştır: *"Kamu görevlileri, kamu yönetimine güveni sağlayacak şekilde davranırlar ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar."*

"Yönetici ve denetleyici konumunda bulunan kamu görevlileri, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulana kabul edemezler."

ÇIKAR ÇATIŞMASINDAN KAÇINMA

Çıkar çatışmasından kaçınma konusu, özellikle yönetici ve denetleyici konumunda bulunan kamu görevlileri için çok önemli bir etik davranış ilkesidir. Çıkar çatışması, bir kamu görevlisinin karar alırken ve kamu hizmetini yürütürken çok sık olarak karşılaşılabileceği konulardandır. Burada, konumu gereği kamu görevlisinin kamunun yararına yönelik olarak hareket etmesi gerekirken söz konusu işte kendisinin, eşinin, aile fertlerinin, akrabalarının özel çıkarlarını kollaması yönünde bir tutum izlemesi halinde çıkar çatışması söz konusu olmaktadır.

Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Davranış Kodunda, çıkar çatışması ayrıntılı bir şekilde yer almıştır. Koda göre çıkar çatışmasının niteliği ve çıkar çatışmasında ilgili kamu görevlisinin atması gereken adımlar şöyle düzenlenmiştir: *"Kamu görevlilerinin resmi görevlerini tarafsız ve objektif bir şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken şahsi çıkarlara sahip olmaları halinde çıkar çatışması ortaya çıkar."*

Kamu görevlilerinin şahsi çıkarları kendisine, ailesine, yakın akrabalarına, arkadaşlarına ya da iş bağlantısı veya siyasi ilişkileri olduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati içerir. Bunun yanı sıra onlarla ilgili mali ya da diğer türlerdeki her türlü yükümlülüğü kapsar.

Kamu görevlisi diğer kişilerin böyle bir durumda olduğunu bilen tek kişi olduğu için aşağıdaki konularda şahsi sorumluluğa sahiptir:

- Her hangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda uyanık olmak,
- Bu tip bir çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atmak,
- Bu tip bir çıkar çatışmasının farkına varır varmaz bunu üstlerine bildirmek,
- Böyle bir durumdan geri çekilmek ya da çıkar çatışmasından kaynaklanan her hangi bir menfaatten kendisini tecrit etmek için verilecek nihai karara razı olmak".

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile ilgili Yönetmelikte ise çıkar çatışması şöyle tanımlanmış ve düzenlenmiştir: *"Çıkar çatışması; kamu görevlilerinin görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükleri ve benzeri şahsi çıkarlara sahip olmaları halini ifade eder."*

Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında şahsi sorumluluğa sahiptir ve çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle şahsen bilen kişiler oldukları için, her hangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar,

çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlerden kendilerini uzak tutarlar".

Çıkar çatışmasını açıklamak gerekirse; ihale komisyonunda yer alan bir kamu görevlisinin, ihaleye katılanlar arasında bir akrabasının veya yakın bir arkadaşının olması durumundaki konumu; bir şirketle ilgili bir yaptırım konusunun görüşüldüğü bir kurulda, kurul üyelerinden birinin kızının/oğlunun söz konusu şirkete iş başvurusu yapmış olması halindeki konumu; bir belediye başkanının imar tadilatıyla ilgili bir karar veya işlemde, imar tadilatı yapılan yerde yakın akrabasının arsasının olması halindeki durumu ve benzeri diğer haller çıkar çatışmasına örnek olarak verilebilir. Bu gibi halleri, genellikle ilgili kamu görevlisinden başka bilebilecek bir kişi/kişiler olmaya bilir. Potansiyel veya fiili çıkar çatışmasını en iyi kendisi bilebileceği için ilgili kamu görevlisi, bu durumu deklare etmesi ve toplantının o bölümüne katılması gerekir.

Nitekim **5393 sayılı Belediye Kanunu**, çıkar çatışmasına ilişkin şu hükmü getirmiştir: *"Belediye başkanı ve meclis üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamazlar"* (Mad.27).

HEDİYE ALMA VE MENFAAT SAĞLAMA YASAĞI

Ülkemizde kamu görevlilerinin en çok karşılaştıkları/karşılaşabilecekleri etik dışı davranışların başında hediye ile ilgili uygulamalar gelmektedir. Hediye meselesi, yozlaşmaya giden yolu hazırlayan, kişilerin test edilmesi için kullanılan/kullanabilecek olan, etik konulardaki hassasiyetleri zayıflatan unsurlardandır. Bazı ülkeler hediye keskin bir şekilde yasaklamıştır, bazı ülkeler ise belirli bir limitin (örneğin 50 dolar) üzerindeki yasak kapsamına almışlardır.

Ülkemizde hediye alma yasağının kapsamını belirleme yetkisi, Kamu Görevlileri Etik Kuruluna verilmiştir. Kurul, kuruma yapılan bağışlar ile, kitap, dergi, takvim ve benzeri nitelikteki eşyanın dışındakileri hediye kapsamına alarak yasaklamıştır. Kurul, hazırladığı Yönetmelikte bu konuyu şöyle düzenlemiştir: *"Kamu görevlisinin tarafsızlığını, perfor-*

mansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat hediye kapsamındadır.

Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracılar eliyle her hangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar".

Yönetmelikte, hediye alma yasağı tadadi bir biçimde düzenlenmiştir. Hediye alma kapsamında olan hususlar şöyle sayılmıştır:

a) *Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,*

b) *Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,*

c) *Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,*

d) *Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler.*

Yönetmelikte yalnızca kamu görevlilerinin hediye almaları yasaklanmamış, aynı zamanda kamu kaynağını kullanarak hediye vermeleri de yasak kapsamı içinde değerlendirilmiştir:

"Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak hediye veremez, resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişiye çelenk veya çiçek gönderemezler; görev ve hizmetle ilgisi olmayan kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler".

Yönetmeliğin bu açık hükmü karşısında, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, belediyenin giderlerini düzenleyen 60'ıncı maddesindeki "Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri"ni değerlendirmek gerekir. Çünkü temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri, belediyenin görevleri arasında yer alan bir kamu hizmetiyle bağlantılı olması gerekirken, amacının dışına çıkarak yozlaşmaya neden olan/olabilecek uygulamalara konu olabilmektedir. Nitekim bazı belediye

başkanlarının, yönergelerle konuyu düzenleyip, belediye bütçesini kullanarak beldedeki cenaze, düğün ve nişanlara çelenk göndermeleri ve gelin/damada takı takmaları gibi uygulamalara gittikleri, zaman zaman bazı basın yayın organlarında yer almaktadır. Bu uygulama, İçişleri Bakanlığının konu ili ilgili **"Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi"**nin 10'uncu maddesinde düzenlenen, *"yapılması belde için gerekli olan veya mahalli örf, adet ve sosyal yaşantı için de gerekli sayılan etkinlik ve törenler için (nişan, nikâh, ölüm gibi) harcama yapılabilir"* hükmüne dayandırılıyorsa da, söz konusu Yönergenin bu hükmü, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile ilgili Yönetmeliğin yukarıda belirtilen hükmü karşısında sorunludur ve hukuki geçerliliği bulunmamaktadır.

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü maddesinde, uluslararası ilişkilerde nezaket ve protokol kuralları gereğinde yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen ve aldıkları tarihteki değeri on aylık net asgari ücretin altındaki hediyeler, hediye alma yasağı kapsamı dışında tutulmuştur. On aylık net asgari ücretin toplamını aşan hediye veya hibe niteliğindeki eşyanın, alındığı tarihten itibaren bir ay içinde ilgili kamu görevlisi tarafından kendi kurumuna teslim edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu konu kanunla düzenlendiği için, Kamu Görevlileri Etik Kurulu, bunu yönetmelikle değiştirme yetkisine sahip değildir, ancak söz konusu kanun maddesinde belirtilen sınırların üstünde veya altında kalan hediyelerin Kurul'a beyan edilmesi mükellefiyetini getirmiştir.

YÖNETİCİLERİN HESAP VERME SORUMLULUĞU

Hesap verebilirlik, kamu yöneticilerinden /görevlilerinden beklenen en önemli etik ilkelerdendir. Avrupa ülkeleri arasında ortak bir yönetim alanı oluşturulması gayretleri içinde yapılan çalışmalarda ve izlenen politikalarda, **"etkinlik"**, **"saydamlık"**, **"yönetişim"** ve **"hesap verebilirlik"** olmak üzere dört ilke üzerinde mutabakat sağlanmıştır. Hesap verebilirlik, ona muhatap olan kişilerinin kontrolünün/denetiminin üzerinde bir güçtür. Hesap verebilirlik, **"siyasal"**, **"yargısal"**, **"yönetimsel"**, **"performans"**, **"mali"** ve **"etik"**

olmak üzere çok boyutlu mekanizmalar ve biçimler altında yürütülen bir denetimdir.

Ülkemizde yöneticilerin hesap verme sorumluluğu, başta 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu olmak üzere çeşitli kanunda yer almış ve özellikle bu alanda 2000 yılının başından itibaren yoğun çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Günümüzde hesap verebilirlik, hem kamu yönetiminin temel bir ilkesidir, hem de etik davranış ilkeleri içinde önemli bir yere sahiptir. Bütün etik davranış kodlarında, hesap verme sorumluluğu özel olarak düzenlenmiştir. Kamu Görevlileri Etik Davranış ilkeleri ile ilgili Yönetmelikte, yöneticilerin hesap verme sorumluluğu şöyle yer almıştır: *"Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda hesap verebilir ve kamusal değerlendirme ve denetime her zaman açık ve hazır olurlar."*

Yönetici kamu görevlileri, kurumlarının amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri zamanında alırlar".

Yönetmelik ayrıca, yönetici kamu görevlilerinin, yetkisi içindeki **personelin yolsuzluk yapmasını önlemek** için hangi adımları atması ve hangi tedbirleri uygulamasını da düzenlemiştir. Bu konudaki tedbirler şöyle sıralanmıştır:

- a) *Yasal ve idari düzenlemeleri uygulamak,*
- b) *Eğitim ve bilgilendirme konusunda uygun çalışmalar yapmak,*
- c) *Personelinin karşı karşıya kaldığı mali ve diğer zorluklar konusunda dikkatli davranmak,*
- d) *Kişisel davranışlarıyla personeline örnek olmaktır.*

Yönetmelik, yöneticilerin etik davranış ilkeleri konusunda personeli üzerindeki yükümlülüğünü şu şekilde tanımlamıştır:

- a) *Personeline etik davranış ilkeleri konusunda uygun eğitimi sağlamak,*
- b) *Etik davranış ilkelerine uyulup uyulmadığını gözetlemek,*
- c) *Personelinin geliriyle bağdaşmayan yaşantısını izlemek,*
- d) *Etik davranış konusunda onlara rehberlik etmektir.*

SONUÇ

Görüldüğü gibi etik davranış ilkelerinin geliştirilmesi ve kurumlarda etik ikliminin oluşturulması, çok yönlü çalışmalara bağlıdır ve etik liderliği gerektirmektedir. Etik kültürün ve bilincin geliştirilmesi için, her şeyden önce eğitime ağırlık verilmesi kaçınılmazdır. Bu etik eğitimin anaokulundan başlayarak geliştirilmesi ve çalışma hayatında da hizmet için eğitimin bir parçası haline getirilmesi gerekmektedir.

Etik değerler ve ilkeler, kamu görevlisi olarak kişilerin iş yaşamlarının bir parçası değil, aynı zamanda vatandaş ve birey olarak da ideallerimizin ve değerlerimizin önemli bir unsurunu meydana getirmektedir.

Bugün nüfusumuzun yaklaşık yüzde 83'ü belediye sınırları içinde yaşamaktadır. 1920'lerde egemen olan kırsal nüfus ağırlıklı bir yapıdan 1980'den itibaren kentsel ağırlıklı bir yapıya geçmiş bulunmaktayız. Kent yaşamının kendine özgü ilişkileri ve belediyelerin bu ilişkilerdeki rolü ve sorumluluğu giderek daha çok önem kazanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda, özellikle **"hemşehri hukuku"** ile getirilen yeni unsurlar, belediye başkanlarının kurumsal liderlik rollerinin ötesinde onların toplumsal liderliklerinin önemine vurgu yapmaktadır.

Belediyeler, etik davranış ilkeleri açısından toplumsal güvenin test edildiği önemli alanlardandır. 2004 yılında başlayan yerel yönetim reformlarıyla birlikte belediyelerin yetki ve görevleri artmış, buna paralel olarak da sorumluluklarının boyutları genişlemiştir. Belediye mevzuatında son yapılan değişiklikler, her ne kadar belediye yönetiminde **"güçlü başkan"** modeli yerine, belediye meclislerini de güçlendirmek suretiyle sistemde bir denge oluşturmaya çalışmışsa da, halkın nazarında belediye kurumu, büyük ölçüde belediye başkanının performansı ve kişiliğiyle eş anlamda değerlendirilmektedir.

29 Mart 2009 mahalli idareler seçimleri öncesinde en çok dürüstlük, tarafsızlık, kamu yetki ve kaynaklarının kötüye kullanılmaması, hesap verebilirlik, saygınlık ve güven gibi etik ilkelere vurgu yapıldığı dikkate alındığında, seçilen belediye başkanlarının toplumun bu etik beklentilerine olumlu cevap vermeleri ve bunları geliştirmeleri gerekir.

**Doç.Dr. M. Akif
ÇUKURÇAYIR**
Selçuk Üniversitesi,
İİBF Öğretim Üyesi

Türkiye'de demokrasinin gelişmesi, kökleşmesi ve yaygınlaşması için meşru, kabul edilebilir ve işlevsel katılımcı mekanizmalara büyük ihtiyaç vardır. Yurttaş daha fazla başvuru yapılmalı ve etkileşime geçilmelidir. Temsili demokrasi devri çoktan bitmiştir, "diyalojik demokrasi" olarak da ifade edilen katılımcı demokrasi için yeni bir seferberlik başlatılmalıdır.

SİYASAL KATILMA VE DEMOKRASİ

Giriş

Çağdaş toplumlar, değişik sınıfsal temellere ve siyasal görüşlere dayanan siyasal partiler, dernekler, etkin temsilci kuruluşlar, farklılaşmış ve bağımsız medya kuruluşları ve olabildiği ölçüde nüfusun geniş kesimlerini kapsayan ve siyaseti etkileyen mekanizmaları ve olanaklarıyla tanınırlar. Batı demokrasileri, sanayi devrimi ile siyasal devrimi birlikte yaşamışlar ve bugünkü düzeylerine ulaşmışlardır. Batı demokrasileri dışında kalan toplumların, bu demokrasilerdeki hukuksallık ve demokratiklik standartlarını idealize ederek ülkelerine transfer etmek istemeleri anlamlıdır. Ancak, bu ülkelerin batı demokrasilerinin geçirdiği uzun dönemli evrimi, ulusal ve çevresel etkenlerin dönüşümünü hesaba katmamaları, bu toplumlarda batı demokrasileri düzeyinde bir siyasal/sosyal yapının oluşumundaki en önemli engellerden biridir (Steinbach, 1982: 7). Demokrasinin kökleşmesi, uzun soluklu bazı dönüşümlerin zorunlu olarak yaşanmasından sonradır.

Siyasal katılma da, işte böyle uzun bir siyasal ve toplumsal koşunun sonucunda varılan, çağdaş demokratik bir kurumdur ve demokrasilerde anayasal temele-en azından seçim kurumu olarak-sahiptir. Katılma, siyasal sistemlerin oluşma türüne ve oluşma geleneğine göre ya vardır ya da yoktur. Her siyasal rejim, yönetilenlerin örgütlenme sorularına verilen yanıtların toplamıdır. Bu sorular, yönetenlerin seçilme biçimi, etkinliklerinin sınırı ve yurttaş karşı sorumlulukları gibi sorulardır. Eğer, sistem yönetenlerin özgürlüğünü yönetilenler adına sınırlıyorsa, demokratik bir yapı; yönetilenlerin özgürlüğü yönetenler için sınırlanıyorsa otokratik bir sistem söz konusudur (Duverger: 10).

Birçok siyaset bilimci, haklı olarak, çağdaş devletin tanımlanmasında bu kavrama, ayırıcı bir özellik olarak yer vermektedirler. Çağdaş bir toplumda bireyler, hem siyasal alanla ilgili eylemlere katılır ve siyasal mekanizmaları etkiler; hem de siyasetten etkilenir. Siyasal çağdaşlaşmanın en önemli yanı, bütün toplumsal aktörlerin örgütlü bir biçimde, örneğin partilerin doğuşuyla birlikte siyasal kararların oluşumuna katılmasını sağlamasıdır (Huntington, 1958: 50). Devletin, ulusu oluşturan

sosyal aktörlere dayanması ve bu aktörlerin devlet yaşamında temsil edilmesi gerekir. Aksi durumda devlet, halkıyla bütünleşememiş "kupkuru bir kalıp" olmaktan öteye geçemeyen bir kurum olarak kalmaya mahkum olur (Keleş, 1993: 20).

Bu düşünceler doğrultusunda, katılımcı yaklaşımın artık bir moda olmadığı, yaşam çevresinin biçimlenmesine katılımın bir hak olduğu düşüncesi yaygınlık kazanmaktadır. Bu hakkın elde edilmesi ve kurumlaşması için de, mutlaka çaba gösterilmesi gerekmektedir (Çubuk, 1993: 11).

Katılım kavramı, günlük dilde oldukça çok kullanılan, ancak, oldukça belirsiz bir kavramdır. Kimin, neye, nerede, ne zaman ve nasıl katılacağı gibi birçok soruya verilen yanıtı göre katılım kavramının içeriği ve sınırları değişebilir. Herhangi bir özel firmada çalışanların yönetsel kararların oluşumuna katılmaları, bir sendika ve dernekte görev alma, herhangi bir siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel olayın/durumun protestosu, değişik ideolojiler ve onların toplumsal yansımalarına karşı takınılan tutumlar, yerel ve genel düzeyde siyasal kararları etkileme gibi birçok konu katılım kavramı içerisindedir.

Siyasal katılma, tanımı itibarıyla farklı özellikler gösterir. Dar anlamda, örneğin yalnızca seçimlere katılma olarak tanımlanabileceği gibi; geniş anlamda, örneğin bürokrasi ve siyasal karar alma sürecinin her aşamasına katılım olarak da tanımlanabilir. Genel olarak katılma, kişilerin siyasal kişileri ve etkinlikleri etkilemek üzere giriştikleri yasal davranışlardan oluşur. Bu tanım eksik olsa bile, siyasal kurumları etkilemeyi amaçlayan davranışları kapsadığından, gerçekte yeterli görülmektedir. Tanım, profesyonel politikacıları, bir biçimde siyasetle ilgilenenleri kapsam dışı bırakmakta, yalnızca özel kişilerin katılımını siyasete katılım olarak görmektedir (Verba, 1978: 46-47). Huntington da aynı tanımı benimseyerek, siyasal katılmanın karmaşık yanlarına karşın basit bir tanımını yapmaktadır: Katılma, politikacılar dışındaki yurttaşların siyasal kararları etkilemeye çalışmasıdır. Tanım, ayrıca siyasal mekanizmaları etkilemek amacıyla girişilen yasal ya da yasal olmayan eylemleri kapsamına almaktadır (Huntington ve Nelson, 1976: 4-6). Demokratik sistemlerde doğla/normal olan elbette yasal/hukuksal çerçevedeki katılım davranışlarıdır. Muhalefet ve katılma bir demokratik sistemde temel önemdedirler. Bu

nedenle, siyasal tartışmalar ve seçim kampanyalarında yürütülen tüm etkinlikler de, tanım kapsamında yer alırlar.

Katılma, özünde, birden çok taraf arasında, eşit olmayan bir ilişkiler ağında ve hiyerarşik olarak üstün durumda olan tarafın kararlarını etkilemek amacını taşır. Bir otorite ve bu otoritenin karşı tarafında da, bu otoritenin kararlarından etkilenen, ancak bu kararları kendi çıkarına etkilemeye çalışan taraflar vardır. Bu bağlamda katılma bir *otorite ilişkisi*dir. O halde günümüzde katılma, otoriteyi belirleme değil, yalnızca onu paylaşma ve özünde yalnızca etkileme anlamını taşır (Uysal, 1981: 61-62).

Alan araştırmalarına dayanılarak yapılan tanımlamalarda katılım, seçimlere katılma, bir parti etkinliğini ziyaret, para bağışlama, seçim kampanyası broşürlerinin dağıtımı gibi bütün eylemleri içerir (Schmitz, 1983: 18). Bunların yanında, seçim etkinlikleri, lobi etkinlikleri, örgütlü eylemler, siyasal kurum ve kişilerle bireysel ilişkiler ve şiddet de siyasal katılma davranışları arasında sayılmaktadırlar (Huntington ve Nelson, 1976: 12-13). Öte yandan bu, çeşitli aktörler arasındaki sosyal bir ilişkidir. Bir parti açısından ele alındığında iki türlü katılım düşünülebilir: Birisi parti içi örgütsel katılım olanakları, diğeri de sistem içinde, siyasal-yönetmelik sistemi etkileyebilme durumunu anlatır. Çünkü katılım, temelde bir etkileme amacı taşır. Bu hem parti için, hem de sistem için geçerlidir. Siyasal katılma, politik süreçleri etkilemeyi amaçlayan bütün davranışları içerir. Siyasal yönetici kadroyu seçme ve onların davranışlarını etkilemeyi amaçlamayı da, bu tanıma eklemek gerekir (Gabriel, 1983: 59).

Temsili demokrasi, 1960'lı yıllardan itibaren sorgulanmaya başlanmış ve "meşruiyet" sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunları aşmak için modern demokrasiler, katılımcı mekanizmaları nicelik ve nitelik olarak geliştirerek yurttaş sürekli olarak siyasetin içerisinde tutma çabalarını yoğunlaştırmışlardır.

1. Siyasal Katılma Süreci ve Nitelikleri

Katılmanın zamanı ya da hangi davranışın katılma olduğu, hangisinin olmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Siyasal katılma ne zaman başlar? Siyasal katılmanın gerçekleşme aşaması, bireylerin, siyasal ya da yönetmelik kurumların düzenledikleri emirleri, tüzükleri, yasaları, yaptıkları planlar ve çeşitli kararlarını etkileye-

bilmek amacıyla eyleme geçtikleri andan başlar (Kalaycıoğlu, 1984:199-200). Siyasal katılma kavramı içerisinde alınabilecek kavramlar çok çeşitlidir. Merkezi veya yöresel devlet organlarının her düzeyinde politikaların seçimini ve kamu işlerinin yönetimini ya da siyasi yöneticilerin seçimini etkilemek amacıyla yasal ya da yasal olmayan araçlara başvuruyu benimseyen, örgütlü ya da örgütsüz, sürekli ya da süreksiz, başarı ya da başarısızlıkla son bulan tüm bilinçli eylemler siyasal katılma çerçevesi içerisinde yer alır (Çam, 1984: 283).

Birçok siyaset bilimci, yalnızca yasal sınırlar içerisindeki etkileme davranışlarını katılma olarak kabul etmektedirler. Onlara göre katılım, kısaca yurttaşın karar organlarını etkilemeyi amaçlayan yasal davranışlardan oluşan bir süreçtir. Bu anlamda katılım, yönetsel kararlardan dolayı ortaya çıkan hoşnutsuzlukların yönetime yansıtılması ve temsile dayanan demokrasinin boşluklarının doldurulması işlevini de yerine getirir (Knemeyer, 1985: 46).

Tutumların siyasal katılma olarak kabul edilmesi konusu ise, tartışmalıdır. Siyasal katılma eyleminin bir ucunda birey, diğer ucunda ise ulusal ve yerel karar organları bulunmaktadır. Lawson (1985: 203-204), siyasal katılma konusunda ilk olarak bireyin siyasal ortamdaki davranışlarını etkileyen güdülerini, ikinci olarak davranışları ve üçüncü olarak da bu davranışları destekleme, sınırlandırma ve bastırma biçiminde etkileyen siyasal öğeleri incelemek gerektiğini belirtmektedir. Güdüler ya da tutumlar siyasal katılmanın itici gücü, ancak kendisi değildir.

Katılımın giderek artan önemi, toplumsal değer değişimlerinin bir sonucu olarak, yurttaş çıkarlarının dile getirilmesi ve siyasal bir strateji olarak, siyasal planlara karşı ortaya çıkabilecek olumsuz tepkilerin üstesinden gelmek istenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bakımlardan yurttaşın, seçimlerle sınırlı bir tutum sergilemesi değil, her konuyla ilgili kararlar vermesini savunma gibi noktalara gidilebilmektedir (Mehlich, 1982: 100-101). Siyasal katılmayla ilgili tanımlamalarda, siyasal katılmanın nitelikleri, düzeyi, etki derecesi, nedenleri ve sonuçları gibi birçok konuya siyaset bilimciler farklı yaklaşırlar. Özbudun, siyasal katılmayı tanımlarken, "devlet yönetimiyle ilgili eylemlere katılma gibi dar bir tanımın benimsenebileceğini ve bu katılımın, yalnızca ulusal düzeydeki bir

katılımı değil, aynı zamanda yerel düzeydeki siyasal yaşama katılmayı" da içereceğini belirtmektedir (Özbudun, 1975: 2).

Öte yandan, dar anlamdaki katılımı, yalnızca seçimlere katılma ve oy kullanma davranışları anlaşılmaktadır. Geniş anlamdaki katılım ise, oy verme davranışını da içeren oldukça geniş yelpazedeki katılım davranışlarını kapsar. Bu bağlamda, bireysel katılım; toplu katılım, yani tüzel kişiliklerin katılımı; sürekli ve yaygın katılım gibi katılım davranışları ve düzeyleri, geniş anlamda katılım kavramıyla birlikte düşünülmesi gereken kavramlardır. Daha sonraki kısımlarda ayrıntılı olarak değinilecek olan, gönüllü katılım ve uyarılmış katılım türleri de geniş anlamda katılım kavramının kapsamındadırlar (Keleş, 1993:23-25).

Gönüllü ya da özerk katılım, bireyin kendisi tarafından gerçekleştirilen ve diğer birey ve kurumların etkisinin olmadığı katılımıdır. "Mobilize katılma" olarak tanımlanan uyarılmış/yönlendirilmiş katılımda ise, bireyi bir başka kişi, grup ya da kurum katılma davranışına yöneltmektedir. Bu yöneltme, zor kullanmayla olabileceği gibi, arkadaşlık ve akrabalık gibi bağların gereği olarak ta ortaya çıkmış olabilir (Özbudun, 1975: 3). Huntington, bu tür katılmanın katılma sayılıp sayılmamasının tartışılması gerektiğini ve bu katılma biçiminin sonuçta toplumsal önderlerin çıkarıcı yönlendirmelerinin sonucu gerçekleştiğini belirtmektedir. Hükümet ve muhalefet partileri ya da siyasal liderler, özerk katılımı da istedikleri biçimde yönlendirebilirler (Huntington ve Nelson, 1976: 7-9).

Katılma istemeyerek bir şeye tavır alma ya da taraf olma değildir. Katılma, kişinin, *kendi başına ve kendi hareketiyle isteyerek yönetsel karar ve eylemleri etkilemek üzere hareket etmesidir*. Bu bakımdan özerk katılma demokratik sistem için önemli bir alt yapı sağlar. Katılımın küçük gruplarda daha etkin olduğu da katılımın ayrı bir boyutudur. Seçim katılımı, hem uzun dönemli bir katılım, hem de birey için çoğunluk içerisinde katılma etkisinin çok da hissedilmediği bir katılımıdır (Sartori, 1993: 122-124).

Nie ve Verba da, gönüllü ve uyarılmış katılmayı birbirinden ayırmaktadırlar. Bu ayırım siyasal katılmayı tanımlamak açısından önemlidir. Kişinin siyasete ilgisinin derecesi, kendini siyasal bakımdan etkin hissetmesi, çevresindeki insanlara güvenmesi gibi katılma ile çok yakından ilgili olgular, siyasal katılma için belirleyicidir (Nie ve diğerleri, 1989: 2-4).

Bir ülkenin siyasal yapısı ve katılım için oluşan kurumsallaşma, bireyin katılıma yönelik davranışlarını etkilemeleri bakımından belirleyici bir rol oynarlar. Siyasal partilerin yapısı, eğitim düzeyinin yüksek olması, sivil toplum kurumlarının yaygınlaşması ve kitle iletişim araçlarının yaygınlığı ve nitelikleri, katılım davranışının artması bakımından özel bir öneme sahiptirler.

Bireyden siyasal topluluğun bir üyesi olarak beklenenler, bir başka deyişle bu bağlamdaki yükümlülükler, siyasal kültür ve siyasal yapı tarafından belirlenir. *Kulluk kültürü ve yurttaşlık kültürü*, siyasal yaşamda ayırıcı iki önemli yapıyı anlatır. Kulluk ya da kayıtsız şartsız itaat kültürünün egemen olduğu, patrimonyal bir siyasal yapıda, bireyden beklenenler çok sınırlıdır. Katılımın yoğun bir biçimde yaşandığı yurttaşlık kültüründe ise, birey sistemin en önemli yapı taşıdır ve temel referans kaynağıdır. Bu etkenler ışığında katılım, sosyal statü, ırk, din, dil gibi nedenlere bağlı sınıfsal temelli; yine ırk, etnik köken ve dile bağlı yerel grup kaynaklı; örgütlü katılım biçimleri, örneğin siyasal parti temeline dayalı ve çeşitli kabile türü toplumsal temellere dayalı olarak gelişebilir (Huntington ve Nelson, 1976: 15).

İrade dışı/yönlendirilmiş katılma olarak adlandırılan "mobilize katılma", az gelişmiş toplumlara özgü bir katılım biçimidir. Daha çok geleneksel liderlere özgü zorlama, tehdit, nüfuz sahibine duyulan bağlılık ve saygı gibi etmenler, istenç dışı katılmayla sonuçlanırlar. Kırsal yapıda da bu duruma rastlanır. Kırsal bölgelerdeki patron-yanaşma ilişkilerinde ve geçiş halindeki toplumların kentlerinde gözlemlenen ve daha çok partilerin seçim çalışmalarında da rastlanan, katılma karşılığında elde edilecek çıkarlar olabilir (Kalaycıoğlu, 1983:10). Bu çıkarlar, katılma davranışının yönünü değiştirebilmektedirler.

Yönetim mekanizmasıyla ilgili sorunlar ve yakınlıklar, yeni bir olgu ya da süreç değildir, tarihin her döneminde görülen sorunlardır. Ancak, yeni olan, yönetimle ilgili-etkinlik ve demokratiklik gibi-sorunların eski yöntemlerle çözülemeyeceği, *yurttaşlık*

Katılım olgusunun, yeni ve gittikçe güçlenen bir olgu oluşunun ardında yatan bir başka neden de, yurttaşın yönetime ve kamusal alana uzak durmaya başlamasının önüne geçilmesi, bir başka deyişle yabancılaşmasının önlenmesidir.

kavramının ivme kazandığı bir çağda yaşadığımızı göre, sorunların da yurttaş kaynaklı yöntemlerle çözülmesi gerektiği düşüncesidir. Bunun için de olabildiğince katılımcı yöntemlerin yaşama geçirilerek, hem yönetimin başarısının artması, hem de yurttaşlık kültürünün seyircilikten katılımcılığa doğru kaydırılması

gerekmektedir (Çukurçayır, 2006: 37-38).

Siyasal sistemlerin demokratik olup olmadığına karar vermede yararlanılacak ölçütlerden biri de, sistemin uzun dönemde yurttaşın isteklerine beklenen düzeyde duyarlılık gösterip göstermediğidir (Lijphart, 1984: 23). Siyasal sistemler, gittikçe artan katılım isteklerini karşılayabilmek için dünyanın her yerinde kendilerini, yeniden gözden geçirmektedirler. Bu demokratik gelişme süreci, katılımın, siyasal toplumsal alanda (demokratikleşme, kendi kendini belirleme, özerklik); siyasal-yönetimsel alanda (katılım, yerel yönetim); ekonomik sektörde (birlikte karar alma, toplam kalite anlayışının yaygınlaşması, demokratik işletmecilik), eğitim ve bilim alanında (bireysel sorumluluk, bilimin özerkliği) gibi çeşitli düzeylerde yaşama geçirilmesini zorunlu kılmaktadır (Knemeyer, 1985: 47).

Katılım olgusunun, yeni ve gittikçe güçlenen bir olgu oluşunun ardında yatan bir başka neden de, yurttaşın yönetime ve kamusal alana uzak durmaya başlamasının önüne geçilmesi, bir başka deyişle yabancılaşmasının önlenmesi arayışıdır. Bu gelişme, hem çağdaş batılı devletlerde böyledir, hem de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için geçerlidir. "Demokratikleşme dalgası"nın ardında yatan en önemli nedenlerden birisi budur. Ayrıca bu süreçle, siyasal çürümüşlüğü, siyasal kararların ussallığını yitirmesinin önlenmesi de amaçlanmaktadır. Yönetim, yurttaş tanıyor mu ya da yurttaş yönetimi ne kadar olduğu gibi algılayabiliyor. İşte, 90'lı yıllarda, özellikle katılımcı demokrasiye yapılan vurguların biricik amacı, yurttaşın "seyirci sendromunu" aşmasını sağlamak ve yönetimi daha ussal bir düzlemde yeniden yapılandırmaktır (Knemeyer, 1985: 55).

Siyasal kültürdeki değişmelerin, bireyin siyasal davranışlarını da etkilemesi beklenir. Ancak, değişme-

ler eğer bireyin yaşamını etkilemiyor ya da siyasal alan yaşamının bir parçası haline gelmiyorsa, siyasal kültürdeki değişimler sonuçsuz kalıyor demektir. Yurttaşın yerel düzeyde mi, yoksa ülke düzeyinde mi siyasal alanla daha fazla ilgili olduğu ise tartışmalıdır. Ancak, bunların birbirinden bağımsız olmadıklarını da belirtmek gerekir.

2. Siyasal Katılmayı Etkileyen Özellikler/Durumlar

Her siyasal sistem, siyasal sürecin bir kurallar dizisi içinde cereyan etmesini öngörür ve yasalarla siyasal yaşantıyı düzenleyerek, her sistemde kimlerin siyasal sürece katılabileceği ve bazı durumlarda da hangi düzeyde katılabileceğini düzenler. Buna ek olarak, örgütlenmeyle ilgili sınırlamaların getirilmesi de siyasal katılmayı etkiler. Hangi seçimlerin sonucu siyasal sistemin karar ve eylemlerini daha çok etkiliyorsa, o seçimlere yönelen katılma ve ilgi daha yüksek düzeydedir. Katılımı belirleyen önemli ölçütler, katılımcıların özellikleridir. Bu özellikler, kişilik özellikleri ve bedensel özelliklerden, karakter, anlayış, gereksinimler, motivasyon ve değer yargılarına kadar uzanmaktadır. Ancak, kontak kurma isteği, aktif olma ve güç elde etme gibi kişilik özellikleri, katılım olgusu incelenirken sık incelenen özelliklerden değildir. Ancak, burada siyasal katılmanın demokratik yurttaş olma özelliklerini artırıp artırmadığı, ya da demokratik özelliklerin siyasal katılmayı özendirip özendirmediği tartışmalıdır. Gabriel, bu etkenlerin karşılıklı değişkenler olduğuna değinirken, belirleyici faktörün hangisi olduğunun belirsiz olduğunu belirtmektedir (Gabriel, 1983: 69).

Bireyin siyasal nitelikleri, birbirinden bağımsız değişkenler değildir. Bir topluluğa ait olma, çevreyle ilişkilerin niteliği, çocukluk ve yetişkinlikteki sosyalleşme deneyimleri, bireyin siyasal tutum ve davranışlarını belirlemede önemli rol oynarlar. Gelir, yaş, meslek, eğitim, cinsiyet ve bulunulan toplumsal tabaka gibi etkenler, bireyin toplumsal konumunu ve katılımı etkileme ölçütleri olarak sosyal bilim araştırmalarında önemle üzerinde durulan ölçütlerdir. Ekonomik refah, sanayileşme, kentleşme, halkın eğitim düzeyi, kitle iletişim araçlarıyla birlikte elektronik basın-yayın araçlarının yayılması ve gelir dağılımı

gibi etkenler, katılım oranında artışa neden olurlar. Kentleşme ve zenginlik düzeyi yüksek olan toplumlar da katılımın yüksek olması, bu yargıyı açıklamaktadır (Gabriel, 1983: 70-71).

Siyaset bilimi literatüründe "siyasal kaynak" olarak da tanımlanan bireyin özellikleri, bireyin diğer bireylerin tutum ve eylemlerini kendi istediği siyasal yöne ve amaca yöneltebilmek üzere kullanılabileceği nesnel veya öznel her araçtır. Gelir ya da servet, siyasal deneyim, çekici bir kadroya kimin geçeceğini belirleme yetkisi, saygı, toplumda yüksek bir statüye sahip olmak, bu niteliklerden bazılarıdır. Bu özelliklerin bir kısmı bireyin özgür iradesinin dışında gelişir. Örneğin, herhangi bir kültürün içine doğmak bireyin istenci içinde olmaz. Dolayısıyla, bireyin siyasal kültürünü belirlemek de, bireyin istenci dışındadır (Kalaycıoğlu, 1984: 17).

Bu özellikler aşağıda yer almaktadır:

Cinsiyet: Sosyal psikoloji araştırmalarında her toplumda, "kadına özgü" ve "erkeğe özgü" davranış kategorileri üzerinde çalışılmıştır. Çeşitli ülkelerde yapılan gözlemlerin "erkeğe özgü" olarak toplumların tanımladıkları rolün "eğitim, başarı, çalışkanlık, kontrollü saldırganlık, girişkenlik" gibi öğeleri içerdiği, bu öğelerin aile ve ev çevresi dışındaki etkinlikler için önem taşıdıkları, diğer yandan "kadına özgü" olarak nitelenen rolün ise "aile, ev, akrabalık grubuna yönelik bütünleştirici ve uyarlamacı eğilimleri olan, ancak mesleksi başarıya yönelmeyen ve dış dünyaya ilişkin olmayan" birtakım özelliklere sahip olduğu bulunmuştur (Kalaycıoğlu, 1984: 18-19). Cinsiyet ve siyasal katılma arasındaki ilişkiyi belirten üç hipotez ileri sürülebilir:

İlk olarak, cinsiyet rollerinin siyasal katılmayı toplumsal statü ve sosyo-ekonomik statü üzerindeki etkisi dolayısıyla belirlediği; diğer bir söyleyişle kadınların erkeklere oranla daha düşük bir sosyo-ekonomik statüde bulunmaları dolayısıyla siyasal yaşama daha az katıldıkları varsayımdır. İkinci olarak, kadınların düşük sosyo-ekonomik statüleri dolayısıyla, erkeklere oranla daha az sahip olabildikleri kitle iletişim araçlarından yararlanma, siyasal ilgi, siyasal bilgi, siyasal etkinlik ve örgütsel üyelik dolayısıyla siyasal yaşama daha az katılma olanağına sahip olduklarıdır. Üçüncü

olarak, kadının, özellikle toplumun ondan "aile" ve "ev"e yönelik bir rol beklentisi içerisinde olması halinde, siyasal katılma gibi aile-dışı ve kadın için toplumun yadsıdığı davranışları gerektirebilecek eylemlerle dolu bir yaşam biçimine sahip olması, erkeklere oranla daha zor olacağı için siyasal yaşamda yoğun zaman ve enerji harcamayı gerektirecek fazla bir etkinliği olamayacaktır. Böylece oy vermek gibi fazla zaman ve enerji harcamayı gerektirmeyecek ve aile üyeleri ile birlikte yerine getirilebilecek siyasal katılma türleri, kadınlar tarafından daha sık başvuru alan katılma türleridir. Hükümet ve bürokrasiyle ilgili ilişkilerde ise, kadınlar daha çekingen bir davranış gösterirler (Kalaycıoğlu, 1984: 19-20).

Kışlalı, kadınların siyasete duydukları ilginin daha az olmasını çocuk doğurma işlevinin kadında oluşuna da bağlamakta ve ayrıca siyasal konularla ilgili yapılan anketlerde, "bilmiyorum" ya da "bir fikrim yok" gibi yanıtların daha çok kadınlardan geldiğini vurgulamaktadır. Kadınlar, siyasal yaşama ve etkilerine daha az ilgi göstermektedirler. Özellikle, ekonomik bağımsızlığı olmayan kadınlar ve ev işleri yapanlar siyasal konulara daha az ilgi göstermekte ve toplumsal alanda daha zayıf kalmaktadırlar (Kışlalı, 1994: 157-164).

*Kentleşme, Türkiye gibi
ülkelerde neden-sonuç ilişkisi
içerisinde gerçekleşen bir
değişim sürecidir.*

Günümüzde bu kabullerin de değiştiği bir gerçektir. Daha çok geleneksel toplumlara özgü olması gereken, kadını siyasal alanın dışında tutma anlayışı, çağdaşlaşmayla birlikte değişmektedir. Kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi ve çalışan kadın sayısının artması, kadının toplumsal rollerinin değişmesine neden olmaktadır. Kadınlar artık, siyasal yaşamla daha çok ilgilenmekte ve haklarını savunabilmektedirler.

Yaş: Çeşitli değerler, inançlar, tutumlar, yönelimler ve beklentilerle donanması ve siyasal sistem içinde etkinlik gösterebilmesi için, bireyin belirli bir yaş sınırını da aşması gerekmektedir. Cinsiyet rolleri gibi bireyin denetimi dışında belirlenen bir diğer siyasal kaynak da yaştır. Yaşın önemi, yaş gruplarının farklı toplumsallaşma etkileri altında, farklı ulusal ve uluslararası olayların yaşandığı dünyalarda farklı davranışlara yönelebilmelerinde yatmaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 20-21):

1- Gençlerin geleneksel siyasal katılma türlerine daha az ilgi gösterecekleri beklenir. Bunun yanında, gençlerin güçlü ve geleneksel yapılara karşı olan ideolojilere daha çok yakınlık duydukları gözlemlenmiştir.

2- İlerleyen yaşla birlikte bireyin siyasal tercihleri yerine oturmakta ve etkilenebilirliği azalmaktadır. Dolayısıyla, yaş ilerledikçe siyasal katılma da artar.

3- Yaş, diğer siyasal kaynaklardan olan meslek statüsü ve sosyo-ekonomik statü üzerinde de etkili olabilir. Yaş, doğrudan doğruya siyasal katılmayı etkilediği gibi, siyasal katılma üzerinde etkisi olabilecek diğer siyasal kaynaklar aracılığıyla da siyasal katılmayı etkileyebilir.

Kentleşme: Kentleşme, uygarlığın gelişiminde en önemli süreçlerden biridir. Kentleşme, nüfus birikimi süreci olarak tanımlansa da, nüfus birikim sürecinden çok daha fazlasını anlatan ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümleri de içeren bir süreçtir. Bu bağlamda

kentleşme, "sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişimlere yol açan nüfus birikimi süreci"dir (Keleş, 1997: 19).

Kentleşmeyle birlikte siyasal ve sosyal değişmeyi anlatan "kentlileşme" kavramı da ayrı bir önem taşımaktadır. Kırdan köyleşme ve kentte yoğunlaşma olarak da tanımlanan kentleşme sürecinin ayrı bir boyutu da, *kentlileşme* sürecidir. Kentlileşme süreci, kentleşmeye göre daha geç ve zor gerçekleşen bir süreçtir. Örneğin, ekonomik ve sosyal bakımdan kente özgü davranışlar, kentlileşme sürecinin niteliğini gösterirler. Kişinin ekonomik ve sosyal mekanını değiştirmesi, onu kentli yapmaz. Ancak, kente özgü işlerde çalışması ve geçimini bu işten sağlaması; bunun yanında kentsel sosyal ilişkiler edinmesi, ekonomik ve sosyal bakımdan kentlileşmenin göstergeleridir. Bu göstergelerin kentlileşme lehine değişmesi kentte kalış süresine göre değişmektedir. Kentte kalış süresi arttıkça, kente özgü davranışlar da kazanılmaktadır (Kartal, 1983: 49-52).

Kentleşme, Türkiye gibi ülkelerde neden-sonuç ilişkisi içerisinde gerçekleşen bir *değişim* sürecidir. Kırsal kaynakların sosyo-ekonomik ve psikolojik açıdan yeterli olmaması, bu değişim sürecinin hızını artırmaktadır. Bu nedenle, bu süreç yöneticiler için değişimin yönetimi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Geleneksel bürokratik anlayışın genel özelliğinden dolayı statükoyu benimsemesi, *değişim yönetimini* güçleştirmektedir. İşte bu aşamada, katılımcı yöntemin devreye sokulması, eski ve yeni kentlilerin kente ve kentsel kurumlara yabancılaşmasını önleyici bir etki yapacak ve hem kentsel gelişme hem de demokratik sistemin güçlenmesi bakımından önemli kazançlar sağlayacaktır (Göymen, 1997: 147-148). Değişimin izlenebilmesi ve kentsel sorunların üstesinden gelinmesi, geleneksel yönetim anlayışlarının çözeceği sorunlar değildir.

Kentleşme, siyasal katılmayı önemli ölçüde etkileyen değişkenlerden biridir. Çünkü örgütlü demokrasi, kentsel yaşamın bir ürünüdür. Antik Yunan'da yurttaşın ortaya çıkışı ve demokrasi, kentlerle birlikte görülen bir gelişmedir. Kentleşme ve siyasal katılma arasındaki ilişkiyi açıklamada, merkez-kenar ve kent-kır ayrımları önemlidir. Kentte yoğunlaşma, yüksektir. Toplumsal etkileşimin farklılaşması, yoğun iletişim ve grup dinamikleri kente özgü niteliklerdir ve bu nitelikler kentlilerin siyasal yaşama daha fazla katılımını sağlarlar. 'Topluluğun zayıflaması' yaklaşımına göre, kentte bireyin siyasal yaşama katılımı daha düşük düzeydedir. Kırsal alanda, bireyin nasıl davranacağı daha kesin çizgilerle belirlenmiştir. Kentsel yaşamın ortaya çıkardığı karmaşık ve bireyi ikinci plana iten ilişkiler, toplumsal ve siyasal uzmanlaşma, karar alma sürecinde bireyin marjinal etkinliğini azaltırlar ve siyasal katılmayı zorlaştırırlar. Kentsel yaşam, kente göç eden kitlelere eğitim olanakları, yeni bir iletişim sistemine katılma, yeni meslek deneyimleri edinme ve gelişen örgütsel etkinlikte bulunma olanakları sağlar. Bu durum, siyasal katılmayı özendirici sonuçlar ortaya çıkarır. Kentsel yaşam, bir yandan olağan siyasal katılmayı hem engelleyici hem de özendirici etkilerde bulunurken, diğer bir yandan da olağandışı siyasal katıl-

mayı besleyen koşulları ortaya çıkarabilmektedir (Kalaycıoğlu, 1983: 23-26).

Eğitim: Bireyin kendiliğinden bir siyasal davranışta bulunabilmesi, onun günlük yaşamını nasıl biçimlendirdiğine bağlı olarak değişir. Görev duygusu, kişisel ilişkiler, yaşama çevresiyle ilişkileri, aldığı eğitimin sağladığı bilinçli davranışlar, bireyi siyasal davranış için cesaretlendiren niteliklerdir. Eğitimli bir yurttaş, konuşan ve kendi zihinsel kapasitesine güvenerek düşünen insandır. Dışsal etkilerden önemli ölçüde bağımsızdır. Bu nitelik, siyasal davranabilme için temel bir koşuldur.

Siyasal katılmada eğitim değişkeni, en güçlü sosyal değişkendir. Eğitim, bireylerin siyasal yaşama katılmasını kolaylaştırır ve katılmanın ön koşullarını hazırlar. Eğitim düzeyi, bireyin siyasal tercihlerini daha bilinçli olarak yapmasında önemli bir rol oynar ve diğer çevresel değişkenlerin belirleme gücünü azaltır; siyasal içeriklerin kavranmasını, yorumlanmasını ve iletilmesini sağlar (Baykal, 1970: 61). Kentsel toplum, daha eğitimli bir toplum demektir. Eğitim, siyasal katılmayı arttırıcı güçlü bir değişkendir ve eğitim düzeyi arttıkça siyasal yaşama katılmanın daha yoğunlaşacağı beklenir. Bireyin kentsel ortamda elde ettiği beceri ve kaynakların artmasına koşut olarak siyasal katılma, karmaşık ve zor türleri içeren bir nitelik de kazanır. Eğitim, kişilerin siyasal olaylarla ilgili bilgi edinmelerini, o bilgileri yorumlamalarını, kendi toplumsal durumları ve sorunlarıyla bağlantı kurmalarını kolaylaştırdığı ölçüde siyasal katılma eğilimlerini artırır. Eğitimin siyasal katılmaya ilişkin işlevleri oldukça fazladır (Kalaycıoğlu, 1984: 26-28).

Kentsel yaşam, bir yandan olağan siyasal katılmayı hem engelleyici hem de özendirici etkilerde bulunurken, diğer bir yandan da olağandışı siyasal katılmayı besleyen koşulları ortaya çıkarabilmektedir (Kalaycıoğlu, 1983: 23-26).

İlk olarak, eğitim düzeyi arttıkça, birey için katılma bir yurttaşlık görevine dönüşür. İkinci olarak eğitim, bireye çevresini değiştirme becerisi kazandırır; üçüncü olarak, bireye gelir ve sosyal statü sağlar; dördüncü olarak, bireyin soyut ve genel kavramlarla düşünmesini kolaylaştırır; beşinci olarak, eğitimli bireylerin çevreleriyle ve dış dünyayla ilgili bilgileri, onlara kozmopolit yaşam alanlarıyla daha kolay iletişim kurma olanağı sağlar ve son olarak, eğitimli birey bir grup içerisinde davranma alışkanlığı kazanır. Yalnız bir

sınıfın ya da grubun üyeleriyle değil, birçok grubun üyeleriyle iletişime geçebilir.

Katılım süreçlerinin hangi düzeylerinde olursa olsun, katılımcıların oluşmasına katılacakları kararlarla ilgili konularda en üst düzeyde bilgiye sahip olmaları, bir zorunluluktur. Tartışma konularıyla ilgili sorunları hızlı bir biçimde kavrama ve çözmeye katkıda bulunacak eğitim düzeyinde olunmalıdır. Yüksek düzeyli eğitim, istenen anlamda katılım demek değildir. Ancak, eğitim düzeyi katılımı kolaylaştırıcı etkide bulunur.

Meslek: Meslek, bireyin sosyal statüsünü gösteren bir ölçüttür. Bireyin yaşadığı çevre ve almış olduğu eğitim gibi değişkenler, bireyin elde edeceği mesleği belirlerler. Bireyin toplumsal statüsü yükseldikçe, kamusal politikalara ilgi düzeyi de artar. İlişki kurma açısından, daha zor katılma türleri olarak görülen hükümet ve bürokrasiyle ilişkiler, yüksek statülü meslek sahiplerince daha çok kullanılır. Bu gruptakiler, oy verme, siyasal ve toplumsal sorunları çevrelerindekiyle tartışma gibi etkinlikleri, diğerlerine oranla daha kolay ve sık gerçekleştirirler. Sonuçta, birey kariyer yaptıkça örgüt üyeliği ve etkinliği artmakta, siyasal bilgisi ve ilgisi de, siyasal etkinliklerle birlikte fazlalaşmaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 30-32).

Kalaycıoğlu, eğitim ve meslek değişkenlerinin bileşimini tanımlayan "sosyo-ekonomik statü" kavramıyla da katılım ilişkisinin daha kolay açıklanacağını belirtmektedir. Bu belirlemeye göre, bireyin sosyo-ekonomik statüsü yükseldikçe, siyasal katılma isteği de artmakta ve daha çok katılmaktadır. İyi bir sosyo-ekonomik statüye sahip olanlar, bu statülerini korumak için siyasal alanla ilgili konularla daha çok ilgilenmekte, siyasal olayları etkilemeye ve yönlendirmeye çalışmaktadırlar (Kalaycıoğlu, 1984: 32). Meslek temel alındığında, en etkin siyasal katılma genellikle serbest meslek gruplarında görülmektedir. Siyasal kararlardan etkilenen meslekler katılımla daha çok ilgilidirler. Ayrıca, kitlesel olarak yapılan işlerde çalışanlar, daha az işgücü bulunduran mesleklere göre katılıma daha çok duyarlıdır.

Kitle İletişim Araçları: Siyasal sosyalizasyonda kitle iletişim araçlarının, özellikle günümüzde ağırlıklı bir yeri vardır. Oldukça farklılaşan ve giderek daha çok bireyin kullanmasıyla günlük yaşamın bir parçası haline gelen kitle iletişim araçları, açık bir toplum olmanın, yönetim ve siyaseti kavranabilir kılmanın ve

demokratik gelişmenin olmazsa olmaz araçları durumuna gelmişlerdir.

Meşruluk sorunu, yurttaşla yönetim arasındaki etkileşimi önemli bir soruna dönüştürmektedir. Siyasal sistem, yurttaş yalnızca sistem çıktılarının alıcıları olarak algılama eğilimindedir. Oysa katılım, hukuk, mülkiyet ve işbölümü gibi toplumsal varlığın ve kamu düzeninin temeli olmaktadır. Gittikçe daha karmaşık bir yapıya bürünen toplumda, bireylerin güven ve saygınlık beklentisi, katılım olmadan yerine getirilemez (Dienel, 1997: 19). Bu beklentilerin karşılanması güçlü bir etkileşimin varlığına bağlıdır.

Etkileşim talebi yeni iletişim olanaklarıyla birlikte daha da yükselmektedir. Çünkü giderek artan yabancılaşma, böyle bir zorunluluğun doğmasına yol açıyor. Yeni gelişmeler yeni beklentileri ortaya çıkarmaktadır ve bu değişimlerle birlikte yaşamak zorunludur. Değişik katılım yollarıyla, -örneğin planlama çalışmalarıyla- yönetim ve yurttaş arasındaki iletişim sorunları bir ölçüde aşılabılır ve profesyonel politikanın elvermediği, bireylerin etkin katılım sorunu böylece aşılmış olabilir. Bu bağlamda katılım, "bireyle siyasal toplum örgütleri arasında bir etkileşim" (Keleş, 1993: 20) biçimi olarak işlev görür.

Kitle iletişim araçlarını izleyebilen birey, çevresindeki olaylar hakkında bilgilenir ve bu bilgilenmeyle bireyin yaşam çevresini algılaması daha bir kolaylaşır. Kitle iletişim araçlarını daha çok izleyenlerin siyasal yaşama daha yoğun katıldığı, ilgilendiği ve siyasal yaşam hakkında tartıştığı gözlenmiştir. Kitle iletişim araçlarının sağladığı olanaklar, başka ulusların siyasal sistemleri ve siyasal edinimleri hakkında bireyin bilgilenmesini sağlamakta ve onu siyasal mekanizma ile daha ilgili olmaya zorlamaktadır. Kitle iletişim araçlarının, katılma üzerinde dolaysız etkisi olan propaganda işlevi ile siyasal ilgi, siyasal bilgi ve örgütsel etkinliği özendiren dolaylı etkileri de vardır (Kalaycıoğlu, 1984: 33-34).

Özkök, "kitle iletişim araçlarının ekolojisi" kavramından söz etmektedir. Gazete alımı ve kitle iletişim araçlarını kullanma böyle bir ekoloji oluşturmaktadır. Çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda televizyon alıcısına sahip olan ve olmayan seçmenlerin davranışlarının farklı olduğu, televizyon seyredenlerin siyasetle daha çok ilgili oldukları ve politize oldukları gözlenmiştir (Özkök, 1985: 314).

Örgüt Üyeliği: Örgüt üyeliği veya sivil toplum kuruluşlarında görev alma, siyasal görevler üstlenmede anahtar bir statüdür. Çünkü örgütlerde edinilen deneyimler, örneğin bürokrasi ve karar organlarıyla temas, bireyi siyasallaştırmakta ve karar alma mekanizmalarında görevler almaya özendirir. Toplumun bütün kesimleri, işbirliği yaparak amaçlarına ulaşabileceklerini bilmekte ve gittikçe artan bir oranda örgütlenmektedirler. Kentleşmiş bir toplum, örgütlenme yeteneğini kazanmış bir toplumdur. Özellikle sivil toplum kuruluşları ya da hükümet dışı organizasyonların yaygınlaşmaları, örgütsel oluşumları hızlandırmakta; belli bir çıkar ya da ilgi çerçevesinde bir araya gelen kişiler herhangi bir örgüt çatısı altında, kamusal yaşamda etkin olmaya çalışmaktadırlar. Bu örgütler bireyin kendini gerçekleştirmesine olanak tanımakta ve siyasal düzlemle daha yakın ilişkiler kurmasını kolaylaştırmaktadırlar (Kalaycıoğlu, 1984: 34-35).

Kalaycıoğlu'na göre, bir örgüte üye olmanın üç boyutlu etkileri vardır: Birinci olarak, herhangi bir örgüte üye olmak, bireyin ilgi alanını belirler. Bir anlamda örgüt üyeliği, bireyin bir yaşam felsefesini kabul etmesi anlamını taşır. İkinci olarak, birey grubun diğer üyeleriyle özdeşleşmeye çalışır. Üçüncü olarak, örgüt üyesi birey, örgütün normlarına uymadığı takdirde dışlanacağı korkusunu taşır. Bu yönüyle, "örgüt zorunlu bir eğitim ortamıdır" denebilir (Kalaycıoğlu, 1984: 35).

Gelir: Eğitim, yaş, cinsiyet ve meslek gibi sosyal yapı değişkenlerinin yanında, gelir de siyasal katılmayla ilgili önemli inceleme konularından birisidir. Ekonomik bakımdan güçlü olanların, eğitim düzeyi olarak yeterli olmasa bile, siyasal bakımdan etkin oldukları bilinmektedir. Türkiye'de oy verme oranı bakımından gelir ve katılma ilişkisine bakıldığında, köylerdeki oy verme oranının genel olarak kentlerdekine oranla yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Gelir bakımından kendine yeterli olmayan yerleşmeler olan köylerdeki bu durum, gelir-katılım ilişkisinin çok da belirleyici olmadığını göstermektedir (Baykal, 1970: 39). Seçimlere katılma en alt düzeyde ve "edilgen" bir katılımdır. Gelir düzeyi yükseldikçe, daha üst düzeydeki katılma türlerine doğru bir kayma olmaktadır. Bütün toplumlarda eşitsizlik piramitleri vardır ve bu yapının sonucu, "en fazla kaynağa sahip olanlar, en fazla katılanlardır" (Çitçi, 1994: 101).

Sonuç Yerine: Türkiye'de Katılım Ne Anlama Geliyor?

Siyasal katılma, toplumun ve siyasetin çağdaşlaşmasını belirleyen birincil öneme sahip bir kurumdur. Ulusal siyasetin ve yerel siyasetin açmazlarını ve meşruiyet sorunlarını çözmede, siyasal katılma mekanizmalarının işletilmesi gereği kendini giderek hissettirmektedir. Bu aynı zamanda çağdaş ve işlevsel demokrasilerin ortaya koyduğu bir tablodur. Dünyaya baktığımız zaman, özellikle 1960'lı yıllardan beri temsili demokrasinin sorunlarını katılımcı demokrasi mekanizmaları ile çözme eğiliminin güçlendiğini görmekteyiz. Hatta katılımcı demokrasi günlük demokratik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Avrupa'da yaygın olarak var olan ve etkinliğini her düzeyde hissettiren yurttaş girişimleri buna örnek olarak anılabilir. Elbette sayısız başka mekanizmalardan da söz edilebilir. Avrupa genelinde seçimlere katılma oranı düşük olduğu halde, sivil toplum mekanizmaları aracılığıyla seçim dışı katılım mekanizmalarının daha güçlü ve yaygın olduğu belirtilebilir.

Türkiye'ye baktığımız zaman, Türkiye'de ne yazık ki siyasal katılmanın seçimlere katılmayla sınırlı olduğu söylenebilir. Seçim dışı dönemlerde, halkın ve sivil toplumun siyaseti ve yönetimi etkileme olanaklarının oldukça sınırlı ve etkisiz olduğu söylenebilir. Örneğin, 29 Mart 2009 yerel seçimlerine katılım oranı yüzde 83 civarında gerçekleşirken, 2007 genel seçimlerinde bu oran yüzde 84 olmuştur. Bu oranlara belki birçok batılı ülkede rastlanmaz. Çünkü seçimlere katılım oranı oldukça yüksek. Seçimlere katılımın yüksek olması demokrasiler için önemlidir ve zenginliktir. Ancak, katılanların hangi etkenlerle oy kullandığı, bağımsız ve kendi iradesiyle oyunu kullanıp kullanmadığı da önemli bir tartışma konusudur. Gelir düzeyi ve yaşam kalitesi düşük kitlelerin yaygınlığı oyların "gezginliğini" ve "yönlendirilebilirliğini" artırmaktadır. Seçmen, acaba rasyonel bir tercihle yaşam kalitesini artırıcı politikalara mı oy vermektedir, yoksa ideolojik aidiyet duyguları ile mi oy kullanmaktadır. Türkiye'de seçimlerle ilgili en önemli konu budur. Elbette ideolojiler etkilidir. Ancak, yaşam kalitesini artırıcı politikaların ve adaylarında hiç olmazsa bir o kadar önemli olması gerekir.

Türkiye'de 1962 yerel seçimlerinden bu yana, yerel seçimler iktidarlar için hep "güven oylaması"

olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında, her partinin oylarında bir artma görüldüğü gibi, iktidarın da fazla yıpranmadığı ve "güven oylamasını" geçtiği belirtilebilir.

Türkiye'de katılımcı demokrasi sorunu var mıdır? Vardır. Demokratik ve hukuksal çerçevede bireylerin yerel ve genel siyaseti yönlendirebilecek ve günlük yaşamı demokratikleştirebilecek olanaklara daha fazla sahip olması gerekir. Türkiye temsili demokrasi açısından sınıfı geçmiştir. Ancak, katılımcı demokrasi açısından ne yazık ki önemli sorunlar yaşamaktadır. Yurttaşların daha fazla örgütlenmesi, çoğulcu siyasal yapıya katkıda bulunması yerel ve ulusal siyaset ve

yönetim mekanizmalarını daha fazla yönlendirebilmesi gerekir. Yerel yönetimlerle ilgili yasalarda ve bilgi edinmeyle ilgili yasada, katılımcı demokrasi için önemli mekanizmalar öngörülmüş, hukuksal alt yapı için önemli adımlar atılmıştır. Ancak, ne yazık ki uygulamada bu öngörüler çok yetersiz ve cılız kalmıştır. Türkiye'de demokrasinin gelişmesi, kökleşmesi ve yaygınlaşması için meşru, kabul edilebilir ve işlevsel katılımcı mekanizmalara büyük ihtiyaç vardır. Yurttaş daha fazla başvuru yapılmalı ve etkileşime geçilmelidir. Temsili demokrasi devri çoktan bitmiştir, "diyalojik demokrasi" olarak da ifade edilen katılımcı demokrasi için yeni bir seferberlik başlatılmalıdır.

Kaynakça

- Baykal, Deniz. (1970). **Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi**, A.Ü.S.B.F. yayını, no: 302, Ankara.
- Çam, Esat. (1984), **Siyaset Bilimi**, Der Yayınları, İstanbul.
- Çiççi, Oya. (1994), *Demokrasinin Tabana Yayılmasında Yerel Yönetimlerin Önemi* konulu uluslararası konferansta yapılan sunuş, SAV Yayını, Ankara.
- Çubuk, Mehmet. (1993), "Planlamaya Katılım (Sunuş)", **Türkiye'de 14. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu**, M.Ü. Yayını, İstanbul.
- Çukurçayır, M. Akif. (2006), **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, 3. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Dienel, Peter C., (1997), **Die Planungszelle, Eine Alternative zur Establishment-Demokratie**, 4. Aufl., Westdeutscher Verlag, Opladen.
- Duverger, Maurice. (Tarihsiz), **Siyasal Rejimler**, (Çev. Teoman Tunçdoğan), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Gabriel, W. Oscar. (1983), "Gesellschaftliche Modernisierung, Politische Beteiligung und Kommunale Demokratie, Strukturen, Bedingungen und Folgen bürgerschaftlicher Beteiligung an der Kommunalen und Nationalen Politik", in: Oscar W. Gabriel, **Bürgerbeteiligung und Kommunale Demokratie**, Minerva Publikation, München.
- Göymen, Korel (1997), **Türkiye'de Kent Yönetimi**, Boyut Kitapları, İstanbul.
- Huntington S. P. ve Joan M. Nelson. (1976), **No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries**, Harvard University Press.
- Huntington, Samuel P. (1993), **Political Order in Changing Societies**, New Haven And London, 1968, S. 36; Lerner, Daniel, *The Passing Of Traditional Society*, Glencoe, 1958.
- Kalaycıoğlu, Ersin. (1984) **Çağdaş Siyasal Bilim**, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Kalaycıoğlu, Ersin. (1983), **Karşılaştırmalı Siyasal Katılma**, İstanbul Üniversitesi Yayını, No: 3160, İstanbul.
- Kartal, Kemal. (1983), **Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme**, Yurt Yayınevi, Ankara.
- Keleş, Ruşen. (1997), **Kentleşme Politikası**, 4.B., İmge Kitabevi, Ankara.
- Keleş, Ruşen. (1993), **Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992)**, İÜLA-EMME (Yerel Yönetim Dünyası) Yayını, İstanbul.
- Kışlalı, A. Taner. (1994), **Siyaset Bilimi**, 5.B., İmge Kitabevi, Ankara.
- Knemeyer, Franz-Ludwig. (1995), **Bürgerbeteiligung Und Kommunalpolitik**, Landsberg Am Lech, , Olzog Verlag, München.
- Lawson, Kay. (1985), **The Human Polity**, Boston.
- Mehlich, Harald. (1982), "Politische System Und Partizipation Im Wandel Gesellschaftlicher Rahmenbedingungen", in: Detlef Garbe(Hrsg.), **Bürgerbeteiligung, Von Der Theorie Zur Handlungsorientierung**, Verlag Peter Lang, Frankfurt Am Main.
- Modernizierungsprozess", in: Von Peter Steinbach (Hrsg.), **Probleme Politischer Partizipation Im Modernizierungsprozess**, Ernst Clett Verlag, Stuttgart.
- Nie, N. H., S. Verba, P.E. Converse (1989), **Siyasal Katılma Kamuoyu ve Oy Verme Davranışı**, (Çev.: İlder Tükan, ve Tunçer Karamustafaoğlu), Ankara.
- Özbudun, Ergun. (1975), **Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma**, Aühf Yayınları No. 363, Ankara.
- Özök, Ertuğrul. (1985), **Kitlelerin Çözülüşü**, Ankara.
- Sartori, Giovanni. (1993), **Demokrasi Teorisine Geri Dönüş**, (Çev.: Tunçer, Karamustafaoğlu/Mehmet Turhan), Türk Demokrasi Vakfı Yayını, Ankara.
- Steinbach, Peter. (1982), "Einleitung, Probleme politischer Partizipation im Modernizierungsprozess" in: von Peter Steinbach (Hrsg.), **Probleme Politischer Partizipation im Modernizierungsprozess**, Ernst Clett Verlag, Stuttgart.
- Uysal, Birkan. (1984), **Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi**, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Yayın No: 209, Ankara.
- Uysal, Birkan. (1981), "Siyasal Otorite, Laiklik Ve Katılma", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 14, Sayı 4, Ankara.
- Verba, Sidney ve Nie, H. Norman, (1978), **Participation And Political Equality, A Seven Nation Comparison**, Cambridge University Press.

Prof.Dr. Nuri TORTOP

BELEDİYELERDE HEMŞEHRİLER VE ÇALIŞANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN ÖNEMİ

Belediyelerde hizmetlerin başarılı yürütülmesinde, beldede yaşayan hemşehriler ile iyi ilişkiler kurulması en önemli bir etkidir. Bu nedenle insanlar arasında iletişimi yanlışlıklara neden olmayacak biçimde, söylenen ve yazılan şeylerin karşı taraf tarafından aynı anlam ve içerikte anlaşılmasını sağlayacak doğrultuda gerçekleştirmek gerekir. Bu nedenle iletişim konusu uluslar arası kuruluşlar tarafından da, hizmetlerin başarılı yürütülmesi için üzerinde önemle durulan bir konudur. Eğer iyi iletişim kurulamaz ise başarılı çalışmalar yapmak güçleşir.

İletişimin gerçek amacı kişiler arasında anlamları ortak kılmak ve anlayış birliğini sağlamaktır. İletişim kavramı konusunda, siyasal rejimlere göre değişen üç farklı görüş bulunmaktadır. Otoriter ve sosyalist rejimlerde, basının tamamen devletin denetiminde olması, devletin bir yönetim aracı olarak kullanılması, bu doğrultuda devlet adına bir görev üstlenmesi savunulmaktadır. Batı demokrasilerinde ise, basın üzerinde devletin tam denetimi kabul edilmemektedir. Basın hürriyeti, hükümetlerin tutkuları ve baskılarına karşı önemli bir direnme aracı olarak görülmektedir. Gerçek bir demokrasinin oluşması için, basının eleştirel bir yaklaşımının gerekli olduğu kabul edilmektedir. Üçüncü dünya ülkelerinde ise, görüşler, bu ülkelerin tek partili, diktatörlük veya az çok gelişmiş bir demokrasi rejimine sahip olmalarına göre değişmektedir.

Belediyelerde belde sakinleri ile iyi ilişkiler kurulması, toplum yaşamında insan ilişkilerinin iyileştirilmesi ve toplumsal sorunların çözülmesi, hizmetlerin gereksiz yere gecikmelere neden olmadan en iyi biçimde yürütülmesi ve yönetilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır. İletişimdeki aksaklık ve düzensizlikler, hizmetlerin gereği gibi yürütülmesini engeller. Yanlış anlaşılmalara neden olabilir. Bu tür bozuk ilişkilerin nedenini çoğunlukla haberin ilk kaynağında, yani haberi gönderende aramak gerekir. Eğer haberi ilk gönderen, söylediklerinin içeriğini karşı taraf tarafından aynı anlam ve içerikte anlaşılacak biçimde söylememiş veya kaleme almamış ise, yanlış anlaşılmalara neden olabilir. Bu durumlarda kusuru karşı tarafta aramak yerine, niçin yanlış anlaşıldım, niçin başka

İyi bir iletişim ve halkla ilişkiler hizmetinin yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi için tarafsız bir bürokratik yönetim uygulaması gereklidir. Demokratik düzenin iyi işlemesi yönünden de, bu durum, büyük önem taşımaktadır.

yorumlara neden oldum diye, haberi ilk veren eksiklik, kusur ve yanlışlıkları kendisinde aramalıdır. Artık çağımızda iletişim, bilim ve teknoloji alanında, insanların aklının kabullenmekte zorlandığı gelişmeler ve değişiklikler yaşanmaktadır. Sağlıklı ve güvenilir bir iletişimin sağlanmasında yerel basın da büyük önemi vardır. İletişim, beklediğimiz ve ümit ettiğimiz, hedef ve amaçlar doğrultusunda, insanlar arasında haberleşmeyi gerçekleştirmek ve insanlar arasında anlamları ortak kılmaktır. Diğer bir başka anlatımla, konuşanların veya yazarların söylediklerinin veya yazdıklarının aynı anlam ve içerikte karşı taraf tarafından anlaşılmasını sağlamaktır. Bunun için kişiler yanlış anlamlara olanak vermemek için, sözcüklerini, cümlelerini seçerken ve kullanırlarken dikkatli olmalıdırlar. Yanlış anlamalarda, sadece dinleyenin değil, vericinin yani ilk konuşanın söylediklerinin ve seçtiği sözcüklerin büyük önemi vardır. O seçilen sözcükler ve cümleler, yanlış anlamalara neden olmuş olabilir. Karşı tarafa gönderilen bilgi ve haberler gönderildiği kapsam ve içerikte anlaşıl-mamış ise, bundan dolayı önemli sorunlar ortaya çıkabilir. Bu yanlış yani doğru olmayan iletişimde, hiç kuşkusuz haberi gönderen makamın veya kişinin, yani ilk kaynağın büyük sorumluluğu vardır. Bu yanlış değerlendirme ve anlamalar, haberi ilk gönderenin, bilgileri anlaşılır biçimde vermemesinden, sözcükleri ve cümleleri yanlış anlamlara gelmeyecek biçimde seçmemesinden kaynaklanmaktadır.

Konuyu, halkla, hemşehriler ile ilişkiler yönünden değerlendirir isek, halkla ilişkilerde iletişim çift yönlü olarak gerçekleşir. İletişimde örgütlerin ve kişilerin kimliklerini daima göz önünde bulundurmalıdır. İletişim, iletişim yapılan kişi veya örgütlere göre farklı biçimlerde ve düzeylerde gerçekleşebilir. İletişim, birbirine üstünlüğü olmayan, eşit düzeydeki kişiler arasındaki ilişkiler, bir kuruluş içindeki amirler memurlar arasındaki örgüt içi ilişkiler ve bir kuruluştaki çalışanlar ile kuruluş dışındaki veya kuruluşla ilgili olan diğer kişiler arasındaki ilişkiler, olarak ayrılabilir. Birinci

tür, eşit düzeydeki kişiler arasındaki ilişkiler ve iletişim, daha çok ruhbilim, psikoloji disiplininin uğraşı alanına girmektedir. İkinci tür, kuruluş içi ilişkiler ise, kamu yönetimi ve personel yönetimi derslerinin inceleme konusudur. Üçüncü tür ilişkiler ise, örneğin belediyelerde görevli olanlar ile belediyelere başvuran ve çeşitli nedenler ile belediyelerle ilişkili olan kişiler arasındaki ilişkilerdir. Bu ilişkilerde esas olan, ilişkide bulunduğu-muz insanlarla anlamları ortak kılmaya yönelik ilişkiler gerçekleştirmektir.

İnsan anlaşılması güç olan bir varlıktır. Çağımızdaki ileri düzeydeki teknik gelişmelere rağmen insanların ne tür davranışlarda bulunacakları, belli olaylar karşısında içlerinden ne gibi düşüncelerin geçtiği, ne gibi farklı tepkilerde bulunacakları konusunda, elimizde bizi kesin olarak bilgilendirmeye yönelik bir teknik veya makine yoktur, henüz bulunamamıştır. Oysa ki,

insan ilişkilerinde başarı, insanların belli konular veya olaylar karşısında gösterecekleri tepkileri doğru olarak tahmin etmeye bağlıdır. Şu veya bu doğrultuda kararlar oluştururken, kişilerin tepki ve muhtemel davranışlarını doğru olarak tahmin etmek büyük önem

taşımaktadır. Bu tahminimiz isabetli olduğu ölçüde, başarı oranımız artar. Doğaldır ki, bu tahminlerde bir takım varsayımlar söz konusudur. Bu varsayımlarda, isabetli seçimler yaptığımız ve sakıncasız kararlar aldığımız oranda, başarı oranımız yükselir. Ancak, bu ilişkilerde davranış biçiminin demokratik olması, gelen tepki ve görüşlerin sağlıklı, güvenilir ve doğru yöntemlerle değerlendirilmesi gereklidir. Gelen karşı görüşlere uyulması veya onların aynen kabul edilmesi söz konusu değildir. Bunlar bizim ilkelerimiz ile bağdaşmıyor ise kabul edilebilir nitelikte iseler uygulamaya konulabilir. Temel ilke, doğru olanın benimsenmesi ve uygulamaya konulmasıdır.

Kuruluşlarda insan ilişkileri, iç ilişkiler değişik biçimlerde ve çeşitli düzeylerde ortaya çıkabilir. Bunları yatay, dikey ve görevsel ilişkiler olarak üçe ayırabiliriz. Yatay ilişkiler, birbirinin astı veya üstü olmayan makamlar veya kişiler, yani birbirine bağımlılığı

Kuruluşlarda insan ilişkileri, iç ilişkiler değişik biçimlerde ve çeşitli düzeylerde ortaya çıkabilir. Bunları yatay, dikey ve görevsel ilişkiler olarak üçe ayırabiliriz.

olmayan eşit düzeydeki kişiler arasındaki ilişkilerdir. Bunların birbirine emir verme veya emretme yetkileri yoktur. Genel olarak yazışmalarda da, saygı sözcüğü de eklenerek, saygı ile rica ederim biçiminde ilişki kurulur, yazışma yapılır. Kararlar, karşılıklı görüş alış veriş yapılarak ve uyum, uzlaşma sağlanarak alınır. Dikey ilişkilerde ise, böyle bir uzlaşma zorunluluğu yoktur, üstlerin emretme, tek yönlü karar alma yetkisi vardır. Genel olarak üstler, astlarının sicil amiridirler. Yazışmalarda üst makamlar yazılarını rica ederim sözcükleri ile bitirirler. Astlar ise, üst makamlara yazılarını arz ederim sözcükleri ile sonuçlandırır. Bu ilişkilerde hiyerarşi vardır. Herkes bir üstüne bağlıdır, onlardan emir alırlar. Merci, makam atlayarak ilişki kurmak yoktur. Üst makamların alt kademeleri denetleme ve onların kararlarını onaylama veya bozma yetkileri vardır. Dikey örgütlenme biçiminde işler gecikebilir. Doğrudan konu ile ilgili olmayan makamlar araya girdiği için, kararların alınması gecikebilir. Teknik bazı birimler, daha üst kademelerle yazışmak durumunda olabilirler. Örneğin, bir ildeki veya ilçedeki maliye veya bayındırlık işleri temsilcisinin, Bakanlıklardaki bir birimle haberleşmesi için, kaymakamlıklar veya valilikler devreye girer ve zaman alan uzun yazışmalar yapmak zorunluluğu doğar. Bu durum büyük zaman kaybına ve hizmetlerde aksamalara neden olabilir. Bu duruma çözüm bulmak için bir başka örgütlenme modeli geliştirilmiştir. Bu örgüt tipi, görevsel örgütlenmedir. Görevsel ilişkilerde veya görevsel örgütlenme tipinde, alt kademeler daha üst makamlarla doğrudan doğruya haberleşebilirler. Bunun amacı, işleri çabuklaştırmak, doğrudan doğruya ilgili olan üst makamlarla haberleşerek, ilgili olmayan ara kademeleri gereksiz yere meşgul etmemektir. Eğer atlanılan makamların bilgisi olması gereken konular var ise onlara bilgi verilir. Bazı konularda, bu tür görevsel ilişkileri, yasalar, tüzükler veya

yönetmelikler öngörmüş olabilir. Bu ilişkiler, danışma birimleri veya başka kurullarla güçlendirilebilir. Dikey ilişkilerde, amirler doğrudan kendileri karar alma yerine, danışmanlardan görüş, düşünce alır. Bu görüşleri değerlendirir. Bazı kararlar için kurullar veya komiteler öngörülmüştür. Amirler tek başlarına karar alamazlar. Kararlar bu kurul veya komitelerden çıkar.

İyi bir iletişim ve halkla ilişkiler hizmetinin yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi için tarafsız bir bürokratik yönetim uygulaması gereklidir. Demokratik düzenin iyi işlemesi yönünden de, bu durum, büyük önem taşımaktadır. Tarafsız bir bürokrasi için, çalışanların ve memurların, tarafsızlığa büyük önem vermeleri, tarafsız olmaya özen göstermeleri gerekir. Yalnız çalışanların çaba göstermeleri, yeterli değildir. Hükümetler, bakanlar, milletvekilleri ve siyasi partiler çalışanların tarafsızlığı kuralına saygılı olmalıdırlar.

Tarafsız olmayı benimseyen kişiler, aynı zamanda toplumsal saygınlık kazanırlar. Toplum tarafından takdir edilirler.

Tarafsızlık, yalnız tek yönlü olarak çalışanların gayreti ve çabası ile sağlanamaz. Aslında çalışanlar, herkese eşit işlem yapmak isterler, genel çıkarlar ve kişisel çıkarları da, böyle bir tarafsız davranışı gerektirmektedir. Eğer çalışanlar tarafsız hareket ederlerse, bu davranış

biçimini benimseyen siyasi parti değişikliklerinden de zarar görmezler. Tüm siyasi parti dönemlerinde de, makamlarını ve saygınlıklarını korurlar. Niçin bir siyasi partinin adamı olsun, çünkü böyle bir davranış biçimi kendi zararınadır. Böyle bir anlayışın gerçekleşmesi için, hükümet edenlerin atama ve yükselmelerde tarafsız olmaları, yalnız yeteneği esas almaları, bundan başka öznel koşullar aramamaları, kayırmacı olmamaları gerekir. Tarafsız olmayı benimseyen kişiler, aynı zamanda toplumsal saygınlık kazanırlar. Toplum tarafından takdir edilirler. Ayrıca bu ilkelere göre hareket eden kişiler, kişisel olarak da vicdanen kendilerini rahat ve mutlu hissedebilirler. Kayırmacı ve taraflı hareket eden kişiler, toplumun geneli tarafından da, hoş görülme ve ayıplanan kişilerdir.

Halil MEMİŞ

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü
Doğu Karadeniz Belediyeler
Birliği Genel Sekreteri

***Vekalet halinde
memurlara iki değişik
ödeme yapılması söz
konusudur.***

***Bunlar;
Vekalet Aylığı ve
Zam ve Tazminat
Farkıdır.***

VEKİL OLARAK ATANAN MEMURLARIN MALİ HAKLARI

I- GİRİŞ

Memurlara vekalet görevi verilmesi ve/veya vekil olarak atanmaları hususu, daha önce inceleme konusu yapılmıştı. Konunun niteliği ve geniş olması nedeniyle, bu gibi memurların mali hakları konusu ayrı bir inceleme konusu yapılmıştır. Ancak, bu incelememizin "Memurlara Vekalet Görevi Verilmesi" başlıklı yazımızla birlikte değerlendirilmesi, konunun anlaşılması açısından daha olumlu sonuçlar verecektir.

Vekalet halinde memurlara iki değişik ödeme yapılması söz konusudur. Bunlar;

Vekalet Aylığı ve

Zam ve Tazminat Farkıdır.

II- VEKALET AYLIĞI

A) Genel Olarak

Vekalet aylığı; bir göreve vekaleten yapılan atamalar sonucunda, 657 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri gereğince verilen aylıktır.

Kanun'un 174'üncü maddesine göre; vekalet aylıklarının ödenebilmesi için, görevin fiilen yapılması şarttır. Kanun'un bu hükmü açıktır. Bir görev fiilen yapılmadığı sürece vekalet aylığı verilemeyecektir. Mevzuatımızda, vekalet aylığının verilebilme şartı olarak, görevin fiilen yapılması şartı getirilmiş olmasına rağmen, vekalet aylığının ne zaman ödeneceği konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Vekalet görevi ve vekalet aylığı verilebilme şartları; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86'ncı ve 175'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

Vekalet aylığı ödenebilmesi için, dolu veya boş bir kadronun mevcudiyeti şarttır. Kadro olmadan, yapılan görevlendirmelerde vekalet aylığı verilmesi söz konusu değildir.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 21.06.1994 tarih ve 23475 sayılı Kararında da; "Belediye Otobüs İşletmesi Saymanlığı görevine vekalet eden, ancak, vekaleten atama onayı bulunmayan personelin sayman vekili olarak kabul edilemeyeceği" gerekçesiyle verilen tazmin hükmünün incelenmesi neticesinde; "1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun 9'uncu maddesi saymanı tanımlamakta, 14'üncü maddesi sorumluluklarını belirtmekte, 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 42'nci maddesi ise "usulüne uygun olarak görevlendirilmediği halde" saymanın görevini yerine getirenlerin Sayıştay'a hesap vermek ve sorumluluk açısından sayman addolunamayacaklarını hükme bağlamaktadır."

dendikten sonra;

"Diğer taraftan, vekalet hususu 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86'nci maddesinde düzenlenmekte, boş ya da dolu bir kadroya vekaleten atamaktan bahsedilmektedir. Başka bir deyişle, vekaleten atamaktan söz edebilmek için boş ya da dolu bir kadronun mevcut olması gerekmektedir.

Bir görevin vekaleten yürütülebilmesi için bu göreve ait boş ya da dolu bir kadronun mevcut olması gerektiğinden, Belediye Saymanının işletme saymanlığı görevini tedviren yürüttüğü anlaşılmaktadır. Yasayla düzenlenen bir husus olmayan tedvir için vekalet aylığı ödenmesi ise mevzuata aykırı olmaktadır."

şeklinde bir hüküm ihdas edilmiştir.

B) Vekalet Aylığının Ödenme Zamanı

Vekil memurlara, vekalet aylığının ne zaman ödeneceği uygulamada üzerinde tartışılan hususlardan bir diğeridir. Memur aylıklarının peşin ödeneceği, 657 sayılı Kanun'un 164'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Konuya bu açıdan bakıldığında, vekalet aylığının da peşin olarak ödenmesi en doğal yol olarak görülmektedir. Ancak, vekaleten bir göreve bakan memur er veya geç vekalet görevini bırakacaktır. Ancak; vekalet görevinin ne zaman biteceğini bilmek, çoğu zaman mümkün değildir. Hatta; 174'üncü madde hükmüne göre vekalet aylığının ödenebilmesi, bu görevin fiilen yapılmış olması şartına bağlıdır. Bu nedenlerle; vekalet aylığının peşin değil, görevin bitmesini müteakip ödenmesi en akılcı yoldur.

Vekalet aylığının; memurlara her ayın başında peşin olarak ödenen aylıktan farklı bir ödeme olduğu, vekalet aylığının ödenebilmesi için görevin fiilen yapılması gerektiği; Sayıştay Temyiz Kurulunun 07.07.1992 tarih ve 22822 sayılı kararı ile de hüküm altına alınmıştır. Bu karara göre;

"657 sayılı Kanun'un değişik 86'nci maddesinin son fıkrasında; "bu Kanun'a tabi kurumlarda, mali, nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir.", 174'üncü maddesinde de "vekalet aylıklarının ödenebilmesi için görevin fiilen yapılması şarttır." denilmektedir.

Aynı Kanun'un değişik 175'inci maddesinde ise bir göreve vekaleten atanan memurlara vekalet edilen görevin kadro derecesinin 1'inci kademesinin 1/3'ünün, açıktan atananlara ise 2/3'ünün verileceği, bulundukları yerden başka bir yerdeki göreve vekalet suretiyle atananlara ise Harcırah Kanunu'nun geçici görevle başka bir yere gönderilenlere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Bütün bu hükümlerden de anlaşılacağı üzere mali, nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara memurlar arasından vekaleten atama yapılması ve bunlara işe başladıkları tarihten itibaren görevin fiilen yapıldığı sürece vekalet aylığı ödenmesi mümkündür.

Her ne kadar yasada vekalet aylığının gün hesabıyla ödeneceğine dair açık hüküm yok ise de; vekalet aylığına ilişkin maddeler vekalet aylığının, işe başlandığı tarihten itibaren ve görevin fiilen yapılması şartıyla ödeneceğine amirdir.

Bu da, vekalet aylığının, memurlara her ayın başında peşin olarak ödenen aylıktan farklı bir ödeme olduğunu, vekalet aylığının ödenebilmesi için görevin fiilen yapılmasının şart olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan, Devlet Memurları İle Diğer Kamu Görevlilerinin Aylıklarının Ödeme Zamanının Değiştirilmesine Dair 289 sayılı KHK. ile ilki 15 Ekim 1987 tarihinde olmak üzere aylıkların ödeme zamanının ayın 1'inden ayın 15'ine alınması da keyfiyeti değiştirmemektedir.

Çünkü anılan Kararnamenin 1'inci maddesinde, aylıklarla birlikte ödenen zam ve tazminatlar, ödenekler, tayin bedeli, yakacak yardımı ile aylıklara ilişkin hükümler dairesinde ödenmesi öngörülen sair hakedişlerin ayın 15'inde ödenmesi öngörülmüştür. Maliye Bakanlığı'nca çıkarılan 100 seri No.lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde de, 289 sayılı KHK'nin 1'inci maddesi uyarınca 15.10.1987 tarihinde yapılacak ödemelere, aylık veya ücretlerle birlikte her ay mutata ve düzenli olarak ödenmekte bulunan hakedişlerin dahil olacağı gösterildikten sonra, aylık ve ücretlerle birlikte ödenmesi mutata olmayan, ödeme için bir olayın vuku veya belirli bir hizmetin ifası gereken ek ders ücreti, bordro üzerinde fiilen çalışma saatlerine dayanılarak ödenen fazla çalışma ücretleri, konferans ücretleri, ikramiye, prim, ödül, döner sermaye payı, huzur hakkı, toplantı ödeneği, vekalet ücreti, bilirkişi ücreti, 6245 sayılı Kanun'a göre yapılan harcırah ödemeleri, temsil giderleri, doğum yardımı ödeneği, tedavi yardımı, cenaze giderleri, giyecek yardımı, yiyecek yardımı gibi ödemelerin dahil edilemeyeceği belirtilmek suretiyle de aylık ve ücretlerle birlikte ödenmesi mutata olmayan ödemelerin 15.10.1987 tarihinde ödenen aylıklara dahil edilemeyeceği gösterilmiştir.

Vekalet aylığının aylıkla birlikte ödenmesi mutata olmayıp ödenmesi bir olayın vukuuna diğer bir deyişle görevin fiilen yapılma şartına bağlıdır."

C) Vekalet Aylığının Tutarı

657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesi hükmünden anlaşılacağı üzere, bir göreve vekaleten atanan memurlara vekalet edilen görevin kadro derecesinin birinci kademesinin üçte biri, açıktan atananlara ise (Köy ve kasaba imamlığı kadrolarına atananlara 146'ncı maddede yazılı asgari ücret aylık tutarından aşağı olmamak üzere) üçte ikisi verilir. Madde hükmünden anlaşılacağı üzere; bir göreve kurum içinden veya kurum dışından vekaleten atanacaklara, vekalet edilen görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının üçte biri, bir göreve dışarıdan (açıktan) atanacak vekillere ise, vekalet edilen kadronun ilk kademe aylığının üçte ikisi vekalet ücreti olarak ödenecektir.

Bunun yanında; 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesinin dördüncü fıkrasında, sadece bir göreve

açıktan vekil olarak atananlara ödenecek vekalet aylığının hesabında taban aylığına esas alınan gösterge rakamının dikkate alınacağı belirtilmiş olduğundan, kurum içinden veya diğer kurumlardan bir göreve vekaleten atananlara ödenecek vekalet ücretinin hesabında taban aylığına esas gösterge rakamlarının dikkate alınması mümkün değildir. (Sayıştay 1. Dairesinin 20.03.1997 tarih ve 6154 sayılı Kararı.)

Uygulamada; geçici olarak boşalan kadrolara vekalet halinde, vekil memura kadroyu işgal eden asil memurun fiilen aldığı derece aylığı üzerinden mi, yoksa kadro aylığı üzerinden mi vekalet ücreti verileceği tereddüt yaratmaktadır. Bunun yanında; 657 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle memur intibaklarının kadro aranmaksızın yapılması sonunda kazanılmış hak aylıklarının, işgal ettikleri kadro derecelerinin üzerinde olması nedeniyle; bir kadronun geçici olarak boşalması halinde, vekalet edecek memura, asil memurun fiilen aldığı derece aylığının mı, yoksa kadro aylığının üzerinden mi vekalet aylığı ödeneceğini tartışılır hale getirmektedir. 175'inci madde, vekalet edilen görevin kadro derecesinden bahsettiğine göre, vekalet eden memura asıl memurun kazanılmış hak aylığı olan derecenin birinci kademesinden vekalet aylığı ödenmesi mümkün değildir. O halde; o görev için, asıl memurun kazanılmış hak aylığı ne olursa olsun, belirlenen kadro derecesinin birinci kademesi üzerinden vekalet aylığı ödenmesi gerekecektir.

Vekalet eden memurlara, vekalet aylığının ödenebilmesinin en önemli şartlarından biri, 175'inci maddede 631 sayılı KHK ile eklenen fıkrayla getirilmiştir. Bu fıkraya göre, bir kadroya vekalet eden bir memurun vekalet aylığını alabilmesi için, asilde aranan şartları taşıması gerekmektedir.

Anlaşılacağı üzere, asilde aranan şartlar vekalet etmek için değil vekalet aylığının ödenmesi için gereklidir.

Bu fıkra yürürlüğe girmeden önce, asilde aranan şartları taşımayanların vekalet edemeyeceği; 24.4.1987 tarihinde yayımlanan 99 Seri Nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtilmişti. Bu tebliğ metni yukarıda verilmiştir.

Ancak; yukarıda da belirtildiği üzere 631 sayılı KHK ile 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesine ek-

nen bir fıkra ile şu hüküm getirilmiştir: "Kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet edenlere vekalet aylığı ödenebilmesi için, vekilin asilde aranan şartları taşıması zorunludur."

Bu hükmün mefhumu muhalifinden anlaşılan şudur: Memuriyet kadrolarına yukarıda belirtilen ana esaslar çerçevesinde kadro derecesine veya müktesebine bakılmaksızın tüm memurlar vekaleten bakabilirler. Ancak, vekalet aylığının ödenebilme şartı, vekil memurun vekalet ettiği kadro için asilde aranan şartları taşımasıdır. Bu hükümle beraber, esasında kanuni metinlerde bulunmamasına rağmen, sadece 99 seri nolu Tebliğ ile ifade edilen tedvir tanımlaması da artık kullanılacaktır.

Vekalet ücretine; açıktan atanan vekil memurlar hariç, memuriyet taban aylığı dahil değildir. Vekalet ücretine memuriyet taban aylığının dahil edilmesi; 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesinin 387 sayılı KHK'nin 4'üncü maddesiyle değişik son fıkrasındaki hüküm doğrultusunda; ancak açıktan vekil olarak yapılacak atamalarda söz konusudur.

D) Açıktan Atanacaklara Ödenecek Vekalet Aylığı

Açıktan vekil olarak yapılan atamalarda; vekalet edilen kadronun boş olup olmadığına bakılmaksızın, açıktan atanacak vekil memura, vekalet edilen görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının üçte ikisi (2/3) oranında vekalet aylığı ödenecektir.

Açıktan vekil olarak atananlara ödenecek vekalet aylığının hesabına, memuriyet taban aylığı da dahil edilir.

E) Bulundukları Yerden Başka Yerdeki Bir Göreve Vekaleten Atananların Vekalet Aylığı

657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesine göre; bulundukları yerden başka bir yerdeki bir göreve vekalet suretiyle atananlara, Harcırah Kanunu'nun geçici görevle başka yere gönderilenlere ilişkin hükümleri uygulanır.

Madde hükmünden anlaşılacağı üzere; bulundukları yerden başka yerlerdeki görevlere vekalet eden memurlara, Harcırah Kanunu hükümleri uygulanır. Bu gibilere vekalet aylığı ödenmeyip, Harcırah

Kanunu hükümlerine göre geçici görev yolluğu ödenir.

Bunun haricinde; bulunduğu yerden başka bir yerdeki göreve açıktan vekaleten atananlara, aylık mı veya vekalet ücreti mi verileceği hususu önem arz etmektedir.

6245 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinin dördüncü fıkrası; başka yerdeki göreve açıktan vekaleten atananlara, yalnız gidiş ve dönüşleri için yol masrafı ve yevmiye verileceğini hükme bağlamıştır. Bunlara; vekalet görevlerinin devamı süresince geçici görev yolluğu ödenmeyecek, vekalet aylığı ödenecektir.

Başka yerdeki görevlere vekaleten görevlendirilenlere harcırah ödenmesi uygulaması, memur olanlar için geçerlidir. Zira; açıktan bir göreve vekaleten atananlar, tek bir görev yapmaktadırlar ve bunların bulundukları yerlerle, vekalet ettikleri görevin bulunduğu yerin farklı olması önemli değildir. Açıktan bir göreve atananlar, tek görev yapmaktadırlar. Halbuki, memurlar vekaleten ikinci bir görevin yapılması için görevlendirilmişlerdir.

F) Açıktan Vekil Atananların Mali ve Sosyal Hakları

Açıktan atanan vekil memurlar da, kurum dışından atanan vekil memurlarda olduğu gibi, göreve başladıkları günden itibaren vekalet ücretine hak kazanırlar.

Bu aylık, vekalet ettikleri görevin kadro derecesinin 1'inci kademesinin 2/3'üdür. Bu miktara memuriyet taban aylığı da ilave edilir.

Açıktan vekil memurlar, açıktan atandıkları için kendilerine ait kadroları ve bu kadrolara ait zam ve tazminatları bulunmamaktadır. Vekalet ettikleri kadrolara ait zam ve tazminatların tamamı, 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın tam olarak kendilerine ödenir.

Bunlar, ayrıca memurların sahip oldukları sosyal haklardan da istifade ederler.

Ayrıca, bir kadroya açıktan vekalet edenlere, bu göreve ait zam ve tazminatlar göreve başladıkları tarihten itibaren tam olarak ödenir.

Üzerinde durulması gereken hususlardan bir tanesi de, açıktan vekil olarak geçen hizmetlerin emeklilik

müktesebi ve kazanılmış hak aylık derecelerinin hesabında dikkate alınıp alınmayacağıdır.

657 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesinin "Ortak Hükümler" başlıklı bölümünün (C) bendinde; hangi hizmetlerin kazanılmış hak aylık derece ve kademesinin tespitinde değerlendirileceği belirtilmiştir. Anılan madde ve intibaklarla ilgili ek geçici maddelerde vekil memurlukta geçen hizmet sürelerinin değerlendirileceğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, 5434 sayılı Kanun'un 15/f maddesi uyarınca; açıktan vekil tayin edilen vekillerin kanunlarına göre, aldıkları vekillik aylık veya ücretleri tutarları üzerinden emekli keseneği kesilmektedir.

Yine, yeni uygulamaya giren 5510 sayılı Kanun'a göre de, vekil memurlar Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca, memurlar gibi işlem görmektedirler.

Bu itibarla, vekil memurlukta geçen hizmet süreleri; emeklilik müktesebinin hesabında dikkate alınır. Buna karşılık kazanılmış hak aylık derece ve kademesinin tespitinde değerlendirilmesi mümkün değildir.

G) Vekalet Aylığına Hak Kazanma ve Aylığın Başlangıcı

1- Kurum İçinden Atanan Memurlar İçin

657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesinin dördüncü fıkrasında hükme bağlanan kurala göre; kanuni izin, geçici görev veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle geçici olarak boşalan kadrolara, aynı kurumdan atanan memura vekalet görevinin ilk üç ayı için vekalet ücreti ödenmeyecektir. Vekâlet süresinin üç aydan fazla devam etmesi halinde, üçüncü ayın bitiminden, dördüncü ayın başlangıcından itibaren vekalet ücretinin ödenmesi gerekmektedir. Bu genel kuralın bazı istisnaları da mevcuttur. Buna göre; kurum içinden bazı görevlere atanan memurlara, vekaletin başlangıcından itibaren vekalet ücreti ödenmektedir. Bu görevler şunlardır:

- Saymanlık,
- Veznedarlık.

Kurum içinden veznedarlık görevine atanacak vekil memura göreve başladığı tarihten itibaren vekalet aylığının ödenebilmesi için, kadronun geçici

olarak boş olması gerekmektedir. Bu husus; 86. maddenin dördüncü fıkrasında şu şekilde ifade edilmiştir: "Aynı kurumdan birinci fıkrada sayılan ayrılmalar dolayısıyla atanan memurlara vekalet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için, kurum dışından veya açıktan atananlarla kurum içinden ilkökul öğretmenliğine atanan öğretmenler ile veznedarlık görevlerine atanarlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı ödenir." Düzenlenen husus, dolu bir kadroya vekalettir. O halde, veznedarlık kadrosunun boşalması halinde kurum içinden atanacak vekil memurlara vekalet ücreti ödenme imkanı bulunmamaktadır.

Aynı zamanda; Sayıştay Genel Kurulunun 11.2.1988 tarih ve 4621/2 sayılı kararında da; "... 86'ncı maddenin beşinci ve yedinci bentlerinde belirtilen istisnalar dışında, boş olan kadrolara, bu arada boş olan veznedarlık ve kadrolarına kurum içinden ya da diğer kurumlardan vekaleten atanan memurlara vekalet aylığı verilmesinin mümkün bulunmadığı," hüküm altına alınmıştır.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 12.01.1990 tarih ve 22169 sayılı Kararında; aynı kurumdan veznedarlık görevine vekaleten atanan memura; vekalet aylığının ancak vekalet ettiği veznedarlık görevinin asıl sahibi olan veznedarın, 657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesinin birinci fıkrasında sayılan nedenlerden biriyle görevinden geçici olarak ayrılması durumu söz konusu ise ödenebileceği belirtilmiştir.

Kısaca; vekalet aylığı verilebilmesinin şartlarını belirleyen 86'ncı maddeden anlaşıldığı üzere, bir görevin memurlar eliyle vekaleten yürütülmesi halinde aylıksız vekalet asıl olup; bu halin istisnaları maddenin 4, 5 ve 7'nci fıkralarında sayılmıştır. Dördüncü fıkraya göre; maddenin birinci fıkrasında sayılan ayrılmalar dolayısıyla yapılan kurum içinden atamalarda, 3 aydan fazla devam eden vekalet görevinde ve aynı şekildeki ayrılmalar dolayısı ile ilkökul öğretmenliği ve veznedarlık kadrolarına atananlara göreve başlanıldığı tarihten itibaren vekalet aylığı verilecektir. Görüldüğü üzere; kurum içinden veznedarlık kadrosuna vekalet ettirilen bir memura vekalet aylığı verilebilmesi için veznedarlık kadrosunun boş olmaması, ancak asıl veznedarın maddenin birinci fıkrasında sayılan sebeplerden biriyle ayrılmış olması gerekmektedir.

Bunun yanında; saymanlık kadrosunun da devamlı olarak boşalması halinde, kurum içinden atanacak vekil memura göreve başladığı tarihten itibaren vekalet ücreti ödenecektir. Acaba, saymanlık görevinin geçici olarak boşalması durumunda, vekalet edecek memurlara vekalet ücreti hangi tarihten itibaren ödenecektir. 86'ncı maddenin altıncı fıkrasında; "..... mali, nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir." hükmü mevcuttur. Buradaki boş kadrodan kasıt, sürekli boşalmış olan bir kadrodur.

Boş saymanlık kadrosuna vekaleten yapılan atamalarda, göreve başlanılan tarihten itibaren, dolu bir saymanlık kadrosuna (geçici boşalmış kadro) vekaleten yapılan atamalarda, vekalet görevinin 3 aydan fazla devam etmesi halinde, 3'üncü ayın bitiminden itibaren vekalet ücreti ödenecektir.

2- Kurum Dışından Atanan Memurlar İçin

657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan; "..... kurum dışından veya atananlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı ödenir." hükmü uyarınca; kurum dışından atanan memurlar, vekalet görevine başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığına hak kazanırlar.

Daha öncede değinildiği gibi, kadronun boş olması ya da dolu olmasına rağmen geçici ayrılmalar dolayısıyla boşalması halinde, bu görevlere kurum dışından vekil memur atanabilmektedir. Bu memurların atandıkları kadronun belirtilen anlamlarda dolu veya boş olmasının; bunların alacağı vekalet ücretine etkisi yoktur. Bu gibiler, göreve başladıkları günden itibaren vekalet ücretine hak kazanırlar.

3- Açıktan Atananlar İçin

Açıktan atanan vekil memurlar da, kurum dışından atanan vekil memurlarda olduğu gibi, göreve başladıkları günden itibaren vekalet ücretine hak kazanırlar.

4- Vekalet Ücretinin Ödenme Süresi

Yukarıda, vekalet ücretinin hangi durumlarda ve hangi tarihten başlamak suretiyle ödeneceği açıklanmıştır. Mevzuatta vekalet ücretinin belirtilen bu

başlangıç tarihlerinden itibaren ödeneceği belirtilmiş, ancak ödenme süresi ile ilgili bir sınırlama getirilmemiştir. Bu nedenle, vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece, vekalet ücreti ödenir.

III- ZAMLAR (YAN ÖDEME PUANLARI) VE ÖZEL HİZMET TAZMİNATLARI

Zam ve tazminatların kanuni dayanağını 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Zam ve tazminatlar" başlıklı 152'nci maddesi oluşturmaktadır. Söz konusu madde hükmünde, zamlar ve tazminatlar ayrı başlıklar altında düzenlenmiş olup, "Zamlar" başlıklı I'inci bölümde, niteliği ve çalışma şartları bakımından güç olan işlerde çalışanlara iş güclüğü zammı, hayat ve sağlık için tehlike arz eden hizmetlerde çalışanlara iş riski zammı, Sayıştay'a hesap vermekle yükümlü olan saymanlarla, vezne açığından mali olarak sorumlu olan veznedar ve diğer görevlilere mali sorumluluk zammı, temininde, görevde tutulmasında veya belli yerlerde istihdam edilmesinde güçlük bulunan elemanlara ise temininde güçlük zammı ödenmesi öngörülmektedir. Söz konusu 152'nci maddenin II'inci bölümünde ise tazminatlar düzenlenmiş olup bu bölüme göre Devlet memurlarına ödenmesi öngörülen tazminatlar: özel hizmet tazminatı, eğitim ve öğretim tazminatı, din hizmetleri tazminatı, emniyet hizmetleri tazminatı, mülki idare amirliği özel hizmet tazminatı, adalet hizmetleri tazminatı ve denetim tazminatıdır. 152'nci maddenin, III-Ortak Hükümler bölümünde, maddenin I'inci bölümünde yer verilen zamlar ile II'inci bölümünde yer verilen tazminatların Maliye Bakanlığınca bütün kurumları kapsayacak şekilde yılda bir defa olmak üzere hazırlanacağı ve Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulacağı belirtilmektedir. Maliye Bakanlığı zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceğini, miktarlarını ve ödeme usul ve esaslarını ilgili kurumların yazılı isteğini göz önünde bulundurmak ve Devlet Personel Başkanlığının görüşünü almak suretiyle belirlemektedir. Kanun'un verdiği yetkiye dayanarak her yıl zam ve tazminatlara ilişkin olarak Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Personel Mevzuatı-I Dairesince hazırlanan ve Devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatları düzenleyen karar

Bakanlar Kurulunca kabul edilerek Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulur.

Bilindiği üzere; Devlet memurlarına ne miktarda zam ve tazminat ödenmesi gerektiği ve bu zam ve tazminatların ödenmesi esasları; 657 sayılı Kanun'un 152. maddesine göre; Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenir. 2006 yılı için 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve aynı Kanun'un ek geçici 9'uncu maddesi kapsamına giren kurumlardan aylık alanlara, ne miktarda zam ve tazminat verileceğine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 17.04.2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Karardır.

17.04.2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının uygulanmasına yönelik 160 Seri No.lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği 11.05.2006 tarih ve 26165 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

12.04.2007 tarih ve 26491 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2007/11930 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile; 17/4/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan "Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar "(Yan Ödeme Kararnamesi olarak anılacaktır.) ve eki cetvellerin 2007 yılında da uygulanmaya devam edilmesi; Devlet Personel Başkanlığının görüşüne dayanan Maliye Bakanlığının 21/3/2007 tarihli ve 5250 sayılı yazısı üzerine, 657 sayılı Kanun'un 152'nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 26/3/2007 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Şu an itibariyle geçerli olan bu Bakanlar Kurulu Kararıdır.

Şimdi bu Karar ve Tebliğde vekalet halinde zam ve tazminat ödemeleri ile ilgili hükümler üzerinde duralım.

Yan Ödeme Kararnamesinin "Vekalet" başlığını taşıyan 9'uncu maddesine göre;

"(1) 657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesi uyarınca;

a) 1) Kurumlarınca bir göreve kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet ettirilenlere;

aa) Vekaletin, 657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması,

bb) Vekaletin, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadro veya

görevler için ilgili Bakan, diğer kadro veya görevler için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi,

cc) Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşımaları,

kaydıyla; vekalet ettikleri kadro veya görevler için bu Karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların toplam net tutarının, asli kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark; 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödenir.

2) aa) Esas ve usule ilişkin olarak yukarıda belirtilen şartları bir arada taşımayanlara,

bb) Mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, geçici görev, vekalet, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetiçi eğitim, kurs veya seminer nedeniyle görevlerinden ayrılanlara vekalet edenlere,

cc) Vekaletleri esnasında yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, vekalet görevine ilişkin olmayan geçici görev, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetiçi eğitim, kurs, seminer ve benzeri nedenlerle vekalet görevine ara verenlere (ara verdikleri günler için),

çç) Diğer personel kanunlarına tabi olanlardan bu Kararname uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekalet edenlere,

dd) Kurumların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinde kadrosu bulunmayan okul müdürlüğü, okul müdür başyardımcılığı ve okul müdür yardımcılığı görevlerini yürütenlere,

ee) Bu Kararname uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekalet eden her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamındaki kadro karşılığı sözleşmeli personel hariç), vekalet nedeniyle öngörülen zam ve tazminatlar ödenmez.

b) Bir göreve açıktan vekalet edenlere, bu göreve ait zam ve tazminatlar, 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın vekalet aylığıyla birlikte ödenir."

Konu ile ilgili olarak 11.05.2006 tarih ve 26165 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği'nin 6'ncı maddesine göre;

"6- Kararın 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86'ncı maddesi uyarınca kurumlarınca bir göreve kurum içinden, diğer kurumlardan veya açıktan vekalet ettirilenlere ödenecek zam ve tazminatlara ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Buna göre:

657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesi uyarınca kurumlarınca bir göreve kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet ettirilenlere;

a) Vekaletin, 657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması,

b) Vekaletin, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadro veya görevler için ilgili Bakan, diğer kadro veya görevler için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi,

c) Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşımaları,

kaydıyla, vekalet ettikleri kadro veya görevler için öngörülen zam ve tazminatların toplam net tutarının, asli kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark; 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar (1/3 ve 2/3) dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödenecektir.

Asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadro veya görevlere vekalet halinde, vekaletten doğan zam ve tazminatların ödenebilmesi için bu sınavlara girebilmenin koşulu olan görevde yükselme eğitimine katılmış olma şartı aranmayacaktır.

Yukarıda belirtilen tüm şartları bir arada taşımadıkları için tedviren görevlendirildikleri kabul edilecek olanlara ise bu ödemelerin yapılmasına imkan bulunmamaktadır.

Örnek: Bir Bakanlıkta boş bulunan ve müşterek kararname ile atama yapılması gereken l'inci derece kadrolu İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı görevini vekaleten yürüten aynı yerdeki bir Şube Müdürüne, zam ve tazminat farkı ödenebilmesi için, (diğer şartları da taşıması kaydıyla) vekaleten atama onayının ilgili Bakan tarafından verilmesi gerekmektedir.

Örnek: (X) Genel Müdürlüğü atama ve görevde yükselme yönetmeliği uyarınca asaleten atanmada belli bir hizmet bölgesinde belli bir süreyle görev yapmış olma şartı öngörülmüş Şube Müdürlüğü kadro görevini vekaleten yürüten bir memura, zam ve tazminat farkı ödenebilmesi için, (diğer şartları da taşıması kaydıyla) bu memurun söz konusu hizmet bölgesinde aynı süreyle görev yapmış olması şartı aranacaktır.

Örnek: Yukarıda belirtilen şartları taşıyarak (X) Bakanlığının Ankara İl Müdürlüğünde l'inci derece Şube Müdürü kadrosuna vekalet eden l'inci derece Kimyager kadrosunda çalışan bir Devlet memuruna;

- 1'inci derece Kimyager kadrosu için, I sayılı Cetvelin (B) bölümünün 3/b sırasından (775) puan iş güclüğü zammı ile (1400) puan temininde güçlük zammı olmak üzere toplam (2175) puan zam ve II sayılı Cetvelin (E) bölümünden (normal bölge için) %130 oranında özel hizmet tazminatı,

- 1'inci derece Şube Müdürlüğü kadrosu için, I sayılı Cetvelin (A) bölümünün 25'inci sırasından (600) puan iş güclüğü zammı, (500) puan temininde güçlük zammı ile (B) bölümünün Dip Not 3/a sırasından (1400) puan (Ancak Kararın 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gereği, istisnalar hariç temininde güçlük zammı toplamı 1800 puanı geçemeyeceğinden 1300 puan olarak dikkate alınacaktır) temininde güçlük zammı olmak üzere toplam (2400) puan zam ile vekalet eden memur kimyager kariyerine haiz olduğundan II sayılı Cetvelin (A) bölümünün 9'uncu grubundan %145 oranında özel hizmet tazminatı,

öngörüldüğü dikkate alınarak, vekalet nedeniyle verilecek zam ve tazminatların hesabı (YTL olarak) şu şekilde yapılacaktır.

	Kimyager (Asli Kadro)	Şube Müdürü (Vekalet Edilen Kadro)
Hak edişler		
Zam Tutarı	$2.175 \times 0,01353 = 29,43$	$2.400 \times 0,01353 = 32,47$
Tazminat Tutarı	$9.500 \times 0,04265 \times 130 = 526,78$	$9.500 \times 0,04265 \times 145 = 587,50$
Zam ve Tazminat Toplamı	556,21	619,98
Kesintiler		
Damga Vergisi	$556,21 \times \%006 = 3,34$	$619,98 \times \%006 = 3,72$
Gelir Vergisi	$29,43 \times \%15 = 4,41$	$32,47 \times \%15 = 4,87$
Kesinti Toplamı	7,75	8,59
Net Tutar	$(556,21 - 7,75) = 548,46$	$(619,98 - 8,59) = 611,39$
Fark		$611,39 - 548,46 = 62,93$

Görüleceği üzere, vekil memura, vekalet edilen Şube Müdürlüğü için bu Karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların toplam net tutarının (611,39 YTL), asli kadro ve görevi karşılığında fiilen alınan zam ve tazminatların toplam net tutarından (548,46 YTL) fazla olması nedeniyle, aradaki fark (62,93 YTL), 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödenecektir. Ancak, burada sosyal işler, idari ve mali işler, personel, özlük, dış ilişkiler, donatım, levazım ve benzeri destek hizmeti yürüten bir Şube Müdürlüğüne vekalet halinde, Şube Müdürlüğü için II sayılı Cetvelin (B) Teknik Hizmetler Bölümünün Dip Not 3/a sırasındaki öngörülen 1400 puan temininde güçlük zammı hesaplama dahil edilmeyecek ve ödenmeyecektir.

Kaynakça:

1- Memiş, Halil. Mahalli İdareler Açısından Yorumlanmış Personel Mevzuatı. KONT-DER Yayını, 1998.

2- Memiş, Halil. Açıklamalı, İçtihatlı, Örnekli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu. MİARGED Yayını, 2007

Ayrıca, Kararın 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği üzere;

a) Esas ve usule ilişkin olarak yukarıda belirtilen şartları bir arada taşımayanlara,

b) Mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, geçici görev, vekalet, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmet içi eğitim, kurs veya seminer nedeniyle görevlerinden ayrılanlara vekalet edenlere,

c) Vekaletleri esnasında yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, vekalet görevine ilişkin olmayan geçici görev, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmet içi eğitim, kurs veya seminer ve benzeri nedenlerle vekalet görevine ara verenlere (ara verdikleri günler için),

d) Diğer personel kanunlarına tabi olanlardan bu Karar uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekalet edenlere,

e) Kurumların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinde kadrosu bulunmayan okul müdürlüğü, okul müdür başyardımcılığı ve okul müdür yardımcılığı görevlerini yürütenlere,

f) Bu Karar ve eki cetveller uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekalet eden her statüden sözleşmeli personele (06/02/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamındaki kadro karşılığı sözleşmeli personel hariç),

vekalet nedeniyle öngörülen zam ve tazminatlar ödenmeyecektir.

Bir göreve açıktan vekalet edenlere ise, bu göreve ait zam ve tazminatlar, 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın vekalet aylığıyla birlikte vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ödenecektir."

Zam ve tazminatlarla ilgili olarak, Tebliğde yer alan hususlar yeterli açıklıkta ve tereddüte yer vermeyecek şekilde olduğundan ayrıca üzerinde durulmamıştır.

VEKALET					
KADRO DURUMU	ÖDEME DURUMU	KURUM İÇİNDEN	KURUM DIŞINDAN	AÇIKTAN	GEÇİCİ GÖREV
DOLU KADRO	AYLIK	AYLIKSIZ VEKALET ASILDIR. İSTİSNASI: a) Vekalet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için (657/86), vekalet edilen kadro derecesinin birinci kademesinin 1/3'ü vekalet aylığı olarak ödenir. b) İlkokul öğretmenliğine atanan öğretmenler ve veznedarlık görevine atanarlara göreve başladıkları tarihten itibaren (657/86), vekalet edilen görevin kadro derecesinin birinci kademesinin 1/3'ü ödenir(657/175).	Dolu kadroya kurum dışından atanarlara göreve başladıkları tarihten itibaren (657/86), vekalet edilen görevin kadro derecesinin birinci kademesinin 1/3'ü vekalet aylığı olarak ödenir (657/175).	Dolu kadroya açıktan atanarlara göreve başladıkları tarihten itibaren (657/86), vekalet edilen kadro derecesinin birinci kademesinin 2/3'ü vekalet aylığı olarak verilir. Açıktan vekil olarak atanarlar, memurlara tanınan sosyal haklardan yararlanırlar ve vekalet aylığının hesabına memuriyet taban aylığı dahil edilir (657/175). Yani, aylık + taban aylığın 2/3'ü oranında vekalet aylığı verilir.	Bulundukları yerden başka bir yerdeki göreve vekalet suretiyle atanarlara, Harcırah Kanunu'nun geçici görevle başka yere gönderilenlere ilişkin hükümleri uygulanır (657/175). Geçici görev ile başka bir yere gönderilenlere görev mahalline varış tarihinden itibaren verilen gündelikler; a) Yurt içinde bir yıllık dönem zarfında aynı yerde, aynı iş için ve aynı şahsa 180 günden fazla verilemez. İlk 90 gün için tam, takip eden 90 gün için 2/3 oranında ödenir. b) Yurt dışında ilk 180 gün için tam ve müteakip günler için 2/3 oranında ödenir.
	ZAM VE TAZMİNAT	Dolu kadroya (Mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, geçici görev, vekalet, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetçi eğitim, kurs veya seminer nedeniyle görevlerinden ayrılanlara) vekalet edenlere, vekalet ettikleri göreve ait zam ve tazminatlar ödenmez (2006/10344 Karar Sayılı B.K.K. Madde: 9/2-bb).		Bir göreve açıktan vekalet edenlere, bu göreve ait zam ve tazminatlar 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın ödenir.	
BOŞ KADRO	AYLIK	Boş kadroya kurum içinden veya dışından aylıksız vekalet asıldır. İSTİSNASI: Mali nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde, bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren (657/86), vekalet edilen kadro derecesinin birinci kademesinin 1/3'ü vekalet aylığı olarak ödenir (657/175). Belediyelerin boş bulunan veterinerlik ve hayvan sağlık memurluğu kadrolarına kurum dışından vekil atanabilir(657/86) ve vekalet edilen kadro derecesinin birinci kademesinin 1/3'ü vekalet aylığı olarak ödenir. (657/175).	Vekil Atanmaz. İSTİSNASI: Ancak, ilkökul öğretmenliği (Yaz tatili hariç), tabiplik, diş tabipliği, köy ve beldelerdeki ebelik ve hemşirelik, eczacılık, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, köy ve kasaba imamlığına ait boş kadrolara, Maliye Bakanlığının izni (mahalli idarelerde izin şartı aranmaz) ile açıktan vekil atanabilir. (657/86). Bunlara, vekalet ettikleri K.D'nin birinci kademesinin 2/3'ü ödenir. Memurlara tanınan sosyal haklardan yararlanırlar ve vekalet aylığı hesabına taban aylığı da dahil edilir. (657/175)		
	ZAM VE TAZMİNAT	Vekalet ettikleri kadro veya görevler için bu Karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların toplam net tutarının, aslı kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark; 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödenir. (2006/10344 Karar Sayılı B.K.K.) İSTİSNASI: 1) Esas ve usule ilişkin olarak yukarıda belirtilen şartları bir arada taşımayanlara, 2) Mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, geçici görev, vekalet, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetçi eğitim, kurs veya seminer nedeniyle görevlerinden ayrılanlara vekalet edenlere, 3) Vekaletleri esnasında yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, vekalet görevine ilişkin olmayan geçici görev, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetçi eğitim, kurs, seminer ve benzeri nedenlerle vekalet görevine ara verenlere (ara verdikleri günler için), 4) Diğer personel kanunlarına tabi olanlardan bu Kararname uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekalet edenlere, 5) Kurumların 190 sayılı KHK'ye ekli cetvellerinde kadrosu bulunmayan okul müdürüğü, okul müdür yardımcılığı ve okul müdür yardımcılığı görevlerini yürütenlere, 6) Bu Kararname uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekalet eden her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamındaki kadro karşılığı sözleşmeli personel hariç), vekalet nedeniyle öngörülen zam ve tazminatlar ödenmez. (2006/10344 Karar Sayılı B.K.K.)	Bir göreve açıktan vekalet edenlere, bu göreve ait zam ve tazminatlar 657 sayılı Kanun'un 175'inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın ödenir. (2006/10344 Karar Sayılı B.K.K.)	Geçici görevlendirmelerde meydana gelecek ara vermeler bu müddetleri ve gündelik miktarını arttırmaya neden olamaz (6245/42). Buradaki yıl deyiminden takvim yılını değil, göreve başlandığı tarihten itibaren devam edecek 12 aylık zaman dilimini anlamak gerekmektedir.(S.G. K.K. 1.10.1956-2306/1).	
ÖNEMLİ AÇIKLAMALAR	657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 175'inci maddesine 631 sayılı K.H.K.'nin 5'inci maddesi ile eklenen fıkraya göre; kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet edenlere vekalet aylığının ödenebilmesi için, vekilin asilde aranan şartları taşıması zorunlu bulunmaktadır. Öte yandan 2006/10344 B.K.K.'nin 9. maddesi vekaletlerde zam ve tazminatların ödenebilmesini 1) Vekaletin, 657 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması, 2) Vekaletin, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadro veya görevler için ilgili Bakan, diğer kadro veya görevler için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi, 3) Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşımaları şartlarına bağlamış bulunmaktadır. Aylık= (Gösterge + Varsa Ek Gösterge) x Katsayı (657/147-A, 155,43-A, 43-B). Dolu Kadro: Asil memurun kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma gibi nedenlerle geçici olarak görevinden ayrılması Boş Kadro: Asil memurun emeklilik, ölüm, istifa, başka bir göreve atanma gibi nedenlerle görevinden kesin olarak ayrılması				

Tahir TEKİN

İçişleri Bakanlığı
İç Denetçisi

İç kontrol sisteminin kurulması, eylem planı oluşturulması esasen üst yönetimin sorumluluğunda olmakla birlikte, iç kontrol sisteminin kurulması, uygulanması ve geliştirilmesi strateji geliştirme biriminin görevleri arasındadır. Böylece eylem planı oluşturulması çalışmalarının ekseninde de yine strateji geliştirme birimleri olacaktır.

KAMU İÇ KONTROL STANDARTLARINA UYUM EYLEM PLANI

5018 sayılı Kanun'un 55'inci maddesinde iç kontrol, "idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür" şeklinde tanımlanmıştır.

İç kontrolün amacı; Kanun'un 56'ncı maddesinde iç kontrolün amacı;

- Kamu gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesini,
 - Kamu idarelerinin kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesini,
 - Her türlü malî karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesini,
 - Karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesini,
 - Varlıkların kötüye kullanılması ve israfını önlemek ve kayıplara karşı korunmasını,
- sağlamak, şeklinde sıralanmıştır.

Yeterli ve etkili bir kontrol sisteminin oluşturulabilmesi için; mesleki değerlere ve dürüst yönetim anlayışına sahip olunması, malî yetki ve sorumlulukların bilgili ve yeterli yöneticilerle personele verilmesi, belirlenmiş standartlara uyulmasının sağlanması, mevzuata aykırı faaliyetlerin önlenmesi ve kapsamlı bir yönetim anlayışı ile uygun bir çalışma ortamının ve saydamlığın sağlanması bakımından ilgili idarelerin üst yöneticileri ile diğer yöneticileri tarafından görev, yetki ve sorumluluklar göz önünde bulundurulmak suretiyle gerekli önlemler alınmalıdır.

Standartların belirlenmesi; 5018 sayılı Kanun'un 55'inci maddesi ile İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole ilişkin Usul ve Esasların 5'inci maddesinde,

iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, ayrıca Kanun'a ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Yasaların verdiği bu yetkilere dayanarak Maliye Bakanlığı tarafından (COSO modeli) esas alınarak 18 adet İç Kontrol standardı ile bu standartlara bağlı (alt standart şeklinde) 79 adet Genel Şart belirlenmiş, 26.12.2007 gün ve 26738 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Sorumluluk; 5018 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinde, üst yöneticilerin, mali yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve Kanun'da belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden sorumlu oldukları ve bu sorumluluğun gereklerini "harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler" aracılığıyla yerine getirecekleri hükme bağlanmıştır.

Buna göre üst yöneticilere, iç kontrol sisteminin kurulması ve gözetilmesi, iç kontrol sisteminin bir gereği olarak yazılı prosedür ve talimatların oluşturulması gibi her türlü düzenlemelerin yapılması, harcama yetkililerine ise görev ve yetki alanları çerçevesinde, idari ve malî karar ve işlemlere ilişkin olarak iç kontrolün işleyişini sağlama sorumluluğu verilmiş bulunmaktadır.

Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5/t maddesinde "İç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak" strateji geliştirme birimlerinin görevleri arasında sayılmıştır. Bu itibarla, strateji geliştirme (mali hizmetler) birimleri iç kontrol sisteminin kurulması ve iç kontrol standartlarının (genel şartlarının) uygulanması sürecinde her zaman görev ve sorumluluk üstlenmiş olmaktadır.

Eylem planı rehberi: İç Kontrol ve Ön Malî Kontrolle İlişkin Usul ve Esasların 9'uncu maddesi kapsamında Maliye Bakanlığı, kendisine verilen "standartları belirleme, buna uyulup uyulmadığını izleme ve idare-

lere rehberlik etme" görev ve yetkisi gereği belirlediği 18 adet iç kontrol standardı ve buna bağlı 79 adet genel şartın kapsamındaki idarelerde hayatiyete geçirilmesi amacıyla birtakım düzenlemelerde bulunmuştur. Bu konuda 26.12.2007 tarihli Tebliğinde standartları belirlemekle birlikte aynı Tebliğde, idarelerce bunlara uyum çalışmalarının başlatılması amacıyla yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi, bu çalışmalar için eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarını başlatmaları ve bu çalışmaları en geç 31.12.2008 tarihine kadar tamamlamaları öngörülmüştür. Eylem planında öngörülen uyum çalışmalarının idarelerde hayatiyete geçirilmesi yönünde ise bir tarih öngörülmemiş idi.

Bu düzenlemeler üzerine birçok kamu idaresinin öngörülen tarihe (31.12.2008) kadar standartlara uyum eylem planlarını oluşturamadıkları ve farklı farklı uygulamaların ortaya çıktığının görülmesiyle Maliye Bakanlığı tarafından bu konuda idarelere rehberlik etmek ve uygulamada birliği sağlamak amacıyla, 04.02.2009 tarihli bir Genel Yazı ekinde "Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi" yayımlanmıştır.

Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi üzerine yapılacak işler

Söz konusu rehberin, Maliye Bakanlığının yukarıda belirtilen görev ve yetkileri kapsamında, idarelere yol göstermek, standartlara uyum sürecini kolaylaştırmak ve uygulamada birliği sağlamak amacı ile hazırlandığı belirtilmiş olup, idarelerce buna uyulması, uyum sürecinin sıhhati ve uygulamada birlik açısından önem arz etmektedir.

İdarelerin iç kontrol sistemlerini oluşturmaları, standartlara uyum sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapmaları ve bu amaçla eylem planlarını oluşturmaları, 5018 sayılı Kanun, buna bağlı ikincil mevzuat ve 26.12.2007 tarihli Tebliğ gereğince zorunluluk arz etmektedir. Ancak, uyum eylem planı hazırlanmasında izlenecek yöntem konusunda rehberde uygun hareket edilmesi mutlak bir zorunluluk olarak öngörülmemiştir. Zaten 26.02.2009 tarihli Genel Yazı ve eki rehberde, iç kontrol standartlarına uyum sürecinin yönetim sorumluluğu kapsamında yürütüleceği, bu amaçla izlenecek yöntemin belirlenmesinin

de yine kamu idarelerinin inisiyatifinde olduğu, ancak rehberde uygun bir yaklaşımın benimsenmesinin çalışmalarında etkinliğin sağlanmasına katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Yani bir bakıma eylem planı çalışmalarının rehberde uygun yürütülmesi tavsiye edilmiştir. Nitekim daha önce 26.12. 2007 tarihli Tebliğ gereğince eylem planlarını hazırlayarak Maliye Bakanlığına göndermiş olan idarelerin bunu yeniden hazırlayarak gönderceklerine dair Genel yazı ve eki rehberde bir zorunluluktan bahsedilmemektedir. Yine, rehberin eylem planı hazırlamasında izlenecek "Yöntem" bölümünün 4'üncü maddesinde, çalışmaları yürütmek üzere oluşturulacak Çalışma Gurubu ve Kurulun, oluşturulmasının zorunluluk olduğundan bahsedilmemiş, "oluşturulması yerinde olacaktır" şeklinde ifade kullanılmıştır. Buna göre idarelerin, üst yöneticinin sorumluluğunda yürütmek üzere, teşkilat yapıları, personel durumları ve ölçeklerine göre daha farklı çalışma gurup veya kurulları oluşturabilmelerine, hatta tek bir gurup veya kurul ile çalışmaları yürüterek (tüm genel şartlarla ilgili düzenlemeleri içerecek şekilde) eylem planlarını oluşturmalarına bir engel bulunmamaktadır. Ancak, tüm bu açıklamalara rağmen, çalışmalarda rehberde uygun hareket edilmesi, tarafımızdan da önerilen yöntemdir.

Bu bağlamda daha önce eylem planlarını usulüne uygun ve gerekli faaliyetleri kapsayacak şekilde yaparak Maliye Bakanlığına gönderen idarelerin yeniden eylem planı oluşturmalarına gerek bulunmamaktadır. Bu idareler gerekli görürlerse revizyon eylem planı hazırlayabileceklerdir.

Eylem planı hazırlama süreci

Onay: İç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu esas olarak üst yöneticilere ait bulunduğundan, çalış-

malara başlamadan önce üst yöneticiden onay alınacaktır.

Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubu oluşturulması; idarelerin harcama birimlerinden yönetici veya hiyerarşik olarak

harcama yetkilisine en yakın düzeydeki temsilcilerden oluşan Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubu oluşturmaları gerekmektedir. İdarelerin teşkilat yapılarına göre bu gurup, birim amirlerinin genel müdür olduğu idarelerde genel müdürler veya yardımcılarının; birim amirleri daire başkanı olan idarelerde, daire başkanları veya yardımcılarının (yoksa şube müdürlerinden); birim amirlerinin müdür olduğu idarelerde, müdürler ve varsa yardımcılarını, yoksa şeflerden oluşturulabilecektir.

Söz konusu gurubun oluşturulmasında önerilen durum, gurup üyelerinin üst düzey görevlilerden (birim amirlerinden) oluşturulmasıdır. Teşkilat yapıları ve personel durumları yeterli olmayan idarelerde ise, mümkün olan en üst düzey görevlilerden oluşturulmalıdır.

Eylem planı hazırlama gurubunun faaliyetleri; Eylem planı hazırlama işi esasen bu gurup tarafından yürütülecektir. İdarelerin gerekli görmeleri halinde daha alt düzeyde çalışma ekipleri oluşturmalarına da bir engel bulunmamaktadır.

Eylem planı hazırlama gurubu tarafından öncelikle idaredeki mevcut durum ile 5018 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta öngörülen iç kontrol sistemini tespit eden ve birbiri ile karşılaştıran, varsa boşlukları ortaya koyan bir rapor hazırlanacaktır. Ayrıca bu rapora eklenmek üzere, idarede Kamu İç Kontrol Standartlarına uygun bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasını sağlamak amacıyla yapılması gereken çalışmaları, prosedürleri ve düzenlemeleri gösteren Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Taslağı ekle-

Eylem planı hazırlama gurubu tarafından öncelikle idaredeki mevcut durum ile 5018 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta öngörülen iç kontrol sistemini tespit eden ve birbiri ile karşılaştıran, varsa boşlukları ortaya koyan bir rapor hazırlanacaktır. Ayrıca bu rapora eklenmek üzere, idarede Kamu İç Kontrol Standartlarına uygun bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasını sağlamak amacıyla yapılması gereken çalışmaları, prosedürleri ve düzenlemeleri gösteren Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Taslağı eklenecektir. Eylem planı taslağının rehber ekindeki tablo kullanılarak yapılması çalışmalarda kolaylık sağlayacaktır.

necektir. Eylem planı taslağının rehber ekindeki tablo kullanılarak yapılması çalışmalarda kolaylık sağlayacaktır.

Çalışma gurubu tüm birimlerle ilgili çalışmalarını bizzat kendisi yürütebileceği gibi birimlerin katkılarını alarak da yürütebileceklerdir. Mesela, birimlerden mevcut durumlarını gösteren raporlar isteyerek bunları konsolide edebilecektir; özellikle uygulama aşamasında üst yöneticinin onayıyla tüm birimlerde çalışma ekipleri oluşturulabilecektir.

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu oluşturulması; İdareler üst yönetici onayı ile, üst yönetici yardımcılarının birinin veya harcama yetkililerinden birinin başkanlığında, harcama yetkilileri veya görevlendirecekleri yardımcılarının oluşan İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu oluşturacaklardır.

Eylem planı hazırlama gurubunun yaptığı çalışmalar İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından incelenecek ve değerlendirilecektir. Bu çerçevede hazırlanan Rapor ve eki Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Taslağı, İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından görüşülecektir. Kurul tarafından Eylem Planı Taslağında mevcut bir eylemin çıkarılması veya yeniden değerlendirilerek geliştirilmesi veya Taslakta bulunmayan bir eylemin eklenmesi gerektiği sonucuna varılırsa, bu değişikliği bizzat yapabileceği gibi, gerekçesi ile birlikte Eylem Planı Taslağı Hazırlama Grubuna gönderebilecektir.

Burada akla gelebilecek bir soru; bir görevli hem Eylem Planı Hazırlama Gurubunda hem de İzleme ve Yönlendirme Kurulunda yer alabilecek midir? Rehberde kastedilen ve gerçekte de tavsiye edilen, Eylem planı hazırlama gurubu ile İzleme ve Yönlendirme Kurulu üyelerinin ayrı ayrı görevlilerden oluşmasıdır. Ancak bunun aksi yönünde bir düzenleme de bulunmamaktadır. İdarelerin personel durumlarının yetersiz olması veya her iki yerde de (gurup ve kurul) uzmanlığına ihtiyaç duyulan görevlinin/görevlilerin bulunması halinde buna bir engel bulunmamaktadır.

Rapor hazırlaması ve eki Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planının oluşturulması; İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından uygun bulunan rapor ve Eylem Planı üst yönetici tarafından değerlendirilir, varsa gerekli görü-

len değişiklikler yapılarak son şekli verildikten sonra onaylanarak yürürlüğe konulur.

Bahsedilen rapor ve eylem planı çalışmalarının 30 Haziran 2009 tarihine kadar bitirilmesi, üst yöneticinin onayını müteakip bir ay içerisinde Maliye Bakanlığına gönderilmesi gerekmektedir.

Eylem planında yer verilecek asgari bilgiler; Rehberde Uyum Eylem Planında en az aşağıdaki bilgilere yer verilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir:

- Kamu İç Kontrol Standardı Bileşeni,
- Kamu İç Kontrol Standardı Kod Numarası,
- Kamu İç Kontrol Standardı,
- Kamu İç Kontrol Standardının genel şartı,
- Mevcut Durum,
- Eylem Kod Numarası,
- Yapılması öngörülen eylem veya eylemler,
- Eylemlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu birimler/harcama birimlerinden konusunda uzman personelin katılımıyla oluşturulacak çalışma grupları,
- Sorumlu birim/çalışma grupları ile işbirliği yapacak birim/çalışma grupları,
- Eylemin gerçekleştirilmesinden elde edilecek çıktı veya sonuç (kanun veya yönetmelik taslağı, tebliğ, genelge, yönerge, talimat, idare ayrıntılı iç kontrol standartları, şema, rapor, çizelge, eğitim programı, eğitim materyali, eğitim faaliyeti, rehber, bülten, broşür, el kitabı, yazılım, kontrol listeleri, ve benzeri...)
- Eylemin tamamlanması için öngörülen tarih,
- Açıklama.

Rehber ekinde verilen tabloda bu bilgilere ilişkin başlıklara yer verildiği için, çalışmalarda bu tablonun kullanılması yararlı olacaktır. Eylem planının hazırlanmasında kullanılacak tablo örneği rehber ekinde verildiği halde, bu eylem planının bağlanacağı rapor için bir şekil ya da şablon öngörülmemiştir. Bu itibarla raporun, rehberin Yöntem başlıklı bölümünün 5'inci maddesinde belirtilen bilgileri ve yapılacak çalışmalarla ilgili olarak gerekli görülen diğer bilgileri taşıması yeterli olacaktır.

Eylem planının uygulanması

Eylem planında yer verilen 79 adet genel şartla ilgili olarak mevcut durum, yapılacak çalışmalar, her

faaliyetle ilgili görevli birim veya guruplar ile öngörülen tarihler konusunda detaylı düzenlemeler bulunacaktır. Öngörülen faaliyetler idare ve birim düzeyinde takip edilecektir. İdareler istemeleri halinde, birimlerinde yürütülecek faaliyetler ve bunların takibi için görevli guruplar oluşturabileceklerdir. Eylem Planında öngörülen çalışmaların gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda üst yöneticinin onayıyla Eylem Planı her zaman revize edilebilecektir.

Eylem Planında öngörülen çalışmaları gerçekleştirmekle görevli birim veya çalışma gurupları tarafından hazırlanan taslak düzenlemeler, Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubunun uygun görüşüyle İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun değerlendirilmesine sunulacak, İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun değerlendirmeleriyle son şekli verilerek üst yöneticinin onayına sunulacak, uygun bulunanlar onaylanarak yürürlüğe konulacak ve uygulanacaktır.

İç kontrol sistemine ilişkin yürürlüğe konulan düzenlemelerin, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esasların 27'nci maddesi uyarınca, üst yöneticinin onayını izleyen on işgünü içinde Maliye Bakanlığına (Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü) gönderilmesi gerekmektedir.

Bu şekilde yürütülen iç kontrol standartlarına uyum sürecine ilişkin eylem planındaki çalışmaların 30.06.2011 tarihine kadar tamamlanacak şekilde öngörülmesi gerekmektedir.

Strateji Geliştirme (Mali Hizmetler) Birimlerinin görev ve fonksiyonları

5018 sayılı Kanun'un 60'ıncı, Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5'inci ve İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole

Teşkilat yapıları ve kadro durumları gereği, strateji geliştirme birimleri olmayan idarelerde bu görevler mali hizmetler birimleri tarafından yerine getirilecektir.

İlişkin Usul Esasların 8'inci maddesinde "İç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak" Strateji geliştirme (Mali hizmetler) birimlerinin görevleri sayılmıştır.

Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberinin "Yöntem" başlıklı bölümünün 1'inci maddesinde, "İç kontrol sisteminin oluştu-

rulması, uygulanması ve geliştirilmesi çalışmalarının, üst yöneticinin liderliği ve gözetiminde, **strateji geliştirme biriminin** teknik desteği ve koordinatörlüğünde ve harcama birimlerinin katılımıyla yürütülmesi gerekmektedir. Gerek görülmesi halinde iç denetim biriminin danışmanlık desteğinden yararlanılabilir" ibaresine yer verilmiştir. Yine rehberin aynı bölümünün 4'üncü maddesinde, "Eylem planı hazırlama Grubu ve Kurulun çalışmalarının koordinasyonu ile sekreteryaya hizmetleri **strateji geliştirme birimi** tarafından yürütüleceği"; 12'nci maddesinde ise, "Eylem Planında öngörülen faaliyet ve düzenlemelerin gerçekleştirme sonuçlarının, idarelerin **strateji geliştirme birimleri** tarafından en az altı ayda bir olmak üzere düzenli olarak izleneceği, değerlendirileceği ve eylem planı formatında üst yöneticiye raporlanacağı" şeklinde düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu itibarla, iç kontrol sisteminin kurulması, eylem planı oluşturulması esasen üst yönetimin sorumluluğunda olmakla birlikte, iç kontrol sisteminin kurulması, uygulanması ve geliştirilmesi strateji geliştirme biriminin görevleri arasındadır. Böylece eylem planı oluşturulması çalışmalarının ekseninde de yine strateji geliştirme birimleri olacaktır.

Teşkilat yapıları ve kadro durumları gereği, strateji geliştirme birimleri olmayan idarelerde bu görevler mali hizmetler birimleri tarafından yerine getirilecektir.

Kaynakça:

- Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 04/02/2009 tarih ve 1205 sayılı Genel Yazısı ve eki Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Rehberi,
- İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar,
- Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği.

Akif İKBAL
Mülkiye Başmüfettişi

Belediye memur ve çalışanları da dâhil kimseye ayrıcalık yapılmadan, belediyenin, isteğe bağlı olarak belde halkına sunduğu mal ve hizmetlerin bedelini, işletmecilik gereği yapılması gereken ticari indirimler hariç, hiçbir indirime tabi tutmadan, tespit olunan ücret üzerinden tahsil etmesi gerekmektedir. Aksine bir uygulama ilgisi bulunan bütün belediye görevlilerini cezai ve tazmini müeyyidelere muhatap kılacaktır.

BELEDİYELER İSTEĞE BAĞLI HİZMETLERİ ÜCRETSİZ veya İNDİRİMLİ SUNABİLİR Mİ?

4736 sayılı, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri Hakkındaki Kanun'un 1. maddesinde "Genel bütçeye dahil idareler ile katma bütçeli idareler, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar, kefalet sandıkları, sosyal güvenlik kuruluşları, genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden yardım alan kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile müesseseleri, il özel idareleri ve belediyeler ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, özel bütçeli kuruluşlar, özelleştirme işlemi tamamlanıncaya kadar 24.11.1994 gün 4046 sayılı Kanun'a tabi kuruluşlar ve özel hukuk hükümlerine tabi, kamunun çoğunluk hissesine sahip olduğu kuruluşlar, kamu banka ve kuruluşları ile bunlara bağlı iş yerleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticari indirimler hariç, herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanmaz.

Belediyeler ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, toplu taşıma hizmetlerinde; malul, yaşlı, öğrenci ve basın kimlik kartı sahiplerine indirim uygulamaya yetkilidirler.

24.02.1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanun, 03.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun, ücretsiz veya indirimli tarife uygulanması ile ilgili hükümleri saklıdır.

Bakanlar Kurulu 1'inci fıkra hükmünden muaf tutulacak kişi veya kurumları tespit etmeye yetkilidir.

Bu Kanun'un yayımı tarihinden önce üçüncü fıkrafta belirtilen kanunlar dışında; kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, genelge ve benzeri düzenleyici işlemler ile diğer idari işlemlerle tesis edilmiş bulunan ücretsiz veya indirimli tarife uygulamalarına 03.12.2001 tarihinden itibaren son verilir." denilmektedir.

Öte yandan kamu kurum ve kuruluşlarının, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 60/e maddesince "ilgili mevzuat çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek" gibi bir yükümlülükleri bulunmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15/d maddesine göre ise, Belediyeler "Özel kanunları gereğince, belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı payı ve katılma paylarının, tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken, doğalgaz, su, atık su, ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak" mecburiyetindedirler. Yine Belediye Kanunu'nun, belediye meclisinin görevlerini belirleyen 18/f maddesinde; "Kanunlarla vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek" görev ve sorumluluğu da meclise verilmiştir. Ayrıca 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun değişik 97'nci maddesinde de; "Belediyeler bu Kanun'da harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidirler." hükmü mevcuttur.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 59/e maddesinde; belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler "belediye gelirleri" olarak tanımlanmış ve bu gelirlerinde takip ve tahsili Belediye Kanunu'nun 38/f maddesinde "Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etme" şeklinde belediye başkanına görev olarak tevdi edilmiştir. 5126 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda da aynı benzer hükümler mevcut olup, 28.maddesinde; "Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu Kanun'a aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre Büyükşehir, Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır." ifadesi ile Kanun'un 10'uncu maddesinde; "Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri görevli oldukları konularda bu Kanun'la birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki ve muafiyetlere sahiptir." denilmektedir. 5126 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23/m maddesinde "yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler" büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında gösterilmekte ve 18/f maddesinde; "Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak"la Büyükşehir belediye başkanı sorumlu tutulmaktadır.

Yukarıda sıralanan mevzuatın değerlendirilmesinin sonucunda; Belediyeler (benzeri şekilde diğer mahalli idareler) iki çeşit hizmet üretmektedir. Bunlardan birincisi, kamu hukukunun gereği ve vatandaşın talebine

bağlı olmayan mecburi, sadece belediyece yapılabilecek iş, işlem ve hizmetlerdir. İkincisi ise; Vatandaşın isteğine bağlı üretilen hizmetlerdir. İçme suyu, atık su, kullanma ve endüstri suyu, hava gazı, doğalgaz üretim ve satışı, ekmek üretimi, ulaşım toplu taşıma, konut üretimi, sağlık tesis ve ünitesi kurmak işletmek, v.s benzer hizmetler. Bu hizmetlerde diğerleri gibi her ne kadar belde sakinlerine vatandaşlara arzedsede, genelde özel hukuka göre, özel sektör tarafından da yapılan veya yapılabilecek hizmetler olup, kamu hukuku kurallarından ziyade özel hukuka tabi ve özel hukuk çerçevesinde yürütülen, sunulan hizmetlerdir. Özel şahıs ve şirketlere ait işletme, üretim tesis ve üretim yerlerinin tabi olduğu iktisadi kurallara, ticaret ve borçlar hukukuna tabidir. Gayesi ne olursa olsun bu hizmetinde mutlaka bir bedeli, maliyeti vardır ve yukarıda bahsedilen 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri Hakkındaki Kanun'un 1/1 maddesi son iki satırında ifade edildiği üzere "Kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticari indirimler hariç, herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanamaz" denilmektedir. **Belediyeler de, Kanun'la getirilen bu yasağa uymak zorundadırlar. Yani bazı belediyelerde yapıldığı gibi, belediyede çalışan memur ve işçilere ücretsiz içme veya kullanma suyu verilmesi veya fakir ailelere ücretsiz içme suyu verilmesi, toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz yararlandırılması, verilen bu hizmet ve malların ücretinin tahsil edilmemesi ve kişilere bağışlanması, belediye gelirlerinden fedakârlık yapılması, Kanun'un yürürlüğe girdiği 08.01.2002 tarihinden sonra asla mümkün olmayıp, bu tarihten sonra ücretsiz veya indirimli verilen su veya toplu taşıma hizmeti v.s hizmet ve malların ücretlerinin veya indirim farkının, gecikme faizi ile birlikte toplu halde tahsilinin sağlanması ve ücretsiz veya indirimli, mal ve hizmet sunulmaması gerekmektedir. Aksi yöndeki davranış ve uygulamanın belediye başkanı, ilgili memurlar, bu yönde bir karar vermişse belediye meclisi üyelerini, cezai ve tazmini bir sorumluluğun beklediği unutulmamalıdır.**

Bu durumun Kanun'dan doğan istisnası, 4736 sayılı Yasa'nın 1'inci maddesinin 2 ve 3'üncü fıkralarında belirtilmiştir. Belediyeler ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, toplu taşıma hizmetlerinde;

malul, yaşlı, örgenci ve basın kimlik kartı sahiplerine indirim yapmaya yetkilidirler. Aynı şekilde, 24.02.1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal madalyası verilmiş bulunanlara vatani hizmet tertibinden şeref aylığı bağlanması hakkındaki Kanun, 03.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı, Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması hakkındaki Kanun ve 12.04.1991 tarihli ve 3713 sayılı, Terörle Mücadele Kanunu'nun ücretsiz veya indirimli tarife uygulanması ile ilgili hükümleri saklıdır.

24.02.1968 gün ve 1005 sayılı, İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara, Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanun'un 2'nci maddesine; a) Milli Mücadeleye iştirak eden ve kendilerine istiklal madalyası verilen Türk vatandaşları, b)1950 Ekim - 1953 tarihindeki Pan-Muncan ateşkes anlaşmasına kadar, Kore'de fiilen savaşa katılan Türk vatandaşları, c)1974 Temmuz'unda 1'inci ve Ağustos'unda 2'nci Kıbrıs barış hareketine fiilen görevli olarak katılan Türk vatandaşları, d)Harp malulü ve Vazife malulleri ile bunların kendilerine refakat eden eşleri, e)Şehitlerin eşleri;

Devlet Demir Yolları ve Denizcilik bankasının iç hatlarda çalışan vasıtalarında 1'inci mevkide ve belediye vasıtalarında ücretsiz seyahat edebilirler. 1005 sayılı Kanun'un 1'inci maddesine göre kendisine aylık bağlanan dul eş'de bu haklardan yararlanır. Aynı şekilde 12.04.1991 gün ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 21'inci maddesine göre; Bu Kanun kapsamında olanlardan; malul olanlar, ölenlerin dul kalan eşleri, T.C. Emekli Sandığı dışındaki sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışmayan ve bu kuruluşlardan aylık almayan kız çocukları, çalışarak hayatını kazanamayacak derecede malul ve muhtaç olan erkek çocukları, reşit olmayan çocukları ile anne ve babaları yurt içinde Devlet Demir Yollarında, Deniz Yolları şehir hatlarında ve belediye toplu taşıma araçları ile belediye tarafından kurulan şirketler veya özel firma aracılığı ile yaptırılan toplu taşıma işinde kullanılan araçlarda ücretsiz seyahat edeceklerdir.

4736 sayılı Kanun'la getirilen bu yasaklamadan, muaf tutulacak kişi ve kurumları tespit etmeye, Kanun'un 1'inci maddesinin 4'üncü fıkrasınca tek yetkili makam Bakanlar Kurulu olarak belirlenmiştir. Bakanlar Kurulu'nun dışında başka herhangi bir kurum ve kişinin böyle bir yetkisi bulunmamaktadır. Bakanlar Kurulu'da 4736 sayılı Yasa'nın 1/4'üncü maddesine kendisine verilen bu yetkiyi muhtelif tarihlerde kullanarak muafiyet ve istisna sınırını oldukça genişletmiştir.

Birinci istisna; Resmi Gazete'nin 08.02.2002 /24665 gün ve sayılı nüshasında yayınlanan 28.02.2002 gün ve 2002/3654 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile gaziler, şehit ve gazi dul ve yetimleri, özürllüler, öğrenciler, 2022 sayılı Yasa'ya göre 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması hakkındaki Kanun kapsamındaki kişiler, muafiyet kapsamına alınmışlardır.

İkinci istisna; Resmi Gazete'nin 21.02.2002/24678 gün ve sayılı nüshasında yayınlanan, 11.02.2002 gün ve 2002/3700 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Belediye ve bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmelerce yürütülen toplu taşıma hizmetlerinden faydalanmayla sınırlı olmak üzere, eğitim öğretim hizmetleri sınıfı personeli, emniyet hizmetleri sınıfı personeli, PTT teşkilatı genel müdürlüğü bünyesinde görev yapan postacı ve dağıtıcılar ile basın kimlik kartı sahipleri bu konuda bir düzenleme yapıncaya kadar muafiyet kapsamına alınmışlardır.

Üçüncü istisna; Resmi Gazete'nin 05.04.2002 /24717 gün ve sayılı nüshasında yayınlanan 07.03.2002 gün ve 2002/3835 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile; Harcırah Kanunu'nun 48'inci maddesine göre verilmekte olan seyahat kartı sahipleri muafiyet kapsamına alınmışlardır.

Dördüncü istisna; Resmi Gazete'nin 01.06.2002 /24772 gün ve sayılı nüshasında yayınlanan 24.04.2002 gün ve 2002/4109 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belediye toplu taşıma araçlarından faydalanmada, belediye zabıtası da muafiyet kapsamına alınmışlardır. Ayrıca; Resmi Gazete'nin 15.01.2005/25701 gün ve sayılı nüshasında yayınlanan 13.01.2005 gün ve 2005/8375 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 20.01.2005 Perşembe saat 00.00'dan 23.01.2005 Pazar saat 24.00'e kadar, Kurban Bayramı süresince belediye ve bağlı birimlerine ait toplu taşıma araçlarından faydalanmada, herkese muafiyet tanınmıştır.

Aslında 4736 sayılı Yasa'nın gerekçesinde gayenin 1005, 2330 ve 3713 sayılı Kanunlar'ın dışındaki bütün indirimli veya ücretsiz tarifelerin kaldırılmasının esas alındığı ifade ve beyan edilmekte ise de, Kanun'un 1/4 maddesindeki Bakanlar Kurulu'na tanınan muafiyet yetkisi ile kanundan beklenen gaye tahakkuk etmemiştir. Üstelik Bakanlar Kurulu'na getirilen muafiyetin ücrette indirim mi yoksa ücretsizlik mi olduğu konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Anlaşılan bu konudaki takdirin belediye meclislerine bırakıldığıdır ki, bu da ayrı bir kargaşa sebebidir. Zira

aynı konuda belediye meclisinin biri ücretsiz kararı verirken, diğeri indirimli ücret kararı alacaktır. Kişiler bazında da farklı uygulamalar ve kargaşa kaçınılmazdır.

Yabancı öğrencilere yapılacak uygulamada da, uluslar arası kural gereğince mütekabiliyet esasınca hareket edilmeli ve Türk öğrencilere o ülkelerde yapılan uygulama yönünde karar alınmalıdır. Bu arada konuyla benzerliği açısından yüksek öğrenim öğrencilerine burs, kredi verilmesine ilişkin Kanun'un, kamu kurum ve kuruluşlarının yüksek öğrenim öğrencilerine burs ve kredi vermesini yasaklayan, ancak bundan sadece "belediyeleri" hariç tutan 2/2 maddesindeki belediyelere tanınan bu ayrıcalık CHP'nin açtığı iptal davası sonunda Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş bulunduğundan, bundan böyle belediyelerin yüksek öğrenim talebesine burs ve kredi verme imkânının da kalmadığı bilinmelidir.

Belediyenin (mahalli idarelerin) isteğe bağlı yapılan hizmetlerden ücret almaması veya indirim yapması, gelirlerinden fedakârlık etmesi, kamu zararına sebebiyet verir ki belediyenin böyle bir yetkisi yoktur.

Bu durum 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38/n ve 5126 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18/m maddelerindeki yoksullara yardımla ilgili hükümleri ile karıştırılmamalıdır. Zira bu yardımlar 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 60'ncı maddesinde düzenlenen stratejik plan, program ve bütçe çerçevesinde kullanım yerleri, miktarı, usul ve yöntemi belirlenerek bütçeye konulan ödenek miktarınca yapılan yardımlardır ve 5018 sayılı Kanun hükümlerince kamu kuruluşları tespit edilen bütçe ve ödenek dışında harcama yapamazlar.

Belediyelerin (mahalli idare ve bunlara bağlı birimlerin) Kanun'a aykırı olarak, isteğe bağlı hizmetlerde ücret almaması veya indirim uygulaması, belediye başkanı, ilgili memurlar ve bu yönde karar almış bulunan meclis üyelerini sıkıntıya sokacağını yukarıda ifade etmiş, hem cezai, hem de tazmini açıdan sorumluluk getireceğini belirtmiştik. Zira yetkisiz ve yasa hükümlerine aykırı hareket etmek, belediyeyi gelirinden yoksun bırakmak ve zararına sebebiyet vermek Türk Ceza Kanunu'nun 257'nci maddesindeki "görevi kötüye kullanma suçu"nu oluşturmaktadır. Diğer taraftan Borçlar Kanunu'nun 41 vb. maddelerince belediyenin mahrum kaldığı gelir gecikme faizi ile birlikte bu kayba sebep olanlardan tazmin edilir. Çünkü; belediye başkanı, 5393 sayılı Belediye Kanunu madde 38/f ve 5126 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu madde 18/f uyarınca, belediyenin gelirlerini, alacaklarını takip ve tahsille

görevlidir. Danıştay 1. Dairesi 27.12.2007 gün ve Esas:2007/1353, Karar: 2007/1545 sayılı kararı ile belediye memurları ve bazı vatandaşlardan su ücretinin alınmamasını suç olarak değerlendirmiştir.

Belediye meclislerinin isteğe bağlı hizmetlerde indirimli ücret alınması veya hiç ücret alınmaması yönündeki kararlarına karşı, belediye başkanı, kararın kesinleşmesini müteakip 10 gün içinde idari yargıya iptali için başvurabilir. (1593 sy Belediye Kn. m:23/3) (5126 sy B.Belediye Kn m:14/3) Aynı şekilde mülki idare amiri (kaymakam-vali) de idari yargıdan kararın iptalini isteyebilir (1593sy Belediye Kn. m:23/5) (5126 sy B.Belediyesi Kn. m:14/5).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13'üncü maddesindeki "hemşehri hukukuna" istinaden belde sakini olan vatandaşta, 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 12'nci maddesi hükmüne binaen "menfaati hâldar olan kişi" olarak, belediye meclisinin ücretsizlik veya indirim kararlarına karşı idari yargıda iptal davası açabilir ve uygulamanın durdurulması talebinde bulunabilir, buna bir engel yoktur.

Danıştay 1. Dairesi hiç ücret alınmaması veya indirimli ücret alınmasını kabul etmemenin ötesinde, verdiği muhtelif kararlarda, su ücretlerinin zamanında ödenmemiş olması sebebiyle alınması gereken gecikme faizinin bir kısmından vazgeçilmesini dahi kabul etmeyerek, Yasa ve hakkaniyete aykırı bularak bu yöndeki belediye meclisi kararlarını iptal etmiştir. (Danıştay 1.Dairesinin 14.07.1997 gün ve E:1997/87, K:1997/90 - 05.06.2003 gün ve E:2003/65, K:2003/70 -20.10.-2004 gün ve E:2004/447, K:2004/282,-2.12.2005 gün ve E:2003/150, K:2005/162)

Netice:

4736 sayılı Yasa'nın 1'inci maddesi hükmünce ve gerek 5393 sayılı Belediye Kanunu madde 38/f, gerekse 5126 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu madde 18/f ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun madde 60/e hükümlerince, belediye memur ve çalışanları da dâhil kimseye ayrıcalık yapılmadan, belediyenin, isteğe bağlı olarak belde halkına sunduğu mal ve hizmetlerin bedelini, işletmecilik gereği yapılması gereken ticari indirimler hariç, hiçbir indirime tabi tutmadan, tespit olunan ücret üzerinden tahsil etmesi gerekmektedir. Aksine bir uygulama ilgisi bulunan bütün belediye görevlilerini cezai ve tazmini müeyyidelere muhatap kılacaktır.

Av. Süleyman ÇETMİLİ
Yerel Yönetim Uzmanı

**2886 sayılı Kanun'un
75'inci maddesinin
tekrar gözden geçi-
rilmesi gerektiği
ve yeniden
düzenlenmesi görüş
ve kanaatindeyim.**

BELEDİYELER VE İL ÖZEL İDARELERİNE AİT KİRADA BULUNAN TAŞINMAZLAR VE TAHLİYE EDİLMESİ

Anayasamızın 127'nci maddesi mahalli idareleri düzenlemiştir. Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Bu çerçevede 5393 sayılı Belediye Yasası ve 5302 İl Özel İdaresi Kanunu 2005 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlarda taşınmazların tahliyesine ilişkin daha önce mevcut olmayan yeni bir hüküm getirilmiştir.

Şöyle ki;

Belediyenin yetkileri ve imtiyazlarını düzenleyen 15'inci maddede; Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümleri, belediye taşınmazları hakkında da uygulanır, hükmü getirilmiştir. İl özel idaresinin yetkileri ve imtiyazlarını düzenleyen 7'nci maddede; İl özel idaresinin mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. (eklenmiş cümle RGT: 12.07.2006 RG No: 26226 Kanun No: 5538/26) 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümleri il özel idaresi taşınmazları hakkında da uygulanır, hükmü getirilmiştir.

Bu iki yeni hükmün getirilmesinin gerekçesi uzun zamandır tartışma konusu olan yerel yönetimlere ait olan taşınmazların tahliye edilmesine ilişkin hukuki sorunlara son noktayı koymaktır. Şöyle ki;

Yerel yönetimler taşınmazlarını 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 1'inci maddesi gereğince ihale etmek suretiyle sözleşme yaparak kiralamalıdır. Söz konusu maddeye göre; özel idare ve belediyelerin kiralama işleri bu Kanun'da yazılı hükümlere göre yürütülür. Bu durum, kamu harcamalarını düzenleyen 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra da değişmemiştir.

5393 sayılı Yasa'nın belediye meclisinin görev ve yetkilerini düzenleyen 18/e maddesi; taşınmazın üç yıldan fazla kiralanmasına ... karar vermek yetkisini belediye meclisine vermiştir. Aynı yasanın encümenin görev ve

yetkilerini düzenleyen 34/g maddesi süresi üç yılı geçmemek üzere taşınmazların kiralınmasına karar vermek yetkisini belediye encümenine vermiştir.

5302 sayılı Yasa'nın il genel meclisinin görev ve yetkilerini düzenleyen 10/f maddesi; ... taşınmazın üç yıldan fazla kiralınmasına ... karar vermek yetkisini il genel meclisine vermiştir. Aynı yasanın encümenin görev ve yetkilerini düzenleyen 26/g maddesi süresi üç yılı geçmemek üzere taşınmazların kiralınmasına karar vermek yetkisini il encümenine vermiştir.

Yukarıda belirtilen yasa hükümlerinde her ne kadar meclislerin sınırsız süre ile kiralama yetkisi varmış gibi gözükse de 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 64'üncü maddesinde "Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz." Bu hüküm çerçevesinde il özel idarelerine ve belediyelere ait taşınmazlar ihale yoluyla en fazla on yıla kadar kiralınabilecektir.

KIRA SÖZLEŞMESİNİN BİTİMİNDE NE OLACAK?

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesi, 5302 İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7'nci maddesi gereğince, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümleri uygulanacaktır. Bu hüküm; il özel idarelerine ve belediyelere ait ... taşınmaz malların, gerçek veya tüzel kişilerce işgali üzerine, fuzuli şağılden, bu Kanun'un 9'uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, 13'üncü maddesinde gösterilen komisyonca takdir ve tespit edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, ... yerel yönetimlerin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şağılin kusuru aranmaz. Ecrimisil fuzuli şağıl tarafından rızaen ödenmez ise, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren, işgalin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm varsa ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır.

İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edilir.

Bu hükümle, gerçek veya tüzel bir kişi ister üç yıllığına, ister on yıllığına belediye veya il özel idaresine bir taşınmazı kiraladığında; kira süresinin sonunda

sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça fuzuli şağıl, yani haksız işgalci olacak, kiracılık vasfı kalmayacaktır. Bu sebeple de taşınmazı tahliyesi gerekecektir.

Bu durumda halen yürürlükte olan 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümlerini de dikkate almak gerekir. Bu Yasa'nın 1'inci maddesi kapsam maddesi olup yasanın hangi yerlerde uygulanacağını belirlemektedir. Bu yasa; belediye teşkilatı olan yerlerle, iskele, liman ve istasyonlardaki gayrimenkullerin (Musakkaf olmayanları hariç) kiralınmalarında uygulanmaktadır. Yine aynı Yasa'nın 7'nci maddesi bu taşınmazların tahliyesini belli şartlara bağlamış, kiralayanın ancak bu şartlara sahip olduğu zaman tahliye hakkının olacağını, aksi halde tahliyenin sadece kira süresinin bitimi ile mümkün olmayacağını düzenlemiştir. Yine aynı Yasa'nın 11'inci maddesinde süreye bağlı kira sözleşmesini feshetme yetkisini sadece kiracıya vermiştir. Şöyle ki; Kiracı kira müddetinin bitmesinden en az on beş gün evvel mecuru tahliye edeceğini yazı ile bildirmediği takdirde sözleşme aynı şartlarla bir yıl uzatılmış sayılır. 5393 sayılı Belediye Yasası ve 5302 İl Özel İdaresi Kanunu 2005 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmeden önce, belediye ve il özel idarelerine ait taşınmazlar kaç yıllığına kiralınırsa kiralansın, kira sözleşme süresinin sonunda 6570 sayılı Yasa'nın 11'inci maddesi hükmü yürürlüğe girmekte ve belediye veya il özel idaresine ait taşınmaz yıllarca kiracı gerçek veya tüzel kişinin elinde kiracı sıfatı ile kalmakta idi. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümleri belediye ve il özel idaresi taşınmazları hakkında da uygulanır, hükmü gereğince artık 6570 sayılı Yasa'nın 11'inci maddesi uygulama olanağı kalmamış, kira sözleşme süresinin bitimi ile kendiliğinden kira akti sona ererek içindeki kiracının kiracılık vasfı yine kendiliğinden fuzuli şağıl, yani haksız işgalci konumuna geçecektir. Fuzuli şağıl, herhangi bir hakka sahip olmaksızın başkasına ait taşınmazı elinde tutan kişidir. Bu sebeple 2886 sayılı Yasa'nın 75'inci maddesi gereğince sözleşmesinde aksine hüküm yoksa taşınmazı tahliye etmeli, taşınmazda kira süresi bittikten sonra oturduğu süre için kira bedeli değil, işgal karşılığı ecrimisil ödemelidir.

5393 sayılı Belediye Yasası ve 5302 İl Özel İdaresi Kanunu 2005 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmeden önce de; Sayıştay Genel Kurulu 21/01/1993 gün ve 4761/1 sayılı kararında;

"Genel ve katma bütçeli idareler, özel idare ve belediyeler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar tarafından 2886 sayılı Kanun'a göre kiraya verilen gayrimenkullere ait kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konularında 2886 sayılı Kanun hükümlerinin mi, yoksa 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümlerinin mi uygulanacağı hususunda ortaya çıkan tereddüt sonucunda, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesinde; "2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu'a tabi olarak kiraya verilen gayrimenkuller hakkında da bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı" hükmüne bağlanmak suretiyle 2490 sayılı Kanuna göre kiraya verilen taşınmazlarla ilgili uyuşmazlıklar için 6570 sayılı Kanun hükümleri ile çözüm getirilmiştir. Ancak, 01/01/1984 tarihinde yürürlüğe giren 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile Devletin İhale esasları yukarıda belirtildiği üzere yeniden düzenlenmiş ve mezkur Kanunun 94'üncü maddesi ile de 2490 sayılı Kanun ile bu Kanunda ek ve değişiklikler yapan Kanunlar ve diğer Kanunların bu Kanun'a uymayan hükümleri (15/07/1964 tarih ve 500 sayılı Kanun ile 22/10/1981 tarih ve 2574 sayılı Kanun hariç) yürürlükten kaldırılmıştır.

Böylece 2490 sayılı Kanun'a göre kiraya verilen gayrimenkullerle ilgili uyuşmazlıkların çözümünü 6570 sayılı Kanun'a bağlayan bu Kanun'un 14'üncü maddesinin atıfta bulunduğu 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu yürürlükten kaldırılmış olduğundan, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre kiraya verilen gayrimenkuller hakkında 6570 sayılı Kanun'a gönderme yapmaya imkan kalmamıştır. Ayrıca 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 94'üncü maddesi, 2490 sayılı Kanun'u yürürlükten kaldırmış olmasına karşılık, bazı Kanunları bu hükümden ayırık tutmuştur. Ancak, 6570 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde yer alan düzenlemeye paralel bir hüküm veya bu hükmün uygulanmasına cevaz veren bir düzenleme ise 2886 sayılı Kanun'da yer almamıştır. Bu nedenle 2886 sayılı Kanun'a göre kiraya verilen taşınmazlara; 2490 sayılı Kanun'a göre kiraya verilmiş gibi, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesi yoluyla bu Kanun hükümlerinin uygulanması imkanı kalmamıştır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre kiraya verilen gayrimenkullerin kiralama süreleri, kira akdinin

sona ermesi, uzatılması, yenilenmesi ve kira tespiti gibi hususların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine ve bu Kanun'un öngördüğü usul ve esaslara göre yürütülmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Sonuç olarak; Genel ve katma bütçeli idareler, özel idare ve belediyeler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar tarafından 2886 sayılı Kanun'a göre kiraya verilen gayrimenkullere ait kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konularında 2886 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğine, çoğunlukla karar verilmiştir." denilmiştir.

Yine Danıştay 10. Dairesi 19/12/1991 gün ve 1989/2736 E. ve 1991/3850 K. sayılı kararında; kira süresi dolan 2886 sayılı Yasa kapsamındaki belediye taşınmaz mallarının, yeniden ihale yapılmak suretiyle kiraya verilebileceğini bu gayrimenkullerde 6570 sayılı Yasa'nın uygulanmayacağı yönünde yukarıda yazılı Sayıştay Genel Kurulu Kararını teyit eder nitelikte bir karar vermiştir. Özetle; "... 2886 sayılı Devlet İhale Yasası'nın 64'üncü maddesinde, bu Yasa kapsamındaki idarelerin taşınır ve taşınmaz mallarını kiraya verme süreleri belirlenmiş olup; kira süresinin bitimi üzerine taşınmaz malın yeniden kiraya verilebilmesi, ancak yeniden ihale yapılması halinde mümkün bulunmaktadır. 2886 sayılı Yasa'ya göre ihale yapma zorunluluğu yönünden taşınmaz malın musakkaf olup olmaması önem taşımamaktadır. Musakkaf yapıların kiralınması konusunu düzenleyen 6570 sayılı Yasa da, 2886 sayılı Yasa'dan kaynaklanan ihale yapma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

Bu itibarla, kira süresi dolan davalı Belediyeye ait parkın 2886 sayılı Yasa'ya göre kiraya verilmek üzere yeniden ihaleye çıkarılması yolundaki dava konusu işlemde mevzuata aykırılık olmayıp; davanın reddine ilişkin temyizden incelenen karar sonucu itibarıyla yerinde bulunmaktadır."

5393 sayılı Belediye Yasası ve 5302 İl Özel İdaresi Kanunu 2005 yılında yayımlanarak yürürlüğe girdikten sonra, bu konuda yerel mahkemeler de bizim gibi düşünerek, belediyeler ve il özel idarelerince kiraya verilen taşınmazların tahliyesinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi kapsamında olduğu, taşınmazların kira akti sona erdikten sonra mecurun boşaltılmayarak teslim edilmemesi halinde, idareler, adli yargı mercilerinden herhangi bir

karar almaksızın doğrudan doğruya mülki amire başvurarak taşınmazın tahliyesini idari yoldan sağlayabilecekleri gibi, adli yargı mercilerine başvurulmuş olması durumu da 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesi uyarınca taşınmazın tahliyesine engel oluşturmayacağı yönünde kararlar vermişlerdir. Şöyle ki; 2886 sayılı Yasa'nın 75'inci maddesi gereğince; kira sözleşme süresinin bittiği belirtilerek Belediyesinin talebi ile mülki amir olan Kaymakamlığı tarafından tahliye işlemi tesis edilmiş, bu işleme karşı açılan Konya 2. İdare Mahkemesinin 2006/2625 Esas sayılı dosyasında, mahkeme; 31/12/2005 tarihi itibarıyla kira sözleşmesinin son bulunduğu, buna rağmen davacı tarafından dava konusu taşınmazın rızaen tahliye edilmeyerek kullanılmaya devam edildiği anlaşıldığından 2886 sayılı Yasa'nın 75'inci maddesi uyarınca tahliye edilmesine ilişkin davalı idare işlemini hukuka uygun bularak 07/02/2007 tarih ve 2007/118 sayılı kararı ile davanın reddine karar vermiştir.

Konya 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 13/06/2006 tarih ve 2006/11 E. ve 2006/1405 sayılı kararında; "Davacı vekili dava dilekçesinde belediyeye ait iki dükkanı 13/11/2001 başlangıç tarihli sözleşme ile bir yılılığına kiralandığını ancak kira hakkının bir yıl daha devam ettiğini, 13/07/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı kanun ile Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı, davacıya bu nedenle ihtar çekildiğini, 6570 sayılı Kanun'un 11'inci maddesi ile kiracının kira sözleşmesini sona erdirmek için 15 gün önceden ihtar çekmesi gerektiğini belirterek dava konusu taşınmazda taraflar arasında kira ilişkisinin tespiti ve yıllık kira bedelinin ... YTL olduğunun tespiti talebinde bulunmuştur. Dava kira sözleşmesinin olduğunun tespiti ve buradan giderekten de kira bedelinin ne olduğunun tespitine yöneliktir. 5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesi ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı kuralı getirilmiştir. 75'inci maddede ise Devletin özel mülkiyetinde ve hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malların gerçek ve tüzel kişilerce işgali üzeri-

“Musakkaf (damlı), gayrimusakkaf ayrımı olmaksızın belediyelerin bütün gayrimenkullerinde 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümleri uygulanacaktır.”

ne fuzuli şağılden ecrimisil alınacağı, işgal edilen taşınmazın idarenin talebi üzerine bulunduğu yer mülki amirliğince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek idareye teslim edileceği hükmü yer almıştır. Yasa, 13/07/2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir, öte yandan taraflar arasında 13/12/2001 başlangıç tarihli kira sözleşmesi mevcuttur. Bu durumda davacının kiracı olup olmadığı yönünde muaraza olduğundan mahkememiz 6570 sayılı Kanun gereğince davaya bakmakla görevlidir. Sözleşmenin hitamından 15 gün önce kiracı kiracılık ilişkisini sona erdirdiğine yönelik ihtar çekmemesinden sözleşme süresi uzamıştır. Ancak kira sözleşmesinin bir yıl uzama hali 13/12/2005 tarihine kadar devam edecektir. Yasanın yürürlüğe girdiği 13/07/2005 tarihinde taraflar arasında kira ilişkisinin devamı, davalının 5393 sayılı Kanun'dan doğan yasal hakkını kullanmasına bağlıdır. Davalı kiracıya ihtar çekerek 13/07/2005 tarihinden

itibaren yasa gereği kira sözleşmesinin sona erdiğini, fuzuli şağıl durumunda olduğunu bildirmektedir. 5393 sayılı Kanun, belediye taşınmazlarında da uygulanacak olan daha özel bir kanundur. 6570 sayılı Kanun ise Belediye mücavir

alan içerisinde tüm gayrimenkullere uygulanacaktır. Bu durumda özel kanun, genel kanuna meri olduğundan 5393 sayılı Kanun'un uygulanması zorunludur. 6570 sayılı Kanun'un 11'inci maddesi ile artık ila nihaye kiracının ihtarname çekmedikçe kiracı olduğunu kabul etmek yasadan beklenen amacı ortadan kaldıracak ve yasayı fiilen uygulanmaz hale getirecektir. ...Yukarıda açıklanan nedenlerle davacının davasının reddine ..." şeklinde hüküm vermiştir.

Konya 2. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen 2007/424 Esas, 06.12.2007 tarih ve 2007/476 sayılı karar da aynı yöndedir.

Sonuç olarak; musakkaf(damlı), gayrimusakkaf ayrımı olmaksızın belediyelerin bütün gayrimenkullerinde 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümleri uygulanacaktır.

Fakat bu durum belki tahliye yönünde bir çözüm olmakla birlikte, beraberinde çok ciddi sorunları da getirmiştir. Şöyle ki; bir anda sayısız taşınmaz ve bu

taşınmazlar içinde oturan kiracılar tahliye tehdidi altında kalmış, mülki idare amirlerine sanıldığı kadar aksine çok fazla iş yükü getirmiştir. Ayrıca sorunlu kiracılar için bir çözüm olan bu madde hükmü, sorunsuz kiracılar için ciddi sıkıntılar oluşturmıştır. Bu durum, kiracılarından memnun olan yerel yönetim yöneticilerini rahatsız etmiş, aşırı iş yükü mülki idare amirlerini tedirgin etmiş, yıllarca aynı yerde müşteri çevresi gibi soyut değerler edinmiş köklü esnafı ciddi sıkıntılara sokmuştur.

Bu konuda; İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 15/11/2005 tarih ve 2005/119 sayılı Genelgesi yayınlanmıştır. Bu genelgede "... 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra belediyelerin sahip olduğu taşınmazların gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden ecrimisil istenmesi, fuzuli şagil tarafından rızaen ödenmeyen ecrimisil için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil yoluna gidilmesi ve işgal edilen belediye taşınmazının belediyenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, belediyeye teslim edilmesi gerekmektedir." denildikten sonra; "Ancak, Belediyelerin sahip olduğu taşınmazların 2886 Kanun kapsamında ihaleyle kiraya verilmiş olması, bu kiralama sözleşmesinin bir özel hukuk akdi niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Ayrıca iş hanı, konut, otel, dükkan gibi damlı/müsakkaf yapılar bakımından 18.05.1955 tarih ve 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun ve Borçlar Kanunu hükümlerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu nedenle, yukarıdaki hükümler dahilinde belediyelerin sahip olduğu taşınmazlar bakımından 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesinin uygulanmasında aşağıdaki usul ve esaslara uyulması uygulamada doğan hukuki sorunların önlenmesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

1) 2886 sayılı Kanun dahilinde ihale edilen taşınmazlar bakımından arsa ve arazi dahil, öncelikle kira sözleşmesi hükümlerine göre hareket edilecektir. Ayrıca, kira süresi dolmadan ve tahliye isteğine ilişkin

hukuki şartlar oluşturulmadan mülki idare amirinden tahliye talebinde bulunulmayacaktır.

2) 6570 sayılı Kanun kapsamında bulunan taşınmazlar için, tahliye şartlarının yasal olarak doğmuş olması ve bunun belediye tarafından belgelendirilmesi halinde tahliye talebinde bulunulabilecektir. Mahkemelerde tahliye davasına konu edilmiş bir taşınmazın tahliyesi için 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesine göre tahliye talebinde bulunulmayacaktır.

3) Belediye taşınmazının, belediyenin rızası hilafına veya bilgisi dışında işgali söz konusu ise, bunun belgelendirilmesi yoluyla mülki makamdan tahliye talebinde bulunulacaktır.

Belediye taşınmazlarının fuzuli işgali durumunda tahliye sağlanana kadar, 2886 Kanun'da düzenlenen esaslar dahilinde ecrimisil tahsili de zorunlu bulunmaktadır." şeklinde düzenleme yapılmıştır.

“İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 15/11/2005 tarih ve 2005/119 sayılı Genelgesi bu şekilde Kanun'a açıkça aykırıdır.”

Genelgenin yukarıda bahsettiğimiz ilk fıkrasında "işgal edilen belediye taşınmazının belediyenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, belediyeye teslim

edilmesi gerekmektedir" denildiği halde "6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun da göz önünde bulundurulması gerektiği, 6570 sayılı Yasa'daki tahliye şartları oluşmadan tahliye talebinde bulunulmayacağı" gibi Belediye ve İl Özel İdaresi Kanunu'nun yeni düzenlemesinin ruhuna aykırı ve birbiriyle çelişkili hükümlere yer verilmiştir. Genelge bu şekilde Kanun'a açıkça aykırıdır.

Konya 1. İdare Mahkemesinin 21/12/2006 tarih ve 2006/1914 E. ve 2006/3696 K. sayılı kararında;

Bu genelge gerekçe gösterilerek kaymakamlığı tarafından belediyesinin talebi reddedilmiş, fakat 13.07.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinin sondan 2'inci fıkrası ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi uyarınca tahliye ettirilebileceği de muhakkaktır. Bu durumda; kira sözleşmesi sona erdiği halde kiracının taşınmazı boşaltmayarak kullanmaya devam

ettiği hususu açık olduğuna göre, davacı belediyenin taşınmazın 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesinin son fıkrası uyarınca tahliye ettirilmesi istemiyle 04.01.2006 tarihinde yaptığı başvuru üzerine, mülki amirce en geç 15 gün içinde taşınmazın tahliye ettirilerek belediyeye teslim edilmesi gerekir iken İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 15/11/2005 tarih ve 2005-119 sayılı Genelgesi gerekçe gösterilerek aksi yönde tesis edilen işlemde hukuka uygunluk görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline," diyerek kaymakamlık işleminin iptaline karar verilmiştir. Görüldüğü üzere idare mahkemesi İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün genelgesini dikkate almaksızın Kanun'un açık hükmünün uygulanması yönünde karar vermiştir.

Sonuç olarak;

Yargı kararları da dikkate alındığında, 5393 sayılı Belediye Yasası ve 5302 İl Özel İdaresi Kanunu'nun 2005 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle;

1- Belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlar encümen kararı ile üç yıla kadar, belediye meclis kararı ile 10 yıla kadar 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre kiralanabilecektir.

2- Kira süresinin sonunda kiracılık ilişkisi sona erecektir. Taşınmaz kiracı tarafından tahliye edilerek belediyeye veya il özel idaresine rızaen teslim edilmezse, tahliye anına kadar kiracı, işgalci konumunda olacaktır.

3- İşgalciden tahliyeye kadar ecrimisil bedeli tahsil edilecek, rızaen ödenmeyen ecrimisil bedelleri ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilecektir.

4- Kira süresinin sonunda mecurun kiracı tarafından kendiliğinden tahliye edilerek belediyeye veya il özel idaresine teslim edilmemesi durumunda belediyeler, adli yargı mercilerinden herhangi bir karar almaksızın doğrudan doğruya mülki amire başvurarak

taşınmazın tahliyesini idari yoldan isteyecekler, mülki idareler ise 15 gün içinde mecuru tahliye ederek belediyeye teslim edeceklerdir.

5- Taşınmazla ilgili olarak adli yargı mercilerine başvurulmuş olması ve taşınmazın musakkaf ya da gayrimusakkaf nitelikte olması, taşınmazın tahliyesi için mülki amirliğe başvurmaya ve mülki amirlikçe tahliyesine engel değildir. Kira süresi sonunda, 6570 sayılı Kanun ile Borçlar Kanunu'nda yazılı tahliye sebepleri aranmaksızın, 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesi uyarınca taşınmazın tahliyesi mülki idarelerce yapılacaktır.

6- 6570 sayılı Kanun ve Borçlar Kanunu'nda yazılı tahliye sebeplerinin oluşması halinde idarelerin adli yargı mercilerine başvurmalarına engel bir yasal düzenleme de bulunmamaktadır.

7- Yasa'nın mevcut haliyle sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça kira süresi sona eren gayrimenkullerin belediye veya il özel idaresince tahliyesi mülki idare amirinden talep edilerek, tahliye edilmeli ve boş olarak yeniden 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri gereğince kiralama ihalesine çıkılarak, kiralanmalıdır.

8- Yasa'nın bu haliyle yürürlüğe girmesi belki tahliye yönünde bir çözüm olmakla birlikte, beraberinde çok ciddi sorunları da getirmiştir. Şöyle ki; bir anda sayısız taşınmaz ve bu taşınmazlar içinde oturan kiracılar tahliye tehdidi altında kalmış, mülki idare amirlerine sanıldığı kadar aksine çok fazla iş yükü getirmiştir. Ayrıca sorunlu kiracılar için bir çözüm olan bu madde hükmü, sorunsuz kiracılar için ciddi sıkıntılar oluşturmuştur. Bu durum, kiracılarından memnun olan yerel yönetim yöneticilerini rahatsız etmiş, aşırı iş yükü mülki idare amirlerini tedirgin etmiş, yıllarca aynı yerde müşteri çevresi gibi soyut değerler edinmiş köklü esnafı ciddi sıkıntılara sokmuştur. Bu sorunlar dikkate alınarak yasal düzenlemenin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği ve yeniden düzenlenmesi görüş ve kanaatindeyim.

Murat ZORLUOĞLU

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler
Genel Müdürlüğü Daire Başkanı

İspanya'da Bölgesel ve Yerel Yönetimler

I- GİRİŞ

1- 1978 Öncesi Durum

1978 Anayasası'ndan önceki dönemde İspanya'daki idari yapı, Türkiye'deki idari yapıya benzemektedir. Bu dönemde İspanya idari sistemi, bir taraftan merkezi idare ve vali tarafından idare edilen merkezi idare kuruluşlarının taşra (il) teşkilatları, diğer taraftan da il özel yönetimi ve belediyelerden oluşan mahalli idarelerden oluşmaktadır. Ancak mahalli idarelerin organları seçimle değil atama ile işbaşına gelmekte (il belediyelerinde merkezi idare, diğer belediyelerde vali tarafından) ve merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki ilişki sıkı bir vesayet denetimi esasına dayanmaktaydı.

2- 1978 Reformu Sonrası Durum

30 yıllık dikta Franco rejimi döneminden sonra İspanya, 1970'lerin sonunda idari sistemini demokratik bir monarşik krallığa dönüştürmüştür. İspanya bu dönüşümü bir taraftan İspanya ulusunun üniter yapısını vurgulayan, diğer taraftan da kendisini oluşturan halkların ve bölgelerin kendi kendilerini yönetme hakkını garanti altına alan 1978 Anayasası ile gerçekleştirmiştir. İspanya kendisini "özerk bölgeler devleti" olarak tanımlamakta ve yetki devri ilkesi tüm siyasi ve idari taraflar arasında diyalog kurulmasını sağlamaktadır.

Anayasaya göre devlet;

- Merkezi Yönetim
- Özerk Bölgeler (17)
- İl Özel İdareleri (52) ve
- Belediyelerden (8111) oluşmaktadır.

1978 yeniden yapılanmasıyla, merkezi idarenin teşkilatı olan il yönetimi ve valilik müessesesi kaldırılmıştır. Bunun yerine mer-

kezi idareden bir temsilci bölgelerde görevlendirilmek-
te ve merkezi yönetimin doğrudan yürüttüğü hizmet-
lerin koordinasyonu bu temsilciler vasıtasıyla gerçek-
leştirilmektedir.

Özerk bölge, il özel idare ve belediye yönetim-
lerinin kendi görevlerini yerine getirme ve yetkilerini
kullanmada tam bir özerkliğe sahip olmaları, yerel
yönetimlerin organlarının seçimle işbaşına gelmeleri
ve yeterli kaynaklara kavuşturulmaları anayasal
güvence altına alınmıştır. Merkezi yönetimin diğer
yönetim birimleri üzerindeki vesayet denetimi tümüyle
kaldırılarak bu birimler arasında işbirliği ve eşgüdüm
esasına dayalı yeni bir ilişki mekanizması oluşturul-
muştur. Bu yeni anlayış, merkezi yönetim, bölge, il
özel idare ve belediye temsilcilerinden oluşan bir yerel
yönetimler konseyi kurularak hukuksal temel kazan-
mıştır. Tüzel kişiliğe sahip olan bu konsey, özerk böl-
geler ve yerel yönetimleri ilgilendiren yasa tasarıları
hakkında görüş bildirmekte, reform çalışmaları yap-
makta ve bölgesel ve yerel yönetimlere merkezi yöne-
tim tarafından yapılacak yardımların ölçütlerinin
geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, merkezi hükümet ve özerk
bölge yönetimlerinin kararlarını denetleyebilmekte, bu
iki düzey arasında çıkan yetki paylaşımı ve diğer
sorunları karara bağlamaktadır.

II- YÖNETİM KADEMELERİ

1- Merkezi Yönetim

İspanya kral ve iki kamaralı bir meclisten oluşan
bir anayasal monarşidir. Yürütme organını, Bakanlar
Kurulu ve kral tarafından önerilip parlamento tarafın-
dan seçilen başbakan temsil etmektedir. Yasama
organı, dört yıl için doğrudan halk tarafından seçilen
350 milletvekilinden oluşan Milletvekilleri Meclisi
(Congreso de los Diputados) ve 208'i doğrudan halk
tarafından, 51'i ise bölgesel yönetimlerin meclis üyeleri
tarafından yine dört yıl için seçilen toplam 259 temsil-
ciden müteşekkil Senatodan (Senado) oluşmaktadır.

Merkezi hükümet ile özerk bölge yönetimleri arasın-
daki yetki ayrımı Anayasayla belirlenmiştir. Merkezi
yönetimin yürüttüğü temel hizmetler şunlardır:

- Güvenlik (polis ve ordu)
- Altyapı (ulusal yollar, su yolları, limanlar ve kıyılar)

- Sağlık ve eğitim (bu görevlerin özerk bölge yö-
netimlerine devredilmeyen yerlerde)
- Uluslararası ilişkiler
- Savunma
- Adalet
- Maliye
- Gümrük
- Telekomünikasyon
- Ulaştırma

Merkezi yönetim görevlerinin büyük bölümünü
doğrudan değil, bölgesel yönetim ve yerel yönetimler
eliyle yürütmektedir. Valilik sisteminin kaldırılmasın-
dan sonra bölgelerde görevlendirilmeye başlanan
merkezi yönetim temsilcileri güvenlik hizmetlerini
yürütmek, ulusal nitelikli hizmetlerin koordinasyonunu
sağlamak, il özel idareleri ve belediyelerin hukuka
aykırı gördükleri kararları aleyhine mahkemeye baş-
vurmak ve merkezi yönetim ile bölge yönetimleri ve
yerel yönetimler arasında işbirliği ve koordinasyonu
temin etmekle yükümlüdürler.

2- Özerk Bölge Yönetimleri

Büyüklik, nüfus ve ekonomik gelişmişlik bakımın-
dan farklılıklar gösteren özerk bölge yönetimleri, ortak
tarih, kültür ve ekonomik yapı özellikleri olan illerden
ve belediyelerden oluşmaktadır.

Özerk bölge yönetimleri, bölgesel parlamento ve
bölgesel hükümetten oluşmaktadır. Başka bir deyişle,
bölgesel yönetimler yasama yetkisini merkezi idare ile
paylaşmakta ve her bölgesel yönetimin bir kabinesi ve
başbakanı bulunmaktadır.

Merkezi idare halen dış politika, ulusal güvenlik, savunma alanları ile ulusal düzeyde politika oluşturma yetkisini muhafaza etmekte ise de, kamu hizmetleri doğrudan merkezi idare tarafından yürütülmeyip bölgesel yönetimler ve mahalli idareler tarafından yürütülmektedir.

Bölgesel yönetimler tarafından yürütülen başlıca kamu hizmetleri,

- Eğitim,
- Sağlık,
- Tarım,
- Ulaştırma,
- Altyapı,
- Çevre,
- Kültür,
- Ekonomik kalkınma,
- Konut,
- Orman,
- Sosyal yardım ve
- Bölgesel planlama

alanlarında olup, bunların ulusal düzeyde planlanması ile birden fazla bölgeyi ilgilendiren bu tür hizmetler merkezi idare tarafından yerine getirilmektedir. Bölgesel yönetimler ayrıca kendi bölgeleri ile ilgili ve merkezi idarenin belirlediği sınırlar içerisinde politika oluşturma yetkisine de sahiptirler. Güvenlik hizmetleri halen merkezi idare tarafından yürütülmektedir. Ancak, bölge yönetimleri trafik ve yol güvenliği ile ilgili güvenlik hizmetlerini sağlamaktadırlar. Öte yandan Katalonya ve Bask bölgelerinde terör, kaçakçılık ve organize suçlar gibi önemli alanlar dışında güvenlik hizmetleri bu iki bölge yönetimi tarafından yürütülmektedir.

3- Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler, il özel idareleri ve belediyelerden oluşmaktadır. İspanya'da tam demokratik ilk yerel seçimler 1979'da yapılmış, ancak yerel yönetimlerin yeniden yapılanması ile ilgili temel düzenleme 1985

yılında çıkarılan Kanunla gerçekleştirilmiştir. Yerel Yönetim Temel Kanunu, belediye ve il düzeyinde kurulacak yönetim kademelerini belirlemiş, yönetim kademeleri arasındaki yetki ve sorumluluk paylaşımına ilişkin ilkeleri ortaya koymuş ve yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemiştir.

a) İl Özel İdareleri

İl özel yönetimlerinin meclis, başkan ve encümen olmak üzere 3 organı bulunmaktadır. Meclis üyeleri doğrudan halk tarafından seçilmeyip, özel idarenin yetki alanında bulunan belediyelerin kendi meclis üyeleri arasından nüfus oranına göre seçilmektedir. Seçilen üyelerin belediyelerdeki görevleri de aynı zamanda devam etmektedir. Bu nedenle İspanyadaki il özel idareleri kendi sınırları içerisindeki belediyeleri temsil etmektedir.

Mecliste oluşan siyasi çoğunluk, başkanı seçmekte, başkan da meclis üyeleri arasından kendi encümenini seçmektedir. Meclis, başkan ve encümen kural olarak 4 yıl için seçilmektedir.

Merkezi idare tarafından çıkarılan Kanun, il özel yönetimlerinin asgari sorumluluklarını belirlemiş, bölgesel yönetimlerin yaptığı yasal düzenlemelerle de özel idarelere ek görevler verilmiştir.

İl özel idarelerinin başlıca zorunlu görevleri şunlardır:

- Küçük belediyelere teknik ve mali yardımda bulunmak (Örneğin il özel idareleri her yıl küçük belediyelerde su, kanalizasyon, yol, kaldırım, aydınlatma vb. temel altyapı hizmetleri ile çöp toplama ve katı atık yönetimi ile ilgili yatırımlar için plan hazırlayıp uygularlar),
- Sosyo-ekonomik kalkınmanın temini ve bölgesel planlama alanında merkezi idare, bölgesel yönetim ve belediyelerle işbirliği yapmak,
- Özelliği gereği belediye hizmeti olmasına rağmen, küçük belediyelerin yerine getiremediği bazı hizmetleri yürütmek.

b) Belediyeler

Belediyelerde meclis, başkan ve encümen olmak üzere 3 organ bulunmaktadır. Belediyenin temel karar organı olan belediye meclisinin üyeleri, doğrudan halk tarafından 4 yıllığına seçilmektedir. Belediye başkanı doğrudan halk tarafından seçilmeyip, meclis üyeleri arasından seçilmektedir. Encümen ise belediye başkanı tarafından meclis üyeleri arasından belirlenmektedir. Nüfusu 75000 üzeri olan belediyelerde ise belediye başkanları, encümen sayısının üçte birini geçmemek üzere meclis üyeleri dışından da encümen üyesi belirleyebilmektedirler.

İspanya'da halen 8111 belediye bulunmaktadır. Belediyelerin nüfuslarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

> 5000	5000-20000	20000-50000	50000<
6832	841	320	118

1985 yılında çıkarılan Yerel Yönetim Temel Kanunu ile belediyelerin zorunlu görev ve sorumlulukları nüfus büyüklüklerine göre farklılaştırılmıştır. Buna göre nüfusu 5000'e kadar olan belediyelerde zorunlu görevler daha az iken, 5000-20000, 20000-50000 ve 50000 üzeri belediyelerde zorunlu görev sayısı yeni görevler ilave edilerek artmaktadır.

Belediyelerin Nüfus Esasına Göre Zorunlu Görevleri

Görev	Tüm Belediyeler	5000 Nüfus ve Üzeri Belediyeler	20000 Nüfus ve Üzeri Belediyeler	50000 Nüfus ve Üzeri Belediyeler
Işıklandırma	X	X	X	X
Mezarlık Hiz.	X	X	X	X
Çöp Toplama	X	X	X	X
Sokak Temizliği	X	X	X	X
İçmesuyu	X	X	X	X
Kanalizasyon	X	X	X	X
Kaldırım yapımı	X	X	X	X
Yiyecek ve içecek kontrolü	X	X	X	X
Kamuya ait parklar		X	X	X
Kütüphane		X	X	X
Pazar		X	X	X
Çöp Geriçevirimi		X	X	X
Sivil Savunma			X	X
Sosyal Hizmetler			X	X
İtfaiye			X	X
Spor			X	X
Şehirçi Ulaşım				X
Çevrenin Korunması				X

Bu zorunlu görevler dışında gerek merkezi idare ve gerekse bölgesel yönetimler tarafından belediyelerin görevleri arasında bulunmayan bir kısım yeni görevler de belediyelere verilebilmektedir (Örneğin tarihi ve kültürel mirasın korunması, tüketicinin korunması, koruyucu sağlık hizmetlerinin yönetimine katılım, cenaze hizmetleri, okul binalarının yapımı planlamasına katılım, kamu okullarının yapımı ve bakımına katılım, okulların yönetimine katılım)

Kanunla kendisine verilmiş temel görevleri yerine getiremeyen belediyeler, sınırları içerisinde bulundukları özerk bölge yönetimine başvurabilmektedir. Bu durumda bölgesel yönetim il özel idaresinden bu hizmeti ya da hizmetleri belediye adına yerine getirmesini isteyebilmektedir.

III- BÖLGESEL VE YEREL YÖNETİMLERİN GELİRLERİ

İspanya'da bölgesel ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarındaki artışa paralel olarak kamu harcamaları içerisindeki payları da zaman içerisinde önemli ölçüde artmıştır.

Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Toplam Kamu Harcamaları İçerisindeki Payı

	Merkezi Yönetim	Bölgesel ve Yerel Yönetimler
1982	%79	%21
2005	%29	%71 (%52'si bölge, %19'u yerel yönetim)

1- Bölgesel Yönetimler

Bölgesel yönetimlerin gelirleri,

- Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay,
- Bölgesel hükümete ait vergi gelirleri ve
- Merkezi hükümet ile paylaşılan vergi gelirlerinden oluşmaktadır.

2- Yerel Yönetimler

a) İl Özel İdareleri

İl özel idarelerinin gelirleri,

- Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay
- Mülk ve hizmet gelirlerinden oluşmaktadır.

b) Belediyeler

Belediyelerin gelirleri,

- Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay

- Öz gelirler (vergi, resim, harç, para cezaları ve hizmet gelirleri vb.)
- Merkezi idare, özerk bölge yönetimi ve il özel yönetiminden alınan şartlı ve şartsız transferlerden müteşekkildir.

Belediyeler öz gelirleri kapsamında üçü zorunlu, ikisi isteğe bağlı olmak üzere beş vergiyi doğrudan toplamaktadırlar.

Zorunlu vergiler;

- Emlak vergisi
- Ekonomik faaliyetlerden alınan vergiler
- Motorlu taşıtlar vergisidir.

İsteğe bağlı vergiler;

- Bina, hizmetler ve özel mühendislik işlerinden alınan vergiler,
- Kentsel alanlardaki arsa değerlerinin artışından alınan vergilerdir.

Bunlara ilaveten belediyelere merkezi yönetim tarafından toplanan gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisinden pay gönderilmektedir. Belediyelere merkezi yönetim tarafından gönderilen kişi başına paylar, belediyelerin zorunlu görevleri dikkate alınarak farklılık göster-

mekte ve zorunlu görev sayısı arttıkça kişi başına gönderilen pay da artmaktadır.

IV- MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ

İspanya'da il özel idarelerinin ve belediyelerin üye olduğu ve toplam 6978 mahalli idare biriminden oluşan İspanya İl ve Belediyeler Federasyonu (FEMP) adıyla bir dernek bulunmaktadır. Derneğin temel görevi mahalli idarelerin özerkliğinin artırılması, mali ve diğer haklarının korunması amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde lobi faaliyeti yürütmektir. Derneğin organları genel meclis, federal meclis, encümen ve başkandan oluşmaktadır. Her üye mahalli idare biriminden bir temsilciden oluşan genel meclis, her genel seçim sonrası bir kere toplanmakta ve 119 kişiden oluşan ve yılda iki defa toplanan federal meclisi seçmektedir. Encümen ve dernek başkanı federal meclis tarafından dört yıl için seçilmektedir. Ayrıca, derneğin idaresini yürütmek üzere genel sekreterlik ve mahalli idarelerin sorunları ile ilgili çeşitli konularda çalışma yapmak üzere 27 ayrı komisyon bulunmaktadır.

Bu dernek dışında ülkemizde olduğu gibi, bir kısım belediye hizmetlerini yerine getirmek üzere belediyeler güçlerini birleştirerek hizmet birlikleri kurmaktadır. Belediyelerin tüm görevlerini içine alacak şekilde genel yetkili birlik kurulması mümkün değildir. Belediyeler kendi bölgelerindeki belediyelerle birlik kurabildikleri gibi diğer bölgelerdeki belediyelerle de

birlik kurabilmektedirler. İspanya genelinde halen 990 adet hizmet birliği mevcut olup, birlikleri yüzde 33'ü aktif değildir.

V- SONUÇ

İspanya, 1970'li yılların sonuna kadar klasik hiyerarşik bir yönetim modeline sahipken, 1978 Reformu ile başlayan ve halen devam etmekte olan bölgeselleşme ve yerelleşme süreci neticesinde, bugün yönetim birimlerinin (merkezi yönetim, özerk bölgeler, il özel idareleri ve belediyeler) karşılıklı işbirliği ve uzlaşmasına dayanan, yerinden yönetim, yetki devri ve yerindenliği (subsidiarity) esas alan bir yönetim yapısına kavuşmuştur.

Ülkemizde de benzer bir idari reform 2002 yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. Kamu Yönetimi Reformu ile kamu yönetimi sistemimizin çağdaş yönetim anlayışına uygun bir şekilde yeniden yapı-

landırılması hedeflenmiş, kamu hizmetlerinin yerinden karşılanması, devlet tarafından yürütülmesi zorunlu olmayan hizmetlerin kaynaklarıyla birlikte yerel yönetimlere devredilmesi ve merkezi idarenin denetiminin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlandırılması temel ilkeleri benimsenmiştir.

Kamu yönetimi alanında gerçekleştirilen bu reformun en önemli unsurlarından birisini yerel hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını teminen, yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması teşkil etmektedir. Halen devam etmekte olan bu sürecin önündeki önemli sorun alanlarından birisi ise, ülkemizdeki belediyelerin büyük çoğunluğunun nüfusunun 5000'in altında olmasıdır. Zira küçük belediyelerin, yerel kamusal hizmetleri etkin ve kaliteli biçimde sunabilme ve yeterli düzeyde yerel katılım olanakları yaratabilme kapasiteleri oldukça kısıtlıdır.

Bu sorun, Büyükşehirler hariç olmak üzere diğer belediyelerin tamamını aynı görev, yetki ve sorumluluklarla donatan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun bu yönüyle yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Belediyelerin nüfuslarıyla doğru orantılı olarak görev, yetki ve kaynaklarının da arttığı İspanya modelinden, bu çalışmalarda yararlanılabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda hazırlıklarına başlanan yeni Köy Kanunu'nda köylerin de nüfuslarına göre gruplandırılması ve nüfusu 1000'in üzerindeki köylerin asgari yerel hizmetleri sunacak şekilde yapılandırılarak küçük belediye statüsüne kavuşturulması bir seçenek olarak değerlendirilmiştir.

**Dr. Duygu DALGIÇ
UYAR**
Uzman, TBB Dış İlişkiler
Müdürlüğü

Bahar ÖZDEN
Uzman, TBB Dış İlişkiler
Müdürlüğü

Avrupa Konseyi - Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

47 ülkenin üye olduğu Avrupa Konseyi'nin merkezi Strasbourg'dadır. Avrupa Konseyi'nin Kuruluş Antlaşması 3 Haziran 1949'da yürürlüğe girmiş olup, kuruluş antlaşmasında Konseyin amacı; üyeleri arasında, ortak mirasları olan ideal ve prensipleri korumak ve yaymak, ekonomik ve sosyal gelişimlerini kolaylaştırmak amacıyla daha güçlü bir birlik meydana getirmek, olarak belirtilmiştir.

Avrupa Konseyi çoğulcu demokrasi, insan hakları ve yasa düzenini savunmak ve güçlendirmek amacıyla yürüttüğü çalışmaları ülkeleri desteklemek, tavsiyelerde bulunmak ve yönlendirmek amacıyla hazırlanan sözleşmeler ve şartlar hazırlamaktadır. Bunların bir kısmına kısaca göz atacak olursak;¹

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, yaklaşık 800 milyon Avrupa vatandaşının hak ve özgürlüğünü koruyacak bir sistem kurmuştur. Sözleşmedeki haklarının ihlal edilmiş olduğuna inanan her şahıs, ulusal mahkemelerde yasal çözüm imkanlarının tükenmiş olması şartı ile Strasbourg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine şikayette bulunabilmektedir.

İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi, özgürlüklerinden mahrum şahısları güvence altına almaktadır.

Avrupa Sosyal Şartı, temel sosyal ve ekonomik hakları güvence altına almaktadır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, demokratik sistemde yerel yönetimlerin uymaları gereken ilkeleri belirlemektedir.

Ulusal Azınlıklar Çerçeve Sözleşmesi, ulusal azınlıkların haklarını koruma hedefine yönelik ilkeleri içermektedir.

¹www.coe.int, 26.04.2003.

İnsan Hakları ve Biyo-Tıp konusunda Avrupa Sözleşmesi, insan kopyalanmasını yasaklamakta ve bireyin tıbbi tedavi konusundaki haklarını tanımlamaktadır.

Verilere İlişkin Sözleşme, kişisel bilgilerin dürüst ve yasal bir biçimde toplanması ve kullanımı için bazı ilkeleri tanımlamaktadır.

"Bern Sözleşmesi", Avrupa yabani hayatını ve yok olma tehlikesi ile karşılaşan bitki ve hayvan türlerini kendi doğal ortamlarında korumayı amaçlamaktadır.

Avrupa Kültür Sözleşmesi, eğitim, kültür, müşterek miras, spor ve gençlik konularında hükümetler arası işbirliği için bir temel oluşturmaktadır.

Herkes için Spor Avrupa Şartı, sporun her türünün yaygınlaştırılması ve olanakları kısıtlı olan herkese açılmasına katkıda bulunmaktadır.

Avrupa Konseyini kuran **Antlaşmada Avrupa Konseyi'nin organları**; ***Bakanlar Komitesi**, ***Parlamentarler Asamblesi**, ***Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi**, olarak belirtilmiştir.

BAKANLAR KOMİTESİ

Avrupa Konseyi'nin karar organı olan Bakanlar Komitesi; üye devletlerin dışişleri bakanları ya da Strasbourg'daki daimi temsilcilerinden oluşmaktadır. Avrupa toplumunun karşılaştığı sorunlar karşısındaki ulusal yaklaşımların eşit koşullar altında tartışıldığı bir

hükümetler organı olmanın yanında; bu sorunlara tüm Avrupa'yı kapsayan cevapların formüle edildiği kolektif bir forum olarak çalışmalar yürütmektedir.

Bakanlar Komitesi'nin faaliyetleri; Avrupa Konseyi'nin faaliyetleri hakkında karar vermek, Parlamentarler Asamblesi'nin ve Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin tavsiyeleri ve çeşitli hükümetler arası komitelerin ve uzman bakanların önerileri üzerine yapılacak işlemleri belirlemek, Konsey'in faaliyet programı ile bütçesini onaylamak, olarak belirtilmektedir. Kararları, üye devletlere tavsiyeler ve onaylayan devletler için bağlayıcı nitelik taşıyan sözleşmeler veya anlaşmalar şeklinde olur.

PARLAMENTERLER ASAMBLESİ

Parlamentarler Asamblesi, üye devletlerdeki siyasi eğilimleri temsil etmektedir. Parlamentarler Asamblesi kendini, Avrupa'daki tüm demokratik devletlere Avrupa çapındaki işbirliğini yaymakla yükümlü görmektedir. Parlamentarler Asamblesi, Avrupa Konseyi'nin üye devletlerinin parlamentoları tarafından seçilen veya atanan parlamentar temsilcilerden oluşmaktadır.

Avrupa Konseyi'nin Parlamentarler Asamblesi, Avrupa kıtasının tarihinde kurulan ilk Avrupa Meclisi'dir. Kırk yedi ülkenin ulusal parlamentolarından gelen delegasyonlarla en geniş Avrupa Meclisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

AVRUPA YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ

Avrupa Konseyi bölgesel ve yerel yönetim temsilcileri bir araya getirmek üzere 1957 yılında "Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı"nı oluşturmuştur. Avrupa Konseyi, 1994 yılında; Bakanlar Komitesi'nde aldığı karar uyarınca "Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı" "Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi"ne dönüşmüştür.

Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi:

* Avrupa'nın bölgelerinin ve belediyelerinin sesi olmaktadır;

* Yerel ve bölgesel seçilmiş temsilcilerin, problemlerini tartıştıkları, deneyimlerini paylaştıkları ve görüş-

lerini hükümetlere ifade edebilecekleri bir forum sağlamaktadır;

* Yerel ve bölgesel politikanın tüm yönleri ile ilgili olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamentar Meclisi'ne danışmanlık yapmaktadır;

* Yerel ve bölgesel yönetimleri temsil ederek ulusal ve uluslararası teşkilatlarla yakın işbirliği yapmaktadır;

* İşleyen bir demokrasi için temel teşkil eden halka ulaşabilmek için açık oturumlar ve konferanslar düzenlemektedir;

* Bütün konsey üyesi ülkelerde ve üyelik için başvuruda bulunan ülkelere yerel ve bölgesel demokra-

sinin durumu hakkında ülke raporları hazırlamakta ve özellikle, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ilkelerinin nasıl uygulandığını izlemektedir².

Kongre işlerini dört resmi komite etrafında düzenlemektedir:

* Avrupa'da yerel ve bölgesel demokrasinin gelişmesi ile ilgili ilerleme raporları hazırlamakla özel olarak görevli **Kurumsal Komite (Institutional Committee)**;

* Medya, gençlik, spor ve iletişim için **Kültür ve Eğitim Komitesi (Culture and Education Committee)**;

* Çevre işleri ve alan ve kent planlaması için **Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi (Sustainable Development Committee)**;

* İstihdam, vatandaşlık, toplumlar arası ilişkiler, halk sağlığı ve kadın-erkek eşitliği ile uğraşan **Sosyal Dayanışma Komitesi (Social Cohesion Committee)**

Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili politikalarının çerçevesini sözleşmelerle oluşturmaktadır. Bunlar;

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1985), etkin özerk yönetimi **demokrasi** için şart olarak kabul etmektedir. Özerklik Şartı ile idari ve mali özerklik, yerel yönetimlerin denetimi, birlik kurma ve işbirliği hakları düzenlenmiştir. Kongre Şartı imzalayan ülkelerin yerel yönetimlerinin Şartın ilkeleriyle uyumluluğu ve ilkelerin uygulanma düzeyini incelemektedir ve görüşlerini rapor haline getirerek yayınlamaktadır.

Avrupa Sınır Ötesi İşbirliği Sözleşmesi (1980), Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik sağlamak ve aralarındaki işbirliğini geliştirmek olduğunu dikkate alarak; bu amaca ulaşmada yerel topluluklar veya yönetimlerin önemli rol üstleneceğinden ve özellikle sınırlardaki yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında, bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlarda işbirliği yapabilme haklarını kabul etmektedir.

Yabancıların Sosyal Yaşama Yerel Düzeyde Katılmaları Sözleşmesi (1992), yabancıların yaşa-

dıkları ülkelerde medeni ve siyasal haklara, oy verme hakkı dahil olmak üzere katılmaları prensibini getirmektedir.

Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı (1992), bölgesel ve azınlık dillerini Avrupa kültür mirasının eşsiz bir parçası olarak korunması hedefini gütmekte ve bu dillerin yasalarda, okullarda kamuya açık kültürel, ekonomik ve sosyal hayatta ve medyada kullanılmasını öngörmektedir.

Avrupa Kentsel Şartı (1992), Avrupa kentlerinde kentli haklarını tanımlamakta ve yaşanabilir kentler için; iskan, kentsel mimari, ulaşım, enerji, spor ve eğlence, kirlilik, sokakların güvenliğini kapsayan uygulanabilir bir rehberlik sağlamaktadır.

Gençlerin Yerel ve Bölgesel Hayata Katılım Şartı (1992), gençlerin kendilerini etkileyen kararların alınmasına katılımlarını ve kendi mahalle, yerel veya bölgesel yönetimlerinde sosyal değişimde etkili olabilmelerini teşvik etmekte ve geleceğin yönetimlerine hazırlamaktır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi halen, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının bir mukabili olarak Avrupa Bölgesel Yönetimler Özerklik Şartı hazırlanmasını incelemektedir ve çalışmalar yürütülmektedir.

KONGRENİN YAPISI ve ULUSAL DELEGASYONLAR

Bir yöre ya da bölgede seçilmiş temsilcilerden oluşan **Kongre, Yerel Yönetimler Meclisi (Local Chamber) ve Bölgesel Yönetimler Meclisi (Regional Chamber)**, 200 000 yerel ve bölgesel yönetimi temsilen 318 üye ve 318 yedek üyeden oluşmaktadır. Bölgesel Yönetimler Meclisi üyeleri merkezi hükümet ile yerel yönetimler arasındaki düzeyde hizmet veren, temsilcileri seçilmiş kişilerden oluşan ve merkezi hükümet tarafından yetkilendirilmiş kurumlardan atanmaktadır.³ Bölgesel Yönetimler Meclisinde Türkiye, İl Genel Meclisi üyeleri tarafından temsil edilmektedir. Yerel Yönetimler Meclisi üyeleri ise yerel halk ve kamu yararı adına sorumluluk taşıyan, doğrudan seçilmiş temsilcilerden oluşmaktadır. Belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri Yerel Yönetimler Meclisinin temsilcilerini oluşturur. Her iki meclis üyele-

²www.coe.int/tr/, 26.04.2003, "Avrupa Konseyi", a.g.e., s.24

³http://www.coe.int/t/congress/presentation/default_en.asp

rinin süreleri 2 yıldır. 2 yılda bir ulusal delegasyonlar yenilenir ve heyetlerin doğrulanmasının (verification) ardından Kongre tarafından kabul edilir.

Kongre üyeleri ulusal delegasyonlar dışında siyasi gruplara ayrılırlar. Siyasi gruplar, Hristiyan Demokrat-Avrupa Halkçı Parti (PPE-DC), Sosyalist Grup (SOC), Bağımsız ve Liberal Demokrat Grup (ILDG) ve Avrupa Konseyi'nin hiçbir siyasi grubundan olmayanlardan (NR) müteşekkildir.

Yerel ve bölgesel yönetimlerin seçilmiş temsilcisi olma şartını taşıyan Kongre üyeleri, Kongre Tüzüğünde belirtilen ölçüt ve prosedürler çerçevesinde atanır. Her üye ülkeden, çeşitli düzeyde yerel ve bölgesel yönetimin adil bir biçimde temsilini sağlaması beklenir. Ulusal delegasyonlar, ülkelerindeki coğrafi ve siyasi kompozisyonu yansıtmak, kadın ve erkek temsilciler arasında adil bir denge sağlamak zorundadır. Buna göre ulusal delegasyonların en az %30'unun kadın üyelerden oluşması gerekmektedir. Bu oranı sağlamayan ulusal delegasyonlar Kongre tarafından reddedilir.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nde ulusal delegasyonlar bazında eşit sayıda asil ve yedek olmak üzere koltuk dağılımı şöyledir:

Almanya: 18/18, Andorra: 4/4, Arnavutluk: 4/4, Azerbaycan: 6/6, Belçika: 7/7, Birleşik Krallık: 18/18, Bosna-Hersek: 5/5, Bulgaristan: 6/6, Çek Cumhuriyeti: 7/7, Danimarka: 5/5, Ermenistan: 4/4, Makedonya Cumhuriyeti: 3/3, Estonya: 3/3, Finlandiya: 5/5, Fransa: 18/18, Gürcistan: 5/5, Hırvatistan: 5/5, Hollanda: 7/7, İrlanda: 4/4, İspanya: 12/12, İtalya: 18/18, İsveç: 6/6, İsviçre: 6/6, İzlanda: 3/3, Kıbrıs: 3/3, Letonya: 3/3, Lihtenştayn: 2/2, Litvanya: 4/4, Lük-

semburg: 3/3, Macaristan: 7/7, Malta: 3/3, Moldova: 5/5, Monako: 2/2, Karadağ: 3/3, Norveç: 5/5, Polonya: 12/12, Portekiz: 7/7, Romanya: 10/10, Rusya: 18/18, San Marino: 2/2, Slovak Cumhuriyeti: 5/5, Slovenya: 3/3, Sırbistan: 7/7, Türkiye: 12/12, Ukranya: 12/12, Yunanistan: 7/7.

Kongre Genel Kurul'u (Plenary Session) yılda iki kez - İlkbahar ve Sonbahar'da- Strasbourg'da toplanır ve Avrupa örgütlerini ve gözlemci veya özel davetli olan, üye ülke olmayan devletlerin de örgütlerini kabul eder. Her iki meclisin toplantıları Kongre'nin yıllık olağan toplantılarını müteakiben gerçekleşir.

Kongre başkanını meclis temsilcileri arasından seçer ve Kongre başkanının görev süresi iki yıldır. Kongre'nin diğer organları Kongre başkanı tarafından başkanlığı yapılan ve iki meclisin bürolarından oluşan **Büro**, toplantılar arasında Kongre adına iş gören **Daimi Komite**, tüzükte belirlenmiş dört komisyon ve çalışma gruplarıdır.

Kongre Başkanı **Yavuz Mildon'dur**.

Türkiye Delegasyonunun başkanlığını Yerel Yönetimler Meclisi üyesi ve Sürdürülebilir Komite Başkanı **Gaye Doğanoglu** yürütmektedir. Delegasyonun Yerel Yönetimler Meclisi ve Bölgesel Yönetimler Meclisi üyeleri şu şekildedir:

YEREL YÖNETİMLER MECLİSİ*4

İSİM	Asil/ Yedek	Siyasi Grup	GÖREVİ
Gaye Doğanoglu	Asil	EPP/CD	Muratpaşa/Antalya Belediye Meclis Üyesi
Ates Ünal Erzen	Asil	SOC	Bakırköy/İstanbul Belediye Başkanı
Adem Esen	Asil	EPP/CD	Selçuklu/Konya Belediye Başkanı
Menderes Türel	Asil	EPP/CD	Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı
Yusuf Ziya Yılmaz	Asil	EPP/CD	Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı
Nihat Zeybekci	Asil	EPP/CD	Denizli Belediye Başkanı
Hasan Akgün	Yedek	EPP/CD	Büyükçekmece/İstanbul Belediye Başkanı
Çiğdem Aslan	Yedek	SOC	Artvin Belediye Meclis Üyesi
Murat Aydın	Yedek	EPP/CD	Zeytinburnu/İstanbul. Belediye Başkanı
Fatma Görgen	Yedek	EPP/CD	Yeşilköy/Hatay Belediye Başkanı
Azim Öztürk	Yedek	EPP/CD	Seyhan/Adana Belediye Başkanı
İnal Taş	Yedek	NR	Besni/Adıyaman Belediye Meclis Üyesi

BÖLGESEL YÖNETİMLER MECLİSİ*

İSİM	Asil/ Yedek	Siyasi Grup	GÖREVİ
Çiğdem Perihan Aksoy	Asil	EPP/CD	Kars İl Genel Meclisi Üyesi
Yavuz Mildon	Asil	EPP/CD	Çanakkale Meclis Üyesi
Kaya Mutlu	Asil	SOC	Mersin İl Genel Meclisi
Fatih Paköz	Asil	EPP/CD	Kahramanmaraş İl Genel Meclisi Üyesi
Hayriye Turhan	Asil	EPP/CD	İstanbul İl Genel Meclisi Üyesi
Mehmet Serdar Uygur	Asil	SOC	Gaziantep İl Genel Meclisi Üyesi
Ahmet Celik	Yedek	EPP/CD	Bitlis İl Genel Meclisi Üyesi
Recep Kaplan	Yedek	EPP/CD	Samsun İl Genel Meclisi Üyesi
Aygün Karakas	Yedek	EPP/CD	İstanbul İl Genel Meclisi Üyesi
Semra Konaklı	Yedek	EPP/CD	Aydın İl Genel Meclisi Üyesi
Sazime Dilek Morcöl	Yedek	EPP/CD	Adana İl Genel Meclisi Üyesi
Kadriye Tünaydın	Yedek	EPP/CD	Ankara İl Genel Meclisi Üyesi

* Türkiye Delegasyonu Mayıs 2008 tarihinde yenilenmiştir. 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri sonucunda görevlerini kaybeden delegasyon üyelerinin, Kongre Tüzüğüne göre, delegasyon yenilenene kadar 6 ay süresince üyeliği devam edecektir.

Türkiye Delegasyonu Sekreteryası İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Türkiye Belediyeler Birliği Kongre ile yakın diyalog ve işbirliği içerisinde. Delegasyon üyesi belediye başkanlarımız ve temsilcilerin Kongre'de daha etkin ve aktif rol almaları amacıyla çeşitli destekler doğrudan Birlik tarafından sağlanmaktadır. 2008 yılından beri Kongre bünyesindeki Genel Kurul ve Kurumsal Komite toplantılarında Türkçe tercüme sağlanması bu desteklerin başında gelmekte ve delegasyon üyelerine ve Türkiye'nin Kongre bünyesindeki etkinliğine katkı sağlamaktadır.

Ayrıca Birliğimiz Kongre ile işbirliğinde çeşitli etkinlikler yapmaktadır. 15. Genel Kurul Toplantısı

⁴<http://www.coe.int/t/t/congress/whoswho/>

programı çerçevesinde, 28 Mayıs 2008 günü Avrupa Konseyi binasında Birlik tarafından Kongre Başkanlığına seçilen Yavuz Mildon'u desteklemek ve Türkiye'nin tanıtımını yapmak amacıyla bir Semazen Gösterisi düzenlenmiştir.

Gösteri akşamı Avrupa Parlamenteler Birliği Binasında, Yavuz Mildon'un Kongre Başkanlığına seçilmesi dolayısı ile Avrupa Konseyi nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliği ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından yerli ve yabancı bir çok temsilcinin katıldığı ortaklaşa bir resepsiyon verilmiştir.

KONGRE BAŞKANI YAVUZ MILDON

27 Mayıs 2008 tarihinde yapılan başkanlık seçimleri neticesinde, Kongre Başkanlığına Türkiye Delegasyonu ve Bölgesel Yönetimler Meclisi Başkanı Yavuz

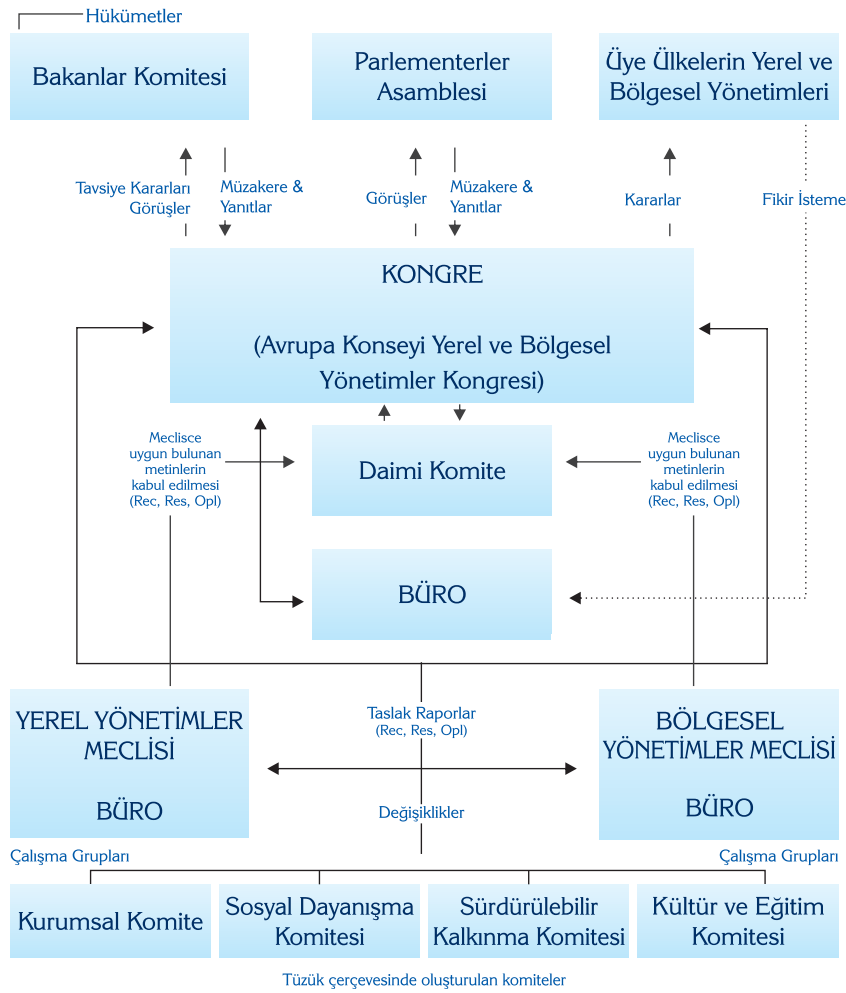

Mildon seçilmiştir. İki yıl süreyle görev yapmak üzere Kongre Başkanlığına seçilen Mildon, Avrupa Konseyi'nde bireysel temelde seçimlerle işbaşına gelen en yüksek düzeyli ilk Türk yetkili olmuştur.

İstanbul Üniversitesi İşletme Bölümü mezunu olan Yavuz Mildon 1980 yılından beri Deniz Ürünleri İhracat Şirketinin sahibidir. 1994 yılında Çanakkale İl Genel Meclisi üyeliğine seçilmiş ve ardından 1995 yılında Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi üyesi olmuştur. 2000 yılında ise Kongrenin Bölgesel Yönetimler Meclisi Başkan Vekilliğine seçilmiştir. Mildon Kong-

rede Daimi Komite üyeliği, raportörlük gibi görevler yanı sıra Kongre bünyesinde birçok çalışma grubunda aktif rol almıştır. 2004-2008 yılları arasında Bölgeler Meclisi Başkanı olan Mildon, 27 Mayıs 2008 tarihinde Kongre Başkanlığına seçilmiştir.

Sağlık nedenlerinden dolayı Başkan Yavuz Mildon geçici bir süreyle görevini yerine getirememektedir. 20 Ocak 2009 tarihinden itibaren, Kongre Büro kararına istinaden, Yerel Yönetimler Meclisi Başkanı ve Kongre Başkan Yardımcısı İlan Micallef, Kongre Başkanlığını vekaleten yürütmektedir.

Rec: Recommendations: Tavsiye Kararları

Res: Resolutions: Kararlar

Opl: Opinions: Görüşler

**Dr. Deniz ÇAĞLAYAN
GÜMÜŞ**

Şehir Plancısı

Belediyelerin Özürllüleri İçin Erişilebilirlik Konusundaki Sorumlulukları

Özürllülerin diğer tüm bireylerle aynı koşullarda yaşamını sürdürmesi ancak yapıll çevrenin erişilebilir biçimde planlanması, tasarlanması ve uygulanmasıyla mümkün olabilir. Günümüzde, mevcut yaşam çevrelerinde özürllülerin bağımsız ve güvenli biçimde hareket etmelerinin önünde sayısız engel bulunmaktadır. Yapıll çevrede ve ulaşımında yeterli ve gerekli düzenlemelerin bulunmaması nedeniyle toplumda iki farklı grup oluşturulmaktadır; yapabilen-kullanabilen bireyler ve özürllü bireyler. İlk grupta sağlıklı ve hareketlilik sorunu olmayan, yapıll çevrede bulunan engeller nedeniyle günlük yaşamda sadece güçlük yaşayan, karşılaştığı olumsuzluklara sınırlanan fakat sonuçta bu engellerle baş edebilen kişiler yer almaktadır. İkinci grupta ise sözü edilen bu engeller nedeniyle en hayati kentsel hizmetlerden olan sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerine bile ulaşamayan, çoğunlukla ilk grupta yer alan kişilerle aynı eğitim koşullarından faydalanamayan, bir iş sahibi olamayan, eğlence, dinlenme, kültür ve spor etkinliklerinden mahrum kalan kişiler bulunmaktadır. Toplumda bu ikiliğin yaratılması, özürllülerin toplumsal yaşama özürllü olmayanlarla birlikte, onlar kadar ve onlarla aynı biçimde katılamamalarına neden olmaktadır. Bu, son derece adaletsizdir.

Bu ikiliğin oluşmasındaki en önemli neden tüm kentsel alanda alınması gerekli önlemlerin bilgisizlik, bilinçsizlik, koordinasyonsuzluk gibi nedenlerle alınmaması ve sonuçta hareketliliğin önünde engel oluşturan uygulamaların yapılmasıdır.

Özürllülere yönelik ulaşılabilirlik/erişilebilirlik konusu ülkemiz için oldukça yeni bir konudur ve yapıll çevrenin oluşturulmasından sorumlu olan yerel yönetimler ve özellikle de belediyelerce yeterince bilinmemektedir. Engelsiz mekan ve hizmetlerin hayata geçirilmesi, yapıll çevreyi oluşturan tüm kentsel alanlarda yani; binalar, açık alanlar ve bu iki kullanımı birbirine bağlayan ulaşım sistemlerinde bir bütün olarak düşünülürse mümkün olacaktır. Örneğin gerekli düzenlemelerin yapıldığı erişilebilir bir kamu binasından özürllü kişi rahatlıkla faydalanabilir. Ancak bu binaya ulaşınca kadar kullanması gereken her türlü alanda da uygun düzenlemelerin bulunması gereklidir. Öyle ki, özürllü kişi oturduğu apartmanda bina girişine ulaşabilmeli, apartmanından dışarıya çıkabilmeli, kaldırım, yaya geçitlerini kullanabilmeli, toplu taşıma durak veya istasyonuna ulaşabilmeli, toplu taşıma taşıtına binebilmeli ve bu taşıtı kullanabilmelidir. Söz konusu tüm bu güzergâhta aşamayacağı bir engelle karşılaşan özürllü için bahsedilen kamu binasının erişilebilir olması, buraya ulaşamadığı sürece yeterince anlam taşımayacaktır.

Yapılı çevrenin özür-lüer için uygun hale getirilerek engelsiz yaşam çevreleri oluşturulması süreci eş zamanlı olarak yürütölmesi gereken iki faaliyet alanını kapsamaktadır. Bu alanlardan ilki mevcut yerleşim bölgelerinde özür-lülerin hareketliliklerini kısıtlayan ve/veya önleyen engellerin tespit edilerek ortadan kaldırılması ya da bunların mümkün olduğunca kullanılabilir hale getirilmesi için iyileştirme ve tadilatın yapılmasıyla ilgilidir. İkinci faaliyet alanı ise yeni yapılan alanlarda tamamen engelsiz, standartlara uygun ve erişilebilir düzenlemelerin yapılmasından oluşmaktadır. Bu iki faaliyet alanında yapılacak her türlü düzenlemenin ise Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından hazırlanan standartlara uygun biçimde olması büyük önem taşır.

ERİŞİLEBİLİR YAPILI ÇEVRE MEVZUATI

Bu iki faaliyetin yapılı çevrenin oluşturulmasında büyük sorumluluk ve yükümlölük sahibi olan belediyeler tarafından hayata geçirilmesi, Türkiye'de ilk kez 1997 yılında yapılan yasal düzenlemelerde yer bulmuştur. 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3194 sayılı İmar Yasası'na "*Fiziksel çevrenin özür-lüler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü'nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur*" hükmü eklenmiştir.

Aynı Kanun'a eklenen geçici madde ile öngörölün düzenlemelerin yapılmış ve yapılacak altyapı alanlarında ve yapılarda gerçekleştirilmesi için, imar yönetmelikleri ve kamu binaları ile ilgili mevzuatta Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından gerekli değişikliklerin yapılması hükme bağlanmıştır.

Bu doğrultuda, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından ilgili altı yönetmelikte gerekli düzenlemeler yapılarak 02.09.1999 tarihinde 23804 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlöğe girmiştir.

Bu Yönetmeliklerden ilki **3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliöi**'dir. Büyükşehir belediyeleri dışında kalan diöer tüm belediyeleri ilgilendiren bu Yönetmelikte özür-lüler için erişilebilir yapılı çevre oluşturulması hakkında önemli görev ve sorumluluklar bulunmaktadır.

Yönetmelikte belediyeler öncelikle mevzuat ve standartlarda özür-lüler konusunda getirilen hükümlere uymakla ve bunları uygulamakla yükümlölü kılınmış, yörenin koşullarının göz önünde bulundurulmasına vurgu yapılarak mevzuat ve standartlarda yer almayan hususlarda da özür-lülerle ilgili gerekli önlemlerin alınması yetki ve sorumluluöu açıköa ifade edilmiştir. Yapılı çevre ile ilgili her alanda olduğü gibi erişilebilirlik alanında da yerel koşulların gözetilmesi, evrensel bazı ilkeler ışığında yerinde oluşacak sorunların özel olarak çözölünmesi ve bu çözümlerin daha sonraki çalışmalara ışık tutması son derece önemlidir.

Bu Yönetmelikte ayrıca imar mevzuatı kapsamında ilk defa özür-lölü kişı tanımına yer verilerek, özür-lülerin bağımsız hareket edebilmeleri için yapılarda ve açık alanlarda özel fiziki düzenlemelere gereksinim duyduğü açıklanmıştır.

Diöer yandan, belediyelerin tasarrufu altındaki yol, otopark, park, yaya bölgesi, kaldırım gibi yerler ve bunlar üzerindeki kamu hizmetlerinin yürütölülmesi için gerekli donanımlar; büfe, hela, trafo merkezi gibi tesisler, ulaşım ve haberleşme noktaları, sinyalizasyon ve aydınlatma elemanları, ööp kutusu, bank, reklam ve bilgilendirme levha ve panoları gibi kent mobilyaları ile peyzaj elemanlarının kısaca tüm açık alan ve üst donatılarının erişilebilir olması ve düzenlemelerin ilgili TSE standartlarına uygun biçimde yapılması yükümlölölüöü açık şekilde ifade edilmiştir.

Çalışma, sosyal ve kültürel altyapı alanlarında yapılacak tüm yapı, tesis ve açık alan düzenlemelerinin de, özür-lülerin ulaşmasını ve kullanmasını sağlayacak şekilde TSE standartlarına uygun olarak yapılması yükümlölölükleri de yönetmelik kapsamında vurgulanmıştır.

Yönetmeliğe, yapılarda merdiven yanında standartlara uygun rampa yapılması, döşeme kaplamalarında kaymayı önleyen, tekerlekli sandalye ve koltuk değneği hareketlerini güçleştirmeyen standardına uygun malzeme kullanılması, bina giriş kapısı ve yangın merdiveni kapısının belirli ölçütlere uygun, eşiksiz yapılması, merdivenlerin her iki tarafında da özürllüler ile ilgili TSE standartlarına uygun korkuluk ve küpeşte yapılması, ayrıca sahanlık ve merdiven döşemelerinde ve kaplamalarında da standartlara uyulması hükümleri eklenmiştir. Zemin kotundan itibaren kat adedi 4'den fazla olan yapılar ile bodrumda iskan edilen katlarla birlikte 5 ve daha fazla katlı yapılarda tüm katlara hizmet veren, özürllüler için gerekli ölçü ve özellikleri taşıyan asansör yapılması, ayrıca kullanılabilir katlar alanı 800 m²'den ve kat adedi 1'den fazla olan umumi binalarda en az bir adet asansör yapılması (Resmi Gazete: 13.7.2000) zorunluluğu da yönetmelikle getirilen hususlardır.

Ticari alanlarda yapılan binalarda özürllülerin dolaşımına olanak sağlayan rampa, yürüyen bant gibi önlemlerin alınması ve konutlarda bulunması gereken piyes ile koridor ölçülerinin özürllülerin de kullanımını sağlayacak standartlara uygun olması da yönetmelikte belirtilen diğer konulardır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından özürllüler için gerekli erişilebilirlik düzenlemelerini ön gören ikinci yönetmelik **Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği**'dir. Bu Yönetmelikte de, ilk yönetmelikte yapılan düzenlemelere paralel şekilde binalarda ve ticari kullanım alanlarında erişilebilirliğin sağlanması için TSE standartlarına uyulmasına yönelik yükümlülükler getirilmiştir.

Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik, erişilebilirlik düzenlemeleriyle ilgili belediyelere yükümlülük getirilen üçüncü yönetmeliktir. Yapılan düzenlemede "Planlarda özürllülerin kentsel kullanım-

lar, sosyal ve teknik alt yapı alanlarında ulaşılabilirliği sağlayıcı tedbirlerin alınması amacıyla özürllülere yönelik her türlü mevzuat ve TSE standartları dikkate alınır" hükmü ile kentsel, sosyal ve teknik alt yapı standardını belirleyen tabloya, sosyal tesis alanlarının "rehabilitasyon merkezleri"ni kapsamaması hususu eklenmiştir.

Tıp İmar Yönetmeliği'ne benzer biçimde düzenlemelerin yapıldığı diğer yönetmelik olan **Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği**'nde de özürllülerin erişilebilirliğinin sağlanması için TSE standartlarına uyulması zorunluluğuna sık sık vurgu yapılarak erişilebilir binalarda bulunması gereken ölçü ve ölçütler sıralanmıştır.

Otopark Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik ile otopark alanlarında özürllülerin gereksinimi olan düzenlemelerin TSE standartlarına uygun olarak yapılması, umumi bina, bölge otoparkları ve genel otoparklarda özürllüler için park yeri ayrılması sağlanmıştır.

Özürllüler için düzenleme yapılan son yönetmelik olan **Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelik**'le, serpinti sığınaklarının yapımında özürllüler için TSE standartlarına uygun biçimde gerekli önlemlerin alınması hükmü mevzuatta yer bulmuştur.

Bu Yönetmelik düzenlemelerinin ardından, Büyükşehir Belediyelerinin kendi imar yönetmeliklerinde paralel düzenlemeleri gerçekleştirmeleri gerektiği için çoğu belediye bu hükümlere yönetmeliklerinde yer vermiştir. Bu durum kendilerine ait imar yönetmelikleri olan il belediyeleri için de geçerlidir.

Yeni yapılaşan alanlarda, her türlü planlarda, inşaat ve oturma izni verilecek her özel ve kamu binasında, bu tarihten itibaren Türk Standartları Enstitüsü'nün ilgili standartlarına uygun özürllüler için erişilebilirlik önlemlerinin alınması/alınmış olması, yerel yönetimler ve ilgili kamu kurumları için bir yükümlülüktür.

Türkiye'de özürllüer için erişilebilir yapıllı çevreler oluşturulmasının ikinci önemli ayağı olarak görülebilecek diğeri bir mevzuat düzenlemesi, 01.07.2005 tarihinde kabul edilen **5378 sayılı Özürllüer ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değışiklik Yapılması Hakkında Kanun** ile gündeme gelmiştir.

Kanun'daki erişilebilir düzenlemelerle ilgili ilk hüküm **634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nda** yapılan değışikliktedir. Özürllüelerin yaşamı için zorunluluk göstermesi hâlinde, proje tadilatını kolaylaştırmayı amaçlayan bu düzenleme ile kat maliklerinin en geç üç ay içinde yapacağı toplantıda tadilat talebinin görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanması amaçlanmaktadır. Diğeri yandan toplantının bu süre içerisinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla reddedilmesi durumunda özürllü kişinin başvurusuyla oluşturulacak bir komisyon kurulması da düzenleme içinde yer bulmuştur.

Söz konusu komisyonun oluşturulma şartları 22.04.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren Yapılarda **Özürllüelerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkilî, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik** çerçevesinde belirlenmiştir. Bu Yönetmelikte, kat malikinin diğeri kat malikleriyle yapacağı toplantıda talebinin reddedilmesi durumunda, tadilat yapılacak olan binanın ruhsat işlemlerinin yapıldığı yere başvurusuyla bir komisyon oluşturulması, bu komisyonun ise söz konusu talebin gerekliliğı ve bina güvenliğı açısından bir değılendirme yapmasının koşulları ayrıntılandırılmıştır.

5378 sayılı Kanun'da yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren ve yerel yönetimlere önemli sorumluluklar getirmiş olan iki madde daha bulunmaktadır;

Geçici 2'nci maddede "Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve

umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanun'un yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren yedi yıl içinde özürllüelerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir." denmektedir.

Özel konut alanları dışında hemen hemen tüm kentsel alanların sıralandığı ve her kademedi belediyeyi ve yapıllı çevre ile ilgili hizmet ve görev yapan kamu kurum ve kuruluşlarını yakından ilgilendiren bu hüküm mevcut yapılaşmış alanlar için özürllüelerin yararına bir dönüşümü emretmektedir. Var olan açık alanlarda ve binalarda mevcut engellerin tespit edilerek kaldırılması veya iyileştirilmesi yoluyla kullanılabilir hale getirilmesi ve teknolojik çözümleri de içeren gerekli ek donanımlarla özürllüer için erişilebilir yaşam çevreleri oluşturulması için tanınan süre 2012 yılında sona erecektir.

Yasa'nın **Geçici 3'üncü** maddesinde ise "Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özürllüelerin erişebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanun'un yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren yedi yıl içinde özürllüer için erişilebilir duruma getirilir." denmektedir.

Mevcut ulaşım sistemlerinde özürllüer için erişilebilirliğin sağlanmasını hükmeden bu düzenleme gereğince 2012 yılına kadar büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin öncelikle yeni satın alacakları toplu taşıma taşıtlarında özürllüer için uygun olanları tercih etmeleri, var olanlardan dönüştürülebilir durumdaki-

lerde bu değişiklikleri yaptırmaları, bu özelliği taşımayanları ise hizmetten kaldırmaları gerekmektedir. Unutulmaması gereken bir husus, sadece belediyelerin kendi sundukları hizmetlerde değil, denetledikleri ve özelleştirilenlerde de bu düzenlemelerin yapılması bu hüküm dâhilinde olduğudur. Diğer yandan taşıtların erişilebilirliğinin yanında, toplu taşımacılık sisteminin bir bütün olarak düşünülmesi, duraklar, istasyonlar, liman ve iskeleler gibi ulaşım alt yapısında da gerekli tedbirlerin alınması zorunluluğu unutulmamalıdır.

Özürllüler Yasası kapsamında, 12.07.2006 tarih ve **2006/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi** yayımlanarak geçici maddelerin hayata geçirilmesinin hızlandırılması amaçlanmıştır. Genelgede, yapılı çevrenin erişilebilir hale getirilmesinde en büyük görevin yerel yönetimlere düştüğü belirtilerek, yapılacak düzenlemelerin, belediyeler ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca hazırlanacak eylem planları doğrultusunda gerçekleştirileceği ve bu eylem planlarının kısa (2005-2007), orta (2008-2010) ve uzun (2011-2012) vadeli olarak hazırlanması emredilmektedir. Belediyelerin bu düzenlemeleri TSE'nin ilgili standartlarına uygun biçimde yapmaları, satın alacakları, kiralayacakları veya denetimlerinde bulunan toplu taşıma araçlarının özürllülerin kullanımına uygun olmasını sağlayacakları da yine yönetmelikte vurgulanan hususlardır.

Diğer yandan, 12.09.2008 tarihinde tüm kamu kurum ve kuruluşlarına gönderilen **Başbakanlık Talimatıyla**, konuyla ilgili mevzuat hükümlerine dikkat

çekilmiştir. Yapılan düzenlemelerin standartlara uygun olmadığına değinilerek yeni yapılaşma alanlarında veya yeniden düzenleme yapılan alanlarda ve kamu binalarının veya kamunun kullanımına tahsis edilmiş bulunan diğer yapılarda, mevzuata uygun şekilde düzenlemelerin yapılması için gereken önlemlerin alınması zorunluluğu bir kez daha vurgulanmıştır.

STANDARTLAR

Özürllülerin yapılı çevrede hareketliliklerini bağımsız ve güvenli olarak sağlayabilmek için yerel yönetimlere verilen yükümlülüklerle ilişkin mevzuat yukarıda kısaca özetlenmiştir. Ancak sıklıkla atıfta bulunulan ve aslında mevzuatın kendisi kadar önemli olan standartlar da mevzuat kapsamı içinde değerlendirilmelidir. Başbakanlık Talimatında da üzerinde durulduğu gibi, yapılan uygulamaların kullanılabilir olması standartlara uygunluğuyla koşuttur. Yasa ve yönetmeliklerde yer verilmeyen erişilebilir yapılı çevre ölçü ve ölçütleri, TSE'nin ilgili standartlarında teorik ve şematik olarak ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Her biri konuyla ilgili önemli birer kaynak olan bu standartlardan sadece özürllüler için hazırlanmış olan üç tanesi şunlardır;

TS 9111/Nisan 1991: Özürllü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları standardı, bina yakın çevresi, bina girişi, bina içinde dolanma, konutlardaki birimlerin özellikleri ve yer kaplama malzemesi, kapılar, merdivenler gibi erişilebilir binaların genel olarak taşınması gereken özellikleri, her özür grubunun gereksinimlerine yer vererek sunan önemli bir rehberdir.

TS 12576/ Nisan 1999: Şehir İçi Yollar-Özürllü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları standardı, kaldırım, yaya yolu, sokak, cadde, meydan, yaya geçitlerinde hareket etmekte güçlük çeken kişiler için alınması gereken önlemleri ve uygulanması gereken işaretlemelerin tasarım kurallarını anlatan bir kaynak niteliğindedir.

TS 12460/Nisan 1998 Şehir İçi Yollar-Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm5: Özürllü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları standardı, istasyon çevresinden başlayarak, istasyon girişi, içeride dolaşım alanları ve kullanılması gereken işaretlemeler,

bilgilendirme ve uyarı sistemi, taşıtlara binişlerde alınması gereken önlemleri içermektedir.

SONUÇ OLARAK

Yapılı çevre özürllülerin toplumsal yaşama katılmalarında son derece önemli bir belirleyicidir. Yaratılan yaşam çevrelerinin özürllüler tarafından da rahatça kullanılabilmesi, buraların yapılış amacına ulaşmalarını sağlayacaktır.

Son yıllarda bazı belediyeler özürllüler için erişilebilir bazı düzenlemeleri gerçekleştirmiştir. Ancak bunların sayısı son derece azdır. Diğer yandan yapılan iyi niyetli bazı uygulamaların standartlara uygun olmadığı için kullanılamadığı, bir kısmının ise kazalara yol açacak nitelikte tehlike arz edecek kadar hatalı yapıldığı gözlenmektedir. Günümüz çağdaş yerleşimlerinde eksik ve hatalı benzer uygulamalara son verilerek özürllülerin de toplumsal yaşama herkes gibi katılabilmelerini kolaylaştıracak mekânlar yaratılması için belediyelerce göz önünde tutulması gereken bazı hususlar şöyle özetlenebilir;

Tüm belediyelerin öncelikle yapacakları kentsel planlama çalışmalarında erişilebilirliği göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, yapılan yanlış uygulamaların düzeltilmesi zaman kaybına ve mali külfete neden olmaktadır.

2006/18 sayılı Genelge ile vurgulanan "eylem planı" oluşturulması, mevcut yapılı çevrenin erişilebilir hale getirilmesinin planlanmasında; yapılması gerekenlerin neler olduğunun belirlenmesi, zamanlaması ve bütçelenmesi için bir uygulama programına dökülmesini sağlayacak önemli bir çalışma olacaktır. Bu çalışmanın içinde, mevcut alanlarda erişilebilirliğin

önünde bulunan engellerin tespit edilerek iyileştirilmesi veya kaldırılması ve ek donatılarla kullanılabilir hale getirilmesi için aşamalı bir program çıkarılması gerekmektedir. İlk etapta, belediyeler tarafından yakın zamanda yapılması düşünülen tadilat çalışmalarında ve yeni yapılacak düzenlemelerde özürllülerin bağımsız ve güvenli biçimde hareket etmelerini sağlayacak erişilebilirlik ölçütlerine yer verilmesi büyük kolaylık sağlayacaktır.

2009 yılı itibari ile Özürllüler Yasası Mevzuatı kapsamında eylem planları için belirtilen zamanlamanın ilk dilimi olan ve 2005-2007 yıllarını kapsayan süre tükenmiş, orta vadeli dilimin içine girilmiştir. Yasa'nın öngördüğü süre giderek azalmakta, yapılan her erişilebilir olmayan uygulama kentsel yaşamda özürllüler için daha da büyüyen bir sorun yumağına dönüşmektedir. Yasa'nın tanıdığı sürenin tükenmesinden sonra özürllülerin hukuki haklarını aramaları sürecinin başlayacağı unutulmamalıdır.

Tüm belediyelerin erişilebilir yapılı çevre ile ilgili yukarıda adı geçen standartları edinerek teknik bölüm çalışanlarının konuyla ve bu standartlarla ilgili bilgi düzeylerini artırıcı çalışmalar yapması gerekmektedir.

Bu çerçevede; tüm belediyeleri, yaptıkları uygulamalar ve verdikleri hizmetleri erişilebilir olarak hayata geçirmeye davet ediyoruz.

TSE ve Belediyeler

Fedai ÇETİN

TSE Deney Laboratuvarları Merkezi Başkanı

Türk Standardları Enstitüsü 1954 yılında kurulmuş ve 1960 yılında kabul edilen 132 sayılı Kanun'la bugünkü hüviyetini kazanmıştır. Enstitü tüzel kişiliği haiz, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen bir kamu kurumudur.

Misyonu, ülkemizin rekabet gücünü artırmak, ulusal ve uluslararası düzeyde ticaretini kolaylaştırmak ve toplumun yaşam düzeyini yükseltmek için; standardizasyon, uygunluk değerlendirme, deney ve kalibrasyon faaliyetlerini tarafsız, bağımsız, etkin ve güvenilir olarak sağlamaktır.

Tüm hizmetlerimizi "sürdürülebilirlik" esasına dayalı toplumsal ve ekonomik gelişime katkı sağlamaya ve toplumun "yaşam kalitesini" yükseltmeye yönelik olarak sunmak ana hedeflerimizdendir.

Standardlarla ilgili araştırma maksadıyla ve ihtiyari standardların uygulanmasında kontrol için laboratuvarlar kurmak, muayene, analiz ve deneyleri, resmi veya özel sektörün talep edeceği teknik çalışmaları yapmak ve rapor düzenlemek, standardizasyon faaliyetlerini yürütmek ve geliştirmek için elemanlar yetiştirmek ve bu maksatla kurs ve seminerler tertip etmek de TSE'nin görevleri arasında yer almaktadır.

Standardlar ve Standardizasyon

Standardlar emniyet, kalite ve performans gibi bir takım nitelik ve nicelikleri sağlamaya yönelik olmakla birlikte, en belirleyici özellikleri, gerekli parametreleri ortaya koyarak, mal, hizmet ve sistem üretiminde, dünyanın her yerinde kullanılan ortak teknik dil olmalarıdır. Aynı zamanda "yeterli ve gerekli şart" olarak da tanımlanabilir.

Standardizasyon ise, Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu (ISO) tarafından şöyle tarif edilmektedir:

"Belirli bir faaliyetle ilgili olarak ekonomik fayda sağlamak üzere bütün tarafların yardım ve işbirliği ile belirli kurallar koyma ve bu kuralları uygulama işlemidir."

Standardizasyon, aslında toplumun kalite ve ekonomikliği arama çalışmalarının sonucu olarak ortaya çıkan bir faaliyettir. Standardizasyon, toplumun her kesi-

minde genel fayda sağlamasının yanı sıra, çevreyi tahrip etmeme ve yaşanabilir bir çevrenin muhafazası yönünden de insanlık için çok büyük hayati önem arzeder.

Diğer faydalarını ana başlıklar itibariyle aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

- Kaliteyi teşvik eder, kalite seviyesi düşük üretimle meydana gelecek emek, zaman ve hammadde israfını ortadan kaldırır.
- Sanayii belirli hedeflere yönelterek üretimde kalitenin gelişmesine yardımcı olur.
- Yanlış anlamaları ve anlaşmazlıkları ortadan kaldırır.
- Rekabeti geliştirir.
- Can ve mal güvenliğini korur.
- Karşılaştırma ve seçim kolaylığı sağlar.
- Fiyat ve kalite yönünden aldanmaları önler.
- Tüketicinin bilinçlenmesinde etkin rol oynar.

Personel ve Sistem Belgelendirme

Türk Standardları Enstitüsü (TSE) ülkemizde Belgelendirme Hizmeti verme konusunda yetkili, yegâne **Milli Kurumdur**. Yıllardır Kalite konusunda gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında yoğun çalışmalar yapan TSE, aynı zamanda Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ) ve Milletlerarası Standardlar Teşkilatı'nın (ISO) Yönetim Kurullarında da yer alarak **Avrupa ve Dünyada Kalite Politikalarının şekillenmesinde aktif bir rol almaktadır**. Enstitümüzün 1990 yılından itibaren sürdürmekte olduğu Kalite Yönetim Sistemi Belgelendirme faaliyetleri, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) ve Hollanda Akreditasyon Konseyi (RvA) Kuruluşları tarafından akredite edilmiştir. 15 Temmuz 2001 tarihi itibari ile de Avrupa Kalite Teşkilatı Enstitümüzü Personel Belgelendirme konusunda akredite etmiştir. Böylece Enstitümüz **Avrupa Kalite Teşkilatında ülkemizi temsil eden tek "Milli Kuruluş"** olmuştur. Avrupa Birliğine girme sürecinde olan ülkemiz için, bu teşkilat tarafından akredite edilmiş olmak, uluslararası platformda ülkemizin prestijini daha da arttırmıştır. Bu sayede Personel Belgelendirme faaliyetlerimiz 34 ülke tarafından tanınmaktadır.

Eğitim Faaliyetlerimizden bazıları aşağıda verilmiştir.

- TS-EN-ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi
- TS-EN-ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi
- TS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği (OHSAS) Yönetim Sistemi
- TS 13001 Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları (HACCP) Yönetim Sistemi
- TS EN ISO 22000 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi

Artık global pazarda var olabilmek insana verilen değer ve saygıyla ölçülmektedir. Tarih boyunca insanlığın tüm uğraşı özünde yaşam kalitesini yükseltmek adına olmuş, bu uğraşın en güzel örneklerini de yüce milletimiz vermiştir. Bugünkü manada ilk standartlar Sultan II. Beyazıt Han zamanında hazırlanırken, Fatih Sultan Mehmet Han da o zamanın küçük yeşil cennet İstanbul'unda çevreye verilen değeri ve insana duyulan saygıyı aşağıdaki vasiyetinde ibretle gözler önüne sermiştir.

"Ben ki İstanbul fatihi abd-i aciz (acil kul) Fatih sultan Mehmed, bizatihi alın terimde kazanmış olduğum akçelerimle satın aldığım, İstanbul'un Taşlık mevkiinde kain (bulunan) ve malumul-hudut (sınırları belli) olan 136 bap dükkanımı aşağıdaki şartlar muvacehesinde vakfı sahih eylerim Söyle ki: Bahis edilen bu gayrimenkulâtımdan elde olunacak nemalarla İstanbul'un her sokağına, ikişer kişi tayin eyledim. Bunlar ki, ellerindeki bir kap içerisinde kireç tozu ve kömür külü olduğu halde bu sokakları gezeler. Bu sokaklara tükürenlerin, tükürükleri üzerine bu tozu dökeler ki, yevmiye 20'şer akçe alsunlar."

Bugünün insanı beklenti ve ihtiyaçlarının en üst düzeyde karşılanmasının yanında kendisine, yaşadığı çevreye ve dünyasına değer verilmesini, saygı gösterilmesini, sistemli ve düzenli hizmet almayı talep etmekte ve her alanda bunu sorgulamaktadır.

Son yıllarda kamu kurum ve kuruluşlarımız bu konulardaki çalışmalara yoğun ilgi göstermekte ve Enstitümüz ile işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmektedirler. Enstitümüz ile işbirliği yaparak TS EN ISO 9001:2000 Belgesi alan Belediyelerimiz şöyledir:

Sıra	Belediye Adı	Bulunduğu İl	Sıra	Belediye Adı	Bulunduğu İl
1	YALOVA	YALOVA	14	TALAS	KAYSERİ
2	OSMANGAZİ	BURSA	15	YENİŞEHİR	BURSA
3	DEĞİRMENDERE	KOCAELİ	16	GAZİ	SAMSUN
4	TARSUS	MERSİN	17	MELİKGAZİ	KAYSERİ
5	BÜYÜKŞEHİR	BURSA	18	ÇERKEZKÖY	TEKİRDAĞ
6	İSKENDERUN	HATAY	19	YILDIRIM	BURSA
7	ÇAVUŞBAŞI	İSTANBUL	20	ŞANLIURFA	ŞANLIURFA
8	YENİMAHALLE	ANKARA	21	KONYAALTI	ANTALYA
9	SELÇUKLU	KONYA	22	DEVELİ	KAYSERİ
10	NEVŞEHİR	NEVŞEHİR	23	KUMLUCA	ANTALYA
11	ÇORUM	ÇORUM	24	MELİKGAZİ-MİMARŞINAN	KAYSERİ
12	UÇHISAR	NEVŞEHİR	25	KONACIK	MUĞLA
13	ÜRGÜP	NEVŞEHİR	26	ÜSKÜDAR	İSTANBUL
			27	AMASRA	BARTIN

Tüketici ve TSE

TSE ve TSEK Belgesi almaya hak kazanarak Enstitümüzle sözleşme yapan firmaların ürünlerine ait **müşteri şikayeti olduğunda**, yapılan sözleşme gereği şikayet konusu ürünler incelenmekte, Laboratuvarlarımızda muayene ve deneylere tabi tutulmaktadır. Üretici firmanın hatası tespit edilirse, ürünün tamiri, yenisi ile değiştirilmesi veya faturasında belirtilen miktar üzerinden parasının iadesi şeklinde yasal işlem yapılmakta, tüketici hakları sonuna kadar takip edilmekte ve **kısa sürede işlemler tamamlanmaktadır**.

Laboratuvarlar

Kurumumuz bünyesinde, çok geniş kapsamlı, teknolojiyi ve gelişmeleri takip eden, tecrübeli ve yenilikçi personeli ile Türkiye'de ilk akreditasyon belgesini alan, konusunda uzman toplam 220 teknik personelle özel sektöre, kamu kurum ve kuruluşlarına hizmet veren,

her türlü malzemenin ulusal veya uluslararası standartlara göre muayene ve testlerinin yapılabildiği modern Laboratuvarlarımız bulunmaktadır.

TSE Deney Laboratuvarları Merkezi Başkanlığı-Gebze/Kocaeli

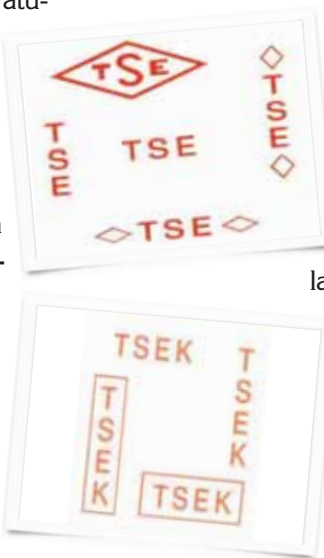
Toplam 276.500 m² arazi üzerinde 20 blokta hizmet vermektedir. İnşaatın proje bedeli 15.5, Laboratuvar ekipmanları bedeli 32 milyon dolar olup, başlangıç yatırım maliyeti 47.5 milyondur. 1998 yılında hizmete giren kompleks kendini sürekli yenilemekte ve geliştirmektedir. Bu alanda Avrupa'nın en büyük ve en modern tesisleri arasında yer almaktadır.

Laboratuvarlarımız, kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektörün, ve şahısların muayene ve deney taleplerini karşılamakta, AR-GE amaçlı çalışmalara katkı sağlamakta, üniversitelerle işbirliği yapmakta, talep olduğunda malzemeler ve standartlar ile alakalı her türlü teknik bilgilendirmeyi yapmaktadır. Hizmet

profilimizde muhtelif malzemeler için deney imkanı mevcut olup, bu alandaki yeni oluşumlar ve talepler değerlendirilerek hizmet profilimiz ülkemizin güncel ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirilmektedir.

Laboratuvarlarımız Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından akredite edilmiş olup, deney raporlarının uluslararası tanınabilirliği, **kamuya ait, tarafsız ve bağımsız** olmalarından dolayı Resmi kurumlar, Mahkemeler ve Özel Sektör tarafından **Hakem Laboratuvarlar** olarak da tercih edilmektedirler.

Hızlı, kaliteli, güvenilir ve tarafsız olarak hizmetlerini sürdürürken aynı zamanda bu hizmetlerinin daha geniş alanlara yayılması, Laboratuvar altyapısını ve bilgi birikimini ülkedeki kamu kurum ve kuru-

luşları ile paylaşarak ortak çalışma alanlarının oluşturulması ve özellikle **ülke kaynaklarının daha etkin kullanılması** konusunda Laboratuvarlardan maksimum fayda sağlanması hedeflenmektedir.

Bu hedef doğrultusunda ülkemizdeki kamu kurum ve kuruluşları ile iletişimi güçlendirerek bilgi alış verişine imkân sağlamak, TSE hizmetlerinin ve Laboratuvarlarının tanıtımını yaparak ortak çalışma alanları konusunda nasıl bir yol izleyebileceğimizi saptamak için kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik **bölgesel toplantılar** düzenlenmesi planlanmaktadır.

Çalışmalarımıza, müşteri memnuniyetini her zaman ön planda tutarak, kısıtlı zaman ve işgücüne rağmen sürekli kendini yenilemek zorunda olan ve ülkemizdeki en yaygın kamu hizmetini veren, belediyelerimizle başlamanın uygun olacağını düşünerek, 11.11.2008 tarihinde **Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Sayın Hayrettin GÜNGÖR** ile bir görüşme gerçekleştirilmiş ve yapılması planlanan çalışma kendisine aktarılmıştır. Kendileri ilk etapta TSE ve Laboratuvarları konusunda TSE'nin düzenleyeceği, Belediye ve iştiraklerindeki yetkililerinin katılabileceği bazı bölgelerde bilgilendirme ve tanıtım toplantılarının yapılmasının faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Bilgilendirme ve tanıtım yapılacak konular aşağıda verilmiş olup Belediyelerimizden gelecek talepler de toplantı konularına dahil edilecektir.

-TSE ve Hizmetlerinin tanıtımı

-Laboratuvarların tanıtımı (TSE Laboratuvarı mevcut olan bölgelerde Laboratuvar gezilerine dahil edilecektir.)

-Standardlar ve deney raporları ile ilgili genel bilgilendirme

-TSE ve Belediye ilişkilerindeki mevcut durum

-Talepler, görüşler ve öneriler doğrultusunda birlikte çalışılabilecek alanların ve önceliklerin tespiti

Kalitesiz ya da hatalı malzemeden kaynaklanan problemlerin veya mükerrer işlerin önlenmesi de **ülke kaynaklarının daha etkin kullanılması** açısından büyük önem arz etmektedir. Şehirlerimizin dünya şehirleri ile yarıştığı, Belediyelerimize ait projelerin dünyada ödüller aldığı şu dönemde, **yaşayanların güvenini ve memnuniyetini** daha üst seviyelere çıkarabilmek, **malzeme güvenliği ve kalitesinin sürekliliği** konusunda teminat verebilmek için birlikte yapabileceğimiz çok şey olduğuna inanmaktayız.

Ayrıntılı bilgi için www.kampus.tse.org.tr, www.tse.org.tr, web sayfalarımızı ziyaret edebilirsiniz.

Laboratuvarlarımızın bulunduğu şehirler, telefonları ve e-mail adresleri aşağıda belirtilmiştir:

Sıra	Laboratuvar	İl/İlçe	Müdür Tel.	E-mail
1	Yapı Malzemeleri Laboratuvarı	Gebze	0262 6530842	ymlab@kampus.tse.org.tr
2	İnşaat Laboratuvarı	Ankara	0312 4166528	insaatlab@tse.org.tr
3	Yapı Malzemeleri Laboratuvarı	Turgutlu	0236 3131555	turgutlu@tse.org.tr
4	Yapı Malzemeleri Laboratuvarı	Çorum	0364 2549345	corum@tse.org.tr
5	Kimya Laboratuvarı	Gebze	0262 6530843	kimyalab@kampus.tse.org.tr
6	Kimya Laboratuvarı	Ankara	0312 4166572	kimyalab@tse.org.tr
7	Kimya Laboratuvarı	Kayseri	0352 3211106	kayserilab@tse.org.tr
8	Elektroteknik Laboratuvarı	Gebze	0262 6530841	elektroteknik@kampus.tse.org.tr
9	Elektrik Laboratuvarı	Ankara	0312 4166552	elektriklab@tse.org.tr
10	Elektrik Laboratuvarı	Kayseri	0352 3211106	kayserilab@tse.org.tr
11	Makine Laboratuvarı	Gebze	0262 6530844	makinalab@kampus.tse.org.tr
12	Makine Laboratuvarı	Kayseri	0352 3211106	kayserilab@tse.org.tr
13	EX (Yangın) Laboratuvarı	İzmir	0232 3762425	ex@izmir.tse.org.tr
14	Tekstil Laboratuvarı	Denizli	0258 2691929	denizlitekstil@tse.org.tr
15	Gıda Laboratuvarı	Ankara	0312 4166412	gidalab@tse.org.tr
16	Ambalaj Laboratuvarı	İzmir	0232 3762425	ambalaj@izmir.tse.org.tr
17	Isı Laboratuvarı (Pendik)	İstanbul	0216 3933363	pendik@kampus.tse.org.tr
18	Isı Laboratuvarı (Ostim)	Ankara	0312 3541903	isilab@tse.org.tr
19	Tahribatsız Muayene Laboratuvarı	Gebze	0262 6530845	tahribatsizmuaylab@kampus.tse.org.tr
20	Kömür Laboratuvarı	Manisa	0236 2337023	manisa@tse.org.tr
21	Kalibrasyon Laboratuvarı	Gebze	0262 6530850	metrolojikal@kampus.tse.org.tr
22	Kalibrasyon Laboratuvarı	Bursa	0224 2438000	bursakalibrasyon@tse.org.tr
23	Kalibrasyon Laboratuvarı	Ankara	0312 4166479	metrolojikal@tse.org.tr
24	TSE-Sojuztest Kalibrasyon Laboratuvarı	Kayseri	4440412	tse-sjt@tse-sjt.com

Dr. Adnan ÇİMEN

Yarım Asırlık Tecrübe ve Bazı Öneriler

Trafik, Kural mı?
Yoksa Kültür mü?

GİRİŞ

1885 yılında içten yanmalı motorla çalışan ilk **otomobil** icat edildiğinde, kimse bu araçların bir gün insanların günlük yaşamının vazgeçilmez bir parçası olacağını düşünmemişti.¹ Petrolün işlenerek benzin haline getirilmesi yakıt sorununu çözünce, otomobillerin seri üretimi de hızlanmıştı. Artan araç sayısı yolların yapılmasına, dolayısıyla "trafik" denen yüzyılın karmaşasının ortaya çıkmasına sebep olmuştu. Araçların hız ve mekanik güçleri, insan ve eşya naklini kolaylaştırınca sanki mesafeler kısalmış zamanı genişlemişti. Meydana gelen dinamizm yeni ihtiyaç ve ilişkilere kapı aralamıştı. Her yeni ihtiyaç da karada giden, hava uçan ve suda yüzen yeni araçlara duyulan ihtiyacı katlayarak artırmıştı. Sonuçta evrende² meydana gelen araç, insan ve diğer canlı hareketleri, bugün herkesin çözüm aradığı trafik sorununu doğurmuştu.

Trafik, içinde yaşadığımız yüzyılda istisnasız olarak kalkınmış veya kalkınmakta olan bütün ülkelerin dolayısıyla Türkiye'nin en önemli sorunlarının başında gelmektedir. **Günlük yaşantımızın hatırı sayılır bir kısmı ya biz-zat trafik içinde veya trafiğe maruz kalan alanlarda geçmektedir. Trafik, artık hayatımızın bir parçasıdır.** Fakat kullandığımız araçlar, her ne kadarda bizi varmak istediğimiz yerlere eski yöntemlere göre daha hızlı ulaşırsalar bile, yol açtıkları sorunlar nedeniyle her geçen gün biraz daha çekilmez hale gelmektedirler. İnsanlar, işlerini kolaylaştırsın diye bindikleri bu "alametlerle" neredeyse koşar adım kendi kıyametlerine doğru gitmektedirler.

¹ Trafik kazaları da benzinle çalışan otomobillerin icadından sonra yaşamaya başlamıştı. Örneğin, 1889 yılında Viyanalı **Siegfried Marcus** geliştirdiği motorla Viyana sokaklarında **12 km** hızla giderken halkın panik yaşamasına sebep olmuş ve birkaç kaza da yapmıştı. 17 ayrı suçtan mahkemeye verilen Marcus, bu olaylardan sonra keşif yapmayı bile bırakmıştı. (kaynak: www.wikipedia.com , erişim:02.01.2008)

² "Evren" tabiri bilinçli olarak kullanılmıştır. Çünkü artık günümüzde sadece atmosferde uçakların çarpışması değil, uzayda uyduların çarpışmasından bile bahsedilmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'nin 1950 yıllarından itibaren tanıştığı trafik gerçeğinin özellikle yol açtıkları olumsuz sonuçlar bakımından yıllar içindeki gelişimi, Türkiye'deki çarpık trafik anlayışı ve bazı çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

1. SORUNUN VAHAMETİ VE TRAFİK TE-RÖRÜ

Türkiye'de yola çıkan herkesin mutlaka rastladığı "**içinizdeki canavarı durdurun**" şeklinde yol kenarındaki levhalara yansıyan trafik sorunu, bazen "**trafik terörü**"³ olarak bile ifade edilmektedir. Yolların kan gölüne dönüştüğü, her yıl binlerce insanın öldüğü, binlercesinin sakat kaldığı, milyarlarca lira maddi hasarın meydana geldiği ve akıl almaz saygı-sızlık ve kabalığın yaşandığı bir "yaşam şekline dönüşen" trafiğin yol açtığı sorunlar, bu alanda neler olup bittiğini düşünmemizi zorunlu hale getirmektedir.

Türkiye'deki trafik sorunun hangi boyutlara ulaştığını görmek açısından, diğer konuları bir kenara bırakılarak sadece bir yılda meydana gelen kazalara bakmak bile yeterlidir. Resmi verilere göre örneğin, sadece 2006 yılında Türkiye'de meydana gelen 728.756 kazada; 4.633 kişi hayatını kaybetmiş, 168.550 kişide yaralanmıştır. Bu kazalarda meydana gelen maddi hasar ise 1.321.351.966 YTL'dir.⁴ **Bu haliyle bir yılda trafik kazalarında ölen kişi sayısı; Kurtuluş Savaşında şehit olan askerlerin yarısına, Kıbrıs Barış Hareketinde şehit olanların 9.5 katına, Kore Savaşında Şehit olanların 6.4 katına eşittir. Yine 2006 yılında trafik kazalarında yaralananların sayısı; Kurtuluş Savaşında yaralananların 5.4, Kore Savaşında yaralananların 78 ve Marmara Depreminde yaralananların 3.8 katına eşittir.**

Konuyla ilgili rakamlar yan yana getirildiğinde aşağıdaki gibi dehşetengiz bir tablo (Tablo:1) ortaya çıkmaktadır.

Tablo-1. Trafikte Ölenlerle, Savaş ve Doğal Afetlerde Ölenlerin Karşılaştırılması			
Kurtuluş Savaşı ⁵			
A. Doğu Cephesi	Ermeni Harekâtı	46 şehit	76 yaralı
B. Batı Cephesi	Gediz Muharebesi	181 şehit	135 yaralı
	1. İnönü Savaşı	95 şehit	183 yaralı
	2. İnönü Savaşı	1.499 şehit	2.470 yaralı
	Kütahya-Eskişehir Muh.	1.522 şehit	4.714 yaralı
	Sakarya Savaşı	3.282 şehit	13.618 yaralı
	Büyük Taarruz	2.542 şehit	9.977 yaralı
	Toplam	9.167 şehit	31.173 yaralı
Kurtuluş Savaşı döneminde çeşitli hastalıklardan hastanelerde ölenlerin sayısı		22.690 kişi (22.543'er ve 147 subay)	
Kore Harbi		721 şehit	2.147 yaralı,
Kıbrıs Barış Harekâtı		484 şehit	
Marmara Depremi (17 Ağustos 1999)		17.480 ölü	43.953 yaralı
Trafik Terörü ⁶			
	2006 yılında	4.633 ölü	168.550 yaralı
	Son 5 yılda (2002-06)	21.721 ölü	719.592 yaralı
	1955-2006 arasında	231.428 ölü	2.988.118 yaralı
	Son 10 yılın ortalaması	4.739 ölü	131.850 yaralı

Tablo-1'de görüleceği gibi trafik âdeta değirmen taşı gibi yaşamları öğütmektedir. **Örneğin, 1955-2006 yılları arasında, yani son 51 yılda meydana gelen 7.759.004 kazada 231.428 kişi ölmüş, 2.988.118 kişi de yaralanmıştır. Bu durum, ölenler açısından 25, yaralananlar açısından da 95 Kurtuluş Savaşı demektir.** 1996-2006 yılları arasında son 10 yılın ortalaması ise yılda 4.739 ölü, 131.850 yaralıdır. Bu rakamlar trafiğin savaşımlardan daha ağır sonuç ve sorunlara yol açtığını ortaya koymaktadır.

³"**Trafik Terörü**" tabiri konuyla ilgili birçok uzman tarafından kullanılmaktadır. Örneğin Alim Işık ve Mehmet Erdem hazırladıkları bir ortak çalışmada, "**ülkemizdeki trafik terörünün**, bölücü terör ve depremlerin aldığı candan daha fazla can aldığı; terörde 15 yılda 30000, depremlerde 50 yılda 50000, trafik kazalarında ise 10 yılda 100000'i aşan insanımızın kaybedildiği" belirtilmektedir. (Alim Işık ve Mehmet Erdem, Türkiye'de Karayolu Trafik Kazalarına Etkili Faktörlerin Çoklu Regresyon Analiziyle İncelenmesi, İkinci Trafik Şurası Serbest Bildirileri, 22 Ekim 2004, Ankara, s.442)

⁴ Karayolları Genel Müdürlüğü, **Trafik Kazaları Özeti 2006**, Bakım Dairesi Başkanlığı, Haziran, 2007

⁵ Sabahattin Selek, Anadolu İhtilali-Cilt: 1, Kastaş Yayınları, 11. Baskı, İstanbul, 2004, s.116-117

⁶ T.C.İK Verileri ve Karayolları Genel Müdürlüğü, **Trafik Kazaları Özeti 2006**, Bakım Dairesi Başkanlığı, Haziran 2007

Trafiğin ortaya çıkardığı trajik sorunları inceleyen bit ticaret odasının 2003 yılında yaptırdığı **"Trafik Trajik"** konulu araştırma, trafiğin bir trajediye dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Araştırma trafik trajedisini; "Türkiye'de trafik kazalarında her yıl 1 ilçe nüfusu yitiyor, her 10 yılda 97 bin nüfusa sahip Bayburt, 93 bin nüfusa sahip Tunceli gibi bir ilimiz haritadan siliniyor. Kazaların trajik boyutları bununla da kalmıyor. Son 10 yılda trafik kazalarında yaralanan ya da sakatlananların sayısı 1 milyon 200 bin kişi. 8 milyon kişi de bu dramdan doğrudan ya da dolaylı etkilenmiş. 69 milyon nüfusa sahip Türkiye'de trafik kazası dramı yaşamamış bir aile neredeyse yok"⁷, şeklinde özetlenmektedir.

Trafik, çağdaş kentlerin temel sorunu durumdadır. Giderek sorun olmaya devam etmektedir. Örneğin, İstanbul'da yapılan bir araştırmaya göre, "trafik ve ulaşım" sorunu 1998 yılında yüzde 29,5 oranda birinci sırada iken, beş yıl aradan sonra yani 2003 yılında sorunun önem derecesi yüzde 59'a çıkarak su, geçim, hava kirliliği gibi konuların üzerinde yer almıştır⁸.

2. TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ İÇİNDE TRAFİK: "MOTÖR ÇAĞI, SÜRAT ÇAĞIDIR"

"19'uncu yüzyılda yollar bozuk ve taşıt miktarı da azdı. Birinci Dünya Harbi yolların ıslahına ve otomobillerin seri halinde üretilmesine müessir oldu. Ve binnetice mahdut bir saha üzerinde milyonlarca seri hareketli taşıtlar aktı. Bu durum izdiham ve karışıklığı yaratarak kazaların artmasına ve halkın ilgisini üzerine çekmesine sebebiyet verdi." Yusuf Danışman, yarım asır önce Türkiye'de "seyrüsefer" olarak adlandırılan "trafiğin" sorun haline gelme sürecini 1952 yılında yazdığı "Trafik Hukuku" adlı makalesinde işte bu sözlerle ifade etmektedir.⁹ Danışman, azami süratin 30 km olduğu o yıllarda, *"Bugün zaman mefhumu motörün sürati sayesinde kıymetlenmiştir. Fakat ölçüsüz sürat tehlikelidir"*¹⁰

⁷ <http://www.atonet.org.tr/yeni/index>. (Erişim: 20.12.2007)

⁸ Ahmet Fidan, "Metropolitan Kentlerde Yaşayanların Kentsel Sorunlara ve Bu Sorunlardan Kentiçi Ulaşımına Bakışları Araştırması", *Mevzuat Dergisi*, Yıl:7, sayı:73, Ocak 2004

⁹ Yusuf Danışman, "Trafik Hukuku", *İdare Dergisi*, Yıl:23, Sayı: 217, Temmuz-Ağustos 1952, s.13

¹⁰ Danışman, a.g.e., s.32

¹¹ Danışman, a.g.e., s.16

şeklinde tehlikenin varlığına dikkat çekmiş olmasına rağmen, aradan geçen yıllar trafik karşısında duyarsızlığı ve üstünkörü tedbir üretmeyi fazla değiştirmemiştir.

Tablo:2- Yıllara Göre Artan Motorlu Araç ve Kaza Sayısı ile Trafik Kazalarında Ölen ve Yaralananların Sayısı

Yıllar	Motorlu Taşıt Sayısı	Kaza Sayısı	Ölen Sayısı	Yaralanan Sayısı
1944	9.715	869	160	709
1945	9.609	957	217	740
1947	15.913	2.194	331	2.266
1949	24.374	4.460	696	4.314
1950	29.117	4.921	748	5.298
1951	61.661	6.097	940	7.004
Artış (kat olarak)	6,3	7,0	5,8	9,8
2002	8.655.170	439.958	4.169	116.045
2003	8.903.843	455.667	3.966	128.689
2004	10.236.358	537.384	4.428	152.214
2005	11.145.826	621.183	4.525	154.094
2006	12.227.393	728.756	4.633	168.550
Artış (kat olarak)	1,41	1,66	1,11	1,45

Hem Trafik Kanunu'nun ilk kez tartışılmaya başlandığı 1950'li yıllarda ve hem de günümüzde trafiği gündeme getiren şey yollarda artan araç sayısı ve bunların yol açtığı ölümlü ve maddi hasarlı kazalar olmuştur. **Tablo-2'de** yer alan rakamlar bu gerçeği ortaya koymaktadır. Geçen yarım asırlık süre içinde, (son yıllarda bazı iyileşmeler görülse bile), sorun hala devam etmektedir.

Trafiğin sorun olduğu ilk yıllarda konu iki açıdan ele alınmaktaydı. Bunlardan biri insan yapısı **"trafik kanunları"**, diğeri de sürücü ve araçları etkileyen **"tabiat kanunları"**. Günümüzde oldukça geri plana atılan tabiat kanunları o dönemde **"Tabiatın da bazı fiziki kaideleri vardır ki trafik üzerine çok müessirdir. Tabiat kanunları otomatik tesir yapar. Bigane kalınca kaza vukua gelir. Bunlar, arzın cazibesi, firsasyon, kuvvei-anilmerkezye karşı koymak ve kinetik enerjidir"** şeklinde ifade edilmekteydi.¹¹

Günümüzde ise, "trafik sorunu" denince büyük oranda akla kuralların yaptırım gücü ve sıkı denetim mekanizmaları gelmektedir. Bu bakış açısından dolayı da bütün ilgi sürücü davranışları üzerinde kaymakta, doğal olarak kusurun tümü sürücülere yüklenmektedir. Öyle ki, 2006 yılında Karayolları Genel Müdürlüğüne hazırlanan **Trafik Kazaları Raporunda** hataların yüzde 98.10'i sürücülere, yüzde 1.28'i yayalara, yüzde 0.32'si araçlara, yüzde 0.17'si yola ve yüzde 0.13'ü de yolcular arasında dağıtılmıştır. Rakamların büyümesine kendini kaptıran yetkililer Raporun önsözünde, "kazaların oluşunda sürücü, yaya ve **yolcu olarak insan faktörü yüzde 99.51** gibi çok büyük bir kusur payı ile birinci derecede sorumlu görülmektedir"¹², şeklinde yorumunda bulunarak kendilerini ve sorumlu oldukları yol standartlarını aklamakta bir mahsur görmemişlerdir.

Oysa bilimsel araştırmalar, iddia edilenlerin tam tersini söylemektedir. Türkiye teknik elemanların **Friedrick Ebert Vakfının** ile beraber Mart 1998 yılında hazırladığı "**Karayollarında Trafik Güvenliği**" adlı raporda, Dünya Bankasının verilerine dayanarak kaza nedenleri; teknik nedenler yüzde 41, eğitim yüzde 5, mevzuat yüzde 6, denetim yüzde 27 ve bilimsel nitelikte olanlarda yüzde 21 olarak tespit edilmiştir.¹³

Konuyu analiz eden ve **trafiğin bir mühendislik olduğunu** savunan Muhittin Özdirim, işin bilimsel ve teknik yanının büyük oranda trafik alt yapısını ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Oysa yayınlanan resmi istatistiklerde kaza nedeni olarak hala büyük bir yüzde ile şoför, kısa deyim ile insan gösterilirken, alt yapı olan **yolun kabahati yüzde 1'ler** mertebesinde gösterilmektedir. Fakat asıl dolaylı neden olan "**Alt yapı gerekli şekilde yönlendirici olsa, şoför veya yaya kazaya neden olur mu?**" sorusu yetkililer tarafından göz ardı edilmektedir.¹⁴

Bu alandaki başka bir sorun da kaza sonrası tutulan tutanaklardan kaynaklanmaktadır. "**Yol mühendisliğinden**" habersiz güvenlik görevlilerin hazırladıkları tutanaklarda (bunlar, rapor bile değil) kazaların analizi,

istatistik toplama, ceza ve tazminatları belirleme, kazaya karışanların olaya etkisi ve kusur oranları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Dahası bu görevlilerin genelgeler aracılığıyla "karayollarına fazla kusur vermeyin" şeklindeki uyarılar ışığında hazırladıkları tutanaklar esas alınarak toplanan verilerle trafik kusur analizi yapılmaktadır. Bu verilere dayanarak Türkiye'de yol kusur oranlarının yüzde 0.17 olduğunu iddia etmek, tam anlamıyla "**düzmece regresyon**" veya kötü bir şaka olarak yorumlanabilir.

Bütün bunlar yollarda yaşanan trajik durumun gerçek nedenini tespit edemeyen ve trafiği "**kural koy, ceza ver**" mantığına sıkıştıran, hatta bunu bile uygulamayı başaramayan bir Türkiye gerçeğini ortaya koymaktadır. İşte bu yüzden trafik sorununu yeniden düşünmek gerekiyor.

3. TRAFİĞİ ANLAMAYA ÇALIŞMAK

Türkiye'de trafik, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 3'üncü maddesinde belirtildiği gibi sadece "yayaların, hayvanların ve araçların karayolları üzerindeki hal ve hareketleri" değildir. **Trafik, büyük kentlerde yaşayanlar başta olmak üzere herkesin zaman harcadığı, birçok nimet ve külfeti barındıran, kendine özgü sosyal, ekonomik ve psikolojik dinamiklere sahip bir yaşam şeklidir.** Dolayısıyla artan trafiğin ortaya çıkardığı en olumsuz sonuçlardan kazalara karşı etkin mücadele, sadece kural koymak, konulan kuralları etkin bir şekilde uygulamakla mümkün değildir. Bu nedenle trafik ile ilgili bazı tespitleri yapmak veya bilenler üzerinde yeniden düşünmek gerekmektedir. İşte bunlardan bir kaç;

3.1. Trafik Sürekli Artma Eğilimindedir

Günümüzde çeşitli seviyelerde trafik hakkında konuşanlar, bazı tedbirlerin alınmasıyla trafik sorunun çözüleceği konusunda adeta umut dağıtmaktadırlar. Oysa DPT'nin Raporunda tespit edildiği gibi, yükselen eğitim ve kültür düzeyleri, çeşitlenen ekonomik ve sosyal faaliyetler, artan gelir, refah düzeyi araç sahipliğini artırmaktadır.¹⁵ Artan araç sayısına paralel

¹² Karayolları Genel Müdürlüğü, a.g. rapor, s.1

¹³ Muhittin Özdirim, "Trafik Mühendisliği", <http://www.trafik.gov.tr/icerik/bildiriler/A6-39.doc>

¹⁴ Özdirim'e göre; trafik kazalarında altyapıya kusur verilmemesinin altında ki nedenlerinden biri yetkililerin yayınladıkları **genelgelerdir**. Bu genelgelerin birinde "Son günlerde kaza tespit tutanaklarında karayollarına çok kusur oranı verildiği görülmektedir. Bu da sonuçta devlete vatandaşların tazminat olarak dava açma hakkını kazandırdığından bu konuda daha dikkatli davranılması", şeklinde uyarılar yer almaktadır. (Özdirim, a.g. bildiri, s.3.)

¹⁵ DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Ulaştırma Özel İhtisas Komisyonu Raporu Kentiçi Ulaşım Alt Komisyonu Raporu, (<http://ekutup.dpt.gov.tr/ulastirm/oik594.pdf>, erişim: 27.12.2007), s.26

olarak şehir mekânları ve yolları aynı oranda artmadığı veya artırılamadığı için, **çağımızda trafik sorununu çözmek mümkün değildir**. Hele Türkiye gibi ulaşım- da deniz, demir ve hava yolları gibi alternatif yolların ihmal edildiği, ulaşımın karayoluna endekslediği bir ülkede trafik sorununu çözmek hiç mümkün değildir.

Buna ilave olarak Türkiye'de fert başına düşen gelirin 10-15 bin dolara çıkması halinde, artan gelirin araç sahibi olmaya yöneleceği¹⁶, bunun sonucunda altyapısı yetersiz ve "mega köy" durumunda kent- lerde araçları yürüyeceği yol ve park edileceği sokak bulmada hayli sıkıntının yaşanacağını tahmin etmek kehanet değildir. Üstelik plansız kentleşmenin yetersiz yol, cadde, sokak ve otopark ve rantıye alanlara yoğunlaşma şeklinde sürüp gitmesi, mevcut kötü durumu daha da vahimleştirmektedir. Bütün bunlar trafik sorunun akşamdan sabaha çözülecek bir sorun olmadığını göstermektedir. **Fakat alınacak rasyonel tedbirlerle trafiğe rağmen yaşanabilir bir ortam oluşturmak her zaman mümkündür.**

3.2. Trafik Modern Yaşamın Vazgeçilmez Bir Parçasıdır

Bugün trafik hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Hatta çağdaş yaşamı trafikten soyutla- ma imkânı yoktur. En basit haliyle yaşanan mekân- ların bir noktasından başka bir noktasına gitmek veya bir şeyleri taşımak isteyen herkes kendini trafiğin için-

de bulmaktadır. Dahası çağdaş kentlerde ikamet edilen mekânla çalışılan mekânlar, üretim yapılan yerle, satış yapılan yerler birbirinden ayrılmış, bazı mal ve hizmetler yalnızca bazı yerlerde arz edilir hale gelmiştir. Bütün bunlar çağdaş insanın günlük yaşamını sürdürmek için kilometrelerce yol kat etme- sini, onlarca malzemeyi taşımasını, dolayısıyla saatler- ce trafikte kalmasını zorunlu kılmaktadır. Kent merkez- lerinde ki kadar olmasa bile, trafiğin kırsal bölgelerde de varlığı ve olumsuz sonuçları her geçen gün daha fazla hissedilmektedir. İşte bu nedenle trafik günlük yaşamımızın önemli bir parçasıdır.

3.3. Türkiye'de Trafiğin Kendine Özgü Bir Sos- yolojisi Vardır

Türkiye'de her geçen gün hayatımızdaki ağırlığını hissettiren trafiğin kendine ait bir sosyolojisi vardır. Araçların ön veya arkasında yer alan; "Canısı", "O Şimdi Asker", "Babam Sağ Olsun"¹⁷ gibi atasözü değerindeki yazılar¹⁸, belli araçları kullananların tavır ve davranışlarının farklı olması, örneğin aracın cam- larını açarak yüksek sesle müzik dinlemeleri bu sos- yolojinin uzantılarından bazılarıdır. **Hatta öyle ki, Türk kültüründe övünme vesilesi olan "at, avrat ve silah" deyimini yer alan "at" kelimesi yerini "araba"ya bırakmış durumdadır.**

Türkiye'de trafiği asıl sorun haline getiren bu sos- yolojinin olumsuz yansımalarıdır¹⁹. Her şeyden önce,

¹⁶Biz gazetede otomotiv sektörüyle ilgili soruları cevaplayan TOYOTASA Genel Müdürü İbrahim Orhan, bu gerçeği; "Hükümetin kendine koyduğu hedefler gerçekleşir ve kişi başına gelir 10 bin dolar olursa otomotivde patlama yaşanır" şeklinde ifade etmektedir. (www.zaman.com.tr/, erişim, 06.03.2008)

¹⁷Bu konuyla ilgili olarak 2008 yılında Muğla Üniversitesinde ilginç bir olay yaşanmıştır. Meslek Yüksekokullarında görevlendirilmesi nedeniyle har- cırah talebinde bulunan bir öğretim görevlisinin talebinin reddedilmesi üzerine, öğretim görevlisi tarafından Rektör aleyhine dava açılmıştır. Mahkemede haklılığını kanıtlayan öğretim görevlisi kendine ödenen harcırahla bir araba almış, üzerine "Rektörüm sağ olsun" yazdırarak bu alan- daki literatüre yeni bir katkıda bulunmuştur. (http://www.egitimgazetesi.com/news, erişim, 19.01.2008)

¹⁸Araç üzerindeki yazılar toplumdaki bazı katmanlar arasında adeta bir iletişim tarzı niteliğindedir. Öyle ki Horoz Lojistik adlı bir firma 2007 yılında "Türkiye'nin Yeni Kamyon Arkası Yazıları" adıyla bir yarışma düzenlemiş, büyük ilgi gören yarışmaya 5.750 kişi katılmıştır. Yarışmada derece giren yazılardan bazıları aşağıdaki gibidir;

- Hayatımı yazsam, duble yol olur.
- Araman için illa hata mı yapmam gerekir?
- Küresel ısınmaya karşı, su tankerlerine geçiş üstünlüğü verilsin.
- Gazla uçabilirsin, ama frenle konamazsın.
- Bas gaza, frene, debriyaja... götür ver parayı vergiye, stopaja.
- Ne Müslim'den ne de Orhan'dan, sevdiğim tek parça yedek parça.
- Kamyon arkası yazımız, kamyon önüne taşınmıştır. Görmek için sollayınız.
- Bizden gelin arabası olmaz!
- Viran olan gönlüme fullforce koysan ne çıkar.
- Bu sol şeridi ne doktorlar, avukatlar istedi de vermedim!
- Ben baktığımda sol boştu, şeytan doldurmuş abi!
- Her dilde korna çalarım. (kaynak: http://www.kamyonum.com.tr, erişim 07.01.2008)

¹⁹Trafikteki ilişkiler çoğu zaman trajik komik üslupla hicvedilmektedir. Fıkra da olduğu gibi: "Trafik polisi bir yetkilinin arabasını durdurur. Durdurulmuş olmasına kızan ve kendini önemli sanan "yetkilil" hemen camı açarak "Sen benim kim olduğumu biliyor musun?" diye sorar. Polis elindeki telsizi kul- lanarak amirine sorar: "Amirim, bir aracı dururdum, sürücüsü kendisinin kim olduğunu bilmiyor, bana soruyor. Ne yapayım?", der.

Türkiye'de trafik âdete kendine özgü bir "**sürücü tipi**" oluşturmuştur.²⁰ Kimsenin can güvenliğine aldırış etmeden daracık sokakları yarış pisti gibi kullanan, gece yarılarında aracından mahalleye müzik dinleten, ışık, işaret ve kurala aldırış etmeden araç kullanan ve bunu cesaret sanan, sürücülere sataşan, yolu tıkayan, çaptığı aracın sürücünü döven, bayan ve deneyimsiz sürücülerini taciz eden, kullandığı poşet, şişe vb. gibi şeyleri yola atan sürücü tipleri çoğu zaman toplumu ne kadar rahatsız ettiklerinin farkında bile değildirler. Toplumda oluşturdukları antipati ve rahatsızlık nedeniyle bu tür sürücü tipine şehir ayısı anlamında "**trafik magandası**" bile denmektedir. Trafikte yaşanan ve zaman zaman insan onurunu zedeleyen bu kaba saba davranış kalıbı, maalesef diğer toplumsal davranışlara bile sirayet etmektedir.

Türkiye'de araç sahibi olmak veya araç kullanmak, birçok insanın **şuuraltı müktesebatında** yer alan bastırılmış duyguları da ortaya çıkarmaktadır. 1950'li yıllarda traktörle ilk kez tanışan köylülerin "kimin traktörü daha güçlü" deyip aynı marka traktörleri birbirlerine bağlayıp ters yönde yarış yaptıklarını, görev yaptığım bir yerde birinci derece tanıkların ağzından bizzat duymuştum. **Bugün sokaklar, "kendi kıymet ve kalitesini aracının kıymet ve kalitesiyle ölçen" veya şuuraltına bu anlayışı barındıran zavallılarla doludur. Örneğin, sadece kırsal arazi şartları için üretilmiş kocaman araçlarla şehir sokaklarında dolaşan, bu araçların gürültü ve egzoz dumanıyla çevrenin kirlenmesine aldırış etmeyen insanların aradığı tek şey, farklı olma ve aracı sayesinde fark edilme duygusudur.**

Toplumda pahalı ve lüks model bir araca sahip olan kişinin tutum ve davranışının farklılaşması bu açıdan boşuna değildir.²¹

Kendine ait bir niteliği olmayan, bindiği araçla kıymetlendiğini zanneden birçok "şehir bedevisi", direk-

siyonu ele geçirince ortaya çıkacak manzarayı tahmin etmek zor değildir. 1952 yılında kazaların sebepleri üzerinde yorumda bulunan Yusuf Danışman, kaza sebeplerini sıraladıktan sonra "görülüyor ki: dikkatsizlik, tedbirsizlik, fazla sürat, ehliyetsizlik, uykusuzluk, sarhoşluk **gibi kahramanca olmayan şahsa matuf kusurlar**, kazaların başlıca sebep ve saikini teşkil etmektedir..."²², yorumunda bulunmaktadır.

Bu tespitler, **trafiğin sorun olmaya başladığı yıllarda bile kural ihlal etmeyi marifet sanan, "cahil cesareti" türünden bir alışkanlığın var olduğu göstermektedir.** Emniyet kemerini bağlama yerine koltuğa saran, hiç anlamadığı halde yol kenarında bozulan aracın kaputunu açıp içini karıştıran, dahası aracı bozulmadıkça bakım yaptırmayan sürücü tipi, bu trafik sosyolojisinin diğer parçalarını oluşturmaktadır.

Türk insanının trafikle olan macerası Kore Savaşı'nın olduğu yıllar da gazetelere bile konu olmuştur. Kore Savaşı yıllarında Tokyo'da çıkan **Star** adındaki bir gazete, **Türk şoförleri için ilginç şeyler yazmaktadır. Gazeteye göre, "Türk şoförleri Kore'ye ayak bastıkları andan itibaren, Korelileri ve Kore'deki Birleşmiş Milletler mensuplarını korku ve heyecana düşürmüşlerdir. Türk şoförleri trafik kaide-lerine katiiyen uymaz, yolun daima ortasını takip eder, geriden gelip korna çalarak yol isteyenlere asla yol vermez, yollarda yazılı en çok hız koşu-luna bağlı kalmaz ve aracını her yolda son süratle yürütmekten zevk alır. İşte bu nedenlerle, sık sık birçok kazaya neden olduklarından, üzerinde ay-yıldız işareti olan aracı gören herkes ya aracını durdurmalı veya bir kenara çekilip ona yol vermelidir.**"²³

Bugün trafiğin sadece kendine ait bir sosyolojisi değil, ayrıca bir hukuk düzeni de vardır. Trafikte işlenen suçların büyük bir çoğunluğu para cezasına çevri-

²⁰ Örneğin, karla kaplı aracın camı üzerinde küçük bir delik açarak yola çıkan ve bu yüzden bir kadına çarparak ölümüne sebep olan trafik kazası için gazetede "**Ancak Türkiye'de Olur**" ifadesinin kullanılması, bir sürücü tipi ve sosyal davranış kalıbın toplum tarafından bilindiğini de göstermektedir. (<http://www.hurriyet.com.tr>, erişim, 20.01.2008)

²¹ Toplumdaki bu araç tutkusu, **Recaizade Mahmut Ekrem'in "Araba Sevdası"** romanında eleştirel bir bakış açısıyla işlenmektedir. Roman, kendini beğenmiş doğru dürüst aile terbiyesi almamış, yarım yamalak eğitim görmüş, hazır para bulduğu için de elindekini avucundakini har vurup harman savuran arabasıyla sağa-sola hava atan **Bihruz Beyle** aslında fakir olan ancak ev sahibi Çengi Hanımın arabasıyla kendini zengin göstermeye çalışan **Perişev Hanım** arasında yaşanan aşk macerasını konu almaktadır.

²² Danışman, a.g.e., s. 14

²³ <http://www.bianet.org/bianet/kategori/siyaset/5682/asdasd>

lirken, kazalar nedeniyle meydana gelen yaralanma ve ölümler, ceza Kanun'da taksirli suçlar kapsamında sayılmaktadır. **Diğer yandan toplumunda özellikle ölümle sonuçlanan trafik kazalarına yeterli cezaların verilmediği kanaati yaygındır. Belki bundan dolayı kazalarda ölenler, "trafik kurbanı" olarak nitelendirilmektedir.** Fakat hukukta ancak meşru müdafaa koşulu ile birinin öldürülebileceği ve bunun da çok ağır koşullar altında mümkün olacağı tartışılırken, hiçbir tedbir almadan birinin ölümüne sebebiyet verilmesinin "cinayet" gibi işleme tabi tutulmaması, trafik hukukunun bir açmazı olarak karşımızda durmaktadır.

3.4. Trafik Artışının Kazalar Dışında da Olumsuz Sonuçları Vardır

Günümüzde her geçen gün artan trafiğin olumsuz sonuçları sadece kazalar nedeniyle insanların ölmesi, yaralanarak sakat kalması ve maddi hasarların oluşması değildir. Artan trafik bunun ötesinde bir yığın soruna neden olmaktadır. Bu sorunlara değinmeden önce bazı hususların tespitinde fayda vardır.

Günümüzde kanıksandığı şekliyle trafik kazaları hastalık, intihar, boğulma gibi bir **ölüm çeşidi** olarak görülmektedir. Bu durum sorunun çözümünde gösterilecek güçlü gayretleri yavaşlatma etkisi yapmaktadır. Diğer yandan trafik kazalarının yol açtığı maddi kayıplar, görünürde kayıp olsa bile, bazılarına göre gerçekte ekonominin canlanmasına bile sebep olmaktadır. Bu nedenle ekonomik bakımdan etkin çevreler trafik sorunuyla fazla ilgilenme eğiliminde değildirler. **Çünkü günümüzde "bir yılda üretilen mal ve hizmetlerin toplamı olarak" hesaplanan milli gelirin artmasında trafik kazalarının önemli katkıları vardır. Kazalar sonucu, hasar gören araçların tamiri, yenilerinin alınması, sigorta gibi hizmetler milli geliri artırmaktadır. Hele trafik kazalarında ölmeyip yaralananların hastane ve doktor masrafları, bunlar için alınan ilaç ve tıbbi malzemelerin ekonomiye katkısı tahminlerin üzerindedir.** Buna benzer rakamları toplayıp, bulduğu sonucu fert başına bölenler, zaman zaman ülkenin kalkındığını bile iddia ederler. Fakat sonuç ne olursa olsun trafik kazaları kapanması çok zor, maddi ve manevi yaralar bırakmakta ve sosyal travmalara yol açmaktadırlar.

Kazaların dışında, trafiğin yol açtığı sorunlardan biri **gürültü ve hava kirliliğidir.** İnsanın fiziksel ve ruhsal

gelişimi üzerinde olumsuz etkide bulunan ve fizyolojisine zarar veren gürültü ve egzoz gazları aynı zamanda ve çevrenin yok olmasına, yeryüzündeki yaşamın olumsuz yönde etkilenmesine yol açmaktadır. Trafik, yeni yolların yapılması nedeniyle de sürdürülebilir çevreyi de olumsuz olarak etkilemektedir. Trafiğin daha rahat ve düzgün akması içi açılan yeni yollar, orman arazilerinin azalmasının önemli nedeni arasında yer almaktadır.

Türkiye'de araç sayısındaki artışın ortaya çıkardığı önemli sorunlardan bir diğeri de özellikle büyük kentlerde yaşanan, ancak son zamanlarda tüm kentlerde hissedilmeye başlanan **otopark sorunu**dur. Araç sayısına paralel olarak artırılamayan mekânlar, eski ve dar sokaklar; başta yayalar olmak üzere araçların bile hareketini zorlaştırmaktadır. Buna yerel yönetimleri çağdaş anlayıştan uzak, rantiyeci şehir planlamaları, yeni yapılan ve açılan konut ve iş yerlerinin ulaşım ve otopark ihtiyacına bakılmadan ruhsat dağıtılması, **"kentsel dönüşüm"** uygulamalarının **"kentsel bölüşüme"** dönüşmesi, sorunu içinde çıkılmaz hale getirmektedir. Dahası yeterince denetim sağlanamadığı ve çıkar ilişkileri kırılamadığı için kamuya ait sokakları parselleyen ve adına **"otopark mafyası"** denen şehir eşkıyalarının türemesi, sorunun bir başka yönünü oluşturmaktadır.

Trafiğin yol açtığı sorunlardan bir diğeri, trafikteki ilişki ve bağlantıların ortaya çıkardığı **yozlaşma ve yolsuzluktur.** Trafiğin baş aktörleri durumunda olan sürücülerin içinde yer aldıkları bazı **oda ve federasyonlar** adeta derebeylik örgütüne dönüşmüş durumdadır. Oluşan bu ortamda bir hatta yolcu taşımak, hiçbir yerde kaydı olmayan akıl almaz meblağlara ulaşan **hava parası, hat parası** veya **ticari değer** gibi meblağların ödenmesine yol açmaktadır. Trilyon değerinde bu hatlarda yolcu taşıyan araç sahiplerinin ödedikleri vergiler ise komik denecek seviyede düşüktür.

Trafikte yaşanan yozlaşma ve yolsuzluğun en belirgin şekli trafik kurallarını ihlal eden sürücülerin trafik kontrolleri yapan yetkililer arasında yaşadıkları çıkar ilişkileridir. Kimilerin toplumda yaşanan diğer yolsuzluklara "hortumculuk" denmesinden esinlenerek hortumun biraz küçüğü olan pipetle kıyaslayarak **"pipetçilik"** dedikleri bu tür yolsuzluklar hala çözüm bekleyen sorunların arasında yer almaktadır.

3.5. Türkiye'deki Trafik Anlayışı "İnsan Odaklı" Olmaktan Uzaktır

Yüzyılımızın yükselen değeri, insan hak ve özgürlükleridir. Fakat Türkiye'deki trafik anlayışı içinde "insani" değerler adeta yok gibidir. Örneğin Karayolları Trafik Kanunu'nda "insan" tabiri sadece 11 yerde geçmektedir. Bunlardan 7'si karayollarında seyreden araçları tanımlanırken bu araçların "insan ve eşya" taşıma özelliğini belirtmek, 3'ü taşınan bir eşya türü olarak, 1'i de indirilen yolcu olarak geçmektedir. 3 yerde insan ve hayvan tabiri yan yana kullanılırken, 3 yerde de insan ve eşya tabiri beraber kullanılmaktadır.

Yine aynı Kanun'un çeşitli maddelerinde yaklaşık olarak "sürücü" tabiri 314, "ceza" tabiri 210 defa geçerken, "yaya" tabiri, 16'sı araçların tanımında olmak üzere 52 kez, "çocuk" tabiri eğitime konu yapmak üzere 9 kez geçmektedir. *Trafikte zayıf durumda olan "yaşlı ve kadın"ları ifade eden kelimelere bir kez bile atıfta bulunulmamaktadır.* Görüldüğü gibi trafiği düzenleyen temel Kanun'da "insan", hayvan ve eşyalarla beraber taşınacak bir varlık olarak ele alınmakta, araçları kullanan insanlar "sürücü" olarak görülmektedir. Trafikte düzeni sağlayacak şeyde sürücülere ceza kesmek olarak ortaya çıkmaktadır.

Trafiğin araç üstünlüğü anlayışına göre dizayn edilmiş bu yapısı, Batı ülkelerinde çok yaygın olmasına rağmen ülkemizde yoğun yaya trafiğinin olduğu yerlerde "yaya geçiş üstünlüğü" noktalarının yokluğuyla kendini göstermektedir. Oysa trafik insan hayatını kolaylaştırıcaksa, zayıf taraf olan yaya-
ların hakkını koruması gerekmektedir. Araç karşısında

zayıf olan yaya veya bu Kanun'da geçmeyen insan olduğuna göre, trafikte üstünlük yayaların hakkı olması gerekir. **Bir aracın durarak yayanın geçişini beklemesi, yayanın (yani yaşlı, çocuk veya engellinin) durarak aracın geçişini beklemesinden daha insandır.**

Günümüzde bırakın yayalara geçiş üstünlüğü sağlamayı, çoğu büyük şehirlerde yayaların yürümesini kolaylaştıracak yeterli ölçüde kaldırım bile bulunmamaktadır. Standarttan yoksun, bir-iki metre genişliğinde, yıkık dökük taşlarla dolu, basıldığında her yerinden ayrı bir sıvıyı fışkırtan, kaldırım demeye

bin şahit isteyen yerler bile, yerel yöneticilerin ağaç, kamu kuruluşlarını direk dikme, reklâm asma, araç park etme veya esnafın sergi açma gayretleriyle tamamen işgal altındadır.

DPT'nin 2001 yılında hazırladığı Rapor, yayaların karşı karşıya kaldıkları tehditlere de dikkat çekilmektedir. Rapora göre; "Kentiçi ulaşım altyapısını, ulaşım araçlarıyla haksız bir yarışma ortamı içinde paylaşmak zorunda

kalan **yayalar ciddi hava kirliliği, gürültü, yaralanma hatta ölüm tehdidi altındadır.** Yayalara ayrılan kaldırımlar, yaya

geçitleri, hareketli merdivenler gibi tesisler için oluşturulmuş standartlar yetersiz olup, mevcut standartların uygulayıcı kuruluşlar için bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır."²⁴

Öte yandan bazı alanlarda Türkiye'de ki trafik konularına bakış ve birçok davranışın mantıksal hiçbir temeli bile yoktur. Örneğin **Resim-1**'de görüldüğü üzere İngiltere'de ki yolcu bek-

leme durakları, büyük oranda yoldan gelebilecek herhangi bir cisim, çarpma ve su sıçraması gibi nedenlerden dolayı yol tarafı kapalı olarak yapılmıştır. **Resim-**

Resim-1 İngiltere'de Bir Otobüs Durağı

Resim-2 Türkiye'de Bir Otobüs Durağı

²⁴ DPT; a.g. rapor, s. s.2

2'de Türkiye'de ki yolcu bekleme durağı tam tersi bir durumla önu yola doğru açık yapılmıştır. Durağın işe yaramayan arka tarafı kapalıdır. Yolcuları yoldan gelebilecek tehlikelere karşı koruyacak hiçbir önlem düşünülmemiştir.

Yine sürücü davranışlarında **"ben merkezli"** ve karşısındakinin hakkına aldırış etmeden kendi isteğini ona dikte ettirmenin bir sonucu olarak, Türkiye'de uzun lambalarla işaret verenler karşısındakine **"dur, ben geçiyorum"** demek ister ve karşısındakinin onayı beklemeden yola devam eder. Bu yüzden de hatırı sayılır şekilde kaza olur. Oysa İngiltere'de uzun lambalarla işaret vermek; **"geç, bekliyorum"** anlamına gelir. Bu davranış karşısındakine bir şey dikte ettirme yerine, ona saygı duyma ve öncelik verme özelliği taşıdığı için daha sürdürülebilir ve mantıksal bir temele sahiptir.

Bütün bunlar Türkiye'deki trafik anlayışının tamamen araçlara yönelik düzenlendiğini ve araç üstünlüğüne göre ele alındığını göstermektedir. Bu anlayışın altında araçların ilk kez kullanıldığı zaman çok değerli ve herkesin sahip olmayacağı kıymetli şeyler olması düşüncesi yatmaktadır. Oysa artık araçların insanlara hizmet eden maddi değerler olduğunu anlamak zorundayız. Bu nedenle araca sahip olan insanlar trafikte yayalara göre daha güçlü olmalarına rağmen, hala kuralların araçların lehine işletilmesi duyarsızlık örneğidir. **"Araç" veya "araca sahip olanlar" odaklı bir trafik anlayışla, insanı öne çıkarmaya imkân yoktur.**

4. ÇÖZÜM İÇİN BİRKAÇ ÖNERİ

Dünya genelinde hemen hemen her ülkenin temel sorunları arasında yer alan trafik sorunlarının çözümü için önerilen tedbirler genelde birbirine benzemektedir. Fakat bazı ülkelerin trafik konusuna yaklaşımı oldukça dikkat çekicidir. Örneğin bu ülkelerde okullarda takip edilmek üzere hazırlanan eğitim programlarında, günümüzde ki trafik gerçeğinin karmaşık bir yapıda olduğu ve karayolundaki araç sayısında görülen hızlı artışla karakterize edildiği belirtilmektedir. **Karayolundaki sürücü davranışları, yalnızca kazalar ve alınan tedbirleri etkilememekte, büyük ölçüde kişisel ve toplumsal yaşamın**

kalitesiyle de etkileşim içinde bulunmaktadır. Bu programlara göre, günümüzde trafik eğitimi, karayolunun kullanımındaki davranış biçimi üzerine odaklanmakta ve toplumun genel yapısını ve kişisel yaşamları koruma amaçlı davranış biçimi olmada bir rehber özelliği taşımaktadır.²⁵

Bahsi geçen programlar, **karayolu güvenliği eğitimi, bilgilendirme, alışkanlık aşılama, tavır belirleme, sosyal düzenin kurallarına uyma yeteneğini teşvik etme ve diğer insanların düşüncelerini anlayışla karşılama konusunda sorumluluk kazandırma olarak tanımlanmaktadır.** Bu eğitim çocukluktan yetişkinliğe uzanan sosyalleşme sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır.²⁶

Bütün bunlara ilave olarak Türkiye'deki trafik sorunun çözümü için yararlı olabilecek bazı önerileri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

1. Çağdaş anlayışı içeren, trafikte planlama, bilgilendirme, mühendislik, eğitim ve çalışma, uygulama, teşvik etme, kaynakların koordinesi gibi konuları kapsayan ve **"insan odaklı yeni bir trafik konsepti"** oluşturmali,

2. Trafik, bir kurallar düzeni olduğu kadar, içinde insani değerleri de barındıran bir davranış kültürüdür. Trafiğin güçlü tarafını oluşturan sürücülere, muhataplarının araçlar değil, başta yayalar olmak üzere kendileri gibi insan olan diğer sürücüler olduğu eğitimi verilmeli ve bilinci aşılmalı,

3. **"İnsan Odaklı Trafik Anlayışı"** gereğince başta trafik mevzuatı olmak üzere, bu konuda ortaya konan her türlü faaliyetin odağında **"insan unsuru"** yer almalı, trafik, insan hayatını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmeli,

4. İnsan odaklı trafik anlayışının bir uzantısı olarak, trafikte geçiş üstünlüğü ve diğer önceliklerin tümünde öncelikler trafiğin güçsüz tarafı olan yayalara verilmeli, başta büyük kentler olmak üzere yaya geçişlerinin yoğun olduğu yerlerde **"yaya geçiş üstünlüğü"** uygulamaya konmalı, kaldırım ve caddeler yayaların yürüyüşünü kolaylaştıracak şekilde yeniden düzenlenmeli ve yayalara karşı işlenen trafik suçlarına verilecek cezalar ağırlaştırılmalı,

²⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü, Trafik Hizmetleri Başkanlığı, "Trafik Güvenliği Hakkında Derlemeler ve Trafik Kültürü", Ankara, 1999, s. 216-220

²⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü, a.g. e, s.218

5. Türkiye'de bir yılda meydana gelen trafik kazalarında ölen çocukların sayısı, örneğin, 1996 yılında 11 batılı ülkenin genel toplamına yakın olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, İrlanda, İtalya, İspanya, İsveç, Portekiz ve Yunanistan'da meydana gelen trafik kazalarında ölen çocukların toplamı, Türkiye'de karayollarında ölen çocukların toplamına eşittir.²⁷ Bu sorunu çözmek için günümüzde yaygın şekilde yapıldığı gibi okullarda dersler vererek çocukları eğitmenin yanında, buna ilave olarak çocukların ölümüne yol açan sürücülerinin bilinçlendirme eğitimlerine ağırlık verilmeli, işledikleri trafik suçlarının ağırlığına göre bazı sürücüler sürekli, diğer sürücüler de 5-7 gibi bir zaman diliminde insani değerleri hatırlatmaya yarayan "*rehabilitasyon eğitimi*" tabi tutulmalı,

6. Araç konforu ve teknolojik imkânlar ne kadar artarsa artsın, trafiğin kendine mahsus fizik kuralları içinde işlediği bilinmelidir. Bu yüzden, sürücülerin "*yol-araç-diğer sürücüler ve çevre koşulları*" şartlarında araçlarına hakim olabilecekleri konusunda bilinç düzeyleri artırılmalı,

7. Yetkililerce kabul edilmese bile, Türkiye'deki trafik kazalarının sebeplerinin önemli bir kısmını kötü yol şartları, yetersiz işaret ve ışıklandırmadan kaynaklanmaktadır. Bunun önüne geçmek için mevcut yollar gözden geçirilmeli, yol bakım ve onarım hizmetleri artırılmalı, kara yolları üzerindeki trafik yükünü azaltmak için, demir, deniz ve hava yoluna doğru açılım yapılmalı,

8. Kentlerin gelişimi göz önüne alınarak, yol, cadde, sokak ve otopark ihtiyaç planlaması yapılmalı,

yerel yönetimlerin sorumlulukları artırılmalı, imar düzenlenmeleri yapılması ve iş yeri ruhsatları verilmesinde kentlerin araç ve yaya trafiği göz önünde bulundurulmalı, yerel yönetim ve diğer merkezi birimler arasında koordinasyon sağlanmalı,

9. Rasyonel hale getirilecek trafik mevzuatının uygulanması sağlanmalı, uygulama durumu teknik imkanlar dahil olmak üzere (kamera gibi) her yönden sürekli denetlenmeli, trafik kurallarının, maliyeye gelir sağlamak için bir ceza kesme aracı değil, insan hayatını korumak ve yol güvenliğini sağlamak için konulduğu çok ciddi şekilde vurgulanmalı,

10. Büyük kentlerde trafiği zaman zaman tıkanma noktasına getiren kazalara müdahale yöntemi ve sonrasında oluşan hukuki durumlara yeni yaklaşım getirilmeli, trafik kazaları sadece kolluk birimlerince değil, teknik elamanlarca da incelenerek rapora bağlanmalı, bu raporlar sürekli gözden geçirilerek trafik sorunlarına çözüm aranmalı,

11. Trafikte kısa süreli ve geçici yararlar sağlayan uygulamalar yerine, kalıcı bir çözüm için; kaza nedeni olan insanın trafik sorununun kendi kafasında çözüme kavuşturulması için ortam hazırlanmalı, güvenli bir trafik ortamı; eğitim, denetim, ilkyardım, acil müdahale, kurtarma faaliyetleri ve mühendislik hizmetleri gibi fiziki tedbirlerin en üst seviyede alınmasının yanı sıra, sivil toplum örgütleri ve basın yayın kuruluşlarının desteğiyle sağlanacağı bilinmelidir. Trafikte toplumsal duyarlılığın sağlanması için vatandaşlık bilincinin artırılması, sorumluluğun üstlenilmesi ve paylaşılması yolları aranmalıdır.²⁸

Kaynakça

- Ahmet Fidan "Metropoliten Kentlerde Yaşayanların Kentsel Sorunlara ve Bu Sorunlardan Kentiçi Ulaşım Bakışları Araştırması", Mevzuat Dergisi, Yıl:7, Sayı:73, Ocak 2004
- Ahmet Şahingözlü, *Trafik Etiği ve Eğitim* Bildiri No: 504 İkinci Trafik Şurası Serbest Bildirileri, 22 Ekim 2004, Ankara (www.trafik.gov.tr , erişim 02.02.2008)
- Alim Işık ve Mehmet Erdem, *Türkiye'de Karayolu Trafik Kazalarına Etkili Faktörlerin Çoklu Regresyon Analiziyle İncelenmesi*, İkinci Trafik Şurası Serbest Bildirileri, 22 Ekim 2004, Ankara, s.442)
- DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ulaştırma Özel İhtisas Komisyonu Raporu *Kentiçi Ulaşım Alt Komisyonu Raporu*, http://ekutup.dpt.gov.tr/ulastim/oik594.pdf, erişim: 27.12.2007
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Trafik Hizmetleri Başkanlığı, "*Trafik Güvenliği Hakkında Derlemeler ve Trafik Kültürü*", Ankara,1999
- Karayolları Genel Müdürlüğü, *Trafik Kazaları Özeti 2006*, Bakım Dairesi Başkanlığı, Haziran, 2007
- Muhittin Özdirim, "*Trafik Mühendisliği*", http://www.trafik.gov.tr/icerik/bildiriler/A6-39.doc
- Ömer Halis Tombaklar, "*Çocuklar ve Trafik Kazaları*" İkinci Trafik Şurası Serbest Bildirileri, 22 Ekim 2004, Ankara (www.trafik.gov.tr, erişim 02.02.2008)
- Recaizade Mahmut Ekrem, *Araba Sevdası*, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2005
- Sabahattin Selek, *Anadolu İhtilali-Cilt: 1*, Kastaş Yayınları, 11. Baskı, İstanbul, 2004
- TÜİK Verileri
- Yusuf Danişman, "*Trafik Hukuku*", İdare Dergisi, Yıl:23, Sayı: 217, Temmuz-Ağustos 1952
- Web Sayfaları**
- http://www.kamyonum.com.tr (erişim: 07.01.2008) | http://www.wikipedia.com , (erişim:02. 01.2008) | http://www.atonet.org.tr/yeni/index. (erişim: 20.12.2007)
- http://www.bianet.org/bianet/kategori/siyaset/5682/asdasdc (erişim: 02.02.2008)

²⁷ Ömer Halis Tombaklar, "*Çocuklar ve Trafik Kazaları*" İkinci Trafik Şurası Serbest Bildirileri, 22 Ekim 2004, Ankara (www.trafik.gov.tr, erişim 02.02.2008)

²⁸ Ahmet Şahingözlü, *Trafik Etiği ve Eğitim* Bildiri No: 504, İkinci Trafik Şurası Serbest Bildirileri, 22 Ekim 2004, Ankara (www.trafik.gov.tr erişim 02.02.2008)

AB Projesi Çerçevesinde İspanya Kentler ve Belediyeler Federasyonu FEMP ile İşbirliği

Avrupa Birliği Sivil Toplum Diyalogu Kentler ve Belediyeler Hibe Programı çerçevesinde Birliğimiz ve İspanya Belediyeler ve Kentler Federasyonu (FEMP) işbirliğinde yürütülen "Türkiye ve İspanya'daki Belediyeler Arasında Uluslararası İşbirliklerinin Geliştirilmesi" projesi kapsamında 24- 27 Mart 2009 tarihlerinde Madrid'e bir çalışma ziyareti düzenlendi. Ziyarete Birliğimizi temsilen Genel Sekreter Hayrettin Güngör, Dış İlişkiler Müdürü Berrin Aydın, Hukuk İşleri Müdürü Zeliha Mercimek ile Proje Uzmanı Duygu Dalgıç Uyar ve Proje Koordinatörü Bahar Özden katıldı. Bu çerçevede Türkiye'nin Madrid Büyükelçiliği ve FEMP ile görüşmeler gerçekleştirildi.

Proje faaliyetlerinden birini oluşturan bu ziyaret iki Birlik arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve bu doğrultuda bir protokol hazırlığı yapılmasını hedefliyordu. Bu çerçevede FEMP ve TBB arasında doğrudan ilk görüşmeler gerçekleştirildi. FEMP Genel Sekreteri Gabriel Alvarez Fernandez'in açılış konuşmasının ardından, Dış İlişkiler Müdürü Juana Lopez Pagan, Müdür Yardımcısı Fernando Armas ve uzmanlar Arantxa Canto ile Guadalupe Niveiro de Jaime'in hazır bulunduğu toplantıda iki Birlik temsilcileri tarafından kurumları tanıtan sunumların gerçekleştirildi. Daha sonra ise uzun vadede

yapılacak işbirliği çerçevesi görüşüldü. İki ülke belediyeleri arasında işbirliklerinin desteklenmesi yanı sıra FEMP ve TBB'nin Türkiye ve İspanya Hükümetlerinin öncülüğünde başlatılan "Medeniyetler İttifakı" alanında, yerel yönetimler düzeyinde çalışma yürütmesi yönünde görüşmeler gerçekleştirildi.

Bu kapsamda Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı bünyesinde Medeniyetler ittifakının yerel boyutu üzerine oluşturulan çalışma grubunun öncülüğünü üstlenen FEMP bu konuda TBB ile ortak çalışma yürütmek istediğini ve TBB'nin de söz konusu çalışma grubunda aktif rol almasının çalışmaları son derece güçlendireceğini kaydetti. Konuya ilişkin protokol hazırlanarak en kısa zamanda taraflarca imzalanacak.

*TBB Genel Sekreteri Hayrettin Güngör,
Türkiye'nin Madrid Büyükelçisi
Ender Arat ile birlikte...*

Madrid programında ayrıca Türkiye'nin Madrid Büyükelçiliği ziyaret edilerek, Büyükelçi Ender Arat'a proje ve yapılan çalışmalar hakkında bilgi verildi. Projenin son derece isabetli olduğunu, iki ülke arasında tarihi, sosyo-kültürel ve coğrafi alanda birçok benzerlikler bulunduğunu, iki ülke hükümetleri arasında da son derece olumlu bir diyalog sürdürüldüğünü ancak buna rağmen yerel yönetimler arasındaki ilişki ve işbirliklerinin çok kısıtlı olduğunu vurguladı. Bu anlamda iki Birlik arasında yürütülen işbirliğinin önemli bir adım olduğunu ifade etti.

Medeniyetler İttifakı II. Forumu İstanbul'da Gerçekleştirildi

Türkiye ve İspanya hükümetlerinin öncülüğünde başlatılan ve ilki 15-16 Ocak 2008 tarihlerinde İspanya'nın başkenti Madrid'de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı girişimi İkinci Yıllık Forumu, İstanbul Çırağan Sarayında 6-7 Nisan 2009 tarihlerinde yapıldı. Kültürler arası anlayışın artırılması ve diyalogun geliştirilmesi amacını taşıyan öncü uluslararası bir girişim olan Medeniyetler İttifakı, İstanbul Forumu aracılığıyla birbirinden farklı toplumlar arasında etkileşim yaratmak ve kültürler arası güven ve barışı güçlendirmek üzere ortaklıklar oluşturmak; küresel liderler, uluslararası örgüt yöneticileri, şirketler, medya, sivil toplum ve gençlik gruplarından oluşan bir ağı bir araya getirmeyi hedeflemektedir.

Açılış konuşmalarını Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, İspanya Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Ban Ki-moon, ve Medeniyetler İttifakı Yüksek Temsilcisi ve Portekiz'in eski Cumhurbaşkanı Jorge Sampaio yaptığı toplantıya NATO'nun yeni Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen, İran'ın eski Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi, Finlandiya Cumhurbaşkanı Tarja Halonen, Bulgaristan Cumhurbaşkanı Georgi Parvanov, Slovenya Cumhurbaşkanı Danilo Türk yanı sıra bir çok ülkenin Devlet Başkanı ve Bakanlarından oluşan üst düzey konuklarla beraber 1500 kişilik katılım sağlandığı kaydedildi.

I. Genel Kurul Oturumu'nda "Kriz dönemlerinde Küresel Gündemi Şekillendirme - Kültürel Çeşitliliğin İyi Yönetişimi" konusu ele alındı. Forumun II. Genel Kurul Oturumu ile devam edilerek, "Diyalogun Genişletilmesi ve İşbirliğini Güçlendirilmesi - Yenilikçi Politika ve Girişimlerin İrtibatlandırılması" konuları görüşüldü. Düzenlenen paralel oturum ve çalıştaylar-

la medya, gençlik, eğitim ve göç konu başlıkları kapsamlı bir biçimde ele alındı.

Ayrıca Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) ortaklığında düzenlenen "Kültürel Çeşitliliğin Merkezinde Kentler- Kent Diplomasisini Teşvik Etmenin Yolları" konu başlıklı çalışma oturumunda yerel yönetimlerin bu alanda üstlenebileceği kilit rol ve projeler gündeme taşındı. Başkanlığını İspanya Kentler ve Belediyeler Federasyonu (FEMP) Başkanı Pedro Castro'nun üstlendiği oturumda Lizbon Belediye Başkanı, Barselona Belediye Başkanı, Gazze Belediye Başkanı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Vekili ve BM Genel Sekreteri Özel Danışmanı yer aldı. Oturumda, Dünya nüfusunun çoğunluğunun

kentlerde yaşadığı göz önüne alınarak küreselleşme ve göçün daha önce birbirleriyle etkileşime girmemiş grupları kentsel alanlarda bir araya getirdiği ve böylece kültürel farklılığın şehirlerimizin başlıca özelliklerinden biri haline geldiği belirtildi. Buna bağlı olarak da belediyelerin çatış-

maları önlemek, hem güvenliği hem de barışa katkı sağlamak adına kültürel çeşitliliğe dayanan sürdürülebilir kentsel kalkınmayı teşvik etmede ciddi bir rol oynadıkları vurgulandı. Kentler arası işbirliği veya kent diplomasisinin barışın tesisinde ve çatışmaların önlenmesinde önemli bir rolünün olduğu ifade edildi.

İki günlük forum, Dışişleri Bakanı Ali Babacan, İspanya Dışişleri Bakanı Miguel Angel Moratinos ve Medeniyetler İttifakı Yüksek Temsilcisi ve Portekiz eski Cumhurbaşkanı Jorge Sampaio'nun düzenlediği basın toplantısıyla son buldu. Yapılan konuşmalarda bu forumla uluslararası kamuoyunun ittifaka duyduğu güvenin teyit edildiğini ifade edildi. Medeniyetler İttifakı Üçüncü Forumu önümüzdeki yıl Brezilya'da düzenlenecek.

5. Dünya Su Forumu İstanbul'da Yapıldı

5. Dünya Su Forumu, 16 - 22 Mart 2009 tarihleri arasında, aralarında farklı ülkelerden 9 devlet başkanı, 84 bakan, 250 milletvekili ve 200 belediye başkanının da bulunduğu, 192 ülkeden toplam 33.058 katılımcının katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirildi. Tıpkı foruma ev sahipliği yapan İstanbul'un kıtaları ve farklı medeniyetleri birleştirdiği gibi "Farklılıkların Suda Yakınlaşması" anatemasıyla gerçekleştirilen forum, ziyaretçi sayısı ve çeşitliliği ile su konusunda dünya çapında gerçekleştirilen en büyük organizasyon olma özelliğini sürdürerek aynı zamanda sunulan uluslararası bildiri ve taahhütler ile de "Su"yu dünya politikasının gündemine uzun süreli olarak yerleştirdi.

Üç yılda bir gerçekleştirilen ve ilki 1997'de Marakeş'te (Fas), 2000'de Lahey'de (Hollanda), 2003'te Kyoto'da (Japonya) ve 2006'da Mexico'da (Meksika) düzenlenen Dünya Su Forumunun beşincisi olan İstanbul ayağı, Dünya Su Konseyi, Devlet Su İşleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin ev sahipliğinde, başarılı bir organizasyonla yapıldı. 112 adet tematik, 7 bölgesel, 5 üst düzey panel ve 105 yan etkinlik yapıldığı forumun açılış oturumunda ise Cumhurbaşkanı Sayın

Abdullah Gül'de yer aldı. Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Hayrettin Güngör ise 18 Mart 2009 günü gerçekleştirilen "Yerel Yönetimler" oturumunda konuşmacı olarak bulundu.

"Bakanlar Bildirisi"

5. Dünya Su Forumu kapsamında düzenlenen Bakanlar Konferansı sonunda imzalanan "Bakanlar Bildirisi"nde Bakanlar, Binyıl Kalkınma Hedefleri, Gündem 21 ve Johannesburg Eylem Planı gibi uluslararası belgelerde yer alan su konusundaki hedeflere ulaşmadaki sorumluluklarını onayladılar. Bildiride; "Binyıl Kalkınma Hedefleri gibi uluslararası düzeyde kabul görmüş hedeflere ulaşmak ve güvenli ve temiz suya, saniteye erişimi, sağlıklı ve temiz ekosistemler için uygun politikalar ve her seviyede yeterli mali kaynaklar sağlayarak, mümkün olan en kısa sürede iyileştirme çabalarımızı arttıracaktır. Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde, su ile ilgili küresel zorlukları çözmeye kararlıyız." denildi.

Yerel yönetimler de 5. Dünya Su Forumu'nda önemli bir gündem maddesini oluşturdu. Su ve saniteye erişimin önemi ve sağlıklı temiz su kaynaklarının korunduğu sürdürülebilir kalkınma hedefinde yerel yönetimlerin görevlerinin ortaya konduğu "İstanbul Su Mutabakatı" aralarında İstanbul, Konya ve Sakarya'nın da bulunduğu 52 belediyenin başkanı tarafından imzalandı. Mutabakata göre Yerel ve Bölgesel İdarelerin gerçekleştirecekleri taahhütler şöyle:

TBB Genel Sekreteri Hayrettin Güngör, 5. Dünya Su Forumu'nda bir konuşma yaptı.

- "Yerel su kaynakları üzerindeki dâhili ve harici baskıların, suda yaşayan canlıların biyolojik çeşitliliği ile sistemdeki temel farklılık ve zorlukların bir listesini oluşturmak;
- Tüm paylaşımcılar (sivil toplumlar da dahil olmak üzere) ile yerel/bölgesel düzeydeki diyalogu geliştirerek temel birimler (yerel ve bölgesel idareler, tedarikçiler, kullanıcılar, bilimsel çevreler) arasında yerel öncelikleri ve su sektöründeki faaliyet planını oluşturacak ortak bir görüş meydana getirmek;
- Uzun ve orta vadede gelecekte yerel su kaynaklarını ve sistemlerini tehdit eden gelişmelere uyarlanması için yerel ve bölgesel idare politikalarının, stratejilerinin ve planlarının güçlendirilmesi;
- Yerel/bölgesel düzeyde daha iyi bir su yönetimi için (suyun kamuya ait bir varlık olduğundan ve

gerek kısmen gerekse tamamen özel sektör tarafından yönetilmekte olmasına bakılmaksızın kamu tarafından kontrol edilmesi gerektiğinden hareketle) su idaresinin oluşturulması ve geliştirilmesi;

- Küçük başlangıç yatırımları ile öncelikleri belirleyerek yerel su kaynakları ve sistemlerinin esnekliğini arttıran ilk somut değişiklikleri yapmak üzere belirli uygulamalara olanak tanıyan ve gelecekte oluşabilecek belirli masrafları engelleyecek erken hareket sistemini oluşturmak;
- "Bunların yanı sıra şehirlerimizin yukarıdaki faaliyetlerinde yaşanan zorlukları ve gerçekleştirilen işlemleri içeren raporları oluşturarak 2012 yılında düzenlenecek bir sonraki Dünya Su Forumu'nda diğerleri ile paylaşmayı da taahhüt etmekteyiz."

Yerel Çevre Hizmetleri Platformu İhtisas Komisyonları İlk Raporlarını Sunuyor

Yerel Çevre Hizmetleri Platformu çerçevesinde faaliyetlerini sürdüren "Katı Atıkların Karakterizasyonu ve Bertaraf Yöntemleri" ile "Atıksu Arıtma Tesisleri" İhtisas Komisyonları toplanıp ilk raporları gözden geçirdi.

Katı Atıkların Karakterizasyonu ve Bertaraf Yöntemleri İhtisas Komisyonu 20 Şubat 2009 tarihinde Türkiye Belediyeler Birliğinde toplandı. Toplantıda raporların son haline getirilmesi için yapılan çalışmaların yanında Çevre ve Orman Bakanlığının hazırladığı "Atıkların Düzenli Depolanmasına İlişkin Yönetmelik" taslağı hakkında önemli noktalarda görüş birliğine varıldı. Ayrıca Komisyon Üyelerine

Çevre ve Orman Bakanlığı yetkilileri tarafından "Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı" (İPA) hakkında bilgi verildi.

Atıksu Arıtma Tesisleri İhtisas Komisyonu ise 05 Mart 2009 tarihinde Türkiye Belediyeler Birliğinde toplanıp bu güne kadar hazırlanan raporları gözden geçirerek yayınlanacak sunuma son şeklini verdi. Çevre ve Orman Bakanlığı yetkilileri bu ihtisas Komisyonuna da İPA hakkında bilgi verdi. Komisyon üyeleri ayrıca Bodrum'da işletmeye açılan ve membran sistemiyle çalışan arıtma tesisi hakkında bilgilendirildi. 06 Mart 2009 tarihinde ise Ankara Su ve Kanalizasyon İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (ASKİ) arıtma tesisleri ziyaret edildi.

TBB Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İşbirliğinde Hizmet İçi Eğitim Semineri

Türkiye Belediyeler Birliği ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde ihale mevzuatı konusunda 18-19 Mart 2009 tarihlerinde iki günlük bir hizmet içi eğitim semineri düzenlendi. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda, 5812 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu'na ilişkin Olarak En Sık Sorulan Sorular ve

Cevapları konularında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Başkontrolörü Osman Can YENİCE'nin sunum yaptığı seminerde İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Başkontrolörü Burhanettin TOKMAK ise 5812 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişikliklerin Uygulama Yönetmelikleri'ne Yansımaları, Yeterlik Kurallarındaki Değişiklikler ile Yeni Uygulama Yönetmelik'leri Işığında Yapım İşleri İhale Süreci konularında eğitim verdi.

Suudi Heyet Birliğimizi Ziyaret Etti

Devlet Planlama Teşkilatı organizasyonunda Suudi Arabistan Bakanlıklararası İdari Düzenleme Komitesi temsilcilerinden oluşan bir heyet Türkiye'de incelemelerde bulundu. Bu kapsamda Ankara'da çeşitli temaslarda bulunan heyet, 20 Mart 2009 tarihinde Birliğimizi ziyaret etti.

Birlik Organlarına Görevlendirme

İçişleri Bakanlığı'ndan alınan 28.04.2009 tarih 7217 sayılı yazıya göre; "5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu gereğince Türkiye Belediyeler Birliği divan ve diğer organları oluşuncaya kadar Birlik Meclisi, Birlik Encümeni ve Birlik Başkanına ait görevleri yürütmek üzere 28.04.2009 tarihli Bakanlık Onayına göre Birlik Başkanlığına Mahalli İdareler Genel Müdürü Vali Ercan Topaca; Meclis ve Encümen Üyeliklerine ise Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcısı Yavuz Selim Köşger, Daire Başkanı Mustafa Yardımcı, Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Hayrettin Güngör ve Türkiye Belediyeler Birliği Hukuk İşleri Müdürü Avukat Zeliha Mercimek görevlendirildi.

Soru-Cevap Hattı - Öğrenmek İstedikleriniz

Belediye Mevzuatı, Personel, İmar, İhale, Bütçe ve Muhasebe konularındaki sorularınıza fahri danışmanlık hizmeti veren Yerel Yönetim Uzmanlarımız anında cevap veriyor...

Türkiye Belediyeler Birliği, Soru - Cevap Hattından yararlanarak cevaplanmasını istediğiniz sorularınızı gönderebileceğiniz adres ve telefonlar:

Adres: Tunus Cad. No:12 06680 Kavaklıdere/ANKARA

Telefon: 0 312 419 21 00 (PBX) Faks: 0 312 419 21 30

e-posta: illerbelediyeler@gmail.com

ÇEŞİTLİ MEVZUAT

SORU: Nilgün ATALAY

Harita Teknikeri | Nebioğlu Belediyesi/ZONGULDAK

Belediye Gelirleri Kanunu'nun 78'inci maddesinin ek 2'nci maddesi kapsamında tavuk işletmelerinin bina inşaat harcından muaf olup olmadığı hususunda bilgi verilmesini arz ederim.

CEVAP: Hafize ZÜLÜFLÜ

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer yedinci bölümü "Bina İnşaat Harcı"nı düzenlemiş olup, bu bölüm **1/6/2007 tarihli ve 5679 sayılı Kanun'un 1'inci maddesiyle değişik (c) bendi** "Her türlü fabrika, değirmen, sınai nitelikteki imalathaneler ve tersaneler, organize sanayi bölgelerinde yapılan her türlü bina inşaatı ile sera ve benzeri örtü altı tarım yapılan tesisler, ahır, samanlık, kümes, su ürünleri ve hayvan barınağı ile yemlik gibi yapı ve tesis inşaatı"nı bina inşaat harcından istisna tutmuştur.

Öte yandan Kanun'un "İmar ile ilgili harçlar"ın düzenlendiği 80'inci maddesinin ikinci fıkrasında **"(Değişik: 18/5/1987 - 3365/2 md.) 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak**

Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun Hükümleri uyarınca yapılan yapı ve tesisler ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışında inşa edilecek sera ve benzeri örtü altı tarım faaliyetinde kullanılmak üzere inşa edilen tesisler, ahır, samanlık, kümes ve hayvan barınakları ile yemlik gibi yapı ve tesisler 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu uyarınca alınacak ücretler ile Bina İnşaat Harcı dahil yukarıda sayılan Harçlardan müstesnadır." hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, piliç yetiştirim çiftliklerinin bina inşaat harcından istisna olup olmadığı konusu da Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının 30.06.2006 tarihli ve B.07.1.GİB.0.66/6609-487/048633 sayı ile İçişleri Bakanlığına gönderilen görüş yazısında;

".....Belediye Başkanlığından alınan 18.4.2006 gün ve 214 sayılı yazının bir örneği ilişikte gönderilmiş olup, konu ile ilgili Başkanlığımız görüşü aşağıda açıklanmıştır.

Söz konusu yazıda, piliç yetiştirme çiftliklerinin (tavuk kümesi) inşaatının bina inşaat harcı ve emlak vergisine tabi olup olmadığı hususunda tereddüde düşüldüğü belirtilmiştir.

Bilindiği gibi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun Ek 1'inci maddesinin birinci fıkrasında, "Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yapılan her türlü bina inşaatı (ilave ve tadiller dahil) inşaat veya tadilat ruhsatının alınmasında ek Madde 6'da

yer alan tarifiede gösterilen nispet ve hadlerde bina inşaat harcına tabidir." hükmü yer almaktadır. Aynı Kanun'un 80'inci maddesinin ikinci fıkrasında, "7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun Hükümleri uyarınca yapılan yapı ve tesisler ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışında inşa edilecek ahır, samanlık, kümes ve hayvan barınakları ile yemlik gibi tesisler Bina İnşaat Harcı dahil yukarıda sayılan harçlardan müstesnadır." denilmektedir.

Diğer taraftan, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun daimi muaflıkları düzenleyen 4'üncü maddesinin (h) fıkrası ile zirai istihsalde kullanılmak şartıyla makine ve alet depoları, zahire ambarları, samanlıklar, arabalıklar, ağıllar, ahırlar, kümesler, kurutma mahalleri, böcekhaneler, serler (seralar) ve benzeri binalarla, işçi ve bekçi bina, kulübe ve barakaları; kiraya verilmemek şartıyla bina vergisinden daimi olarak muaf tutulmuştur.

Buna göre, belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışında inşa edilecek piliç yetiştirme çiftlikleri (tavuk kümesi) inşaatının bina inşaat harcından ve söz konusu binaların kiraya verilmemek şartıyla daimi olarak bina vergisinden muaf tutulması gerekir."

açıklamaları yer almaktadır.

Yukarıdaki hükümler ve Maliye Bakanlığının görüş yazısı doğrultusunda tavuk işletmelerinin bina inşaat harcından muaf olacağı değerlendirilmektedir.

PERSONEL MEVZUATI

SORU: İlgi ALTINÖZ

Zabıta Memuru | Burç Belediyesi/GAZİANTEP

20.08.2007 tarihinde zabıta memuru olarak işe başladım, MYO mezunuyum ve harita teknikeriyim. 10/3 derece ve kademedan atamam yapıldı. 20.08.2008 Ağustos ayında 9/1 derece ve kademe aldım. Aldığım maaş 985,43 TL. Net maaşım 885,43 TL + 100.00 TL zabıtalık mesai. MYO mezunlarının maaşlarına göre maaşımın düşük olduğunu düşünüyorum. En düşük hizmetli maaşı 13/3 1016,00 TL. Aldığım maaş konusunda ayrıntılı bilgi vermenizi arz ederim.

CEVAP: Mustafa DÖNMEZ

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü

Memur aylığının unsurları esas itibariyle; gösterge aylığı, taban aylığı, kıdem aylığı, zamlar (yan ödeme), özel hizmet tazminatı, çalışmayan eşe yapılan aile yardımı ile çocuk yardımlarından oluşmaktadır. Bu unsurlar dışında yabancı dil tazminatı, fazla mesai gibi unsurlar da bulunmaktadır.

Yazınızda evli olup olmadığınızı, eşinizin çalışıp çalışmadığı, çocuk sayısı gibi aylığa esas veriler belirtilmemiştir. Bu bakımdan, aylığınızın doğru olup olmadığı hakkında görüş belirtmek mümkün değildir.

Ancak, hemen belirtelim ki, 10/3 derece kademedan bulunan bir memur ile 13/3 derece kademedan bulunan bir hizmetlinin aylıkları arasında fazla bir fark bulunmamaktadır. Siz bekar, hizmetli evli ve eşi de çalışmıyor ve iki çocuğu var ise, sizden daha yüksek aylık alması da olasıdır. Çünkü, 657 sayılı Yasa'nın 202'nci maddesi gereğince çalışmayan eşe 77,17 TL, iki çocuğa ise 25,72 TL yardım yapılmaktadır.

Gerçi Zabıta Memurunun özel hizmet tazminatı %48, hizmetlinin %44 ise de, bu oranın aylığınıza yansımaları sadece 4 puan olacağından, bu da 9500x 0,051448= 488,76 TL, 488,76 x 4= 19,55 TL Hizmetliden fazla tazminat almanız anlamına gelecektir. Yukarıda belirtildiği üzere, memurun maaşı medeni durum, çocuk sayısı ve eşin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılıklar göstermektedir.

Aylığınızı aşağıdaki tablodan yararlanarak hesaplayabilirsiniz:

1. **Gösterge aylığı** : Gösterge x Katsayı
2. **Ek gösterge aylığı** : Ek Gösterge x Katsayı
3. **Taban aylığı** : 1.000 x Taban aylık Katsayısı
4. **Kıdem aylığı** : Kıdem yılı x 20 x Katsayı
5. **Yan ödeme** : Yan ödeme puanı x Yan Ödeme Katsayısı
6. **Özel Hizmet Tazminatı** : 9.500 x Katsayı x ÖHT oranı
7. **Eş için aile yardımı** : 1.500 x Katsayı
8. **Çocuk yardımı** : 250 x 2 x Katsayı
9. **Kurum kesenek karşılığı** : [(1+2+3+4) + (9.500 x Katsayı x %.. =...)] x %20

10. Ek ödeme : 2260 x Katsayı

11. Asgari geçim indirimi : Asgari ücret tutarı x İndirim oranı x Katsayı

BRÜT TOPLAM : 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 +

12. Kişi prim karşılığı : [(1+2 + 3 + 4) + (9.500 x Katsayı x %..)] x %16

13. Gelir Vergisi : [(1 + 2 + 3 + 4 + 5) - (%16 Em. Kes)] x %15

14. Damga vergisi : [(1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6) x %06

15. Kurum kesenek karşılığı : [(1+2+3+4) + (9.500 x Katsayı x %..)] x %20

KESİNTİLER TOPLAMI : 12 + 13 + 14 + 15

NET TUTAR : Brüt Toplam - Kesintiler Toplamı

SORU: Veli ÖNER

İşçi | Kesmetepe Belediyesi/ADIYAMAN

1958 doğumlu olup, 14.04.1993 tarihinde Kesmetepe Belediye Başkanlığında temizlik işçisi olarak göreve başladım. İşe ilk girdiğim zaman emekli olmam için 5200 gün çalışma günümün olması gerekiyordu. Şimdi çalışma günüm 5670 gün oldu. Eski Yasa'dan yararlanıp emekli olmam mümkün müdür?

CEVAP: Mustafa DÖNMEZ

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü

Bilindiği üzere, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi işçi olarak çalışmakta olan işçilerin emeklilikleriyle ilgili olarak Sosyal Sigortalar Yasası ve diğer yasalarda 4759 sayılı Yasa ile köklü değişiklikler yapılmış, anılan yasadan önce işçi olarak göreve başlamış olanlara kademeli geçiş süreci getirilmiştir. Bu kapsamda 506 sayılı Yasa'nın 81'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile (c) bendi yeniden düzenlenmiştir.

Söz konusu maddenin (b) bendine Yasa'ya göre memurların istekleri üzerine emekli olabilmeleri için, 23.05.2002 tarihi esas alınmaktadır. Yazınızda doğum tarihinizi ay gün olarak, askerliğinizi ise yapıp yapmadığınızı, yapmışsanız o süreyi borçlanıp borçlanmadığınızı belirtmemişsiniz. Askerlik yapmış ve bu süreyi borçlanmışsanız, sigorta başlangıç tarihiniz askerlik süreniz kadar geriye gider.

Mevcut bilgiler ışığında; Belediyenizde 14.04.1993 tarihinde işçi olarak göreve başladığınıza göre, 23.05.2002 tarihi itibarıyla emekliliğe esas 9 yıl 1 ay 9 gün hizmetiniz bulunmaktadır.

Bu durumda Yasa size kısmi yaşlılık aylığı ile ya da normal emeklilik aylığı ile emekli olabilmek şeklinde iki alternatif sunmaktadır.

1. Normal emeklilik aylığı

506 sayılı Yasa'nın 4759 sayılı Yasa ile değişik Geçici 81'inci maddesinin (B) bendinin (k) alt bendi (sizin hizmet sürenizin de dahil olduğu), "Sigortalılık süresi 8 (dahil) yıldan fazla, 9 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları ve en az 5675 gün,"

Yaşlılık sigortası primi ödenmiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler." hükmünü getirmiştir.

Kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere, size yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için;

- 25 yıllık sigortalılık sürenizin olması
- 54 yaşını doldurmuş olmanız,
- En az 5675 gün yaşlılık primi ödenmiş olma, koşullarının birlikte tamamlanmış olması gerekmektedir.

Durumunuza bu koşullar açısından bakıldığında; 21 Ocak 2009 tarihi itibarıyla kanunun aradığı 5675 gün çalışma sürenizi doldurmuş olmanıza karşın, yaş ve özellikle 25 yıllık hizmet yılınızı tamamlamamış olduğunuzdan, bu süreyi tamamlayacağınız 14.4.2018 tarihinden sonra emekli olabilmemiz mümkündür.

2. Kısmi yaşlılık aylığı

506 sayılı Yasa'nın 81'inci maddesinin (c) bendi hükmü ise, eski çalışanlara daha az bir süreyle emekli olabilmek, yani kısmi yaşlılık aylığı ile emekli olabilmek hakkı tanımıştır.

Buna göre; 506 sayılı Yasa'nın 4759 sayılı Yasa ile değişik Geçici 81 inci maddesinin (c) bendinin (a) alt bendinde, "23.5.2002 tarihinde 15 yıllık sigortalılık süresini ... erkek ise 55 yaşını doldurmuş ve 3600 gün malullük, Yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunanlara istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanabilir." hükmünü getirmiştir.

Yasa'ya göre kısmi yaşlılık aylığı emekli olabilmek için 15 yıllık sigortalılık süresi, 3600 gün prim ödeme ve 55 yaş koşullarına tabisiniz.

Ancak, 23.5.2002 tarihinde 3600 gün yaşlılık sigorta süresini doldurmanıza karşın, 15 yıllık sigortalılık süresini ve 55 yaşını doldurmamış olduğunuzdan emekli olabilmeniz mümkün olmamıştır.

Bununla birlikte anılan Yasa'nın 81 inci maddesinin (c) bendinin (b) alt bendinde; "23.5.2002 tarihinde (a) bendinde öngörülen şartları yerine getiremeyenlerden bu şartları;

...

bb) 24.5.2005 ile 23.5.2008 tarihleri arasında yerine getirenler erkek ise 57 yaşını doldurmuş olmaları

şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler." hükmü mevcuttur.

Yasa'nın 81'inci maddesinin (c) bendi alt bent hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, hizmet süresi sizin kadar olan erkek sigortalılar için aranan 15 yılı doldurma şartını 24.5.2005 - 23.5.2008 tarihleri arasında yerine getirdiğiniz için ay ve gün itibarıyla 57 yaşını dolduracağınız .../.../ 2015 tarihinde kısmi yaşlılık aylığı ile emekli olabilmeniz mümkündür.

Görüldüğü üzere, önünüzde iki seçenek bulunmaktadır: birincisi kısmi yaşlılık aylığı ile 2015 yılında, ikincisi ise tam emeklilik aylığı ile 2018 yılında emekli olmak. Birinci seçenek 3 yıl daha erken olabilme hakkını tanımakla birlikte, emekli ikramiyesi ve yaşlılık aylığı daha az olacaktır. Takdir sizindir.

SORU: Murat ÇİÇEKOĞLU

İZMİR

Ben bir belde belediyesinde geçici işçi olarak çalışmakta iken, 2007 senesinde çıkarılan 5620 sayılı Kanun ile sürekli işçi kadrosuna geçtim. 1 Haziran 2008 tarihinde ailevi sebeplerle istifa ettim. Tekrar göreve dönmek için müracaat ettiğimde, belediyemiz bunun mümkün olmadığını belirterek, kabul etmedi. Bu sebepten dolayı mağdur durumdayım. Tekrar göreve başlamanın mümkün müdür?

CEVAP: Mustafa DÖNMEZ

İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda istifa etmek suretiyle ayrılan memurların görevlerine tekrar dönebileceğine ilişkin hüküm mevcuttur. Ancak, 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili mevzuatta istifa eden işçilerin

tekrar işe alınmaları ile ilgili olarak herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, kamu kurum ve kuruluşlarında sürekli işçi statüsünde çalışmakta iken, istifa etmek suretiyle iş akdi feshedilen işçilerin tekrar işe dönmeleri mümkün değildir. Ayrıca, istifa eden kişilerin bu şekilde çalıştırılmaları durumunda, 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 20'nci maddesinin (d) bendi gereğince idari para cezası uygulanması söz konusudur.

Bu durumda istifa eden bir işçinin tekrar göreve dönebilmesi genel hükümlere tabi olmaktadır. Nitekim, bu konunun Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne intikal ettirilmesi üzerine, anılan Genel Müdürlükçe bir il valiliğine verilen görüşte; istifa etmek suretiyle ayrılıp, tekrar göreve dönmek isteyen bir kişinin, "... ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda (KPSS kapsamında öncelikli kayıt yaptırmayı halinde öncelikli olarak) kamu kurumlarının işgücü taleplerine müracaat etmesinin mümkün olabileceği" belirtilmiştir.

SORU: Mehmet ÖZTÜRK

1- 657 sayılı Kanun'a tabi olarak çalışan karı ve koca ikisi de aile yardımı alamamaktadır. Eşlerden birisinin emekli olması halinde aile yardımı ödeneğinden faydalanılabilir mi?

2- 2008 yılı Aralık ayında Resmi Gazete'de yayımlanan bir düzenlemeye göre "Yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, ekli "Ek Ödeme Cetveli'nin "A-Aylıklarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na Göre Alanlar" kısmının "2-Kadroları Teknik Hizmetler Sınıfında yer alan personelden" bölümünün (a) ve (b) sıraları ile aynı kısmın "3-Kadroları Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfında yer alan personelden" bölümünün (d) sırasında sayılan kadro veya pozisyonlarda görev yapmış olup bölge müdürü, bölge müdür yardımcısı, il müdürü, il müdür yardımcısı, daire başkanı, daire başkan yardımcısı, başkan ve müdür kadrolarında bulunanlardan makam tazminatı almayanlar için ek ödeme oranı %100 olarak uygulanır" denilmektedir.

Yukarıda sayılan kadrolar içerisinde Mali Hizmetler Müdürü ile Yazı İşleri Müdürü kadrosunda görev yapan

personelimize Ek Ödeme Oranını %100 olarak uygulamamız gerekir mi?

CEVAP: Sebaattin KARAKAYA

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

1- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun aile yardımı ödeneği başlıklı 202'nci maddesinde evli bulunan devlet memurlarına; memurun her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışmayan veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almayan eşi için aile yardımı ödeneği verileceği belirtilmiştir. Her ikisi çalışan karı ve kocadan birisinin emekli olması halinde emekli olan eş sosyal güvenlik kuruluşundan emekli aylığı alacağına göre bu eş için aile yardımı ödeneği ödenemeyeceği açıktır.

2- 2008/14012 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan "375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 3'üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Ek Ödemeye İlişkin Karar"a 22.12.2008 tarihli ve 2008/14473 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 2'nci maddesiyle eklenen geçici 1'inci maddede; "Yeni bir düzenleme yapılincaya kadar, ekli "Ek Ödeme Cetveli'nin "A-Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa Göre Alanlar" kısmının "2-Kadroları Teknik Hizmetler Sınıfında yer alan personelden" bölümünün (a) ve (b) sıraları ile aynı kısmın "3-Kadroları Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfında yer alan personelden" bölümünün (d) sırasında sayılan kadro veya pozisyonlarda görev yapmış olup bölge müdürü, bölge müdür yardımcısı, il müdürü, il müdür yardımcısı, daire başkanı, daire başkan yardımcısı, başkan ve müdür kadrolarında bulunanlardan makam tazminatı almayanlar için ek ödeme oranı %100 olarak uygulanır." hükmüne yer verilmek suretiyle, Başmühendis, Mühendis, Mimar, Bölge Plancısı, Şehir Plancısı ve Veteriner Hekim kadro veya pozisyonlarda görev yapmış olup bölge müdürü, bölge müdür yardımcısı, il müdürü, il müdür yardımcısı, daire başkanı, daire başkan yardımcısı, başkan ve müdür kadrolarında bulunanlardan makam tazminatı almayanlar için ek ödeme oranının %100 olarak uygulanması öngörülmüştür. Buna göre, "375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 3'üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Ek Ödemeye İlişkin Karar"ın geçici 1'inci maddesinde öngörülen %100 oranındaki ek ödemenin, başmühendis, mühendis, mimar, bölge

plancısı, şehir plancısı ve veteriner hekim unvanlı kadro veya pozisyonlarda görev yapmış ilçe müdürü veya şube müdürü gibi müdür kadrosunda bulunanlara ödenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla içerisinde mali hizmetler müdürü ile yazı işleri müdürü kadrolarında görev yapan personeliniz Başmühendis, Mühendis, Mimar, Bölge Plancısı, Şehir Plancısı ve Veteriner Hekim kadro veya pozisyonlarda görev yapmış ve şu anda da asaleten müdür kadrosunda çalışıyor iseler belirlenen %100 ek ödeme oranından yararlanabilecekler, aksi halde bu müdürlükleri yürütenlerin Kadroları Teknik Hizmetler Sınıfında yer alan personelden" bölümünün (a) ve (b) sıraları ile aynı kısmın "3-Kadroları Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfında yer alan personelden" bölümünün (d) sırasında sayılan Başmühendis, Mühendis, Mimar, Bölge Plancısı, Şehir Plancısı ve Veteriner Hekim kadro veya pozisyonlarda görev yapmamış iseler kadroları teknik hizmetler sınıfında yer alan personelden müdür kadrolarında bulunanlardan makam tazminatı almayanlar için belirlenen %100 ek ödeme oranından yararlanmaları mümkün değildir.

SORU: Serkan KOÇ

Yeşilova Belediyesi/AKSARAY

Niğde Üniversitesi İşletme Fakültesi 2004 yılı mezunuyum. Aksaray ili Yeşilova Belediyesinde mevsimlik işçi olarak (5 ay 29 gün) büro memuru adı altında yazı işleri (1/4) departmanında çalışmaktayım. Bu ve buna benzer müdür kadroları boş olduğu için ben bu kadrolara açıktan veya vekaleten atanabilir miyim? Zira belediyemizde bu işleri yürütecek hiçbir memurumuz bu pozisyonların taşıması gerektirdiği duruma haiz değil. Ayrıca belediyemizde işletme, iktisat, kamu maliyesi vb... mezun memurumuz bulunmamaktadır. Yine keza üniversite mezunu, veteriner hekim dışında mezunumuz yoktur. Bunun yanı sıra 4/B olarak yine belediyede çalışabilir miyim? Kısaca nasıl ilk defa atanacaklar dışında bir prosedürle kurumumuzda çalışmaya devam edebilirim? Ayrıca kurumumuzda tahakkuk ve mutemet gibi kadrolar şuan için boş. Bu kadrolara açıktan atama yolu ile başlarsam yazı işleri müdürlüğü (1/4) veya mali hizmetler müdürlüğü (1/4) kadrolarına geçiş yapabilir miyim? Yapabilirsem nasıl ve ne kadar bir süre alır? Yine Kanun'da belirtildiği gibi bu kadroları taşıyan

nitelikte personel mevcut değil. Bu nedenle belediyemizde görevde yükselme sınavı açtığımız taktirde kimse müracaat yapamayacaktır. Bu sebeple zaman kaybı olmadan geçebilir miyim?

Şu anda ben mevsimlik işçi olarak asgari ücretle çalıştırılmaktayız. Bu durumda çalışanların sendikal hakları var mıdır? Kanun'da meclisler yetkili kılınmıştır. Buna rağmen daimi statüde çalışan arkadaşlarımız yaklaşık 1000 TL maaş almaktadır. Onlar bizim için emsal teşkil eder mi? Üniversite mezunu daimi işçi statüsünde çalışan bir personel, diğerlerinden 120 TL fazla maaş almaktadır. Yaşım ise 31'dir. Bu konularda bilgi alabilir miyim?

CEVAP: Sebaattin KARAKAYA

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

Mahalli idarelerin B grubu boş kadrolarına KPSS sınavına girenler arasından kendi yapacakları sınavlar ile personel teminini öngören 17/01/2007 tarihli ve 26406 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 1'inci ve 2'nci maddeleri ile 3'üncü maddesi ile teselsül ettirilen 27/A, 27/B, 27/C ve 27/D maddelerinin yürürlüğü Danıştay 12'nci Dairesinin 2007/412 Esas Kararıyla durdurulmuş, bu karar nedeniyle adı geçen Yönetmeliğe istinaden 11/04/2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Ait Sınav Yönetmeliği uygulanamaz hale gelmiş ve mahalli idarelerin kendilerinin sınav açmak suretiyle KPSS sınavına girenler arasından memur personel alma hakları ortadan kalkmıştır.

Bu durumda mahalli idarelerde "Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde KPSS sınavına girmeden memuriyet kadrolarına atanmak mümkün değildir. Ayrıca memur kadrolarına yapılacak atamalar, sınav sonrasında merkezi yerleştirme ile ÖSYM tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla fakültelerin işletme, iktisat, kamu maliyesi vb gibi bölümlerinden mezun olmuş olmanız size KPSS veya DMS sınavına katılmadan ve sınav sonrasında merkezi yerleştirme ile ÖSYM tarafından yerleştirilme dışında başka bir prosedürle memur kadrosuna atanma hakkı vermez. Belediyede boş bulunan tahakkuk ve mutemet gibi kadrolara da ancak "Kamu

Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde atanabilirsiniz. Diğer taraftan belediyelerde yazı işleri müdürlüğü (1/4) veya mali hizmetler müdürlüğü (1/4) kadrolarına atanmak ancak memur olmak ve 657 sayılı Kanun'un 68/B maddesinde bulunan şartları taşımanın yanında İl Özel İdareleri, Belediyeler ve İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Kurdukları Birlik, Müessese ve İşletmeler ile Bunlara Bağlı Döner Sermayeli Kuruluşlardaki Memurların Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik hükümlerine göre görevde yükselme eğitimine ve sınavına katılmak ve kazanmak ile mümkün olacaktır. Memur olmadığınız göre bu kadrolara atanmaz ve bu kadroları vekaleten yürütmeyebilirsiniz. Bu kadrolara atanmanız merkezi yerleştirme ile ÖSYM tarafından memur olarak yerleştirilmeniz -ki bu belediyeye yerleştirilip yerleştirilmeyeceğiniz belli değildir-halinde ve ancak 8-10 yıl belediyenizde memur olarak çalışmanız durumunda mümkün olabilir. Diğer taraftan belediyenizde teknik hizmetler sınıfında boş ekonomist kadrosu var ise bu kadroda 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasına istinaden yıllık sözleşme ile belediye meclisi tarafından yine bu maddenin aynı fıkrasına istinaden tespit olunacak ücretle çalışmanızın mümkün olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca mevsimlik işçi olarak asgari ücretle çalışmanız sendika üyesi olmanıza ve sendikal haklardan yararlanmanıza engel teşkil etmez.

SORU: Tekin EKİN

Makine Teknikeri | Siirt Belediyesi SİSKİ Müdürlüğü

19/08/1984 - 01/01/1987 yılları arasında Siirt Belediye Başkanlığında geçici işçi statüsünde hizmet,
01/01/1987 - 09/08/1988 arası askerlik görevi nedeniyle işyerinden ayrılma,

09/08/1988 - 17/12/1993 yılları arasında Siirt Belediye Başkanlığında geçici işçi statüsünde hizmet,

24/12/1993 yılından bugüne kadar halen devam eden Emekli Sandığına bağlı memur statüsünde hizmet,

Toplam işçi hizmeti gün sayısı 2.496 gün,

18/06/2007 yılında okul intibakı yaptırarak, sayaç memurluğundan unvan değişikliği yaptırarak, sınavla tekniker olarak teknik hizmetler sınıfına atanma,

18 aylık askerlik borçlanması yapılmış durumda,

Memur hizmetim süresi içinde 6 yıllık tezkiye notu ortalaması ilerlemesi sağlanmış

Yapılan hizmet intibakım neticesinde halen emekli keseneğine esas derece kademem 1/4, maaşa esas derece kademem ise 2/2 şeklinde işlem görmekte olup, işçilikte geçen hizmet süresinin maaş derece kademesine yansıyıp, yansıtılamayacağı ve mevcut emekli derece/kademesi ile derece/kademesinin doğru olup olmadığı, 657 sayılı Kanun'unun ilgili maddeleri ile 458 sayılı KHK' ye göre intibak yapılırken maaş derece /kademesi ile emekli keseneği derece/kademesinin eşit olması gerekmiyor mu? Sonuç olarak mevcut hizmetime göre emekli derece/kademesi ile Maaş derece/kademesi ne olmalıdır?

SORU: Sebaattin KARAKAYA

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

657 sayılı Kanun'un ek geçici 2'nci ve 58'inci maddeleri, 2595 sayılı Kanun'un geçici 9'uncu maddesi; 4046 sayılı Kanun'un geçici 9'uncu maddesi ile kendi özel kanunlarında (233, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler kapsamında sözleşmeli sigortalı olanların-spor toto, kalkınma bankası vb.) yer alan hükümler uyarınca, kamu kurum ve kuruluşlarında sigortalı olarak görev yapmış olanların daha sonra devlet memurluğuna geçmeleri sonucunda sigortalılık süreleri kazanılmış hak aylıklarında değerlendirilecek olup, belirtilen maddelerde yer alan tarihler dışında devlet memuru olmuş kişilerin kamuda geçen sigortalı sürelerinin kazanılmış hak aylığında değerlendirilmesi yönünde bir yasal düzenleme yapılmadığı takdirde kamuda geçen sigortalı sürelerinin memurlukta geçmiş gibi değerlendirilmesi mümkün değildir. Ancak işçi olarak sigortalılıkta geçen süreler Emekli Sandığına tabi emekli keseneği derece /kademesinde değerlendirilecektir. Buna göre 458 sayılı KHK ile verilen bir derece, 657 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi ortak hükümlerin 4 numaralı bendinde belirtildiği üzere teknik hizmetler sınıfında görev alan teknikerlerin giriş derece ve kademelerine eklenen bir derece 6 yıllık tezkiye notu ortalaması sebebiyle alınan bir kademe ve 18 aylık askerlik hizmeti ile 15 yıl 4 aylık hizmetinizde dikkate alındığında maaşa esas derece kademenizin 2'nci derecenin 2'nci kademesinde, işçilikte geçen yaklaşık 6 yıl 8 aylık süre de eklendiğinde emekli keseneğine esas derece kademenizin de 1'inci

derecenin 4'üncü kademesinde olacağı dolayısıyla intibakınızın doğru yapıldığı anlaşılmaktadır.

İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞTIRMA MEVZUATI

SORU: Albus AYDIN

Ruhsat ve Denetim Müdürü |
Kırıkkale Belediyesi/KIRIKKALE

Tarım Kredi Kooperatifi 3. sınıf GSM ruhsatı ile hafta tatili ruhsatı almak istemektedir. 1649 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlik Kanunu'nun 19'uncu maddesince harçlardan muaf olduklarını belirten bu talep sahibinden, işyeri açma izin harcı ile hafta tatili harcı alıp almayacağımız hakkında bilgi verilmesini arz ederim.

CEVAP: Hafize ZÜLÜFLÜ

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü

1649 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlik Kanunu'nun Muafiyetler başlıklı 19'uncu maddesi:

"A) Bu kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatiflere ortak olmak üzere başvuran üreticilerle, ortakların kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemler ve bunlarla ilgili kağıt, belge, senet, beyanname, taahhütname, vekaletname, makbuz, kooperatif lehine yapacakları ipotek ve rehinler her türlü resim, harç ve vergiden,

B) Bu kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatifler, bölge ve merkez birlikleri,

a) Kurumlar, gider, gayrimenkul kıymet artışı, intikal ve diğer vergilerden ve icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları, takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nevi talep, tebliğ ve kararlar her türlü masraf, vergi, resim ve harçlardan,

b) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, kendi ihtiyaçları için satın aldıkları ve alacaklarının tahsili gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunların 15'inci madde hükmüne göre sahiplerine geri verilmesi işlemi, bütün vergi, resim ve harçtan,

c) Yapacakları kredi işlerine ilişkin bütün senet, belge, kağıt, defter ve hesap özetleri, taşınmaz mallara ait ipotek ve taşınır mallara ait rehin işlemleri, vekaletnameler, taahhütname vesair evrak, bütün resim ve harçtan,

C) Bu Kanun'a göre kurulan kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinin temin edecekleri krediler ve bunlara ilişkin Merkez Bankası nezdindeki reeskont muameleleri ve bu işlemlere ait bütün senet, belge, vekaletname, taahhütname vesair evrak gider ve diğer vergilerle bütün resim ve harçtan, muafır.

Ancak, bu kuruluşların ortak dışı işlemlerden elde edecekleri gelir - gider farkları ayrı bir hesapta takip ve tespit edilerek vergilendirilir.

Kooperatif, bölge ve merkez birliklerince noterlere tasdik ettirilecek defterlerle belgelerden yalnız noter ücreti alınıp harç alınmaz.

Kooperatiflerin, bölge birliklerinin ve merkez birliklerinin ortaklarına verilmek üzere üretim araç ve gereçlerine %50 gümrük indirimi uygulanır."

şeklinde düzenlenmiştir.

Yukarıdaki düzenleme ile muafiyet alanları;

A) Bu Kanun'a göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatiflere ortak olmak üzere başvuran üreticilerle, ortakların kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemler,

B) Bu Kanun'a göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatifler, bölge ve merkez birlikleri,

- Kurumlar, gider, gayrimenkul kıymet artışı, intikal ve diğer vergilerden ve icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları, takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nevi talep, tebliğ ve kararlar,

- Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, kendi ihtiyaçları için satın aldıkları ve alacaklarının tahsili gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunların 15'inci madde hükmüne göre sahiplerine geri verilmesi işlemi,

- Yapacakları kredi işlerine ilişkin bütün senet, belge, kağıt, defter ve hesap özetleri, taşınmaz mallara ait ipotek ve taşınır mallara ait rehin işlemleri, vekaletnameler, taahhütnameler vesair evrak,

- Bu Kanun'a göre kurulan kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinin temin edecekleri krediler ve bunlara ilişkin Merkez Bankası nezdindeki reeskont muameleleri ve bu işlemlere ait bütün senet, belge, vekaletname, taahhütname vesair evrak,

olarak ayrı ayrı belirlenmiş olup, bu muafiyetler arasında kooperatif veya birliklerce açılacak işyerlerinin harçlarıyla ilgili bir husus düzenlenmemiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda da İşyeri Açma İzni Harcı ile Hafta Tatili Çalışma Ruhsatı Harcında muafiyet hükümlerine yer verilmemiştir.

Bu nedenle, sorunuzda sözü edilen kooperatif tarafından açılması düşünülen 3. sınıf gayri sıhhi müesseseye işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesinde, aynı yere hafta tatili çalışma ruhsatı verilmesinde belediyeye ilgili harçların ödenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

SORU: Gülnur KARAMAVUŞ

Halk Sağ. Bil. Uzm. | Kocasinan Belediyesi/KAYSERİ

İlçemiz sınırları dahilinde Kayseri Adliyesi İcra Dairelerinin resmi yediemini olarak faaliyet gösteren yedieminlik deposu işyeri açma ve çalışma ruhsatı talebinde bulunmuştur. Bu tür işletmelerin hangi müesseseler kapsamında değerlendirileceği ile bu işletmelerde uygulanacak mevzuat hükümlerinin bildirilmesini arz ederim.

CEVAP: Hafize ZÜLÜFLÜ

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Şube Müdürü

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'te, yediemin depolarıyla ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Kayseri Adliyesi İcra Dairelerinin resmi yediemini olarak faaliyet gösteren söz konusu depoda muhafaza edilen eşyalardan ücret alınıyor ve bir kazanç sağlanıyorsa, diğer bir ifadeyle buralarda ticari bir faaliyet söz konusu ise işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesinde sakınca bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Söz konusu depoda herhangi bir üretim yapılmadığından, sadece haciz konulmuş eşyalar muhafaza edildiğinden çevreye bir zararı dokunmayacağı değerlendirilmekte ve sıhhi müessese olarak ruhsatlandırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Durum böyle olunca, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin ortak hükümleri ile Sıhhi Müesseseler İçin Sınıflarına ve Özelliklerine Göre Aranacak Niteliklere dair Ek-1 listenin "A- İşyerlerinde Aranacak Asgarî Ortak Şartlar" şeklinde belirlenen hükümlerden söz konusu işyerine uygun olanlar aranmak suretiyle ruhsat verilebilecektir.

Resmi Gazete'den Seçtiklerimiz

Hazırlayan: Mustafa Reşit HAZER

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Başkontrolörü

KANUNLAR

R.G. Yayın Tarih-No	14.03.2009 - 27169
Kanun Tarih ve No	25.02.2009-5841
Adı	Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Özü	MADDE 1 - 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 154'üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "(1) Bir hakka dayanmaksızın başkasına ait taşınmaz mal veya eklentilerini malikmiş gibi tamamen veya kısmen işgal eden veya sınırlarını değiştiren veya bozan veya hak sahibinin bunlardan kısmen de olsa yararlanmasına engel olan kimseye, suçtan zarar görenin şikâyeti üzerine altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası verilir." MADDE 2 - 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir. "Bu hüküm, iddia ve taşınmazın niteliğine yahut Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri dahil, tarafların sıfatına bakılmaksızın uygulanır." MADDE 3 - 3402 sayılı Kanun'a aşağıdaki geçici madde eklenmiştir. "GEÇİCİ MADDE 10 - Bu Kanun'un 12'nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu iddiası ile yürürlük tarihinden önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış olan davalarda dahi uygulanır."

BAKANLAR KURULU KARARI

R.G. Yayın Tarih-No	29.03.2009 - 27184
B.K.K Tarih ve No	02.03.2009 - 2009/14799
Adı	Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar
Özü	6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 9, 14 ve ek 1'inci maddesinde değiştirme ve eklemeler yapılmış ve ek maddeler eklenmiştir. Bu değişikliklerle; sözleşmeli kadın personele doğumdan önce sekiz, doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam on altı hafta süre ile ücretli doğum izni verileceği, doğum izni sebebiyle Sosyal Güvenlik Kurumunca ödenen geçici iş göremezlik ödeneği ilgilinin ücretinden düşüleceği, sözleşmeli personel pozisyonları merkezde toplam sayı olarak, taşrada ise il bazında tahsis edileceği, doğum ve askerlik sebebiyle hizmet sözleşmesi feshedilen sözleşmeli personelin pozisyonunun saklı tutulacağı ve istekleri halinde bu personelin ayrıldığı kurumunda yeniden hizmete alınacağına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

YÖNETMELİKLER

R.G. Yayın Tarih-No	04.03.2009-27159 (Mükerrer)
Yayımlayan	Kamu İhale Kurumu
Adı	Çerçeve Anlaşma İhaleleri Uygulama Yönetmeliği
Özü	MADDE 1 - (1) Bu Yönetmelik, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun'a göre gerçekleştirecekleri ikinci fıkrada belirtilen mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin çerçeve anlaşma ihaleleri ile çerçeve anlaşma kapsamında yapacakları münferit sözleşmelerin imzalanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır. (2) Çerçeve anlaşma ihalesine konu olabilecek mal ve hizmet alımları ile yapım işleri aşağıda belirtilmiştir. a) Mal alımları: Her türlü tıbbi sarf malzemesi, ilaç, serum, anti serum, aşı, her türlü ortez ve protez, büro malzemesi, tıbbi cihazlar, kırtasiye malzemeleri, bilgisayar ve bilgisayar sarf

malzemesi, akaryakıt, her türlü katı yakıt, her türlü gıda maddesi, her türlü temizlik sarf malzemesi, muhtelif tip ray, muhtelif tip beton ve ahşap travers, her türlü boya malzemesi, tekstil ve giyim malzemeleri, taşıma araçlarının ve iş makinelerinin yedek parçaları, agrega ve balast, kilitli parke, bordür, karo ve her türlü kum, çakıl ve çimento, oy sandığı, seçim torbası, seçimlerde kullanılacak paravan, filigranlı oy pusulası kağıdı ve filigranlı oy zarfı kağıdı,

b) Hizmet alımları: Taşıma araçlarının ve makinelerin mutat bakım ve onarım hizmetleri, oy pusulası basım hizmetleri, sürekli nitelikte olmayan kargo/yük taşıma hizmetleri, tercüme hizmetleri, sigorta hizmetleri, kalibrasyon hizmetleri, piyasa denetim ve gözetim hizmetleri,

c) Yapım işleri: Bina bakım ve onarım işleri, karayolu mutat bakım ve onarım işleri, içme suyu ve kanalizasyon şebekesi bakım ve onarım işleri, enerji nakil hatları bakım ve onarım işleri, doğalgaz ve petrol boru hatları bakım ve onarım işleri.

MADDE 46 - (1) 12/9/2007 tarihli ve 26641 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çerçeve Sözleşme İhalelerinde Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İlanı veya duyurusu 5/3/2009 tarihinden önce yapılmış olan ihaleler, ilan edildiği veya duyurulduğu tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

MADDE 47 - (1) Bu Yönetmelik 5/3/2009 tarihinde yürürlüğe girer.

R.G. Yayın Tarih-No
Yayımlayan
Adı
Özü

04.03.2009-27159 (Mükerrer)

Kamu İhale Kurumu

Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun'un ikinci kısmının beşinci bölümünde belirtilen danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde uygulayacakları usul ve esasları düzenlemektir.

MADDE 73 - (1) 11/9/2003 tarihli ve 25226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İlanı veya yazılı duyurusu 5/3/2009 tarihinden önce yapılmış olan ihaleler, ilan edildiği ve yazılı olarak duyurulduğu tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

MADDE 74 - (1) Bu Yönetmelik 5/3/2009 tarihinde yürürlüğe girer.

R.G. Yayın Tarih-No
Yayımlayan
Adı
Özü

04.03.2009-27159 (Mükerrer)

Kamu İhale Kurumu

Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun'a göre gerçekleştirecekleri, danışmanlık hizmet alımı ihaleleri dışındaki hizmet alımı ihalelerinde uygulayacakları usul ve esasları düzenlemektir.

MADDE 70 - (1) 11/9/2003 tarihli ve 25226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İlanı veya duyurusu 5/3/2009 tarihinden önce yapılmış olan ihaleler, ilan edildiği veya duyurulduğu tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

MADDE 71 - (1) Bu Yönetmelik 5/3/2009 tarihinde yürürlüğe girer.

R.G. Yayın Tarih-No
Yayımlayan
Adı
Özü

04.03.2009-27159 (Mükerrer)

Kamu İhale Kurumu

Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmelik, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun'a göre gerçekleştirecekleri mal alımı ihalelerinde uygulayacakları usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE 69 - (1) 11/9/2003 tarihli ve 25226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İlanı veya duyurusu, 5/3/2009 tarihinden önce yapılmış olan ihaleler, ilan edildiği veya duyurulduğu tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

MADDE 70 - (1) Bu Yönetmelik 5/3/2009 tarihinde yürürlüğe girer.

R.G. Yayın Tarih-No	04.03.2009-27159 (Mükerrer)
Yayımlayan	Kamu İhale Kurumu
Adı	Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği
Özü	MADDE 1 - (1) Bu Yönetmelik, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun'a göre gerçekleştirecekleri yapım işleri ihalelerinde uygulayacakları usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır. MADDE 71 - (1) 11/9/2003 tarihli ve 25226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İlanı veya duyurusu 5/3/2009 tarihinden önce yapılmış olan ihaleler, yazılı olarak duyurulduğu veya ilan edildiği tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır. GEÇİCİ MADDE 4 - (1) 1/1/2003 tarihinden önce özel sektörde sözleşmeye bağlanan işlere ilişkin iş deneyim belgesi düzenlenmesinde, sözleşmelerin noter onaylı olması koşulu aranmaz. MADDE 72 - (1) Bu Yönetmeliğin, 40'ıncı maddesi 5/3/2010, diğer maddeleri 5/3/2009 tarihinde yürürlüğe girer.
R.G. Yayın Tarih-No	04.03.2009-27159 (Mükerrer)
Yayımlayan	Kamu İhale Kurumu
Adı	Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliği
Özü	MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun hükümlerine göre yaptıkları ihaleler sonucunda teslim edilen yapım işlerinin muayene ve kabul işlemleri için, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 11'inci maddesi uyarınca kuracakları muayene ve kabul komisyonlarının kuruluş ve çalışma esasları ile muayene ve kabul işlemlerinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir. MADDE 17 - (1) 19/12/2002 tarihli ve 24968 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. GEÇİCİ MADDE 1 - (1) İlanı veya duyurusu 5/3/2009 tarihinden önce yapılmış olan ihalelere ilişkin sözleşmelerde, ihalenin yazılı olarak duyurulduğu veya ilan edildiği tarihte yürürlükte olan Yönetmelik hükümleri uygulanır. MADDE 18 - (1) Bu Yönetmelik 5/3/2009 tarihinde yürürlüğe girer.
R.G. Yayın Tarih-No	06.03.2009-27161
Yayımlayan	Millî Eğitim Bakanlığı
Adı	Umuma Açık Yerler ve İçkili Yerler ile Resmî veya Özel Öğretim Kurumları Arasındaki Uzaklıkların Belirlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
Özü	3/4/2004 tarihli ve 25422 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Umuma Açık Yerler ve İçkili Yerler ile Resmî veya Özel Öğretim Kurumları Arasındaki Uzaklıkların Belirlenmesine Dair Yönetmeliğin 3'üncü maddesi ile 4'üncü maddesinin (a) bendi değiştirilmiştir.
R.G. Yayın Tarih-No	14.03.2009-27169
Yayımlayan	Maliye Bakanlığı
Adı	Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
Özü	19/6/2007 tarihli ve 26557 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik de değişiklikler yapılmıştır.
R.G. Yayın Tarih-No	19.03.2009-27174
Yayımlayan	Çevre ve Orman Bakanlığı
Adı	Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili İle Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
Özü	3/4/2007 tarihli ve 26482 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmelik de değişiklikler yapılmıştır.

R.G. Yayın Tarih-No	22.03.2009-27177
Yayımlayan	Sağlık Bakanlığı
Adı	Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırılması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
Özü	16/7/2006 tarihli ve 26230 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırılması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 sayılı Özürlü Sağlık Kurulu Raporu Düzenlemeye Yetkili Sağlık Kuruluşları listesine ekleme yapılmıştır.
R.G. Yayın Tarih-No	29.03.2009-27184
Yayımlayan	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
Adı	Numaralandırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
Özü	26/2/2004 tarihli ve 25385 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Numaralandırma Yönetmeliğinin eki EK-A1 Ulusal Numaralandırma Planının 4'üncü maddesinde yer alan tablodaki "900: Telefon Mesaj Servisi" ibaresi ve İlk Hane 9 tanımında yer alan "telefon mesaj hizmetleri ile" ibaresi ile 5'inci maddesinde yer alan "Telefon Mesaj Servis Numaraları" tanımını yürürlükten kaldırılmıştır.
R.G. Yayın Tarih-No	04.04.2009-27190
Yayımlayan	Çevre ve Orman Bakanlığı
Adı	Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliği
Özü	- Bu Yönetmeliğin amacı, trafikte seyreden motorlu kara taşıtlarından kaynaklanan egzoz gazlarının neden olduğu hava kirliliğinden ve etkilerinden, canlıları ve çevreyi korumak amacıyla egzoz gazı kirleticilerinin azaltılmasını sağlamak ve ölçümler yaparak kontrol etmek üzere gerekli usul ve esasları belirlemektir. - Bu Yönetmelik, Ek-1 de yer alan kategorilerde ve kamuya ait araçlar da dahil olmak üzere trafikte bulunan dört ve daha fazla tekerlekli yolcu ve yük taşımaya mahsus kara-yolu motorlu taşıtlarını kapsar. Bu Yönetmelik iş makineleri, tarım ve orman traktörleri, motosikletler ve mopedleri kapsamaz. -8/7/2005 tarihli ve 25869 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Trafikte Seyreden Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Egzoz Gazı Emisyonlarının Kontrolüne Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.
R.G. Yayın Tarih-No	20.04.2009-27206
Yayımlayan	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Adı	Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik
Özü	-Bu Yönetmeliğin amacı; 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnif, tescil, müzelere alınması ve değer takdirini yapacak komisyonların çalışma usul ve esaslarını belirlemektir. -13/8/1984 tarihli ve 18488 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.
R.G. Yayın Tarih-No	24.04.2009-27209
Yayımlayan	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Adı	Kültür Yatırımlarının ve Girişimlerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
Özü	-Bu Yönetmeliğin amacı; Bakanlıkça teşvik edilecek kültür yatırım ve girişimlerinin belgelendirilmesine ilişkin ilke ve esasları belirlemek, asgari nitelikleri tespit etmek, kültür yatırım ve girişimlerini geliştirmek ve kalitesini yükseltmektir. -Bu Yönetmelik kültür yatırım veya girişimlerinin belgelendirilmesine ilişkin ilke ve esaslar ile bunların nitelik, denetim ve işletilmesi ile ilgili esasları kapsar. -16/8/2005 tarihli ve 25908 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. -Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce belge almış olan kültür yatırım ve girişimleri belge aldıkları dönemdeki Yönetmelik şartlarını korudukları sürece belgelerinin geçerliliği devam eder.

R.G. Yayın Tarih-No	24.04.2009-27209
Yayımlayan	Kamu İhale Kurumu
Adı	4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3'üncü Maddesinin (e) Bendine Göre Yapılacak Alımlarda Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
Özü	- Bu Yönetmeliğin amacı, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, bu Kanun'un 3'üncü maddesinin (e) bendine göre yapacakları mal ve hizmet alımlarında uygulayacakları usul ve esasları belirlemektir. - Bu Yönetmelik idarelerin; Adalet Bakanlığına bağlı ceza infaz kurumları, tutukevleri işyurtları kurumları, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı huzurevleri ve yetiştirme yurtları, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı üretim yapan okullar ve merkezler, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığına bağlı enstitü ve üretim istasyonları ile Başbakanlık Basımevi İşletmesi tarafından bizzat üretilen mal ve hizmetler için anılan kuruluşlardan, yük, yolcu veya liman hizmetleri için Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünden, akaryakıt ve taşıt için Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğünden yapacakları alımlar ile araştırma-geliştirme faaliyetleri kapsamında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumundan yapacakları mal, hizmet ve danışmanlık hizmet alımları, et ve et ürünleri için Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğünden, ray üstünde çeken ve çekilen araçlarda kullanılan monoblok tekerlek ve tekerlek takımları için Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğünden yapacakları alımlar hakkında uygulanır. - Elektronik Kamu Alımları Platformunun kurulması ve Kurum tarafından öngörülen süre içinde ilgili Bakanlık veya üretimi gerçekleştiren kuruluş tarafından 5'inci maddenin beşinci fıkrası gereğince hazırlanacak listelerin Elektronik Kamu Alımları Platformunda yayımlanması-na kadar bu Yönetmelik kapsamında alım ve satım yapılabilir.

TEBLİĞLER - TALİMATLAR - GENELGELER

R.G. Yayın Tarih-No	14.03.2009-27169
Yayımlayan	Maliye Bakanlığı
Tebliğ No	59
Adı	Harçlar Kanunu Genel Tebliği
Özü	Bu Tebliğde, 28/2/2009 tarihli ve 27155 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 492 sayılı Harçlar Kanunu'nda yapılan düzenlemelere yönelik açıklamalara yer verilmiştir. - Belediye/Valilik Tarafından Yapılacak İşlemler: Bilindiği gibi, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 30'uncu maddesinde, yapı kullanma izninin belediye veya valiliklerce verileceği belirtilmiş, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun mükerrer 69'uncu maddesinin son fıkrasında da, "Belediyeler ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ilgili memurları arsa, arazi veya bina üzerine yeniden inşa edilen binalarla ilgili yapı kullanma izni (iskân belgesini) vermeden önce, vergi dairesine gerekli harcın ödendiğini gösterir belgeleri talep etmeye mecburdurlar." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, belediyeler veya valilikler, yapı kullanma izni verilmeden önce EK-1'de yer alan belgeyi düzenleyerek, harcın tahsilini sağlamak üzere mükellefi ilgili vergi dairesine/malmüdürlüğüne yönlendirecektir. EK-1'deki belgeye dayalı olarak vergi dairesi/malmüdürlüğünce tahsil edilen harca ilişkin olarak düzenlenen EK-2'deki belge olmaksızın, yalnızca vergi dairesi alımdısının ibraz edilmesi halinde yapı kullanma izni verilmeyecektir.

R.G. Yayın Tarih-No	15.03.2009-27170
Yayımlayan	Ulaştırma Bakanlığı (Denizcilik Müsteşarlığı)'ndan
Tebliğ No	2009/2
Adı	Kıyı Tesisi Yapım Taleplerinin Değerlendirilmesine Dair Tebliğ
Özü	-Bu Tebliğin amacı, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamında, teklif imar planlarının onaylanmasına yönelik İdare tarafından verilecek görüşte esas alınacak kriterler ile görüşe dayanak teşkil edecek teknik raporları hazırlayacak kurum ve kuruluşların uyması gereken usul ve esasları belirlemektir. -9/8/2007 tarihli ve 26608 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2007/3 sayılı Tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır.

R.G. Yayın Tarih-No	19.03.2009-27174
Yayımlayan	Bayındırlık ve İskân Bakanlığından
Tebliğ No	-
Adı	Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2009 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ
Özü	Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi'nin 3.2 maddesi gereğince mimarlık ve mühendislik hizmet bedellerinin hesabında kullanılacak 2009 yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri, yapının mimarlık hizmetlerine esas olan sınıfı dikkate alınarak inşaat genel giderleri ile yüklenici kârı dahil belirlenmiştir.
R.G. Yayın Tarih-No	19.03.2009-27174
Yayımlayan	Bayındırlık ve İskân Bakanlığından
Tebliğ No	-
Adı	Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğ
Özü	1/1/2009 tarihinden itibaren, proje ve kontrollük işlerinde sözleşmeye esas yıl dönemi (sözleşme birim fiyatlarının ait olduğu yıl dönemi) ile uygulama yılı dönemine ait miktarları arasındaki artış oranları tespit edilmiştir.
R.G. Yayın Tarih-No	24.03.2009-27179
Yayımlayan	Kamu İhale Kurumu
Tebliğ No	-
Adı	4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu Kapsamındaki Yapım İşlerinde Beklenmeyen Fiyat Artışları Nedeniyle Uygulanacak İlave Fiyat Farkı Esaslarının Uygulanmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
Özü	-4/2/2009 tarihli ve 27131 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu Kapsamındaki Yapım İşlerinde Beklenmeyen Fiyat Artışları Nedeniyle Uygulanacak İlave Fiyat Farkı Esaslarının Uygulanmasına İlişkin Tebliğin 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendindeki "hasır çelik boru" ibaresi "hasır çelik" olarak değiştirilmiştir. -Aynı Tebliğin 5'inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki Örnek-2 ve Örnek-3 değiştirilmiştir.
R.G. Yayın Tarih-No	25.03.2009-27180
Yayımlayan	Maliye Bakanlığı
Tebliğ No	33
Adı	Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliğ
Özü	18/2/2009 tarihli ve 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Geçici 2'nci maddesiyle getirilen düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.
R.G. Yayın Tarih-No	27.03.2009-27182
Yayımlayan	Maliye Bakanlığı
Tebliğ No	2009-9
Adı	Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ
Özü	Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 10'uncu maddesi ve 2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun "Kamu idarelerince işletilen sosyal tesisler" başlığı altındaki 26'ncı maddesine göre, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri, kamu bankaları ile diğerk kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufunda bulunan eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, çocuk bakımevi, spor tesisi ve benzeri sosyal ve destek amaçlı tesislerden dinlenme amacıyla veya diğerk amaçlarla yararlanacaklardan alınacak yemek, konaklama ve diğerk hizmet bedellerinin tespitinde ve elde edilen gelirlerin kullanımında uyulması gereken esas ve usullerin belirlenmesi hk.
R.G. Yayın Tarih-No	03.04.2009-27189
Yayımlayan	Maliye Bakanlığı
Tebliğ No	-
Adı	Parasal Sınırlar ve Oranlar Hakkında Genel Tebliğde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ
Özü	28 Şubat 2009 tarihli ve 27155/1.Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 32'nci maddesi ile 21/7/1953 tarihli ve

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu'nun 106'ncı maddesinin değiştirilmesi üzerine, 14/2/2009 tarihli ve 27141 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2009/1 sayılı Parasal Sınırlar ve Oranlar Hakkında Genel Tebliğde de değişiklikler yapılmıştır.

Bu değişiklik ile; 6183 sayılı Kanun'un 106'ncı maddesi gereğince, yapılacak takip sonunda tahsili imkansız veya tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla bulunduğu anlaşılan 213 sayılı Kanun kapsamına giren amme alacakları ile diğer amme alacaklarından, amme idarelerinde terkin yetkisini haiz olanlar tarafından tahsil zaman aşımı süresi beklenilmeksizin terkin olunabilecek miktarlar gösterilmiştir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 106'ncı maddesi gereğince; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar 10

Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar 20

R.G. Yayın Tarih-No
Yayımlayan
Tebliğ No
Adı
Özü

05.04.2009-27191

Maliye Bakanlığı

3

İç Denetçi Adaylarının Belirlenmesinde Uylulacak Esas ve Usuller Hakkında Tebliğ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun (Kanun) geçici 5'inci ve geçici 16'ncı maddelerine istinaden; 31/12/2007 tarihine kadar olan dönemde, bazı meslek gruplarında görev yapmış veya yapmakta olan denetim elemanları anılan maddelerde belirtilen usulle kamu idarelerinin iç denetçi kadrolarına doğrudan atanmışlardır. Kanun uyarınca 1/1/2008 tarihinden itibaren kamu idarelerinin iç denetçi kadrolarına doğrudan atama yapılması mümkün bulunmamaktadır. Anılan tarihten itibaren; ilgili mevzuatta belirtilen şartları haiz iç denetçi adaylarının öncelikle İç Denetim Koordinasyon Kurulu (Kurul) tarafından, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığına, Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Merkezine ya da uygun başka bir kuruma yaptırılacak aday belirleme sınavına girmeleri ve bu sınavda başarılı olmaları gerekmektedir. Bu sınavda başarılı olacak adaylar, üç aydan az olmamak üzere Maliye Bakanlığınca verilecek iç denetim eğitim programına katılmak ve eğitim sonunda düzenlenecek sertifika sınavında da başarılı olmak durumundadırlar. Bu süreçlerden geçerek iç denetçi sertifikasına sahip olan adaylar, iç denetçi olarak atanmak üzere Kanunun iç denetim ile ilgili hükümlerine tabi tüm kamu idarelerine başvurabilecekler. Bu çerçevede, iç denetçi aday belirleme sınavıyla ilgili olarak tereddüde düşülebilecek konular hakkında yapılan açıklamalar hk.

R.G. Yayın Tarih-No
Yayımlayan
Tebliğ No
Adı
Özü

08.04.2009-27194

Maliye Bakanlığı

322

Milli Emlak Genel Tebliği

29/8/2007 tarihli ve 26628 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 313 sıra sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinin XIV. maddesi yürürlükten kaldırılmış ve aynı Tebliğe bir geçici madde eklenmiştir.

YARGI KARARLARI

R.G. Yayın Tarih-No
Esas Sayısı
Karar Sayısı
Karar Günü
Dairesi
Özü

10.03.2009 - 27165

2004/24

2008/165

20.11.2008

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

3.3.2004 günlü, 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun'un:

A- 2. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

2- İkinci fıkrasının;

a- " ... (belediyeler hariç) ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

b- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

3- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

...

OYBİRLİĞİYLE,

karar verilmiştir.

R.G. Yayın Tarih-No	03.04.2009 - 27189
Esas Sayısı	2005/152
Karar Sayısı	2009/14
Karar Günü	29.1.2009
Dairesi	Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Özü	17.9.2004 günlü, 5234 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; 1- 1. maddesinin (f) bendiyle 14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 209. maddesinin sonuna eklenen fıkranın, 2- 10. maddesinin (a) bendiyle 13.12.1983 günlü, 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesine eklenen (p) bendinin, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE karar verildi.
R.G. Yayın Tarih-No	03.04.2009 - 27189
Esas Sayısı	2002/71
Karar Sayısı	2008/44
Karar Günü	17.1.2008
Dairesi	Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Özü	A- 1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2370 sayılı Yasa ile değiştirilen 236. maddesi, 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 260. maddesiyle lehe olarak düzenlendiğinden, 236. maddenin birinci ve ikinci fıkralarına ilişkin İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, B- 5.5.1983 günlü, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE, karar verildi.
R.G. Yayın Tarih-No	04.04.2009 - 27190
Esas Sayısı	2006140
Karar Sayısı	2008/185
Karar Günü	25.12.2008
Dairesi	Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Özü	28.9.2006 günlü, 5548 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun tümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KARARLAR

R.G. Yayın Tarih-No	29.03.2009- 27184
Yayımlayan	Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı
Adı	Yüksek Seçim Kurulunun 28/3/2009 Tarihli ve 529 Sayılı Kararı
Özü	Yerel seçimlerin herhangi bir yerde "seçim işlemleri nedeniyle" iptal edilmesi halinde, yenileme seçimlerinin 7 Haziran 2009 Pazar günü yapılmasına karar verilmesi hk.
R.G. Yayın Tarih-No	07.04.2009- 27193
Yayımlayan	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Adı	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 20/3/2009 Tarihli ve 749 Sayılı Kararı
Özü	"Baraj Alanlarından Etkilenen Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması" başlıklı 04/10/2006 tarih ve 717 sayılı İlke Kararının 2. ve 3. maddelerinin, Danıştay 6. Dairesinin 26/11/2008 tarih ve E: 2006/8266, K: 2008/8268 sayılı kararı ve 25/2/2009 tarih ve E: 2007/1561, K: 2009/1804 sayılı Kararı ile iptal edilmesi nedeniyle 2 ve 3. maddesi değiştirilmiştir.

Genelgeler

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B050MAH0650002/6053
Konu :

05/03/2009

.....VALİLİĞİNE

İlgi : Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 28/01/2009 tarih ve 217 sayılı yazısı.

İlgi yazıda, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğüne ait Süt ve Süt Mamulleri Fabrikası ile Mayalandırma Sanatları Fabrikalarında üretilen süt, peynir, yoğurt, bal, pekmez, meyve suları, turşu ve sirke gibi ürünlerin satış ve pazarlamasında özel sektörle rekabet edilemediği,

Kamu ihale Kurulunun 08/01/2004 ve 2004/DK.D-01 nolu kararı ile Atatürk Orman Çiftliğinin mevzuatı gereği işlemek, değerlendirmek, iyileştirmek veya satmak üzere yapacağı tarım ve hayvancılık ile ilgili ürün alımlarını 4734 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (a) bendine göre doğrudan üreticilerden veya ortaklarından temin edebileceği, ayrıca Kanun kapsamına giren kuruluşlar, kuruluş amacı veya mevzuatı gereği işlemek, değerlendirmek, iyileştirmek veya satmak üzere, tarım ve hayvancılıkla ilgili ürün alımlarını Atatürk Orman Çiftliğinden 4734 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (a) bendine göre yapılabileceğinin kararlaştırıldığı,

Söz konusu karar gereğince 4734 sayılı Kanun kapsamına gören kurum ve kuruluşların Atatürk Orman Çiftliğinden doğrudan alım yapabileceği belirtilmektedir.

Konunun iliniz dahilindeki kamu kurum ve kuruluşlarına duyurulmasını rica ederim.

Ercan TOPACA
Vali
Bakan a.
Genel Müdür

DAĞITIM :
Gereği : Bilgi :
81 İl Valiliğine Tarım ve Köyişleri Bakanlığına
(Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü)

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.08.01.00/900-6381
Konu : Özenç KESKİNBALIKÇI

09/03/2009

.....VALİLİĞİNE
(İl Mahalli İdareler Müdürlüğü)

İlgi : Türkiye Mimarlar Odasının 11/02/2009 tarihli ve 011/347 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden almış olduğu mimarlık diplomasının sahte olduğunun tespit edilmesi üzerine, Türkiye Mimarlar Odasına üyelik kaydı iptal edilen Özenç KESKİNBALIKÇI'nın 09/11/2007 tarihinden itibaren mimarlık unvanını kullanarak sunduğu mimarlık hizmetlerinin geçersiz olduğuna ilişkin ilgi yazı ekte gönderilmiştir.

Adı geçen kişiyle ilgili olarak mahalli idarelerin bilgilendirilmesi ve konuya hassasiyetle yaklaşmaları hususunda;

Bilgilerinizi ve iliniz dahilindeki mahalli idarelere duyurulmasını rica ederim.

Ercan TOPACA
Vali
Bakan a.
Genel Müdür

EKLER : 1 (İlgi yazı)
2 (İlçe sicil fişi)
DAĞITIM : 81 İl Valiliğine

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.08.01.00/900-6380
Konu : Belediye Zabıta Yönetmeliği

09/03/2009

.....VALİLİĞİNE
(İl Mahalli İdareler Müdürlüğü)

11/04/2007 tarihli ve 26490 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Belediye Zabıta Yönetmeliğinin "Zabıta Memurluğuna Atanma Şartları" başlıklı 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan; "Tartılma ve ölçülme aç karnına, soyunuk ve çıplak ayakla olmak kaydıyla erkeklerde en az 1.67 m, kadınlarda en az 1.60 m boyunda olmak ve boyun 1 m den fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+, -) 10 kg. dan fazla fark olmamak," hükmü, (c) bendinde yer alan; "Sınavın yapıldığı tarihte 25 yaşını doldurmamış olmak," hükmü ile "Yazılı ve sözlü sınav" başlıklı 14 üncü maddesinin yürütülmesi Danıştay Onikinci Dairesinin 20/01/2009 tarihli ve E:2008/5911 sayılı Kararı ile durdurulmuştur.

Konu ile ilgili olarak, Danıştay Onikinci Dairesinin yukarıda yer verilen Kararı uyarınca işlem yapılmasının iliniz dahilindeki belediyelere duyurulmasını önemle rica ederim.

Ercan TOPACA
Vali
Bakan a.
Genel Müdür

DAĞITIM :
81 İl Valiliğine

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.07.01.00/6307
Konu : LPG İstasyonlarının ruhsatlandırılması

9/3/2009

.....VALİLİĞİNE

12/02/2002 tarih ve 24699 sayılı resmi Gazetede yayımlanan "Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) ile Çalışan Motorlu Taşıtlar için İkmal İstasyonlarının Kuruluş, Denetim, Emniyet ve Ruhsatlandırılma İşlemlerine İlişkin

"Yönetmelik" 10/01/2009 tarih ve 27106 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2008/14468 sayılı Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yönetmeliğin yürürlükten kalkmasından sonra uygulamaya dair bazı duraksamaların yaşandığı anlaşılmıştır.

Uygulamadaki tereddütlerin giderilmesi ve kayıt dışı ile mücadele kapsamında LPG istasyonlarının ruhsatlandırılmasında aşağıda açıklanan esaslara göre hareket edilmesi uygun görülmüştür.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek yetkisini il özel idarelerine, 5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (I) bendi ise belediye sınırları içerisindeki ruhsatlandırma ve denetleme yetkisini belediyelere tevdi etmiştir.

Bu çerçevede, 5393 sayılı Kanunun 80 inci maddesi; belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, her türlü akaryakıt ile sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ve sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar planına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebileceğini ve akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar planında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesinin şart olduğunu hüküm altına almıştır. Bu istasyonlara çalışma ruhsatı büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verilecektir.

20/12/2003 tarih ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (6) ncı bendinde "Akaryakıt istasyonu: Dağıtıcı veya bunlarla tek elden satış sözleşmesi yapmış bayilerce ilgili mevzuata uygun (teknik, kalite ve güvenlik) olarak kurulup, bir veya farklı alt başlıktan birer akaryakıt dağıtıcısının tescilli markası altında faaliyette bulunan ve esas itibarıyla araçların akaryakıt, madeni yağ, otogaz LPG, temizlik ve ihtiyari olarak bakım ile kullanıcıların tüplü LPG hariç diğer asgari ihtiyaçlarını karşılayacak imkanları sunan yerleri" tanımlanmaktadır.

Öte yandan, 17/06/2004 tarihli ve 25495 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) ıncı bendinde akaryakıt istasyonu; 5015 sayılı Kanuna paralel olarak tanımlanmıştır. Akaryakıt istasyonu tanımının içinde aynı zamanda otogaz ve LPG satan istasyonlar da sayılmıştır. Buna göre, 5393 sayılı Belediye Kanununun 80 inci maddesinde yer alan yetki akaryakıt istasyonlarını ve LPG istasyonlarını da kapsamaktadır.

Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (ö) bendinde "Otogaz istasyonu: Dağıtıcı veya bunlarla tek elden satış sözleşmesi yapmış bayilerce ilgili mevzuata uygun (teknik, kalite ve güvenlik) olarak kurulup, dağıtıcının tescilli markası ve amblemi altında faaliyette bulunan ve esas itibarıyla motorlu araçların otogaz, LPG, madeni yağ, temizlik ve ihtiyari olarak bakım ile kullanıcılarının, tüplü LPG hariç, diğer asgari ihtiyaçlarını karşılayacak imkanları sunan akaryakıt istasyonu içinde veya müstakil olarak hizmet veren tesisler" olarak tanımlanmıştır. Her iki istasyon ayrı ayrı ruhsatlandırılmak şartı ile bir arada faaliyette buluna-bilecektir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının konuyla ilgili 30/05/1998 tarih ve 23357 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 98/16-17 sayılı Mecburi Standart Tebliği ile "TS 11939 Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG)-İkmal İstasyonu-Karayolu Taşıtları İçin Emniyet Kuralları Standardı" ve 20/05/2007 tarih ve 26527 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ÖSG-2007/09 Mecburi Standart Tebliği ile "TS 12820 Akaryakıt İstasyonları-Emniyet Gereklileri Standardı" zorunlu hale getirilmiştir.

Bu itibarla ruhsat vermeye yetkili idareler akaryakıt ve LPG istasyonlarına ruhsat verirken ruhsatlandırmaya esas mevzuat hükümleri ile birlikte, mecburi standart haline gelen TS 11939 ve TS 12820 standartlarını da göz önünde bulunduracaklardır.

Uygulamanın bu esaslara göre yapılması için bilgi ve gereğini rica ederim.

Ercan TOPACA
Vali
Bakan a.
Genel Müdür

DAĞITIM :
81 İl Valiliğine

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.07.01.00/ 6701
Konu : 4207 sayılı Kanun Hükümleri

13/03/2009

.....VALİLİĞİNE

26/11/1996 tarih ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun 5727 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin birinci fıkrasında tütün tüketiminin yasaklandığı mahaller sayılmıştır. Buna göre; kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında; koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında; taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu toplu taşıma araçlarında; okul öncesi eğitim kurumlarının, ders-haneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğretim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında; özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde, tütün ve tütün ürünleri tüketilmeyecektir. Aynı Kanunun 5 inci maddesi yasaklara uyulmaması halinde öngörülen cezaları düzenlemektedir.

5727 sayılı Kanunla değişik 4207 sayılı Kanunun yürürlüğünü gösteren listeye göre; Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının özel hukuk kişilerine ait lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmeleri ilgilendiren (d) bendinin yürürlüğü 19/07/2009 tarihi, alışveriş merkezlerini ilgilendiren (b) bendinin yürürlüğü ise 19/05/2008 tarihi olarak belirlenmiştir.

Alışveriş merkezlerini ilgilendiren (b) bendinin yürürlüğü 19/05/2008 tarihinde başlamıştır. Ancak, Sağlık Bakanlığından da Bakanlığımıza intikal eden bilgilere göre, bu düzenlemeye ilgililerin uymadığı, belediyelerin de gerekli cezaları vermekten imtina ettikleri anlaşılmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kanunlarda belirtilen cezaları vermek yetkisini belediyelere vermiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi "Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.", (k) bendi ise "Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek." görev ve yetkilerini Büyükşehir sınırları içinde Büyükşehir belediyelerine vermiştir.

Bu itibarla, yukarıda sayılan mevzuat hükümleri doğrultusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesini ve konunun iliniz dâhilindeki belediyelere duyurulmasını rica ederim.

Dr.Hasan H. CAN
Bakan a.
Genel Müdür V.

DAĞITIM :
81 İl Valiliğine

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.08.00.02/ 9344
Konu : Eğitim

10/04/2009

.....VALİLİĞİNE

Mahalli idarelerin personelinin hizmet içi eğitimini yapmak ve planlamak görevi; 3152 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (e) bendine göre İçişleri Bakanlığına verilmiştir. Ayrıca 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 20 nci maddesine göre kurulan ülke düzeyinde birliklerin en önemli görevlerinden birini mahalli idare personelinin eğitimine yönelik programlar hazırlayıp uygulamak ve bu anlamda menfaatlerini korumak oluşturmaktadır.

Diğer taraftan mahalli idarelerin personelinin eğitimi konusundaki ilkeler Bakanlığımızın 21/02/2007 tarihli ve 2007/26 sayılı genelgesinde açıklanmıştır. Buna göre; dernek, vakıf vb. teşekküllerce yapılacak eğitim faaliyetleri için Bakanlığımızdan izin alınması gerekmektedir.

Bu hükümler çerçevesinde 29 Mart 2009 tarihinde yapılan mahalli idareler seçimlerinde seçilen belediye başkanları, il genel meclis başkanları ve komisyon başkanları için 2009 yılı Mayıs ayında eğitim programı planlan-

miştir. Eğitimler, Bakanlığımız koordinasyonunda Vilayetler Hizmet Birliği ve Türkiye Belediyeler Birliği ile müştereken yapılacaktır. Eğitim programının uygulanmasına dair ayrıntılar daha sonra valiliklere bildirilecektir. Ancak, son günlerde Bakanlığımıza intikal eden bilgilerden bazı dernek ve vakıfların mahalli idarelere dönük olarak, Bakanlığımızdan izin almadan Nisan 2009 ve Mayıs 2009 dönemlerinde eğitim yapmak üzere ilanlar yayınladığı anlaşılmaktadır.

Mahalli idareler personelinin katılacağı eğitim faaliyetleri için önceden Bakanlık makamından izin alınması gerekmekte olup, Bakanlığımızın planladığı eğitim programı tamamlanıncaya kadar, diğer dernek ve vakıflara eğitim uygulaması için izin verilmeyecektir. Bu nedenle 29 Mart 2009 mahalli idare seçimlerinden sonra da hiçbir kurum ve kuruluşa eğitim uygulama izni verilmemiştir.

Sonuç olarak; Bakanlığımızdan izin almayan vakıf, dernek ve benzeri kuruluşların bu tür duyurularına itibar edilmemesi, konunun il özel idaresine ve iliniz dahilindeki belediyelere duyurulması ile gereğinin takibini önemle rica ederim.

Osman GÜNEŞ
Vali
Bakan a.
Müsteşar

DAĞITIM :
81 İl Valiliğine

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.07.01.00/7869
Konu : Dondurulmuş Su Ürünlerinin
Satışı

27/03/2009

.....VALİLİĞİNE

5393 sayılı Belediye Kanununun belediyenin yetkileri ve imtiyazlarını düzenleyen 15 inci maddesi belediyelere; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesi büyükşehir belediyelerine; 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 7 nci maddesi il özel idarelerine gıda ile ilgili işyerlerinin ruhsatlandırılması ve denetimi bakımından yetki ve görev vermiştir.

Bu kapsamda; uygunsuz şartlarda işlenmiş, dondurma teknolojisine uyulmadan dondurulmuş, sağlıklı ve etiketsiz ürünlerin balık hallerinde satılmasının ve iç pazarda çözündürülerek taze-soğutulmuş ürünmüş gibi halka arz edilmesinin önlenmesine yönelik olarak aşağıdaki tedbirlerin alınması uygun bulunmuştur.

1-Balık hallerinde satılacak tüm işlenmiş su ürünlerinin, üretim iznini alarak onaylanmış, fiziki, teknik, sağlık ve hijyen şartları açısından mevzuat yeterliliklerini sağlamış, işleme ve değerlendirme tesislerinde üretilmiş veya ithalatı yapılmış, etiketli ürünler olması gerekmektedir. Bu ürünlerin balık halinde satış ve sergisi, ürün formuna uygun sıcaklığı sağlayacak ortamlarda (depolarda, dolaplarda ve dondurucularda) yapılmalıdır.

2-Satışa sunulan işlenmiş su ürünlerinin (dondurulmuş ürünler dahil), Tarım Bakanlığında üretim ve çalışma izinleri alınmış; fiziki, teknik, sağlık ve hijyen şartları açısından mevzuat yeterlilikleri sağlamış, işleme ve değerlendirme tesislerinde üretilmiş veya ithalatı yapılmış, etiketli ürünler olması gerekmektedir.

3-Dondurulmuş ürünlerin çözündürülerek satışı tüketici sağlığı açısından risk oluşturduğundan bu şekilde satışa izin verilmeyecektir.

Yukarıda belirtilen hususların, mahalli idareler tarafından etkin bir şekilde takip edilecek ve Tarım İl Müdürlükleri ile koordineli çalışılacaktır.

Bu itibarla, konunun yetkili mahalli idarelere duyurularak, balık hallerinin müzayede ve yazıhane depoları ile perakende satış yerlerinde denetimlerin yapılması, komisyoncuların ve perakende satıcıların sağlıklı ve uygunsuz ürün satmamaları konusunda uyarılmaları, uymayanlar hakkında yasal işlemlerin yapılması hususunda,

Gereğini ve konunun il özel idaresi ve iliniz dahilindeki belediyelere duyurulmasını rica ederim.

Ercan TOPACA
Vali
Bakan a.
Genel Müdür

DAĞITIM :
81 İl Valiliğine

Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyeleri ile Zabıta Kimlik Kartlarının dağıtım yetkisi Türkiye Belediyeler Birliği'ne aittir...

İçişleri Bakanlığı'nın 19.07.2001 tarih ve B.05.MAH.0.65.00.02(50-51)-01-80900 sayılı genelgesine göre; Belediye Başkanı kimlik kartlarının;

İçişleri Bakanlığı'nın 15.03.2004 tarih ve B.05.0.MAH.0.65.00.02/80 381(50-51)-04 sayılı genelgesi ile Belediye Meclis Üyesi kimlik kartlarının;

İçişleri Bakanlığı'nın 23.05.2007 tarih ve B.05.0.MAH.0.65.001/ 80000 -13139 sayılı görüş

yazısı ile Zabıta kimlik kartlarının; hazırlanıp dağıtılması yetkisi Türkiye Belediyeler Birliği'ne verilmiştir.

Birliğimiz tarafından verilmekte olan;

Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyesi kimlik kartı bedeli 20 YTL,

Zabıta kimlik kartı bedeli 5 YTL, Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyesi rozetleri ile oto çıkartmaların (stiker) bedeli 5 YTL'dir.

BELEDİYE BAŞKANI ve BELEDİYE MECLİS ÜYESİ kimlik kartı almak için gerekli belgeler:

- Mazbata örneği
- Resmi talep yazısı,
- Nüfus cüzdanının arkalı önlü fotokopisi

- Son 6 ay içinde çekilmiş 1 adet fotoğraf
- Kimlik kartı bedeli olan meblağın yatırıldığı banka dekontu

ZABITA kimlik kartı almak için gerekli belgeler:

- Belediye tarafından verilecek resmi talep yazısı
- Kimlik kartı bedeli olan meblağın yatırıldığı banka dekontu

Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyesi rozeti almak isteyenlerin de aynı şekilde, rozet bedeli olan meblağı yatırdıkları banka dekontunu ve adreslerini Birliğimize iletmeleri halinde rozetler, adreslerine ulaştırılacaktır.

Ödemelerin; Ziraat Bankası (1262) Mithatpaşa Şubesi 7973515-5001 numaralı hesaba yapılması rica olunur... Banka dekontu ve başvuru için gereken belgelerin ivedilikle Türkiye Belediyeler Birliği Tunus Caddesi No:12 06680 Kavaklıdere ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir. Kimlikler en kısa sürede adrese postalanacaktır.

